

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

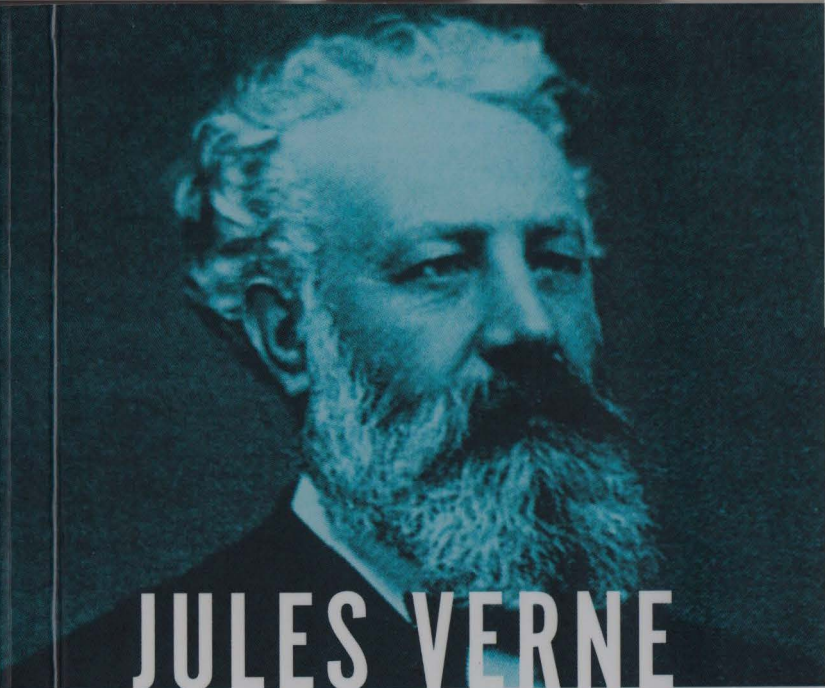
RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

A black and white portrait of Jules Verne, an elderly man with a full, white beard and mustache, wearing a dark suit and a white shirt with a high collar. He is looking slightly to the right with a gentle smile.

JULES VERNE

Kürkler Ülkesi

BİRİNCİ CİLT

Jules Verne

1828'de Fransa'da doğdu. Jules Verne, denizcilik geleneği olan bir ailenin çocuğuydu ve bu durum onun yazın hayatını derinden etkiledi. Küçük bir çocukken gemilerde tayfalık yapmak için evden kaçtı ama yakalanıp ailesine teslim edildi.

1847'de hukuk öğrenimi görmesi için Paris'e gönderildi. Ancak Paris'teyken tiyatroya olan ilgisi derinleşti. 1850'lerin sonlarında ilk oyunu yayımlandı. Babası hukuk öğrenimini bıraktığını duyduğunda, aralarında büyük bir tartışma çıktı ve harcamaları için gönderilen para kesildi. Bu durum, Jules Verne'i öykülerini satarak para kazanmaya zorladı.

Paris'in kütüphanelerinde jeoloji, mühendislik ve astronomi okuyarak geçirilen uzun saatlerden sonra, Jules Verne ilk kitabı *Balonla Beş Hafta*'yı yayımladı. Bu romanı, *Dünya'nın Merkezine Seyahat*, *Dünya'dan Ay'a* ve *Denizler Altında 20 Bin Fersah* gibi romanlar izledi.

Romanlarının büyük beğeni toplaması Jules Verne'i zengin bir adam yaptı. 1876'da büyük bir yat aldı ve Avrupa'nın çevresini yatıyla dolaştı.

1905'te Amiens'de öldü.

Jules Verne
Kürkler Ülkesi - Birinci Cilt
Özgün Adı: *Le pays des fourmures*

İthaki Yayınları - 657
Edebiyat - 530
ISBN 978-605-375-021-5

1. Baskı Aralık 2009, İstanbul

● Türkçe Çeviri: Ender Bedisel, 2009
● İthaki, 2009

Yayıncının yazılı izni olmaksızın herhangi bir alıntı yapılamaz,

Sanat Yönetmeni: Murat Özgül
Redaksiyon: Emine Sankartal
Düzeltili: Ayşegül Uyanık Örnekal
Sayfa Düzeni ve Baskıya Hazırlık: Özge Bozuk
Kapak, İç Baskı: İdil Matbaacılık
Davutpaşa Cad. No: 123 Kat: 1
Topkapı-İstanbul Tel: (0212) 482 36 01
Sertifika No: 11410

İthaki™ Penguin Kitap-Kaset Bas. Yay. Paz. Tic. Ltd. Şti'nin yan kuruluşudur
Mühürdar Cad. İtler Erüzün Sok. 4/6 34710 Kadıköy İstanbul
Tel: (0216) 330 93 08 – 348 36 97 Faks: (0216) 449 98 34
ithaki@ithaki.com.tr – www.ithaki.com.tr – www.ilknokta.com

Jules Verne

KÜRKLER ÜLKESİ

Birinci Cilt

Çeviren

ENDER BEDİSEL

Jules Verne Kitaplığı;
Jules Verne kitaplarını yıllar önce
Türkçeye kazandırmış olan
A. İhsan Tokgöz'e* ithaf edilmiştir.

* A. İhsan Tokgöz: Türk yazar, yayıncı ve siyaset adamı. Jules Verne'in romanlarını Türkçeye ilk çeviren kişidir. 1890 yılında *Âlem Basımevi*'ni kurdu ve *Edebiyat-ı Cedide* akımının yayın organı olan *Servet-i Fünun Dergisi*'ni yayımlamaya başladı. İkinci Meşrutiyet'ten Birinci Dünya Savaşı sonlarına değin *Yüksek Ticaret Mektebi*'nde coğrafya öğretmenliği yaptı. 1919'da Avrupa'ya giderek Heyet-i Temsiliye'nin amaç ve fikirlerini batı kamuoyuna duyurmaya çalıştı. Lozan Barış Konferansı sırasında da Türk Basın Bürosu'nun yöneticiliğini yaptı. 1931'de Ordu milletvekili olarak girdiği TBMM'de, yasama görevini ölümüne değin sürdürdü. Başlıca yapıtları: *Altı Hafta Nil'de Seyahat*, *Avrupa'da Ne Gördüm*, *Tuna'da Bir Hafta*, *Tirol Cephesinde Ateş Hattında*, *Matbuat Hatıralarım*.

RELANCE KALESİ'NDE BİR AKŞAM

O akşam -17 Mart 1859- Yüzbaşı Craventy, Reliance Kalesi'nde bir şölen veriyordu.

Şölen sözcüğü, ne görkemli bir gala, ne bir saray balosu, ne çanların çalındığı bir resepsiyon, ne de büyük orkestra eşliğinde bir festival sayılırdı. Yüzbaşı Craventy'nin resepsiyonu çok daha sadeydi. Bununla beraber yüzbaşı şöleni etkileyici hale getirmek için hiçbir şeyden kaçınmamıştı.

Aslında, Onbaşı Joliffe'in gözetimi altında zemin katın büyük salonu değiştirilmişti. Dikine yontulmuş, yatay biçimde yerleştirilmiş ağaç gövdelerinden oluşan ahşap duvarlar hâlâ görünüyordu; ancak her biri dört köşeye yerleştirilen dört İngiliz usûlü küçük pavyon ile kalenin ambarından ödünç alınan silah armaları salonun çıplaklığını örtüyordu. Yukarıda uzun kalaslar, pürüklü, siyahımsıtrak görü-

nümleri, kaba saba süslemeleriyle tavanda uzanıyordu ama, buna karşılık, tenekeden reflektörlerle donanmış iki lamba, zincirlerinin ucunda pınl pınl sallanıyor ve salonun puslu atmosferine yeterli ışığı yayıyordu. Pencereler dardı, içlerinden birkaçı mazgal deliklerine benziyordu; kalın bir kırağı örtüsüyle kaplanan camlar bütün meraklı bakışlara meydan okuyordu. Fakat birkaç camın yüzeyine zevkle yerleştirilmiş olan kırmızı pamuklu kumaşlar, davetlilerde hayranlık uyandırıyordu. Döşemeye gelince, birbirine bitişik kalın kerestelerden oluşmuştu. Onbaşı Joliffe, şölen için bunların üzerini özenle süpürmüştü. Ne koltuklar, ne divanlar, ne iskemleler, ne de modern döşeme takımları ortalığı rahatsız ediyordu. Salonun bütün eşyası, kalın ayaklı iki masa, kerestesi baltayla biçimlendirilmiş kocaman küpler, kalın bölme duvarlara yaslanmış ahşap sıralardan ibaretti. Yan duvarlardan birinde bulunan tek kanatlı dar kapı, bitişik odaya geçişi sağlıyordu. Kapının üzeri, ilginç ve güzel bir şekilde süslenmişti. Hayranlık uyandırıcı bir düzen içinde, duvar kirişlerinden kıymetli kürkler sarkıyordu. Böylesi eşyalar arasındaki uygunluk, Regent-Street ya da

Perspective-Niewski'nin en görkemli vitrinlerinde dahi görülmüş şey değildi. Kuzey bölgelerin tüm faunasının, en güzel postlardan alınan numunelerle, bu dekorasyon içinde temsil edildiği söylenebilirdi. Kurtlar, boz ayılar, kutup ayıları, su samurları, sansarlar, vizonlar, kutup porsukları, kunduzlar, kakımlar, misk sıçanları, gümüşü tilkiler... İnsan, hayvan kürklerinin hangisine bakacağını şaşınıyordu. Bu serginin üzerine bir yazı asılmıştı. Yazının harfleri sanatsal biçimde bir karton üzerine dizilmişti. Ünlü Hudson Koyu Kumpanyası'nın döviziydi bu:

PROBELLE CUTEM.

Yüzbaşı Craventy, Onbaşı Joliffe'e, "Gerçekten, her zamankinden güzel olmuş onbaşım!" dedi.

"Öyle sanıyorum yüzbaşım, öyle sanıyorum," diye cevap verdi onbaşı. "Ama herkese hakkını vermek lazım. Övgülerinizin bir kısmına Bayan Joliffe layık. Her bakımdan bana yardımcı oldu."

"Becerikli kadındır, onbaşı."

"Bir benzeri daha yok, yüzbaşım."

Salonun ortasında, kocaman bir soba dikiliyordu. Yansı tuğladan, yarısı fayanstan yapı-

mıştı. Kocaman sac boru tavandan geçiyor, dumanlar dışarıda karanlık havaya kanşıyordu. Soba kızışıyor, homurdanıyor, içine bol bol atılan kömürün etkisiyle kızarıyordu. Bu işle ilgilenen asker ara vermeden sobaya kömür atıyordu. Bazen geri tepen rüzgar dışarıdan bacaya üflüyor, yakıcı bir duman aşağı doğru inerek salonu istila ediyordu. Alev dillimleri sobanın tuğla bölmelerini yalıyor, donuk bir bulut lambanın ışığını perdeliyor, tavan kirişlerini kirletiyordu. Ancak bu olumsuzluk pek önemli sayılmazdı; Reliance Kalesi'nin konukları pek etkilenmiyorlardı. Soba içlerini ısıtıyordu, gelen sıcaklık hiç fena değildi; zira dışarıda hatırı sayılır bir soğuk vardı, üstelik kuzeyden gelen rüzgar, soğuk havayı şiddetlendiriyordu.

Gerçekten, evin etrafında uğuldayan fırtınanın sesi işitiliyordu. Kar yağıyordu; neredeyse çabucak katılaştan kar taneleri camların kırığına çarparak çıtırdıyordu. Fırtınadan çıkan acı ısıklıklar, pencere ve kapı aralıklarından geçerek ara sıra yükselen seslere dönüşüyordu. Sonra, büyük bir sessizlik oluşuyordu. Doğa sanki soluk alıyor, şiddetli rüzgar büyük bir güçle yeniden zincirlerinden boşanıyordu. Bū-

tün evin temellerinden sarsıldığı hissediliyor, tahtalar çatırıyor, kirişler inliyordu. Havanın bu olumsuzluklarına, kalenin konukları kadar alışık olmayan bir yabancı, bu kargaşanın ahşap yığını yerinden söküp götürceğini düşünebilirdi. Gelgelelim Yüzbaşı Craventy'nin konukları şiddetli fırtınayı pek umursamıyordu, hattâ fırtınalarda dışarıda oynayan fırtına kuşları kadar bile ürkmüş sayılmazlardı.

Bu arada, konuklar hakkında birkaç gözlem yapmak gerekir. Burada bir araya gelen topluluk, kadınlı erkekli yüz kişiden oluşuyordu. Yalnız iki kişi –iki kadın– Reliance Kalesi'nin her zamanki personelinden değildi. Yüzbaşı Craventy, Teğmen Jasper Hobson, Çavuş Long, Onbaşı Joliffe ve Kumpanya'nın altmış kadar asker ve görevlisi, bu personeli meydana getiriyordu. İçlerinden bazıları evliydi; sıcakkanlı, gözü açık bir Kanadalı kadınla evli olan Onbaşı Joliffe mutlu bir kocaydı; sonra Mac Nap adında biri, İskoçyalıydı ve İskoçyalı bir kadınla evliydi; nihayet John Raë, bölge yerlilerinden bir kadınla beraberdi. Bütün bu insanlar, ast üst ayırt etmeden subaylar, görevliler ve askerler, Yüzbaşı Craventy tarafından bu akşam davet edilmişlerdi.

Söylemek gerekir ki, Kumpanya personeli bu davetin kontenjanını tek başına dolduramıyordu. Komşu kaleler de Yüzbaşı Craventy'nin davetine katılmışlardı. Epeyce uzak mesafelerden gelmişlerdi. Böylesi bölgelerde yüzlerce kilometre uzaklardan bile komşuluk yapıyordu. Esclave Gölü çevresinden, Résolution Kalesi ve Providence Kalesi'nden çok sayıda gelen vardı. Hattâ daha güneyde kalan Chipewan Kalesi ve Liard Kalesi'nden de katılanlar olmuştu. Her zaman bulunmayacak, beklenmedik bir eğlenceydi bu. Kuzey'in uç bölgelerinin yalnızlığında neredeyse kaybolmuş, dünyadan elini eteğini çekmiş, sürgün edilmiş bu insanların arayıp da bulamayacağı bir şeydi.

Aslında, birkaç yerli şef de kendilerine yapılan daveti reddetmemişti. Bu yerliler, ortaklık acenteleriyle sürekli ilişki içindeydiler. Kumpanya'nın ticaretini yaptığı kürkleri, değiş tokuş yoluyla, büyük çapta onlar tedarik ediyordu. Genel olarak bunlar, Chipeways yerlileriydi. Güçlü kuvvetli, hayranlık duyulacak ölçüde yapılıydılar; meşin kazaklar ve çok dayanıklı kürklerden mantolar giymişlerdi. Yan esmer yan kırmızı suratları, yerli zengin Avrupa'da peri oyunlarındaki şeytanlara şart

koştuğu o özel maskeyi hatırlatıyordu. Başlarının üzerinde kartal tüylerinden demetler yükseliyordu; bu tüyler bir sinyoranın yelpaze gibi açılıyor, siyah saçlarının her kımıldanışında titreşiyorlardı. Şeflerin sayısı bir düzineyi buluyordu; hiçbiri karısını yanında getirmemişti. Bu zavallı *squaws*¹ asla köle düzeyinden yukarı çıkamamışlardı.

İşte bu akşam, yüzbaşının Reliance Kalesi'nde onurlandırdığı kalabalık bu kadardı. Orkestra olmadığı için dans edilmiyordu. Ancak yemek servisi Avrupa balolalarının yerini haydi haydi doldurmuştu. Masanın üzerinde, Bayan Joliffe'in kendi eliyle hazırladığı piramit şeklinde bir puding yükseliyordu. Bu, parçalara bölünmüş kocaman bir yığındı. Undan oluşmuş, içine dana eti ve rengineyiği yağı katılmıştı. Belki yumurta, süt ve limondan yok-sundu ama, bu kusurunu devasa boyutlarıyla kapatıyordu. Bayan Joliffe onu hâlâ dilimlere bölmeye çalışıyor, fakat kocaman şey direniyordu. Masanın üzerinde sandviç yığınları da bulunuyordu; bunlar irice İngiliz ekmeği dilimleri yerine bisküviden yapılmıştı. Sert olmalarına rağmen Chipeways'lerin dişlerine

1) Amerikan Kızılderili kadını, eş, karı. -çn

dayanamayan sandviçlerin arasına, Bayan Joliffe, ince tuzlama sığır eti dilimlerini ustaca sokuşturvermişti. Bu tuzlu et, York jambonunun ve Eski Kıta'nın (Avrupa) büfelerinde soğuk et peltesiyle içi doldurulan sandviçlerin yerini pekala tutuyordu. Soğuk içeceklere gelince, viski ve cin küçük kalaylı kadehlerde dağıtılıyordu. Bunların yanında, bu suareyi kapatacak olan ve yerlilerin kendi çadırlarında uzun süre bahsini edeceği kocaman bir punç da vardı.

Nitekim akşam boyunca, karı koca Joliffe'ler o denli iltifatlar aldılar ki!.. Fakat o denli çalışkan, o denli lütufkardılar! Hiçbir şey gözlerinden kaçmıyordu! Soğuk içecekler dağıtılırken o denli nezaket gösteriyorlar, hiç beklemeden herkesin isteğini seziyorlardı. Şunu bunu istemeye, dilemeye fırsat bırakmadan o isteği karşılıyorlardı. Sandviçlerin ardından, bitmez tükenmez puding dilimleri geldi. Pudingin yanında, kadehlerde cin ve viski ikram edildi.

"Yo, yeter Bayan Joliffe."

"Çok iyisiniz onbaşı, soluk almanıza izin vereceğim."

"Bayan Joliffe, emin olun bunaldım!"

“Onbaşı Joliffe, bana dilediğiniz şeyi yaptırdınız.”

“Hayır madam, bu kez öyle değil! Durum farklı!”

Mutlu çift neredeyse sürekli olarak birbirine laf yetiştiriyordu. Ancak onbaşı ile karısı ikramda öyle ısrar ediyorlardı ki, en inatçılar dahi sonunda razı oluyordu. Aralıksız bir şeyler yeniyor, hâlâ içiliyordu! Konuşmaların tonu gitgide yükseliyordu! Askerler ve görevlilerin çenesi açılmıştı. Burada avdan, şurada ticaretten konuşuluyordu. Gelecek sezon için ne projeler ortaya atılmıştı! Kutup bölgelerinin bütûn faunası, bu hırslı avcılarn gözünü doyurmaya yetmeyecekti. Zaten aylar, tilkiler, öküzler onların kurşunlarıyla çoktan vurulmuştu! Kunduzlar, sıçanlar, kakımlar, sansarlar, vizonlar... Bu hayvanlardan binlercesi onların kapanına yakalanmıştı! Kıymetli kürkler Kumpanya mağazalarına yığılmıştı. Bu yıl, büyük kazançlar elde edilecekti. İçki servisi aralıksız devam ediyor, Avrupalı hayalleri ateşliyordu. Yerliler ise ağırbaşlı ve sessiz kalmışlardı. Böyle şeylere hayran kalmamak için çok kibirli görünüyorlar, birtakım vaatlerde bulunmamak için çok ihtiyatlı davranıyorlardı. Açık-

lan çeneleri, kendi başlarına bırakmışlardı. Bir yandan, Yüzbaşı Craventy'nin ateş suyundan¹ çok miktarda içmeyi de ihmal etmiyorlardı.

Bu hayhuy arasında mutlu görünen yüzbaşı, sanki yeryüzünün ötesine itilmiş bu zavallı insanların aldığı zevkten memnun oluyordu. Konukların ortasında keyifli keyifli geziniyor, kendisine sorulan her şeye cevap yetiştiriyordu. Bu sorular şölene ilişkin olunca, "Bunu Joliffe'e sorun! Joliffe'e sorun!" diyordu.

O zaman Joliffe'e soruyorlar, o da her zaman herkesin hoşuna giden bir sözle karşılık veriyordu.

Burada Reliance Kalesi'nin hizmetinde olan ve muhafız personelinden bazı kişiler hakkında özellikle durmak gerekecektir. Zira bunlar, hiç kimsenin aklından bile geçiremeyeceği korkunç olayların oynacağı olacaklar. Şu halde, Teğmen Jasper Hobson'a, Çavuş Long'a, karı koca Joliffe'lere ve iki yabancı kadına değinmek zorundayız. Öyle ki yüzbaşı, o iki yabancı kadını suarenin onur konuğu olarak ağırılıyordu.

Teğmen Jasper Hobson kırk yaşlarında bir adamdı. Ufak tefek, cılızdı; büyük bir kas gü-

1) Hayat suyu da denilen ve absente benzeyen kuvvetli bir alkollü içki. -Çn

cüne sahip olmamakla beraber, manevi yürek-
liliği onu bütün olayların, bütün yıkımların
üstüne çıkartıyordu. O, 'Kumpanya'nın çocu-
ğu' idi. Dublin'den bir İrlandalı olan babası
birkaç yıl önce ölmüştü. Binbaşı Hobson, Ba-
yan Hobson'la beraber uzun yıllar Assiniboine
Kalesi'nde bulunmuştu. Jasper Hobson bura-
da doğdu. Çocukluğu ve gençliği burada,
Montagnes Rocheuses'ün eteğinde geçti. Öz-
gürce yaşadı. Binbaşı Hobson tarafından sıkı
bir disiplinle eğitildi, soğukkanlılığı ve cesare-
ti öğrenerek 'erkek' oldu. Oysa daha o zaman-
lar, yeniyetme yaşlardaydı. Jasper Hobson av-
cı değildi ama, bir asker, zeki ve mert bir su-
baydı. Orégon'da Kumpanya'nın rakip firma-
lara karşı verdiği mücadeleler esnasında, gös-
terdiği yoğun çaba ve cüretkarlık sonucu siv-
rildi, hemen ardından teğmenlik rütbesine
hak kazandı. Hayli kabul gören bu başarının
sonucunda, Kuzey'de bir seferi komuta etmek
üzere görevlendirildi. Seferin amacı, Grand-
Ours Gölü'nün kuzey kısımlarını araştırmak
ve Amerika kıtası sınırında bir kale inşa et-
mekti. Teğmen Jasper Hobson, nisan ayının
ilk günlerinde yola çıkmalıydı.

Teğmen, mükemmel bir subay tipini temsil

ediyordu. Oysa, elli yaşlarında bir adam olan Çavuş Long, hindistan cevizi liflerine benzeyen gür sakalıyla tam bir askerdî. Yaratılıştan yiğit, mizacı itaatkar, talimattan başka şey bilmeyen, ne denli acayip olursa olsun aldığı emri asla tartışmayan, hizmet söz konusu olduğı zaman bundan başka şey düşünmeyen bir adam. Üniformalı gerçek bir aygıt. Ama mükemmel bir aygıt. Asla yorulmadan, eskimek nedir bilmeden daima çalışan bir makine. Belki Çavuş Long kendine olduğı gibi adamlarına karşı da biraz katıydı. En ufak bir disiplinsizliğı hoşgörmezdi. Küçük bir ihmal söz konusu olduğı zaman bunu acımasızca cezalandırırdı, oysa kendisi hiçbir zaman ceza almamıştı. Emir veriyordu, çünkü çavuşluk rütbesi bunu gerektiriyordu, fakat emir vermekten hiç memnun olmazdı. Tek kelimeyle, itaat etmek için dünyaya gelmiş bir insandı ve kendini hiçe sayma duygusu yaratılışından ileri geliyordu. Dehşet saçan ordular böyle insanlarla kurulur. Tek bir başın hizmetinde olan kollardır bunlar. Kuvvetin gerçek düzeni böyle değil midir? Efsane'de iki tip tasavvur edilir: Yüz kollu Briareos ve yüz başlı Hydra. Bu iki şeyi birbirine kattığınız zaman zaferi kazandıran kimdir? Briareos.

Onbaşı Joliffe'i herkes tanır. Belki at kışındaki bir sinektir, ama vızıldarken onu ısıtmak hoş a gider. Askerden çok bir sofracıbaşıdır. Bunu kendisi de iyi bilir. Nitekim kendisini seve seve 'aynntıyla yükümlü onbaşı' diye nitelendirir, yalnız ufak tefek Bayan Joliffe olmasa o aynntıların içinde boğulur gider. Bayan Joliffe emin ellerle onu yönlendirir. Yani hiç dinlemek istemese de, onbaşı karsının emrindedir. Galiba filozof Sancho gibi kendi kendine şöyle söylenir: "Kadın öğüdü öyle büyük şey değil, ama dikkate almamak için deli olmak lazım!"

Suarede bulunan yabancı unsurlar, yukarıda değindiğimiz gibi iki kadındı. Bunlar yaklaşık olarak kırk yaşlarında vardılar. Kadınlardan biri, gerçekten ünlü gezginlerin en ön safalarına yerleştirilmesi gereken bir insan olmayı hak ediyordu. Pfeiffer'lerin, Tinné'lerin, Humaire de Hell'lerin rakibesi sayılan kadının adı Paulina Barnett idi. Kraliyet sosyetesinde onurlandırılmış, coğrafya alanında birçok kez adından söz edilmişti. Brahmaputra Nehri'ni izleyerek Tibet dağlarına kadar ulaşmış, Yeni Hollanda'nın¹ bilinmeyen bir köşesini aşarak Carpentaria Körfezi'ndeki Cygnes Koyu'nu

1) Bugünkü Avustralya. -çn

keşfetmiş ve büyük bir kadın gezginin niteliklerine sahip olduğunu göstermişti. Uzun boylu bir kadındı, on beş yıldan bu yana duldu. Seyahat tutkusu onu aralıksız olarak bilinmeyen ülkelere doğru sürüklüyordu. Yer yer ak düşen, uzun bağlarla sarı başı gerçek bir göz züpeklği hissettiriyordu. Biraz miyop olan gözleri gümüş çerçeveli bir kelebek gözlüğün arkasına gizleniyor, gözlük uzun dik bir burna yaslanıyordu. Kımıldayan burun delikleri 'ortalığı koklar' gibiydi. Yürüyüşü, itiraf etmek gerekir, biraz erkeksi idi, bütün kişiliğinde yumuşaklıktan ziyade manevi bir güç okunuyordu. York Kontluğu'ndan bir İngilizdi. Belirli bir servetten yoksun kaldığı anlaşıyordu. Parasını serüven dolu seferlerde harcaması, bu yoksunluğun en belirgin nedeniydi. Şu anda, Reliance Kalesi'nde bulunuyordu, yeni bir keşif gezisi onu bu uzak bölgeye sürüklemişti. Kendini ekinoks bölgelerine atmıştı, şimdiyse herhalde uzak Kuzey bölgelerin uç sınırlarına kadar girmek istiyordu. Kalede bulunması bir olaydı. Kumpanya müdürü, Yüzbaşı Craventy'ye özel bir mektup yazarak onu tavsiye etmişti. Yüzbaşı da bu mektubun muhatabı olarak ünlü gezginin işini kolaylaştırmalıydı.

Kadının projesi Kutup Denizi'nin kıyılarına varmaktı. Muazzam bir girişim! Hearne'lerin, Mackenzie'lerin, Raë'lerin, Franklin'lerin izlediği yolu yeniden katetmek gerekecekti. Bu mücadele, yorgunluklar, tehlikeler, felaketlerle doluydu. Kutup bölgesinin korkunç doğa koşulları! Bir kadın böylesi bir yolculuğa nasıl cesaret edebilirdi? Öyle ki, yazlerce kaşif geri dönmek zorunda kalmış ya da orada yok olmuştu! Gelgelelim şu anda kendini Reliance Kalesi'ne kapatmış olan bu yabancı sıradan bir kadın değildi; o, Kraliyet sosyetesinden ödüllü Paulina Barnett'ti.

Ünlü gezginin yol arkadaşı Madge, bir hizmetkardan daha özverili, sadık bir dost, yürekli bir insandı. Sırf onun için yaşıyordu. Eski zamanların Iskoçyalısı. Bir Caleb'in¹ hiç küçülmeden evlenebileceği bir kadın. Madge, hanımefendisinden birkaç yaş daha büyüktü –hemen hemen beş yaş; biraz iriyan ve güçlü, sağlam yapılı. Madge, Paulina ile 'sen' diye konuşuyor, Paulina da ona 'sen' diye hitap ediyordu. Paulina, Madge'ı büyük kız kardeşi gibi görüyor; Madge de ona kıızıymış gibi davranıyordu. Sözün kısası, bu iki varlık sanki tek kişiydi.

1) Walter Scott'un bir kahramanı. Sadık hizmetkar tipi. –çn

Her şey bir yana, Yüzbaşı Craventy bu suareyi Paulina Barnett'in onuruna düzenlemişti. Chipeways kabilesinin yerlilerini ve kendi adamlarını onun için bir araya getirmişti. Gerçekten, gezgin kadın Tegmen Jasper Hobson'ın Kuzey keşif gezisine katılacaktı. Bu yüzden, ortaklık acentesinin büyük salonu sevinç dolu hurra sesleriyle çınlıyordu.

Anmaya değer bu suarede, soba yüz kilo kömür tüketti. Zira dışanda, sıfırın altında yirmi dört Fahrenayt (sıfırın altında 32° C) soğuk hüküm sürüyordu. Reliance Kalesi, Kutup dairesinin dört derece aşağısında, 61° 47' kuzey enleminde bulunuyordu.

HUDSON KOYU KÜRKÇÜLÜK KUMPANYASI

“Yüzbaşım?”

“Evet, Madam Barnett.”

“Teğmeniniz Mōsyō Jasper Hobson hakkında ne düşünöyorsunuz?”

“Sanırım, çok daha uzağa gidecek bir subay.”

“Bu sözcüklerle ne demek istiyorsunuz: Daha uzağa? Sekseninci paraleli aşacağını mı düşünöyorsunuz?”

Bayan Paulina Barnett’in bu sorusu karşısında, Yüzbaşı Craventy gülümsemekten kendini alamadı. İkisi birlikte sobanın yanında konuşuyorlardı. O sırada konuklar soğuk içecek masasıyla yemek masası arasında mekik dokuyordu.

Yüzbaşı, “Madam,” dedi, “Jasper Hobson bir insanın yapabildiği kadarını yapacaktır. Kumpanya elinde bulunan kuzeydeki toprak-

larda onu araştırma yapmakla yükümlü kıl-
mıştır. Amerika kıtasının sınırına mümkün
mertebe yakın bir ortaklık acentesi kurmakla
görevlidir ve kuracaktır.”

Gezgin kadın, “Teğmen Hobson’a düşen
büyük bir sorumluluk!” dedi.

“Evet madam, ama Jasper Hobson, ne den-
li çetin olursa olsun, yapacağı iş konusunda
asla geri adım atmaz.”

Bayan Paulina, “Size inanıyorum yüzbaşı,”
diye cevap verdi. “Şu teğmeni iş başındayken
göreceğiz bakalım. Fakat Kutup Denizi kıyıla-
rında bir kale kurmaktan Kumpanya’nın ne
gibi bir çıkarı olabilir?”

Yüzbaşı, “Büyük çıkarı var madam,” dedi,
“hattâ çifte çıkar söz konusu. Büyük olasılıkla,
hayli yakın bir gelecekte, Rusya, elinde bulu-
nan Amerikan kıyılarındaki araziye Birleşik
Devletler’e¹ devredecek. Bu devir işlemi ta-
mamlandığında, Kumpanya’nın Pasifik üzerin-
den ticaret yapması çok zorlaşacak, tabi-
i eğer Mac Clure tarafından keşfedilen kuzey-
batı geçidi işlek bir yol haline gelmezse. Zaten
yeni girişimler bunu gösteriyor. Amirallik bir
gemi gönderiyor. Geminin misyonu, Bering

1) Gerçekten, Yüzbaşı Craventy’nin uzağı görüşü, o
tarihten bu yana gerçekleşmiştir. —çn

Boğazi'ndan Couronnement Körfezi'ne kadar, Amerikan kıyısından yukarı doğru çıkmak. Bu körfez doğudaki son sınırdır ve yeni kale onun ötesinde kurulmak zorunda. Eğer girişim başarılı olursa, bu nokta önemli bir ortaklık acentesi olacak, Kuzey'in bütün kürkçülük ticareti burada yoğunlaşacak. Kürk nakliyatı yerlilerin topraklarından yapıldığında hatırı sayılır bir zaman ve fazlaca masraf gerektiriyor. Oysa yeni kaleyi kullanan istimbotlar birkaç gün içinde Pasifik Okyanusu'na gidebilecekler."

Bayan Paulina Barnett, "Eğer kuzeybatı geçidinden yararlanılabilirse, bu gerçekten hatırı sayılır bir girişim olacak," diye karşılık verdi. "Ama çifte çıkardan söz ettiniz, sanırım?"

Yüzbaşı ekledi: "Öteki çıkar şöyle, madam. Aslında bu Kumpanya yaşamsal bir sorun. İzin verirsiniz, bu sorunun kaynağını birkaç kelimeyle açıklayayım. Bu ortaklığın bir zamanlar ne denli sağlıklı olup, da şimdi ürünlerinin kaynağını bile kaybetme tehdidi altında kaldığını o zaman anlayacaksınız."

Sonra, birkaç kelimeyle Yüzbaşı Craventy ünlü Kumpanya'nın geçmişini anlattı.

En eski zamanlardan beri, insanoglunun hayvanların derisini yüzerek kürklerini giydi-

gi bilinir. Kürkçülük ticareti çok eski zamanlardan gelir. Kürkçülük modasının önüne geçmek ve kürk savurganlığını önlemek amacıyla birçok kez yasalar çıkarıldı. Gelgelelim, giyim lüksü gelişti. Sibirya sincabı ve beyaz kürk avı 12. yüzyılın ortasında yasaklanmış olmalıdır.

1553'te Rusya, kuzey steplerinde birçok işletme kurdu. İngiliz şirketleri onu taklit etmekte gecikmediler. Samur, sansar, kunduz gibi hayvanların ticareti Samoyed'ler aracılığıyla yapılıyordu. Ama Elisabeth'in saltanatı döneminde lüks kürk kullanımı tuhaf biçimde kısıtlandı ve kraliyet iradesiyle ticaretin bu kolu birkaç yıl duraklatıldı.

2 Mayıs 1670'te, Hudson Koyu Kürkçülük Kumpanyası'na bir imtiyaz tanındı. Bu ortaklık, üst soylu sınıfından belirli sayıda hissedarın bünyesinde barındırıyordu: York Dükü, Albermale Dükü, Kont Shaftesbury gibi. O zamanlar sermayesi ancak sekiz bin dört yüz yirmi lira kadardı. Hudson Koyu Kürkçülük Kumpanyası, özel şirketlerle rekabet halindeydi; bu şirketlerin arasında Fransız acenteler de bulunuyordu. Bu acenteler Kanada'da yerleşmişti; tehlikeli, ama oldukça kazançlı seferlere atılıyorlardı. 'Kanadalı gezginler'

adıyla tanınan bu korkusuz avcılar, çiçeği burnunda Kumpanya ile öyle bir rekabete girdiler ki, ortaklığın hayatta kalma şansı ciddi biçimde azaldı.

Gelgelelim, Kanada'nın ele geçirilmesi bu kötü durumu değiştirdi. Quebec'in alınışından üç yıl sonra, 1766'da, kürkçülük ticareti yeni bir ivme kazandı. İngiliz tüccarlar bu tür ticaretin zorluklarına alışkındılar. Ülkenin gelenek ve göreneklerini, yerlilerin alışkanlıklarını, onların değiş tokuş yapma usûllerini biliyorlardı. Bu arada, Kumpanya'nın kâr marjı hâlâ sıfırdı. Üstüne üstlük, 1784'e doğru, Montreal'li satıcılar kürkçülüğü işletmek için ortaklık kurmuşlar, güçlü 'Kuzeybatı Kumpanyası'nı meydana getirmişlerdi. Çok geçmeden, aynı ortaklık bu türden bütün işleri tekeline aldı. 1798'de, yeni kumpanyanın seferlerinden muazzam kazanç elde edildi: Yüz yirmi bin sterlin. O sırada, Hudson Koyu Kumpanyası'nın varlığını sürdürüp sürdüremeyeceği hâlâ belli değildi.

Kuzeybatı Kumpanyası'nın kendi çıkan söz konusu olduğu zaman, hiçbir yolsuz eylemden kaçınmadığını belirtmek gerekir. Kendi görevlilerini sömürüyor, yerlilerin sefa-

letini fırsat bilip onlara kötü davranıyor, zil-zurna sarhoş ederek yağmalıyor, yerli topraklarda alkollü içki satışını yasaklayan hükûmette meydan okuyordu. Kuzeybatı acenteleri muazzam kazançlar elde ediyorlardı. Bunu, yeni kurulan ve kendileriyle rekabet eden Amerikan ve Rus şirketlerine rağmen başarıyorlardı. Bunların arasında, 1809'da bir milyon dolarlık sermaye ile kurulmuş olan 'Amerikan Kürkçülük Kumpanyası' da vardı. Montagnes-Rocheuses'ün batısını işletiyordu.

Ancak bütün bu şirketlerin içinde en çok tehdit altında olanı, Hudson Koyu Kumpanyası'ydı. Bu durum, uzun görüşmelerin ardından, eski rakibi Kuzeybatı Kumpanyası'nı yutana kadar sürdü ve 1821'de son buldu. Yeni ortaklık, Hudson's Bay Fur Company adını aldı.

Günümüzde, bu önemli ortaklığın 'Amerikan Saint-Louis Kürkçülük Kumpanyası'ndan başka rakibi kalmamıştır. Elinin altında çok sayıda işletme bulunmaktadır. Bunlar, üç milyon yedi yüz bin kilometrekarelik bir alana yayılmışlardır. Ortaklığın belli başlı acenteleri James Koyu'nda, Severn Nehri'nin ağzında, Yukon Kanada'nın güney kısmı ve sınırlarında, Athapeskow, Winnipeg, Superieur, Meth-

ye, Buffalo göllerinde, Colombia, Mackenzie, Saskatchewan, Assinipoil nehirlerinin yakınlarında kurulmuştur. Hudson Koyu'na dökülen Nelson Nehri York Kalesi'nin kontrolü altındadır. Bu kale Kumpanya'nın ana noktası sayılır ve belli başlı kürk deposu burasıdır. Bunun yanında, 1842'de, Kuzey Amerika'da bulunan Rus işletmelerine yerlerini kiralamıştır. Yılda ortalama yüz bin frank kira geliri vardır. Mississippi ile Pasifik Okyanusu arasında bulunan kocaman araziye kendi hesabına işletmektedir. Korkusuz gezginlerini bütün yönlerle göndermiştir. 1770'de, Hearn, Copernicie'nin keşfi amacıyla Kutup Denizi'ne gitmiştir. Franklin, 1819'dan 1822'ye kadar Amerikan kıyı boylannda sekiz bin iki yüz kırk kilometre katetmiştir. Mackenzie, kendi adını verdiği nehri keşfettikten sonra, Pasifik kıyılarındda 52° 24' kuzey enlemine ulaşmıştır. 1833-34 yıllarında, Avrupa'ya yollanan deri ve kürk miktarları aşağıdadır. Bunlar, ticaretin gerçek rakamlarıdır:

Kunduzlar: 1.074

Yavru kunduz derisinden parşömenler: 92.288

Misk sıçanları: 694.092

Porsuklar: 1.069

Aylar: 7.451
Kakımlar: 491
Tilkiler: 9.937
Vaşaklar: 14.255
Sansarlar: 64.490
Kokarcalar: 25.100
Su samurları: 22.303
Küçük sıçanlar: 713
Kugular: 7.918
Kurtlar: 8.484
Kutup porsukları: 1.571

Böylesi bir üretimin Hudson Koyu Kumpanyası'nın kârını güvence altına alması gerekirdi. Ama ne yazık ki, bu kâr seviyesi korunamadı ve yaklaşık yirmi yıldan beri azalma eğilimi gösteriyor.

Bu düşünün nedeni neydi? Yüzbaşı Craventy, şimdi Bayan Paulina Barnett'e bunu açıklıyordu: "1837'ye kadar madam," dedi, "Kumpanya'nın durumu son derece iyiydi. O tarihte, deri ihracatı hâlâ iki milyon üç yüz elli sekiz bin seviyelerindeydi. Ama daha sonra, düşmeye başladı ve şu anda bu rakamın yarısına inmiş durumda."

Bayan Paulina Barnett, "Kürk ihracatındaki bu dikkat çekici düşüşü hangi nedene bağlı-

yorsunuz?" diye sordu.

"Bunun nedeni, kürk avlama alanlarında avcılarının ihmal edilmesi ve buraların ıssız kalması. Bütün ormanlar aralıksız talan edildi, hayvanlar öldürüldü. Bu katliamlar fark gözetmeksizin gerçekleştirildi. Yavrular, gebe dişiler bile ayırt edilmedi. Kürk hayvanlarındaki önüne geçilmez azalmanın nedeni budur. Su samuru adeta tümüyle yok oldu, artık Kuzey Pasifik adalarından başka yerde bulunmuyor. Kunduzlar daha ötede, nehirlerin kıyılarına sığındılar. Aynı şekilde, daha bir sürü kıymetli hayvan, avcılarının saldırısından kaçmak zorunda kaldı. Bir zamanlar, onları boğazlayan tuzakların içi şimdi boş. Derilerin fiyatı yükseliyor, tam da kürklerin son derece rağbet gördüğü bir devirde. Nitekim avcılar bu işten bıkip usandılar. Geriye sadece yılmayanlar ve yorulmak bilmeyenler kaldı; onlar da şimdi Amerika kıtasının sınırlarına kadar ilerliyorlar."

Bayan Paulina Barnett, "Şimdi anlıyorum," dedi. "Kutup Denizi kıyılarında bir acente açılması, Kumpanya'nın çok işine yarayacak. Madem ki hayvanlar Kutup dairesinin ötesine sığınmışlar..."

Yüzbaşı, "Elbette madam," diye ekledi.

“Zaten, Kumpanya'nın işlerini daha kuzeye kaydırması gerekiyor. Zira, Britanya hükûmeti tuhaf bir karar aldı. Onun faaliyet alanlarını kısıtladı.”

Gezgin kadın, “Peki bu kısıtlamaya kim önayak oldu?” diye sordu.

“Çok önemli, ekonomik bir neden, madam. Olay, Büyük Britanya devletini büyük çapta etkiledi. Aslında, Kumpanya'nın misyonunu uygarca sayılmazdı. Tam tersine. Alanları belli belirsiz, kendi yararı için kullanıyordu. Tarım alanları açma girişimi onun tarafından acımasızca durduruldu. Çünkü bu girişim, kürk hayvanlarının uzaklaşmasına neden oluyordu. Öte yandan Kumpanya, tarımsal girişime tümüyle düşmandı. Kendi üretiminin dışında kalan sorunlar, yönetim kurulu tarafından şiddetle reddedildi. İşte bazı yönlerden ahlakdışı sayılan bu katı tutum, hükûmeti önlemler almaya zorladı. 1857'de, Koloniler Sekreteri tarafından atanan bir komisyon, tarımsal alanlara ilişkin bütün toprakları Kanada'ya bağlamaya karar verdi. Nitekim, Rivière-Rouge toprakları, Saskatchewan'daki araziler Kanada'ya katıldı. Daha sonraki yıl, Kumpanya, Montagnes-Rocheuses'ün batı yamaçlarını da

kaybetti. Bu yamaçlar doğrudan Koloni Büro-su'na bağlandı ve böylece Hudson Koyu acen-telerinin yetkisinden çıktı. Dolayısıyla madam, Kumpanya kürkçülük ticaretinden vazgeçme-den önce, Kuzey'in hiç bilinmeyen uzak bölge-lerini işletmeyi deneyecek. İşte bunun için, Pa-sifik Okyanusu'na ulaşmak için, Kuzeybatı ge-çidini kullanma yollarını arayacak."

Bayan Paulina Barnett, ünlü Kumpan-ya'nın geleceğe yönelik projelerini böylece öğ-renmiş oldu. Kutup Denizi kıyısında yeni bir kalenin kuruluşuna kendisi de katkıda bulu-nacaktı. Yüzbaşı Craventy onu da devreye sokmuş oluyordu. Belki daha ayrıntılara gire-cekti –çünkü konuşmak hoşuna gidiyordu– ama, bir olay sözünü kesti.

Onbaşı Joliffe yüksek sesle anons ediyor-du. Bayan Joliffe'in yardımıyla puncu hazırla-maya başlayacaktı. Bu haber coşkuyla karşı-landı. Birkaç hurra sesi yükseldi. Kase –daha doğrusu leğen– kıymetli içkilerle doluydu. İçinde en az on pint brendi vardı. Dibinde, dozu Bayan Joliffe'in eliyle ayarlanmış şeker parçaları yığılıydı. Yüzeyde, önceden kurutul-muş limon kabukları yüzüyordu. Bu alkol gölcüğünü tutuşturmaktan başka iş kalma-

mıştı. Sanki bir madeni ateşe verecekmiş gibi, onbaşının elinde yanan kükürtlü bez yüzbaşının emrini bekliyordu.

O sırada Yüzbaşı Craventy, "Hadi bakalım Joliffe!" dedi.

Ateş içkiyle buluştu ve punç bir anda alev aldı. Konuklar alkışlarıyla eşlik ediyordu.

On dakika sonra, dolu bardaklar kalabalığın arasında dolaşıyordu. Açık artırmadaki satışlar gibi her bardak alıcısını buluyordu.

"Hurra! Hurra! Hurra!" sesleri yükseldi. "Yaşasın Bayan Paulina Barnett! Yaşasın yüzbaşı!"

Sevinç içinde hurra sesleri yükselirken, dışarıda feryatlar işitildi. Konuklar birden sustular.

Yüzbaşı, "Gidin bakın Çavuş Long," dedi, "neler oluyor?"

Şefinden emir alan çavuş, içkisini yarım bırakarak salondan fırladı.

BİR BİLGİN DONMAK ÜZERE

Çavuş Long, kalenin dışarıya açılan kapısına giden dar koridora ulaştığı anda feryatların çoğaldığını işitti. Ahşap, yüksek duvarlarla korunan avluya geçişi sağlayan gizli kapıya şiddetle vuruluyordu. Çavuş avlu kapısını itti, yeri yanm metre kar kaplamıştı, beyaz yığına dizlerine kadar daldı. Şiddetli rüzgar görmesini engelliyordu. Korkunç soğuk kanını dondurdu. Yanlamasına avluyu geçti, dış kapıya doğru yöneldi.

"Hangi çılgın böyle bir havada gelebilir?" diye söyleniyordu Çavuş Long. Bir yandan, usûlüne uygun olarak ya da 'disiplin gereği' denebilir, kapının ağır sürgülerini çekiyordu.

Dışandan bağınıyorlardı: "Hadi açın, açın artık!"

Sanki bir saniyede açılıyormuş gibi çavuş, "Açıyoruz," diye karşılık verdi.

Nihayet kapının kanatları içeriden indi, çavuş kendini bir anda karnın üstünde buldu. Şimşek gibi içeri dalan altı köpekli bir kızak onu devirmişti. Az kaldı zavallı Long ezilecekti. Ama hiç homurdanmadan ayağa kalkarak dış kapıyı kapattı, eve geri döndü. Olağan bir stille, yani dakikada altmış beş büyük adım atarak yürüdü.

Fakat Yüzbaşı Cravity, Teğmen Jasper Hobson, Onbaşı Joliffe aşırı soğuğa meydan okurcasına çoktan oradaydılar. Önlerinde duran, karla kaplı kızağa bakıyorlardı.

Başı gözü kat kat kürkle örtülü bir adam hemen aşağı indi.

"Reliance Kalesi burası mı?" diye sordu.

Yüzbaşı cevap verdi: "Burası."

"Yüzbaşı Cravity?"

"Benim. Siz kimsiniz?"

"Kumpanya kuryesi."

"Yalnız mısınız?"

"Hayır! Bir yolcu getiriyorum!"

"Bir yolcu mu? Ne yapmaya geliyor?"

"Ay'ı görmeye."

Bu cevap karşısında, Yüzbaşı Cravity, "bir deliyle mi konuşuyorum acaba?" diye düşündü, ki bu çok mümkündü. Ama bunu sor-

gulamaya vakit yoktu. Kurye kızağın içinden cansız bir yığın çıkardı; karla kaplı bir çeşit bavuldu bu. Onu evin içine sokmaya yeltendi. O sırada yüzbaşı sordu: "Bu bavul ne?"

Kurye, "Benim yolcum!" karşılığını verdi.

"Kimdir bu yolcu?"

"Gökbilimci Thomas Black."

"Ama donmuş!"

"Donmuşluğunu çözeriz."

Thomas Black, çavuş, onbaşı ve kurye tarafından taşındı. Kalenin konutuna götürüldü. Birinci katta bir odaya yerleştirildi. Oda sıcaklığı hayli korlaşan bir soba sayesinde iyi sayılırdı. Bir yatağın üzerine yerleştirildi ve yüzbaşı elini tuttu.

El kesinlikle donmuştu. Thomas Black'i saran kürklü manto ve kumaşları açılar. Adam kürklerin arasında paketlenmiş gibiydi. Elli yaşlarında, şişman, kısa boylu, saçları kırılmış, sakalı dağınık, gözleri kapalı, dudakları zamkla birbirine yapışmış gibi, ağzı kaskatı. Hiç soluk almıyor ya da zar zor soluk alıyordu. Joliffe onu soydu, çabuk çabuk bir o yana bir bu yana döndürdü. Bir yandan, "Hadi canım! Hadi canım mōsyō! Kendinize gelemiyor musunuz?" diye söyleniyordu.

Bu koşullar altında, gelen adamcağız ceset-ten başka şeye benzemiyordu. Yitirdiğı vücut sıcaklığını tekrar kazanması için Onbaşı Joliffe tek çare düşündü: Adamı yanmakta olan puncun içine daldırmak.

Bereket versin, tam o sırada Teğmen Jasper Hobson başka şey buldu. "Kar lazım!" dedi. "Çavuş Long, avuç avuç kar getirin!"

Reliance Kalesi'nin avlusunda bol bol kar vardı. Çavuş istenilen karları toplarken Joliffe gökbilimciyi iyice soydu. Zavallının bedeni, pul pul beyazımtrak lekelerle kaplıydı; bu da soğuşun iyice içine işlediğini gösteriyordu. Donmuş organlara acilen kan yürümesi gerekiyordu. Karla sert sert, ovuştura ovuştura bu sonuca gidilebilirdi. Jasper Hobson'ın umut ettiği şey de buydu. Kutup bölgelerinde genellikle bu yola başvurulduğu bilinir, Şiddetli soğukla duran kan dolaşımı tekrar başlayabilir. Bir düşünün, aynı soğuk, akan nehirleri bile durduruyor.

Çavuş Long geri döner dönmez, Joliffe'le birlikte hastayı ovuşturmaya başladı. Bu hareket, ne yavaş yavaş bir ovma işi, ne de yağ sürer gibi bir işlemdi; şiddetli bir masajdı. Elle okşar gibi değil de, kaşığılar gibi bir şey.

Bu işlem boyunca, çenesi düşen onbaşı kendisini işitemeyen yolcuyu durmadan uyarıyordu: "Hadi canım! Hadi canım, mösyö! Kendinizi bu kadar dondurmak nereden aklınıza esti? Yapmayın! Bu kadar inat etmeyin!"

Büyük olasılıkla, Thomas Black inat ediyordu. Yarım saat geçmiş, en ufak bir hayat belirtisi göstermeye razı olmamıştı. Tekrar canlandırmak için az kalsın umutlar sönüyordu ki, zavallı adamın birkaç soluk alışı duyuldu. Masaj yapanlar yorucu egzersizlerini hemen kestiler.

Jasper Hobson, "Yaşıyor! Kendine geliyor!" diye haykırdı.

Bedenin dışını ova ova ısıtmışlardı ama, içini de unutmamak gerekiyordu. Nitekim Onbaşı Joliffe acele acele birkaç bardak punç yetiştirdi. Yolcu gerçekten canlandığını hissetti; yanakları renkleniyor, gözleri açılıyor, dudakları kımıldıyordu. Yüzbaşı nihayet umutlanabilirdi; Thomas Black böyle acınası bir halde, niçin buraya geldiğini anlatabilecekti.

Battaniyelerle iyice sarıp sarmalanan Thomas Black biraz doğruldu, dirseklerine yaslanarak cılız bir sesle, "Reliance Kalesi burası mı?" diye sordu.

Yüzbaşı, "Burası," karşılığını verdi.

"Peki Yüzbaşı Craventy?"

"Benim mösyö, hoşgeldiniz. Ama neden Reliance Kalesi'ne geldiğinizi öğrenebilir miyim?"

Kurye, "Ay'ı görmek için!" diye ekledi.

Kuşkusuz bu cevap için hazırlıklıydı. Çünkü ikinci kez tekrar ediyordu. Ayrıca Thomas Black'i tatmin etmişti, o da onaylarcasına başını salladı. Sonra yeniden sordu: "Teğmen Hobson?"

Teğmen cevap verdi: "Buyrun, benim."

"Hâlâ yola çıkmadınız mı?"

"Henüz çıkmadık, mösyö."

Thomas Black, "Pekala mösyö, size teşekkür etmeliyim," dedi, "şimdi, yarın sabaha kadar uyumak zorundayım!"

Yüzbaşı ile arkadaşları onun yanından ayrıldılar, bu acayip kişiyi dinlenmesi için rahat bıraktılar. Yarım saat sonra, şölen sona ermiş, konuklar odalarına dönüyordu. Odaların bir kısmı kalenin içinde, bir kısmı kale surlarının dışında kalan konutlardaydı.

Ertesi gün, Thomas Black aşağı yukarı kendine gelmişti. Sağlam yapısı şiddetli soğuğa dayanmıştı. Donmakta olan bir insan geri dö-

nemezdi, ama o başkaları gibi değildi.

Öyle ya bu gökbilimci kim oluyordu? Nereden geliyordu? Hâlâ çok sert hüküm süren bu kış mevsiminde, Kumpanya topraklarına bu yolculuğu neden yapmıştı? Kuryenin cevabı ne anlama geliyordu? Ay'ı görmek! Ama ay, her yerden görünmez mi? Uzak Kuzey bölgelerinde onu aramanın ne gereği var?

İşte, Yüzbaşı Craventy'nin kafasına takılan sorular bunlardı. Gelgelelim ertesi gün, yeni konuyla bir saat boyunca görüştü, artık her şeyi öğrenmişti.

Thomas Black gerçekten bir gökbilimciydi. Mösyö Airy tarafından başarıyla yönetilen Greenwich Gözlemevi'ne bağlıydı. Teorisyen olmaktan çok, keskin görüşlü, derin bir zekâ olan Thomas Black, yirmi yıldır bu işlerle uğraşıyordu, gökyüzü bilimine büyük hizmetlerde bulunmuştu. Özel yaşamında mutlak bir hiçti, gökbilim sorunları dışında sanki yaşamıyordu. Varlığını yeryüzünde değil de gökyüzünde sürdürüyordu. Onun yolundan giden bir adamcağızı, La Fontaine bir kuyunun içine düşürmüştü. Yıldızlar konusu dışında, Thomas Black'le konuşma yapmak mümkün değildi. Sanki teleskopla yaşıyordu. Gözlemcilik

alanında dünyada bir başka rakibi yoktu. Rakipsiz bir gözlemciydi! Yorulmak bilmez, sabır gösterirdi. Kozmik bir olayı aylar boyu gözlerdi. Zaten gök taşları ve akan yıldızlar alanında uzmanlaşmıştı ve bu konuda kendinden söz ettirmeyi hak ediyordu. Kaldı ki ne zaman titiz gözlemler, hassas yorumlar ve kesin tespitler gündeme gelse, Thomas Black'e başvurulurdu. Son derece dikkat çekici bir 'gözlemleme yeteneği' vardı. Gözlem yapmayı bilmek herkesin harcı değildir. Greenwich'li gökbilimcinin aşağıda anlatacağım olay için seçilmesinde şaşılacak bir yan yok. Kaldı ki, ay harita-cılığı bilimi, bu olayla son derece ilgiliydi.

Güneşin tam tutulması esnasında, ay çevresinde ışıklı bir hale oluştuğu bilinir. Fakat bu halenin kaynağı nedir? Gerçek bir nesne mi? Yoksa ay çevresinde güneş ışınlarıncı meydana getirilen bir kınılma mı? Bugüne kadar yapılan çalışmalar bu sorulara cevap vermedi.

1706'dan bu yana, gökbilimciler ışıklı haleyı bilimsel olarak açıklamaya çalıştılar. Louville ve Halley, 1715'te tam tutulma esnasında, Maraldi 1724'te, Antonio de Ulloa 1778'de, Bouditch ve Ferrer 1806'da titiz göz-

lemeler yaparak olayı incelediler. Fakat çelişkili kuramlar ürettiler; kesin sonuca varmak mümkün olmadı. 1842'de tam tutulma gerçekleştiği zaman, çeşitli uluslardan bilginler, Airy, Arago, Peytal, Laugier, Mauvais, Otto-Struve, Petit, Baily, gibi bilimadamları bu olaya ilişkin kesin çözüme ulaşmayı denediler. Gelgelelim bu gözlemler ne denli ciddi sayılırsa sayılsın, "Çeşitli yerlerde," der Arago, "gökbilimcilerce aynı tutulma hakkında yapılan gözlemler arasında öyle bir uyuşmazlık çıktı ki, belirli bir sonuca ulaşmak imkânsız hale geldi." O tarihten beridir, başka tam güneş tutulmaları da incelendi, fakat gözlemler hiçbir çözüm elde edemedi.

Bununla beraber, ay haritacılığı araştırmaları bu olayla son derece ilgileniyordu. Her ne pahasına olursa olsun bu konuyu çözmek lazımdı. O zamana dek çok tartışılan ışıklı haleyi araştırmak için yeni bir fırsat doğdu. Yeni bir tam güneş tutulması olayı, 18 Temmuz 1860'da meydana gelecekti. Bu olay, Amerika'nın kuzey ucu, İspanya, Afrika'nın kuzeyi gibi yerlerden tümüyle görülecekti. Çeşitli ülkelerin gökbilimcilerianlaştılar. Tam tutulma, yeryüzünün çeşitli noktalarından eş zamanlı

olarak gözlemlenecekti. Söz konusu tutulmayı gözlemlemesi amacıyla Thomas Black'in Amerika'nın kuzeyine gönderilmesi uygun görüldü. 1851'deki tutulma olayında, İngiliz gökbilimciler İsveç ve Norveç'e gitmişlerdi. Thomas Black'in de onlar gibi aynı koşullarda çalışması gerekiyordu.

Tabii, Thomas Black yakaladığı fırsatı kaçırmak istemedi; madem ki bu ışıklı haleyi inceleme işi kendisine önerilmişti... Öte yandan, yeryüzünün uydusunun çeşitli noktalarında beliren kırmızımtrak tümseklerin içyüzünü de elden geldiği kadar çözmeye çalışacaktı. Greenwich'li astronom, bu çalışmalarıyla bilim Avrupa'sının övgülerini kazanacaktı.

Nitekim, Thomas Black yola çıkmak üzere hazırlandı. Hudson Koyu Kumpanyası hakkında tavsiye mektupları aldı. Zaten, aynı tarihlerde kıtanın güney kıyılarına bir sefer düzenlenecek, yeni bir acente kurulacaktı. Böyle bir fırsattan yararlanmalıydı. Tabii Thomas Black hemen hareket etti, Atlantik'i aştı, New York'ta karaya çıktı. Gölleri aşarak Rouge Nehri işletmesine vardı, sonra hızlı bir kızılla kaleden kaleye geçti. Kızağı Kumpanya kuryesi kullanıyordu. Kış mevsimine, so-

ğuk havaya, kuzey bölgelerinde geçerli olan bütün tehlikelere rağmen 17 Mart'ta Reliance Kalesi'ne ulaştı. Hangi koşullarda oraya ulaştığını biliyoruz.

Astronom tarafından Yüzbaşı Craventy'ye aktarılan bilgiler işte bunlardı. Yüzbaşı, Thomas Black'in emrine amade olduğunu bildirdi. "Ama Mösyö Black," dedi, "gelmekte neden bu denli acele ettiniz? Tutulma tarihi 1860 değil mi? Daha bir yıl yok mu?"

Gökbilimci cevap verdi "İyi de yüzbaşım, Kumpanya'nın bir sefer düzenlediğini öğrendim. Amerikan kıyı boyunda yetmişinci paralelin ötesine geçilecekmiş, Teğmen Hobson'la yola çıkma fırsatını kaçırmak istemedim."

Yüzbaşı, "Mösyö Black," dedi, "Teğmen Hobson sizden önce hareket etmiş olsaydı, bizzat ben seve seve size eşlik ederdim. Bunu bir görev bilirdim."

Sonra, gökbilimciye kesinlikle kendisine güvenmesini söyledi, Reliance Kalesi'ne hoşgeldiğini yineledi.

BİR ORTAKLIK ACENTESİ

Esclave Gölü, altmış birinci paralel bölge-
sindeki en geniş göllerden biridir. Uzunluğu
iki dört yüz kilometre, genişliği seksen kilo-
metreyi bulur. Tam tamına, 61° 25' enlemiyle
114° batı boylamı arasındadır. Civardaki büt-
tün bölge, uzun bayınlar halinde aynı çökün-
tüye doğru alçalır. Arazinin bu geniş çöküntü-
sünü göl suları işgal etmiştir.

Gölün konumu, ilk başlarda Kumpan-
ya'nın dikkatini çekmişti. Av arazisinin tam or-
tasında bir yerdi. Eskiden kürkü için avlanan
hayvanların kaynaşıp durduğu bir alandı. Çok
sayıda akıntı ya göle boşalıyor ya da gölden
doğuyordu. Sözgelimi Mackenzie, Foin Nehri,
Atapeskow gibi yerler böyledir. Aynı zamanda,
gölün kıyılarında çok önemli birkaç kale inşa
edilmişti: Kuzeyde Providence Kalesi, güneyde
Résolution Kalesi. Reliance Kalesi'ne gelince,

gölün kuzeydoğusunda bulunur. Chesterfield girişine uzaklığı dört yüz seksen kilometredir. Chesterfield, Hudson Koyu'nun kendi suları ile oluşmuş uzun ve dar bir haliçtir.

Esclave Gölü'nün içine irili ufaklı adacıklar yayılmıştır. Bunların yüksekliği, kırk ila seksen metreye ulaşır. Kuvars ve granit kayalıklar pek çok yerde su yüzüne çıkarlar. Gölün kuzey kıyısı yoğun ormanlık alanla örtülüdür. Kitanın çorak ve buzlanmış bir bölümüdür burası. Terre-Maudite (Lanetli toprak) adını boş yere almamıştır. Buna karşılık, özellikle kalkerden oluşmuş güney bölgesi yassıdır; ne bir tepecik, ne de düzlük alanda inişli çıkışlı bir görüntü söz konusudur. Kutup Amerika'sının kocaman geviş getirenlerinin, yani bafalo ya da bizonların yaşadığı alanın sınırı burada başlar. Bu hayvanlar neredeyse asla bu sınırın ötesine geçmezler. Bunların eti yerli ve Kanadalı avcılann temel besin maddesidir.

Kuzey kıyı boyunda gruplaşan ağaçlar gözalıcı ormanları oluştururlar. Son derece geri kalmış bu bölgede bu denli güzel bir bitki örtüsüne şaşmamalı. Aslında, Esclave Gölü enlem bakımından Norveç ya da Stockholm ve Christiana bölgelerinden daha yukanda değil-

dir. Yalnız, izotermik çizgilerde sıcaklık aynı eşitlikte dağılmaz; aynı paralelde bulunmaları-na rağmen Amerika, Avrupa'dan kıyaslanamayacak ölçüde daha soğuktur. Nisan ayında, New York sokakları hâlâ kar altındadır, oysa New York, Asor Adaları ile az çok aynı paraleldedir. Demek ki bir kıtanın doğası, o kıtanın okyanuslara göre konumu, hattâ toprağının oluşumu, iklim koşullarını adamakıllı etkiler.

Reliance Kalesi'nin çevresi, yaz mevsimi boyunca yeşillere bürünür. Uzun ve sert geçen kış mevsiminin ardından göze hoş gelen şeylerdir bunlar. Ortalık, kavak ağaçları, çam ağaçları ve kayın ağaçları ile doludur. Göldeki adacıklar, görkemli söğütlerle süslenir. Ormanın içi av hayvanından geçilmez; öyle ki bunlar soğuk iklim başladığında bile orayı terk etmezler. Daha güneyde, kalenin avcıları bizonları, rengeliklerini ve Kanada domuzlarını başarıyla izleyip avlarlar. Bu Kanada domuzunun eti enfestir. Esclave Gölü'nün suları balıkla kaynaşır. Alabalık olağanüstü iriliktir, ağırlığı çoğu kez otuz kiloyu bulur. Turna balıkları, obur lota balıkları, İngilizlerce 'mavi balık' adı verilen bir çeşit som balığı, uzun sürüler halinde dolaşan sayısız 'tittameg'ler gölün içini dol-

durur. Dolayısıyla Reliance Kalesi sakinleri için beslenme sorunu kolayca çözümlüyor, doğa onlara bu olanağı sağlıyordu. Kış aylarında giyim koşulları bakımından, ortalık tilkiler, sansarlar, ayılar ve diğer kürklü hayvanlarla doluydu. Nitekim insanlar bu sayede sert iklim koşullarına meydan okuyabiliyorlardı.

Asıl kale, ahşap bir evdi. Giriş katı ve üst kattan oluşuyordu. Komutan ve subayları için konut işlevi görüyordu. Evin etrafı, düzenli biçimde sıralanmış asker konutları, Kumpanya mağazaları ve ticari işlere ayrılan dükkanlarla çevriliydi. İçinde papazı eksik olmayan küçük bir kilise ile bir barutçu dükkanı kaledeki yapıların bütününe oluşturuyordu. Bu bütün, surlarla çevrelenmişti. Surlar on metre yüksekliğinde, geniş bir dörtgen oluşturuyordu. Dört köşeye yerleştirilen, dört ufak sipsivri burç, bu dörtgeni savunuyordu. Dolayısıyla bu durumda kale güvenlikteydi. Zaten zorunlu bir önlemdi bu. Zira o tarihte, yerliler, Kumpanya ile işbirliği yapacakları yerde, topraklarının bağımsızlığı için mücadele ediyorlardı. Öte yandan, rakip firmaların askerlerine ve acentelerine karşı da korunmak gerekiyordu. Zira eskiden, bu zengin kürkler ülkesine

el koymak için müthiş bir rekabet vardı.

Hudson Koyu Kumpanyası, o sırada bün-yesinde yaklaşık bin kişilik personel barındırı-yordu. Mutlak bir otorite sözünü geçiriyordu. Hattâ bu otorite öldürme ve yaşatma hakkını bile elinde bulunduruyordu. Acente şeffleri ücretleri diledikleri gibi düzenler, erzak ve kürk fiyatlarını istedikleri gibi saptarlardı. Her türlü denetimden uzak bu sistem sayesinde, oldukça yüksek oranlarda kazançlar sağlan-ması olağandı.

Zaten, *Kaptan Robert Lade'in Seyahati* isimli kitaptan alınan aşağıdaki tabloda, eski-den yerlilerin hangi koşullarla alışveriş yaptık-ları görülecektir. Şimdi ise Kumpanya'nın ger-çek ve en iyi avcıları onlar olmuşlardır. Kun-duz derisi, o devirde alışverişlerde temel alı-nan birimdi.

Yerliler şöyle ödeme yapıyordu:

Bir tüfek için: 10 kunduz derisi

Yarım kilo barut için: 1 kunduz derisi

İki kilo kurşun için: 1 kunduz derisi

Bir baltaya: 1 kunduz derisi

Altı bıçağa: 1 kunduz derisi

Yarım kilo incik boncuğa: 1 kunduz derisi

Şeritlerle süslü bir giysiye: 6 kunduz derisi
Şeritsiz bir giysiye: 5 kunduz derisi
Şeritli kadın giysisine: 6 kunduz derisi
Yarım kilo tütüne: 1 kunduz derisi
Bir kutu pudraya: 1 kunduz derisi
Bir tarak ve aynaya: 2 kunduz derisi

Gelgelelim birkaç yıldan bu yana, kunduz derisi o denli az bulunur oldu ki, değış tokuş birimi değışmek zorunda kaldı. Şimdi pazarlarda bizon postu para yerine geçiyor. Kaleye bir yerli geldiğı zaman, ne kadar deri getirirse satıcı ona o kadar mal satıyor. Bu sistemden yararlanan Kumpanya, sattığı ve satın aldığı nesnelerin fiyatını dilediğı gibi belirliyor. Gerçekten hatırı sayılır kazançlar elde ediyor.

Çeşitli acenteler nasıl bu sistemi uyguluyorlarsa, Reliance Kalesi de onlardan aşağı kalmıyordu. Kalede kalışı 16 Nisan'a kadar uzadığından, Bayan Paulina Barnett bu sistemi inceleme fırsatı buldu. Gezin kadın ve Tegmen Hobson sık sık görüşüyorlardı. Olağanüstü projeler yapıyorlar, hiçbir engel karşısında geri adım atmıyorlardı. Thomas Black'e gelince, ancak uzmanlık alanına giren konu üzerinde konuşuyordu. Işıklı hale ile ay üze-

rindeki kırmızımtrak kabartılar dışında başka şey ilgisini çekmiyordu. Bütün yaşamını bu problemin çözümüne adanmış anlaşıyordu. Sonunda, bu bilimsel gözlem konusuna Bayan Paulina Barnett'in de ilgisini çekmeyi başardı. Konu Bayan Paulina'yı çok heyecanlandırdı. Ah! İkisi de Kutup dairesini aşmak için sabırsızlanıyorlardı. Yalnız 18 Temmuz 1860'a daha çok süre vardı. Hele Greenwich'li gökbilimci o tarihe kadar nasıl sabredecekti!

Yola çıkış hazırlıkları mart ayının ortalarında başlayabildi. Hazırlıkların tamamlanması bir ay sürdü. Gerçekten, Kutup bölgelerine yönelik böyle bir seferi organize edebilmek kolay şey değildi, zahmetli bir çaba gerektiriyordu. Her şeyi götürmek gerekiyordu: Yiyecek, içecek, kapacak, giysiler, aletler, silahlar, mühimmat.

Gruba Teğmen Jasper Hobson kumanda edecekti. Kafîle bir subay, iki astsubay ve on askerden oluşuyordu. Bunların arasından üçü evliydi; eşlerini de yanlarında götüreceklerdi. En kararlılar ve gözünü budaktan sakınmayanlar Yüzbaşı Craventy tarafından seçilmişti. İşte adamların listesi:

- 1- Teğmen Jasper Hobson,
- 2- Çavuş Long,
- 3- Onbaşı Joliffe,
- 4- Petersen, asker,
- 5- Belcher, asker,
- 6- Raë, asker
- 7- Marbre, asker,
- 8- Garry, asker,
- 9- Pond, asker,
- 10- Mac Nap, asker,
- 11- Sabine, asker,
- 12- Hope, asker,
- 13- Kellet, asker,

Ayrıca:

Bayan Raë,
Bayan Joliffe,
Bayan Mac Nap,

Kalenin yabancı konukları:

Bayan Paulina Barnett,
Madge,
Thomas Black.

Toplam, on dokuz kişi. Bu insanları yüzlerce kilometre öteye götürmek söz konusuy-

du. Issız, pek bilinmeyen bir kara parçasından geçilecekti.

Sefer için zorunlu olan her türlü malzeme, Kumpanya tarafından bir araya getirilmişti. Köpeklerin çektiği bir düzine kızak hazırlandı. Hayli ilkel olan taşıtlar, hafif ve dayanıklı tahtalardan yapılmış; şeritlerle enine, birbirlerine eklenmişti. Bir patenin ucu gibi kalkık ve sivri bir tahtadan oluşan ön bölüm, içine dalmadan kızığın karları yarmasını sağlıyordu. İkişer ikişer sıralanan altı köpek kızığı çekecekti. Kızığın motoru köpeklerdi. Hızla giden bu canlı motorlar, sürücünün kırbacı altında, saatte yirmi dört kilometreyi aşabilirlerdi.

Yolcuların giyim kuşamı, rengineyiği derisi giysilerden oluşuyordu. Giysiler iç taraflarından kalın kürklerle takviye edilmişlerdi. Bu bölgede sık rastlanan ani ısı düşüşlerine karşı herkes yünlü kumaşlarla korunuyordu. Kadın ya da erkek, subay ya da asker olsun, herkesin ayağında fok derisinden çizmeler vardı. Çizmeler, eşi az bulunur bir maharetle hayvanın sinirlerinden dikiliyordu. Bu işi beceren yerli-lerdi. Çizmelerin kesinlikle su geçirmez özellikleri vardı; esnek olduklarından yürüyüş için son derece elverişliydi. Tabanlarına

çam ağacından yapılmış ve bir iki metre uzunluğunda raketler takılabiliyordu. Bu raketler, en kolay dağılan karda bile bir insanın ağırlığını taşıyabiliyor ve onun, buz yüzeyde kayan bir patenci kadar hızla gitmesini sağlayabiliyordu. Kürkten bereler ve geyik derisinden kemerlerle kıyafet tamamlanıyordu.

Silahlara gelince, Tegmen Hobson yanına yeterli cephane almıştı. Bunun yanında, yönetmeliğe uygun, Kumpanya tarafından dağıtılan kısa namlulu tüfekler, tabancalar ve birkaç kılıç vardı. Aletler, baltalar, testereler ve doğrama işleri için zorunlu keserlerden ibaretti. Kap kakak bakımından böylesi koşullarda gerekli olan ne varsa yanlarına almışlardı. Bunların arasında, bir soba, dökme demirden bir ocak, hava basmak için iki pompa, su üstünde yol almaya elverişli bir şişme bot vardı. Bu, kauçuktan yapılmış, kullanmak gerektiğinde havayla şişirilen bir çeşit kanoydu.

Beslenme sorununa gelince, bu bakımdan onlara eşlik eden becerikli avcılara güvenilebilirdi. Bazı askerler av sürmek konusunda oldukça ustaydılar. Zaten, Kutup bölgelerinde rengeyiklerine sıkça rastlanırdı. Ekmek ve diğer besinlerden yoksun kalan bütün yerli ka-

bileler ve Eskimolar, bolca bulunan ve lezzetli olan bu av etiyle besleniyorlardı. Bu arada, beklenmedik gecikmeleri ve her türden zorluğu hesaba katarak, belirli miktarda yiyeceği yanlarına almışlardı. Bu yiyecekler, uzun süre avları sonucunda, gölün güney tarafından ele geçirilen bizon, rengineyiği ve alageyik etleriydi; ayrıca 'salamura sığır eti' stok edilmişti. Bu etin özelliği, hiç bozulmadan uzun süre muhafaza edilmesi idi. Yeniden pişirilmesine gerek yoktu ve bu haliyle son derece besleyici bir yiyecek olma özelliğini koruyordu.

İçecekler bakımından, Teğmen Hobson bol miktarda brendi ve viski fıçıları götürüyordu. Ancak, bu alkollü içkilerin mümkün mertebe ekonomik tüketilmesinde kararlıydı. Üstelik böylesine soğuk iklim koşullarında insan sağlığına zararlı olabilirlerdi. Öte yandan, Kumpanya kendisine taşınabilir, ufak bir eczane tahsis etmişti. Eczane, bol miktarda meyve suyu, limon ve diğer doğal ürünleri içeriyordu. Zira bu bölgelerde çok salgın olan iskorbüt hastalığına yakalanmamak lazımdı, onun için böylesi bir önlem şarttı. Kaldı ki bütün adamlar özenle seçilmişlerdi; ne çok şişman, ne çok zayıftılar. Sert iklim koşullarına

uzun yıllardır alışkindılar. Kutup Okyanusu seferine pek zorlanmadan dayanabilirlerdi. Üstelik bunlar, iyi niyetli, yürekli, korkusuz insanlardı; kendi iradeleriyle serbestce bu işi kabul etmişlerdi. Yetmişinci paralelin ötesine geçmeyi başarırlarsa, Amerika kıtasının uç sınırlarında kaldıkları bütün zaman boyunca kendilerine iki kat ücret ödenecekti.

Bayan Paulina Barnett ve sadık arkadaşı Madge için daha konforlu, özel bir kızak hazırlanmıştı. Yürekli kadın, yol arkadaşlarından farklı bir konumda bulunmak istemiyordu ama, yüzbaşının ısrarlarına dayanamamıştı. Zaten bu ısrarlar, Kumpanya'nın kendisine beslediği dostça duyguların bir ifadesiydi. Bayan Paulina sonunda razı olmuştu.

Astronom Thomas Black'e gelince, kendisini Reliance Kalesi'ne ulaştıran taşıt, onu hedefine kadar götürmeliydi. Çünkü alet edevatı onun içindeydi. Gökbilimcinin araçları çok fazla sayılmazdı: Ay haritacılığı gözlemleri için bir dürbün, enlem belirlemeye yarayan bir sekstant, boylamları saptamaya yarayan bir kronometre, birkaç harita, birkaç kitap. Bütün bunlar, kızıağın içine istif edilmişti. Ayrıca Thomas Black, sadık köpeklerinin yol boyun-

ca kendini terk etmeyeceğine inanıyordu.

Tabii, kızaklara koşulan köpekleri unutmamalı. Bunların beslenmesi ayrı bir sorundu. Toplam yetmiş iki köpekten oluşan kocaman bir sürü. Hayvanların yol boyunca aç kalmaması gerekiyordu; kafiledeki avcılar özellikle onlara yiyecek bulmakla ilgilenmeliydiler. Akıllı ve güçlü hayvanlardı. Chipeways yerlilerinden satın alınmışlardı. Adamlar bu zorlu iş için eğitmişlerdi onları.

Küçük kafilenin hazırlık işleri zorlanmadan yürütüldü. Tegmen Jasper Hobson, her türlü övgüyü hak ederek, yoğun çaba gösteriyordu. Yaptığı işten kıvanç duyuyor, hırslı hırslı çalışıyordu. Başarıyı tehlikeye sokmak için hiçbir şeyi gözden kaçırmak istemiyordu. Her zaman işi başından aşkın olan Onbaşı Joliffe, yine her tarafa yetişmeye çalışıyordu. Öte yandan, karısının sefere katılması çok yararlı olsa gerekti. Bayan Paulina Barnett onunla dostluk kurmuştu. Bu zeki ve heyecanlı Kanadalı, tatlı bakışlı, kocaman gözlü, sarışın bir kadındı.

Yüzbaşı Craventy, girişimin başarıya ulaşması için hiçbir şeyi atlamamıştı. Kumpanya üst görevlilerinden edindiği bilgiler, seferin

başarıya ulaşmasına ve yetmişinci paralelin ötesinde yeni bir işletme açılmasına ne çok önem verildiğini gösteriyordu. Denebilir ki, bu amaca varılması için bir insan olarak elinden geleni yapmıştı. Gelgelelim, doğa bu yürekli teğmenin karşısına acaba hangi aşılmaz engelleri çıkaracaktı? Şimdiden bunu kimse kestiremezdi!

RELANCE KALESİ'NDEN ENTREPRISE KALESİ'NE

İlk güzel günler başlıyordu. Kısım kısım silinen kar tabakalarının altından tepelerin yeşil örtüsü yeniden belirmeye yüz tutuyordu. Güneyden gelen birtakım kuşlar, kuğular, dağ horozları, dazlak kafalı kartallar ve diğer göçmen kuşlar daha ılıman bölgelere doğru yöneliyorlardı. Kavakların, kayın ağaçlarının, söğütlerin dalları tomurcuklanmaya başlamıştı. Karların erimesiyle oluşan kocaman su birikintileri kırmızı kafalı ördekleri kendilerine misafir ediyorlardı. Bu ördek türü Kuzey Amerika'da çok değişken cinslerde görünür. Karabataklar, kara gagalı yelkovanlar, *eider-ducklar*¹ kuzeye, daha soğuk sahillere yöneliyorlardı. Fındık iriliğinde, minnacık sivri sıçanlar rastgele deliklerinden çıkarak, sivri,

1) Kuzey ülkelerinde yaşayan bir çeşit deniz ördeği.

minik kuyruklarının ucuyla toprağın üzerinde alacalı, garip şekiller çiziyorlardı. Soluk almak insanı kendinden geçiriyor, ilkbaharın canlandırdığı güneş ışınlarını içine çekerek yutmak insanı sarhoş ediyordu! Doğa deliksiz uykusundan uyanmak üzereydi. Kış aylarının o bitmez tükenmez gecesi sona ermişti, doğa uyanırken gülümsüyordu. Uzak Kutup bölgeleri, yenilenmenin bu izlerine herhangi bir yeryüzü parçasından çok daha duyarlıydı.

Bu arada, buzların çözülmesi tamamlanmış sayılmazdı. Fahrenheit termometresi, sıfırın üstünde kırk bir dereceyi (sıfırın üstünde 5°C) gösteriyordu ama, geceleri sıcaklık düşüşü karlı ovaların yüzeyini kaskatı donduruyordu. Bu durum, aslında kızakların kayabilmesi için elverişli sayılırdı. Jasper Hobson buzlar tam çözülmeden önce bu fırsattan yararlanmak istiyordu.

Göldeki buzlar henüz kırılmamıştı. Kale nin avcılar, bir aydan beri, uzun ovaları aşarak avlanmaya çıkıyorlardı. Av hayvanları zaten sık sık oralara geliyordu. Bu adamlar kar ayakkabılarını öyle şaşırtıcı bir beceriyle kullanıyorlardı ki, Bayan Paulina Barnett hayran kalmaktan kendini alamadı. Kar ayakkabıla-

nyla onların hızı dörtmala giden bir atınekinde ulaşıyordu. Yüzbaşı Craventy'nin tavsiyesine uyan gezgin kadın bu ayakkabılarla yürümeye çalıştı. Bir süre sonra, kar yüzeyinde kaymakta ustalaştı.

Birkaç gündür, yerliler gruplar halinde kaleyeye geliyorlardı. Kışın avladıkları ürünlerle mamul malları değiş tokuş edeceklerdi. Av mevsimi bereketli sayılmazdı. Kürk sayısı azalmıştı, vizon ve samur kürkü hayli yeterli rakama ulaşıyordu; fakat kunduz, su samuru, vaşak, kakım ve tilki derileri seyrekti. Dolayısıyla, Kumpanya daha kuzeydeki yeni toprakları işletmeyi tasarlarken akıllıca davranıyordu. O bölgeler şimdilik, insanın açgözlülüğünden kurtulmuşlardı.

16 Nisan sabahı, Teğmen Jasper Hobson'la ekibi harekete hazırldılar. İzleyecekleri yol, önceden çizilmişti. Bölgenin bilinen bu kısmı, Kutup dairesinin ötesinde, Esclave Gölü ile Grand-Ours Gölü arasında uzanan araziydi. Jasper Hobson'ın bu gölün kuzey ucunda bulunan Confidence Kalesi'ne ulaşması gerekiyordu. Ekibinin yiyecek ve içeceğini sağlamak amacıyla konaklayacağı yer Entreprise Kalesi'ydi. Bu kale, üç yüz yirmi kilometre kuzey-

batıda, küçük Snure Gölü'nün kıyılarında bulunuyordu. Günde yirmi beş kilometre yapacağını tasarlayan Jasper Hobson, mayıs ayının ilk günlerinde orada mola vereceğini hesap ediyordu.

Bu noktadan yola çıkarak, ekip en kestirme yoldan Amerikan kıyı boyuna ulaşacak, daha sonra Bathurst Burnu'na varacaktı. Bir yıl içinde Yüzbaşı Craventy, Bathurst Burnu'na bir kafile ile erzak ve cephane gönderecekti. Teğmen onları karşılaması için birkaç adamını yollayacak ve kfileyi yeni kalenin kurulacağı yere götürecekti. Bu konuda tam anlamıyla anlaşılmışlardı. Bu şekilde, yeni açılan acentenin geleceği herhangi bir uğursuzluğa karşı güvence altına alınmış olacak, gönüllü sürgünler olarak teğmen ve yoldaşları da, arkadaşlarından kopmamış olacaklardı.

16 Nisan sabahı, kızaklar kale kapısının önüne dizilmiş, yolcuları bekliyordu. Yüzbaşı Craventy, kfileye katılan adamları bir araya topladıktan sonra, onlara birkaç güzel söz söyledi. Her şey bir yana, kendi aralarında birliği bozmamalarını öğütledi, zira göğüs germek zorunda kalacakları bir sürü tehlikeyle karşılaşacaklardı. Bu girişimin başarıya ulaşmasının

temel koşulunun, şeflerine itaat etmek olduğunu söyledi. Zira bu girişim, bir sadakat ve fedakarlık eseri olacaktı. Yüzbaşının konuşması hurra sesleriyle yankılandı. Ardından hızlı hızlı vedalaşılar. Herkes kızaklarda önceden belirlenen yerini aldı. Jasper Hobson ve Çavuş Long en başa geçtiler. Bayan Paulina Barnett ve Madge onları izliyordu. Madge, uzun Eskimo kırbacını ustalıkla kullanmasını biliyordu. Madge'in tuttuğu kırbacın sapı, katılaşmış sınırdan yapılmış uzun bir kayıştan ibaretti. Thomas Black ile askerlerden Kanadalı Petersen, kervanın üçüncü sırasına yerleşti. Kadınlar ve askerlerin yer aldığı öteki kızaklar onların arkasından gidecekti. Onbaşı Joliffe ve Bayan Joliffe artçılık görevini yapacaklardı.

Her sürücü Jasper Hobson'ın emirlerine uyacak, herhangi bir karışıklığa meydan vermemek için belirli bir mesafeyi koruyacaktı. Gerçekten, büyük bir hızla yol alan kızakların çarpışması uğursuz kazalara neden olabilirdi.

Jasper Hobson, Reliance Kalesi'ni terk ederken, doğrudan kuzeybatı yoluna girdi. İlk, Esclave Gölü ile Wolmsley Gölü'nü buluşturan geniş bir nehri aşmak zorunda kaldı. Gelgelelim, bu nehir hâlâ donmuş haldeydi ve

uçsuz bucaksız ova ile ayırt edilmiyordu. Tek tip kar örtüsü her yanı kaplıyordu; hızla yol alan kızaklar, karla kaplı zeminde uçuyorlardı.

Hava güzeldi ama, hâlâ çok soğuk vardı. Ufukta biraz yükselen güneş, gökyüzünde çok uzun bir eğri çiziyordu. Parlak ışınlar karların üzerinde yansıyor, sıcaklıktan ziyade ortalık ışığa boğuluyordu. Bereket versin, hiçbir esinti olmadığından yaprak kımıldamıyor, havanın sakinliği soğuğu katlanabilir kılıyordu. Bununla birlikte, kızakların hızından oluşan rüzgar, Teğmen Hobson'ın arkadaşlarının suratına çarpıyordu. Kutup ikliminin sertliklerine alışkın olmayan bazı arkadaşlar bundan etkilenmiş olsa gerekti.

Jasper Hobson, silah elde hazırmış gibi kımıldamadan yanında oturan çavuşa, "İşler yolunda," diyordu, "yolculuk iyi başladı. Hava elverişli, ısı uygun, bizim kızaklar ekspres trenler gibi gidiyor. Yeter ki, şu güzel hava devam etsin! Bizim yolculuk kazasız belasız sürecektir. Ne dersin Çavuş Long?"

Olayları komutanından farklı düşünemeyen çavuş, "Sizin gibi, aynı şeyi düşünüyorum," diye cevap verdi.

Jasper Hobson, "Siz de benim gibi iyice ka-

rarlısınız," dedi. "Kuzeyin keşfini mümkün olduğu kadar ilerleteceğiz, öyle değil mi?"

"Teğmenim sizin kumanda etmeniz yeter. Ben itaat ederim."

Jasper Hobson, "Onu biliyorum çavuş," dedi, "yerine getirilmesi için size bir emir vermek yeter. Biliyorum. Misyonumuzun ne denli önemli olduğunu keşke diğer adamlarımız da sizin gibi anlayabilseler; ruh ve beden olarak Kumpanya'nın çıkarlarına bağlı kalsalar! Ah! Çavuş Long, size yerine getirilmesi olanaksız bir emir versem, ne yaparsınız?"

"Olanaksız emir yoktur teğmenim."

"Öyle mi? Ya size Kuzey Kutbu'na gitmeyi emretsem?"

"Giderim teğmenim."

Jasper Hobson gülümseyerek ekledi "Ya oradan geri dönmeyi?"

Çavuş Long saf saf, "Geri dönerim," dedi.

Teğmen Hobson'la çavuş karşılıklı görüş alışverişinde bulunurlarken, Bayan Paulina Barnett ile Madge de sohbet ediyorlardı. O sırada, dikleşen bir yokuş kızağın yol alışını ağırlaştırmıştı. Başlarında su samuru kürkünden berelerini taşıyan, kalın bir beyaz ayı kürkünün içine yan yana gömülmüş olan bu iki

yürekli kadın, sert doğayı seyrediyorlar, yüksek buz yığınlarının ufuk çizgisinde oluşturduğu solgun siluetleri izliyorlardı. Kafile, Esclave Gölü'nün kuzey kıyısında engebeler çizen tepeleri arkasında bırakmıştı. Tepelerin dorukları, çarpıklaşmış ağaç iskeletleri ile örtülüydü. Göz alabildiğine uzanan sonsuz düzlük tam bir değişmezliği koruyordu. Bu yaygın ıssızlığı uçan birkaç kuşun sesi dağıtıyordu. Kuşların arasında, kuzeye doğru göç eden kuğu sürüleri dikkat çekiciydi; kuğuların beyazlığı karların beyazlığına karşıyordu. Ancak duman rengi havada ayırt edilebiliyorlardı. Yere indikleri zaman, karlı arazide onları fark etmek mümkün değildi; beyaz renkler iç içe girdiğinden, en keskin göz dahi onları seçemezdi.

Bayan Paulina Barnett, "Ortalık ne kadar hayret uyandırıcı!" diyordu. "Şu Kutup bölgeleri bizim yeşillere bürünmüş Avustralya ovalarından ne kadar farklı! Sevgili Madge, hatırlar mısın, Carpentaria Körfezi kıyılarında sıcaklık bizi nasıl bunaltırdı! O bulutsuz ve esintisiz, acımasız havayı hatırlar mısın?"

Madge cevap verdi: "Kızım, benim senin gibi hatırlama yeteneğim yok. Senin anıların aklımdan çıkmıyor, ben, benimkileri unutuyorum."

Bayan Paulina Barnett, "Nasıl olur Madge," diye bağırdı, "Hindistan ve Avustralya'daki o tropikal sıcaklığı unuttun mu? Çektiğimiz acılar belleğinde hiçbir iz bırakmadı mı? Çölün ortasında susuz kalmıştık, güneş ışınları kemiklerimize kadar içimizi yakıyordu. Hava karardığı zamanda bile ızdırabımızı hiçbir şey dindirmiyordu!"

Kürklerine sıkı sıkıya sarılan Madge, "Hayır, Paulina, hayır," dedi, "hiçbir şey anımsamıyorum! Şu an, her yanımız buzlarla çevrili; o acıları, o sıcaklığı, o susuzluk işkencelerini nasıl anımsarım? Şu kızıktan aşağı elimi bir uzatsam, bir tutam kar toplanır! Bana sıcaktan söz ediyorsun! Ayı kürklerine sarındığımız halde neredeyse donacağız! Yakıcı güneş ışınlarından söz ediyorsun; şu nisan güneşi dudaklarımıza yapışan küçük buz parçalarını bile eritemiyor! Hayır kızım, bir yerlerde sıcaklığın var olduğundan bana söz etme, aşırı sıcaktan şikâyetçi olduğumu bana yineleyip durma, sana inanmam!"

Bayan Paulina gülümsemekten kendini alamadı. "Demek çok üşüyorsun sevgili Madge'im?" diye ekledi.

"Elbette kızım, üşüyorum. Ama soğuk be-

ni rahatsız etmiyor. Tam tersi. Bu iklim çok sağlıklı olsa gerek. Amerika'nın bir ucuna gitmek bana çok iyi gelecek! Bundan eminim. Gerçekten çok güzel bir ülke!"

"Evet Madge, hayranlık duyulması bir ülke! Ama onun içine saklanan harikaları henüz görmedik! Yeter ki yolculuğumuz Kutup Denizi kıyılarına kadar devam etsin! Olsun, dev buzulların içinde kışı yaşayalım! Olsun, onun karlı örtüsünü, buz kesen fırtınalarını, tan kızılıklarını, görkemli yıldızlarını, altı ay süren uzun gecelerini görelim! Yaratıcının yarattığı eserin her zaman ve her yerde yeni olduğunu o zaman anlayacaksın!"

Bayan Paulina Barnett coşku dolu hayallerle dalmış gidiyordu. Kuş uçmaz, kervan geçmez şu bölgelerde, aman vermez şu iklim koşullarında, doğanın en güzel olaylarına tanık olmak istiyordu. İçgüdülerini mantığını bile aşmıştı. Şu Kutup bölgelerinde, heyecan dolu şiirden esinleniyordu. O şiir Saga efsanelerinde ölümsüzleşmiş; Kelt ozanları, ünlü şair Osyan zamanında onun dizelerini söylemişlerdir. Gelgelelim, Madge daha gerçekçiydi. Kutup bölgelerinde sefere çıkmak tehlikelerle doluydu, bunu gizlemiyordu. Üstelik sıfırın altında

otuz dereceye kadar inen kış koşullarında acılara katlanmak işin cabasıydı.

Gerçekten, çok daha dayanıklı insanlar, kimisi yorgunluktan, kimisi aç ve susuz kalmaktan, kimisi ruhsal ve bedensel acılar yüzünden ağır iklim koşulları altında can vermişlerdi. Elbette, Teğmen Jasper Hobson'ın misyonu onu çok uzak bölgelere sürüklemeyecekti. Herhalde, Kutup Noktası'na ulaşmak söz konusu değildi; Parry'lerin, Ross'ların, Mac Clure'ların, Kean'lerin, Morton'ların yaptığını yapmak söz konusu olamazdı. Fakat Kutup dairesini aşar aşmaz, aşağı yukarı her yerde aynı felaketler baş gösteriyor, ve bunların artışı daha üst enlemlere çıkılmasına bağlı kalmıyordu. Jasper Hobson yetmişinci paralelin ötesine geçmeyi düşünmüyordu! Tamam. Ama Franklin ve talihsiz arkadaşlarının öldüğü, soğuk ve açlığın onları öldürüldüğü akıllardan çıkmasın! Oysa onlar, o sırada ancak altmış sekiz derece kuzey enlemini aşmış bulunuyorlardı!

Joliffe'lerin bulunduğu kızakta ise başka şeyler oluyordu. Galiba onbaşının akli hâlâ kalede kalmıştı. Zira genç karsının uyarılarına kulak asmıyor, inatlaşıyordu.

Onbaşı, "Hayır Bayan Joliffe," diyordu, "yok, hiç endişe etmeyin! Bir kızağı kullanmak bir midillinin çektiği arabayı kullanmak kadar kolay! Köpek koşulmuş bir kızağı da süremezsem, vay halime!"

Bayan Joliffe, "Senin ustalığını tartışmıyorum," karşılığını verdi. "Ama daha dikkatli olmalısın. Zaten çoktan kervanın başına geçtin. Teğmen Hobson'ın seni uyardığını işitiyorum. Arka sıradaki yerini almanı söylüyor."

"Bırakın bağırsın, Bayan Joliffe, bırakın bağırsın!"

Onbaşı köpeklerin sırtına yeni bir kırbaç darbesi indirdi, kızağın hızı biraz daha arttı.

Genç kadın, "Dikkat Joliffe," diye yineliyordu. "Hızını artırma! İşte bak, inişin başındayız!"

Onbaşı, "Yokuş aşağı mı?" dedi. "Siz buna yokuş mu diyorsunuz Madam Joliffe. Tam tersi, bu yukarı doğru tırmanıyor!"

"Sana diyorum ki, aşağı iniyor!"

"İddia ediyorum ki, yukarı çıkıyor. Bakın, bakın, köpekler nasıl çekiyorlar!"

İnatçı adam ne derse desin, aslında köpekler hiç de kızağı çekmiyorlardı. Yoldaki eğiklik tam aksine açıkça belliydi. Kızak baş dön-

dürücü bir hızla iniyordu ve çoktan kafilenin epey önüne geçmişti. Joliffe'ler her an ürkerек sıçıyorlardı. Karlı yüzeyin engebeli yerleri darbeleri gitgide çoğaltıyordu. Kan koca bir o yana bir bu yana savruluyor, birbirleriyle çarpışıyor, şiddetle sarsılıyorlardı. Gelgelelim onbaşı hiç aldınış etmiyordu. Ne karısının uyarılarına, ne de Teğmen Hobson'ın haykırıışlarına kulak asıyordu. Çılgınca gidişı fark eden teğmen, zavallılara ulaşmak için kendi kızağını hızlandırmıştı. Bütün kervan bu sûrate ayak uydurdu.

Ne var ki onbaşı hâlâ zevkli zevkli gidiyordu! Kızağının sûrati aklını başından almıştı! El kol hareketleri yapıyor, haykırıyor, becerikli bir yarışmacı gibi uzun kırbacını şaklatıyordu.

"Olağanüstü bir araç şu kırbaç!" diye bağırdı. "Eskimolar çok ustalıkla kullanırlar!"

İhtiyatsız kocasının kolunu tutup kızağı durdurmaya çalışan Bayan Joliffe, "Ama sen Eskimo değilsin ki!" diye bağırdı.

"Ben de Eskimo gibiyim. Eskimolar köpeklerini uyarmak için hayvanın en duyarlı yerini pek iyi tanırlar. Gerekirse öyle bir kırbaç savururlar ki hayvan gemi azıya alır. Ben de deneyeceğim..."

Dehşete kapılan genç kadın, "Deneme Joliffe, deneme!" diye haykırdı.

"Hiçbir şeyden korkmayın, Bayan Joliffe, hiçbir şeyden korkmayın! Ben kendimi bilirim! Bakın bizim beşinci köpek sapıtmaya başladı! Ona şimdi gösteririm!.."

Galiba onbaşı Eskimo'ya pek benzemiyordu. Kırbaç kullanmaya da pek alışkın değildi. Kırbaç iki metre uzunluğunda bir şeydi, kızığın boyunu aşıyordu. Isık çalarak şakladı ve yanlış bir hareketle geri dönerek usta Joliffe'in boynuna sarıldı, adamın takkesini havaya uçurdu. Kalın beresi olmasaydı, onbaşının kendi kulağını koparacağına hiç şüphe yoktu.

O anda, köpekler bir yana doğru savruldu- lar, kızak takla atarak devrildi, karı koca kar- ların üzerine serildiler. Bereket versin, kalın bir kar tabakasının üzerine düşmüşlerdi. En ufak bir yara almadan kurtuldular. Fakat du- rum onbaşı için utanç vericiydi. Genç karısı- nın yüzüne bakamadı. Teğmen Hobson onu fena halde azarladi.

Kızak saırulduğu yerden kaldırıldı. Fakat bundan böyle, ev işlerinde olduğu gibi kızığın yönetimini de Bayan Joliffe ele aldı. Onbaşı, süklüm püklüm boyun eğdi. Biraz duraklamış olan kafile, çok geçmeden yola koyuldu.

On beş gün boyunca, hiçbir yeni olay meydana gelmedi. Hava h la çok elverişliydi, soğuk dayanılır gibiydi. 1 Mayıs'ta ekip Enterprise Kalesi'ne ayak basıyordu.

WAPITI'LER DÜELLO EDİYOR

Reliance Kalesi'nden yola çıkışlarından bu yana üç yüz yirmi kilometrelik bir mesafeyi aşmışlardı. Yolcular uzun alacakaranlık günleri geride bırakmışlar, kızakların içinde gece gündüz yol almışlar, nihayet Entrepise Kalesi yakınında bulunan Snure Gölü kıyılarına varmışlardı. Gerçekten, yorgunluktan bitkin düşmüşlerdi.

Bu kale, Hudson Koyu Kumpanyası tarafından birkaç yıl önce kurulmuştu. Aslında yiyecek-içecek gibi erzak temin eden bir yerdi, bunun dışında, pek önemli bir konumda sayılmazdı. Dört yüz seksen kilometre kuzeybatıdaki Grand-Ours Gölü'nden gelen kürkçü kervanlarına eşlik eden ekiplerin belli başlı konaklama yerlerinden biriydi. Bir düzine asker tarafından korunuyordu. Kale, surlarla çevrili ahşap bir konuttan ibaretti. Fakat bu konut, o

denli konforsuz olmasına rağmen, Teğmen Hobson'ın arkadaşları için biçilmiş kaftandı. İki gün boyunca oraya sığındılar, yolculuğun ilk yorgunluklarını üzerilerinden attılar.

Kutup bölgesinin alçakgönüllü, cılız ilkbahar havası kendini hissettirmeye başlamıştı. Karlar yavaş yavaş eriyor, ılıklaşan geceler yeni buzlanmaları önüyordu. Ufak tefek kara yosunları, cılız buğdaygiller şurada burada yeşillere bürünüyordu. Henüz renksiz olan küçük çiçekler çakıl taşlarının arasından nemli başlarını gösteriyorlardı. Uzun kış gecesinin ardından yavaş yavaş uyanan doğa da kar beyazından yorulan gözlerini dinlendiriyor, bitki örtüsünün yeniden canlanması bakışları büyülüyordu.

Bayan Paulina Barnett ile Jasper Hobson, hoş vakit geçirmek amacıyla küçük gölün kıyılarını dolaşmaktan kendilerini alamadılar. Doğayı anlıyorlar, hayran kalıyorlardı. Güneş ışınlarının etkisiyle ayrışıp çöken buz parçaları küçük çağlayanlara dönüşüyordu. İkisi de onlara baka baka yola düzöldüler. Snure Gölü'nün yüzeyi hâlâ donmuş haldeydi. Buzların çözülmesine dair hiçbir çatlak görünmüyordu. Kıruk dökük birkaç buzdağı, katılaşmış göl yüze-

yinde diken diken sivriliyordu. Güneş ışınları özellikle buzdan tepelerin doruklarında, tuhaf, güzel görünümlü şekiller oluşturuyor, alaca bulaca renkler yansıtıyordu. Sanki güçlü bir el tarafından kınlan gökkuşağının renkli dilimleri birçok yerde birbirleriyle kesişiyordu.

Bayan Paulina Barnett, "Bu manzara gerçekten güzel Mösyö Hobson!" diye yineliyordu. "Prizma biçiminde dağılan şu ışıklar sonsuza dek değişkenlik gösteriyor. Size de öyle gelmiyor mu? Sanki kocaman bir kaleydoskopun içindeymişiz gibi. Benim için son derece ilginç; ilk kez görüyorum bu manzarayı. Ama belki siz onu görmekten bıkmışsınızdır."

Teğmen, "Hayır madam," diye cevap verdi. "Ben bu topraklarda doğdum, çocukluğum, gençliğim bu kıtada geçti. Ama şu olağanüstü güzellikleri seyretmeye doyamam. Güneş ışınları bu bölgeleri ışığa boğduğu, başka deyişle gün ışığı şu ülkenin görünümünü değiştirdiği zaman, siz oldukça hayranlık duyuyorsunuz; ancak kış aylarının aşırı soğuk günlerinde bu toprakları gözlemlemeye kalksanız, acaba bu hayranlığınız nice olur? Size itiraf edeyim ki madam, ılıman bölgelerin o denli kıymetli güneşi benim Kutup Kıtası'nı biraz şımartıyor."

Teğmenin bu gözlemini dinleyen gezgin kadın gülümseyerek, "Aslında Mösyo Hobson," dedi, "güneş çok iyi bir yol arkadaşıdır. Görüyorsunuz, Kutup bölgelerine bile sıcaklığını yayıyor. Ondan pek yakınmamalı!"

Jasper Hobson, "Ah! Madam," dedi, "ben Rusya'yı kış mevsiminde, Sahra'yı yaz aylarında görmeyi tercih edenlerden yanayım. Bu ülkeler ancak o mevsimlerde özgün görünümlelerini sergiler. Hayır! Güneş sıcak ülkelerin ve ılıman bölgelerin yıldızıdır. Kutup'ta asla otuz derece sıcaklığa ulaşamaz. Bu toprakların özelliği, berrak bir gökyüzü ve soğuk kış mevsimidir. Gök, yıldızlar içindedir, bazen tan kızılığı sonucu alev alev pınıldar. Burası, aydınlığın değil; karanlığın ülkesidir. Uzun süren Kutup gecesi madam, büyülu harikalarını sunacaktır size."

Bayan Paulina Barnett, "Mösyo Hobson," diye karşılık verdi, "Avrupa ve Amerika'nın ılıman bölgelerinde hiç dolaştınız mı?"

"Evet madam. Hayran kaldım. Bu hayranlığı hak ediyorlar gerçekten. Ama doğduğum yere ne zaman geri gelsem, bambaşka bir tutkuya, bambaşka bir coşkuya kapılmışımdır. Soğuk iklim adamıyım ve gerçekten de, soğuğa

dayanmama şaşmamak gerek. Eskimolar gibi karlar altında bir evde aylarca yaşayabilirim.”

Gezgin kadın, “Mösyö Hobson,” dedi, “korkunç bir düşmandan söz ederken insanın içine su serpermiş gibi bir haliniz var. Kutup soğuğuna meydan okuyorsunuz. Ben de size layık olabilmeyi umuyorum. O zaman düşmana karşı birlikte göğüs gereriz.”

“Elbette madam, elbette! Yeter ki peşimden gelen bütün arkadaşlar, şu askerler ve kadınlar, sizin kadar kararlı olduklarını kanıtlasınlar! Tanrı’nın yardımıyla uzaklara gideceğiz!”

“Ama yolculuk güzel başladı. Herhangi bir şeyden yakınmanıza sebep yok, sanırım. Tek bir kazayla karşılaşmadık. Kızaklar için son derece elverişli bir hava! Soğuk dayanılır gibi! Her şey yolunda gidiyor.”

Teğmen, “Kuşkusuz doğru madam,” diye karşılık verdi. “Gelgelelim şu sizin hayran kaldığınız güneş çok geçmeden yorgunlukları da beraberinde getirecek. Attığımız adımlar engellerle karşılaşacak.”

Bayan Paulina Barnett, “Ne demek istiyorsunuz?” diye sordu,

“Demek istiyorum ki, bu sıcaklık ülkenin

doğasını ve görünümünü etkileyecek. Buzların erimesi, kızakların kaymasına elverişsiz bir ortam yaratacak; toprak pürtüklü ve katı bir zemine dönüşecek, soluk soluğa kalan köpekler bizi aynı hızla taşıyamayacaklar. Irmaklar ve göller eski sıvı hallerine dönecekler; ya onların etrafından dolaşmak, ya da sıkı yerlerini bulup oradan geçmek zorunda kalacağız. Bütün bu sorunlar madam, güneşin etkisinden kaynaklanıyor. Gecikmeler, yorulmalar, tehlikeler baş gösterecek. En ufak bir dikkatsizlik, gevrek karları ayağımızın altından kaydırabilir. Ya buzlu dağların doruklarından yuvarlanacak çığlar! Görüyorsunuz ya, şu güneş bize nelere mal olabilir! Üstelik her gün ufukta biraz daha yükseliyor! Şunu aklınızdan çıkarmayın madam! Evrenin yaratılışını inceleyen antik bilim dört elemanı öngörmüştür. Bunların içinden yalnızca hava bizim için zorunlu ve kaçınılmazdır; bizim için tek yararlı elemandır. Ama geri kalan üçü, yani toprak, ateş ve su bize göre yok sayılır. Kutup bölgelerinin doğasına aykırı düşerler.”

Kuşkusuz, teğmen abartıyordu. Bayan Paulina Barnett hiç zorlanmadan onun iddialarına karşı çıkabilirdi. Ancak Jasper Hobson'ın hara-

retle ileri sürdüğü düşüncelerden rahatsız olmuyordu. Teğmen bu ülkeyi aşırı bir tutkuyla seviyordu. Şu anda, hayatındaki rastlantılar gezgin kadını da bu ülkeye sürüklemişti. Teğmenin kesin kararlı olduğunu görmüştü. Hiçbir engel karşısında gerilemeyeceğinden emindi.

Ne var ki, güneşin neden olacağı sıkıntılardan yakınırken Jasper Hobson haklıydı. Dört gün sonra, 4 Mayıs'ta, kafile tekrar yola koyulduğu zaman bunu iyice anlamışlardı. Termometre, gecenin en soğuk saatlerinde bile hiç oynamadan otuz iki derecenin¹ üstünde kalıyordu. Geniş düzlüklerde buzlar bütünüyle çözülmeye yüz tutmuştu. Beyaz örtü eriye eriye suya dönüşüyordu. İlkel biçimli kayalardan oluşan arazide girinti çıkıntılar oluşuyor, bunların art arda indirdikleri darbeler, hem kızakları hem de yolcuları sarsıyordu. Sertleşen zemin yüzünden köpeklerin çekiş gücü azalmış, yavaşlamak zorunda kalmışlardı. Bu durumda, ihtiyatsız Onbaşı Joliffe'in yönetiminde kazasız belasız gidebilirlerdi. Ne haykırıları, ne kırbaç şaklatmaları köpekleri hızlandırabiliyordu.

Öyle ki yolcular, köpeklerin yükünü azaltmak amacıyla, ara sıra kızaklardan inip yaya

1) Fahrenheit (fahrenheit) termometresinde belirlenen bu rakamın santigrat karşılığı sıfır derecedir. -Çn

olarak yola devam etmek zorunda kaldılar. Öte yandan, bu ağır yolculuk kafiyeledeki avcılarının işine geliyordu. Av bakımından zengin görünen İngiliz Amerikası'ndaki topraklarda avlanma fırsatı bulmuşlardı. Bayan Paulina Barnett ile sadık dostu Madge için de büyük fırsat sayılırdı; av sanatının inceliklerini yakından izleyip gözlemliyorlardı. Thomas Black ise, tam tersi, av sanatına ilişkin eylemlere tam anlamıyla ilgisiz kalıyordu. Şu uzak bölgelere gelmesinin amacı avcılık değildi; ne vizon ne de kakım avlamak gibi bir hedefi vardı. Tek amacı, güneşin önünü kapatıp tutulmasına neden olduğu zaman ayı gözlemlemektir. Nitekim, ufukta yükseldiği zaman, gecelere ışık saçan uyduya gözleriyle yer gibi bakıyordu. Bu hareketi teğmenin dikkatini çekmişti. Gökbilimciye laf atmaktan kendini alamadı: "Hey, Mösyö Black! Bir aksilik olup da 18 Temmuz 1860'da ay randevunuza gelmezse, sizin için pek hoş olmaz, sanırım!"

Astronom ciddi ciddi, "Mösyö Hobson," diye karşılık verdi, "ay böyle bir şey yaparsa, ben de mahkemeye başvururum!"

Ekibin belli başlı avcılar, askerlerden Marble ile Sabine'di. İkisi de bu işin ustası kabul

ediliyordu. Muazzam bir deneyim kazanmışlardı. Gözlerinde öyle bir keskinlik, ellerinde öyle bir ustalık vardı ki, en becerikli yerlilere bile taş çıkartabilirlerdi. Hem tuzak kuruyorlar, hem avcılık yapıyorlardı. Sansarları, su samurlarını, kurtları, tilkileri, ayıları ve benzeri hayvanları ele geçirmek için kullanılan bütün aletleri tanıyorlardı. Hiçbir kurnazlığın yabancısı değillerdi. Şu Marbre ve Sabine, zeki ve becerikli adamlardı. Yüzbaşı Craventy çok iyi düşünmüş, bu adamları Teğmen Hobson'ın ekibine özellikle katmıştı.

Fakat küçük kabile ilerlerken, ne Marbre, ne de Sabine tuzak kurma fırsatı bulabiliyordu. Ancak birkaç saat kabileden uzaklaşabiliyorlar, tüfeklerinin menziline giren tek bir av hayvanı ile yetiniyorlardı. Bu arada, yine de Amerikan faunasının en büyük geviş getirenlerinden birini vurmuşlar, bu avla sevinmişlerdi. Üstelik bu hayvana, bu denli uzak bölgede çok nadir rastlanırdı.

Bir gün, 15 Mayıs sabahı, iki avcı, Teğmen Hobson ve Bayan Paulina Barnett, izlenen yolun birkaç kilometre doğusunda kalmışlardı. Marbre ve Sabine izin istemişlerdi. Taze av izleri fark etmişler, onları izleyeceklerdi. Jasper

Hobson avcılara izin vermek şöyle dursun, ava bizzat katılmaya karar vermişti. Gezgini kadın da beraberinde geliyordu.

Bunlar boylu poslu yarım düzine alageyiğin geçişiyle meydana gelen izlerdi. Mümkün değil, yanılmıyorlardı. Marbre ile Sabine bu konuda kesin konuşuyorlardı. Bu geviş getirenleri pek iyi tanıyorlardı.

Bayan Paulina Barnett teğmene, "Mösyö Hobson, şu hayvanların bu bölgedeki varlığı sizi şaşırtıyor değil mi?" diye sordu.

Jasper Hobson, "Gerçekten madam," dedi, "elli yedi derece enleminde bu türlere rastlamak çok nadir bir şeydir. Onları sadece Esclave Gölü'nün güneyinde avlamak mümkün. Söğüt ve kavak ağaçlarının tomurcuklarına en sık orada rastlanır. Alageyikler o tomurcuklara bayılır. Anlaşılan şu ki, bu ve kürk hayvanlarının izini süren avcılar bu geviş getirenleri sıkıştırıyorlar. Onlar da daha sakın bölgelere kaçıyorlar."

Teğmen, "Zaten ben de," dedi, "altmış beşinci paralele kadar çıkmalarına başka anlam veremiyorum. Yeter ki doğa iki adamımızı aldatmamış olsun! İzlerin kökeni hakkında kendilerinden eminler!"

Sabine, "Yok, yok hayır teğmenim!" diye

karşılık verdi. "Marbre da ben de yanılmıyoz. Bunlar alageyik izleri. Biz avcılar kırmızı alageyik, deriz. Yerli dilinde ona 'wapiti' adı verilmiştir."

Marbre, "Çok doğru," diye ekledi. "Bizim gibi eski tuzak avcılar yanılmaz. Bakın teğmem, onların tuhaf ısıklarnı işitiyor musunuz?"

Jasper Hobson, Bayan Paulina Barnett ve arkadaşları, o sırada küçük bir tepenin eteklerine varmışlardı. Tepenin inişlerinde karlar ermişti, yürümeye elverişliydi. Hızlı hızlı tırmanmaya başladılar. O sırada, Marbre'ın deşindiğı ısıklar gittikçe yoğunlaşarak işitiliyordu. Bazen bu seslerin arasına eşek anırtısına benzeyen haykırışlar karışıyordu. İki avcının hiç de yanılmadığı anlaşıyordu.

Jasper Hobson, Bayan Paulina Barnett, Marbre ve Sabine tepenin doruğuna vardılar. Bakışlarını batıya doğru uzanan düzlüğe çevirdiler. Engebeli arazinin bazı kısımları hâlâ beyazdı, ancak hafif bir yeşillik göz kamaştırmacı kar beyazlığını dilim dilim bölüyordu. Kuru birkaç çalı şurada burada sırtıyordu. Ufukta kocaman buzdağları tırtıklı görüntüler halinde gökyüzünün kül rengine çalan fonunda profiller çiziyorlardı.

Sabine ve Marbre bir ağızdan, "Wapitiler! Wapitiler! İşte oradalar!" diye bağırdılar.

Doğu yönünde kalabalık bir hayvan grubunu işaret ediyorlardı.

Gezgin kadın, "Ne yapıyorlar?" diye sordu.

Jasper Hobson, "Dövüşüyorlar madam," karşılığını verdi. "Kutup güneşi kanlarını biraz ısıttığı zaman dövüşmek onların âdetidir! Işıldayan güneşin olumsuz bir etkisi daha!"

Jasper Hobson, Bayan Paulina Barnett ile arkadaşları bulundukları mesafeden wapiti grubunu kolaylıkla ayırt ediyorlardı. Bunlar alageyik familyasının çok güzel bir cinsiydi. Bu nazik hayvanların bacakları inceydi. Esmer postlarının üzerinde, yaz mevsiminde rengi koyulaşan yer yer kırmızımtrak tüyler bulunurdu. Yabanıl erkek geyikler görkemli beyaz boynuzlarından kolayca tanınırdı; zira dişiler böyle bir uzantıdan kesinlikle yoksundular. Bir zamanlar, wapitiler bütün Kuzey Amerika topraklarına yayılmışlardı. Gelgelelim, her yanda açılan tarlalar, balta darbelerine kurban giden ormanlar, bu hayvanların yaşamlarını o denli etkiledi ki wapiti, Kanada'nın gürültüden patırtıdan uzak bölgelerine sığınmak zorunda kaldı. Çok geçmeden o uzak bölgelerde de rahatı kaçtı, sık

sık Hudson Koyu kıyılarına inmeye başladı. Kısaca, belli olan bir şey varsa, *wapiti* soğuk ülkelerin hayvanıdır. Teğmenin de gözlemlediği gibi elli yedinci paralelin ötesindeki topraklarda kesinlikle barınmaz. Ancak bunlar, kendilerine karşı kıyasıya bir savaş açan yerlilerden kaçmak için yukanlara çıkmışlar ve ıssızlığa sığınarak kendilerini güvende hissetmişlerdi.

Bu arada, *wapitilerin* kavgası kıyasıya devam ediyordu. Avcılar hiç fark etmemişlerdi. Zaten müdahale etseler de büyük olasılıkla kavgayı durduramazlardı. Marbre ve Sabine, bunların gözü dönmüş kavgacılar olduklarını pek iyi bildiklerinden, hiç çekinmeden yaklaşabilir ve fırsattan yararlanabilirlerdi.

Bu yaklaşma işini Teğmen Hobson'a önerdiler.

Marbre, "Bizi bağışlayın teğmenim," dedi. "Bu iş için barutumuzu ve kurşunlarımızı tüketmeye hiç gerek yok. Hayvanlar ölümüne kapışmışlar, sağ kalanlar bizim olur."

Bayan Paulina Barnett, "*Wapitilerin* ticari bir değeri var mıdır?" diye sordu.

Jasper Hobson, "Tabii madam," dedi, "derileri rengineyiğinkinden daha az kalındır, o yüzden çok aranan bir deridir. Hem kuraklı-

ğa, hem rutubete daha dayanıklıdır. Nitekim yerliler wapiti derilerini elde etmek için büyük özen gösterirler."

"Fakat av eti bakımından elverişli midir?"

Teğmen: "Pek güzel sayılmaz madam. Bu hayvanın eti serttir, biraz lezzetsizdir. Etin yağı ateşten alınır alınmaz donar ve dişlere yapışır. Yani pek sevilen bir et değildir, öteki alageyiklere göre daha kalitesizdir. Ne var ki kıtlık günlerinde insanın karnını doyurur."

Birkaç dakikadan beri, Bayan Paulina Barnett ve Jasper Hobson böyle konuşurken, wapitilerin kavgası birden durdu. Geviş getirenlerin öfkesi yatışmış mıydı? Yoksa avcılar fark edip tehlikeyi sezmişlerdi miydi? Her ne ise, uzun boylu iki wapitinin dışında, bütün sürü aynı anda ve aynı hızla kaçtı. Birkaç saniye içinde kaybolmuşlardı. En hızlı koşan at bile onlara yetişemezdi.

Fakat iki alageyik savaş alanında kalmışlardı. Başlarını eğmiş, boynuzlarıyla tos atıyorlar, arka ayaklarından destek alarak birbirlerine kafa tutuyorlardı. İkisi de birbirine girip bir türlü ayrılmayan kavgacılara benziyordu.

Bayan Paulina Barnett, "Ne gözü dönmüştük!" diye haykırdı.

Jasper Hobson, "Öyle," dedi, "kinci hayvanlardır bu wapitiler! Herhalde eski bir kav-
ganın hesabını görüyorlar!"

Gezgin kadın, "Onlara yaklaşmanın tam zamanı değil mi?" diye sordu. "Madem ki göz-
zû dönmüş bunların!"

Sabine, "Nasılsa vaktimiz var madam," de-
di. "Hem bu alageyikler elimizden kurtula-
mazlar! Iyice yanlarına sokulsak, elimiz tetik-
te tüfeği onlara doğrultsak da kılını kıpırdat-
mayacaktır bunlar!"

"Sahi mi?"

Avcının gözleminden sonra dövüşçüleri
daha dikkatle gözleyen Jasper Hobson: "İster
bizim elimizden ölsünler, ister kurtlar parça-
lasın, şu wapitiler er ya da geç şu anda bulun-
dukları yerde ölecekler."

Gezgin kadın, "Sizin böyle konuşmanıza
sebebi olan nedir, anlamıyorum," diye cevap
verdi.

Teğmen, "Pekala biraz daha yaklaşın ma-
dam," dedi. "Hayvanları ürküteceğim diye hiç
çekinmeyin. Bizim avcının söylediği gibi artık
bir yere kaçamazlar."

Bayan Paulina, beraberinde Sabine, Marbre
ve teğmenle tepeden aşağı indi. Dövüş meyda-

nından kendisini ayıran mesafeyi aşması birkaç dakika sürdü. Wapitilerin kılı dahi kıpırdamadı. Toslaşan iki koç gibi eşzamanlı olarak başlarını itiyorlar, ama sanki birbirlerinden hiç ayrılmayacakmış gibi duruyorlardı.

Gerçekten, kavganın kızıştığı bir anda wapitilerin boynuzları öylesine dolaşıp birbirine geçmişti ki ayırlamıyorlardı. Boynuzları ayırmak için ancak kırmak lazımdı. Avlanma bölgelerinde sıkça meydana gelen bir olaydır bu. Birbirinden kopamayan zavallı yaratıkların yerlerde süründüğüne rastlanır. Çok geçmeden ya açlıktan ölürler, ya da kolayca vahşi hayvanlara yem olurlar.

Wapitilerin kavgasına iki kurşun bitirdi. Marbre ve Sabine, hemen oracıkta hayvanların derilerini yüzdüler ve daha sonra işlemek üzere derileri sakladılar. Kurtlara ve ayılara bir parça kanlı et bırakmayı da ihmal etmediler.

KUTUP DAİRESİ

Kafile kuzeybatıya doğru ilerlemeye devam etti. Fakat kızakları çeken köpekler engibeli arazi yüzünden çok zorlanıyordu. Yolculuğun başındaki süratlerinden eser kalmamıştı, yürekli hayvanlar artık dayanamıyorlardı. Günde, on iki ya da on altı kilometre hız yapabiliyorlardı. Ancak Jasper Hobson, ekibinin ilerleyişini mümkün olduğu kadar hızlandırmaya çalışıyordu. Bir an önce Grand-Ours Gölü'ne varıp Confidence Kalesi'ne yerleşmek istiyordu. Aslında oraya varınca, yolculukta işine yarayacak birkaç bilgi edinmek niyetindeydi. Gölün kuzey kıyılarını sık sık ziyaret eden yerliler komşu deniz kıyılarını da biliyorlar mıydı? Senenin bu aylarında Kuzey Denizi elverişli miydi? Bunlar ciddi sorunlardı ve olumlu biçimde çözümlerse, yeni acentenin yazgısını belirleyebilirlerdi.

Küçük kafilenin aşmakta olduğu bölge çok sayıda derelerle dilim dilim bölünüyordu. Bu derelerin çoğu iki önemli nehrin kollarını oluşturuyordu. İki nehir de güneyden gelerek kuzeye yöneliyor, Kuzey Buz Denizi'ne dökülüyordu. Batıdan gelen Mackenzie Nehri, doğudan gelen Copper Nehri'ydi. Bu belli başlı iki nehrin arasında çok sayıda göller ve gölcükler oluşmuştu. Ne var ki şimdi yüzeylerinde bulunan buzlar çözülmüştü ve bu bakımdan kızakların yol alması tehlikeli sayılırdı. Bundan böyle, onların etrafından dolanmak gerekiyordu, bu da ister istemez yolun uzamasına neden olacaktı.

Tegmen Hobson kesinlikle haklı çıkmıştı. Aslında yukarı kuzey ülkelerinin gerçek mevsimi kıştı; ancak kış koşulları bu toprakları daha elverişli kılabilirdi. Bayan Paulina Barnett'in bunu daha iyi anlayabilmesi için eline birkaç fırsat daha geçecekti.

Terre-Maudite içinde kalan bu bölge, Amerikan kıtasındaki bütün kuzey toprakları gibi kesinlikle ıssızdı. Gerçekten on bin metrekareye ancak bir kişinin düştüğü hesaplanmıştı. Bu toprakların sakinleri, çok nadir rastlanan yerlileri saymazsak, çeşitli kürkçülük

kumpanyalarına bağı olan bin kadar görevli ya da askerden ibaretti. Nüfus genellikle güneydeki bölgelerde ve acente dolaylarında toplanmıştı. Nitekim, kafilenin yolu üzerinde hiçbir insan izine rastlanmamıştı. Gevrek toprağın üzerinde kalan izler yalnızca geviş getirenlere ve kemirgenlere ait olanlardı. Birkaç ayı fark edilmişti. Kutup ayısı türlerinden olan bu hayvanlar dehşet vericiydi. Bununla birlikte, bu etoburların seyrek görünmesi Bayan Paulina Barnett'i şaşırtıyordu. Kış aylarını burarlarda geçirenlerin anlattıklarına göre Kutup bölgeleri bu korkunç hayvanların sık sık ziyaretine uğruyormuş. Bu nedenle, Baffin Koyu'nda balina avcılar ve kazazedeler bugünlerde onların saldırısıyla karşı karşıya kalıyorlarmış. Grönland ve Spitzberg'de aynı olaylar yaşanıyormuş.

Teğmen, "Kışı bekleyin madam," diyordu, "bekleyin de görün! Soğuk açlığı tetikler, belki siz bile onlara yem olabilirsiniz!"

Bu arada, küçük kafile uzun ve yorucu bir yolu geride bırakmış, 23 Mayıs'ta, nihayet Kutup Dairesi sınırına varmıştı. Burası Kuzey Kutbu'nun 23° 27' 57" uzağındadır. Güneş ışınlarının bu paralelden öteye geçmediği bili-

nir. Matematiksel olarak güneş ışınlarının son limitidir burası. İşte bu noktadan itibaren, kafile belirgin biçimde Kutup bölgelerine girmiş olacaktı.

Bu enlem derecesini Astronom Thomas Black ile Jasper Hobson özenle bulmuştu. İkisi de aynı ustalıkta kullandıkları araçlar sayesinde sonuca ulaşmışlardı. Ölçüm esnasında hazır bulunan Bayan Paulina Barnett, nihayet birazdan Kutup Dairesi'ni aşacağını sevinç içinde öğrendi.

Teğmen, "Daha önceki yolculuklarınızda madam," dedi, "iki dönenceyi de aşmıştınız. Şimdi, Kutup Dairesi'nin limitine geldiniz. Bu denli farklı bölgelerde, böylesine tehlikeye atılan çok az kaşif bulunur! İçlerinden bazıları sıcak toprakların uzmanıdır. Yani Afrika ve Avustralya özellikle araştırmalarının konusu olmuştur. Sözelimi Barth'lar, Burton'lar, Livingstone'lar, Speck'ler, Douglas'lar, Stuart'lar... Ötekiler, üstelik bu topraklara çok yabancı olmalarına rağmen, gönülllerini Kutup bölgelerine kaptırmışlardır. Sözelimi Mackenzie'ler, Franklin'ler, Penny'ler, Kane'ler, Parry'ler, Raë'ler... Biz şu anda, onların izini sürüyoruz. Bayan Paulina Barnett'i kutlamak

gerekir. Çünkü hem dönenceleri, hem Kutup bölgesini ilk kez gören bir gezgindir."

Bayan Paulina Barnett, "Mösyö Hobson, her şeyi görmek lazım," karşılığını verdi. "En azından, her şeyi görtnek için çaba göstermeli! Sanırım, engeller ve tehlikeler her yerde geçerli. Şu Kutup bölgelerinde sıcak ülkelerin ölümcül ateşi yok; şiddetli sıcaklığın neden olduğu sağlığa aykırılık yok, siyah ırk kabilelerinin acımasızlığı yok; soğuk da düşmandır ama, bu saydığım şeylerden daha korkunç değildir. Yırtıcı hayvanlara bütün bölgelerde rastlanır. Beyaz ayıların Tibet kaplanlarından ya da Afrika aslanlarından farkı ne olabilir? Şu halde, ister Kutup Dairesi'nde olsun, ister iki dönencede olsun, aynı engeller, aynı tehlikeler geçerlidir. Araştırmacıların girişimlerini uzun süre yasaklayan bölgeler her zaman olmuştur."

Jasper Hobson, "Kuşkusuz doğru madam," dedi, "ama Kuzeyin daha yukan bölgeleri böylesi girişimlere daha uzun süre direnir. Tropikal bölgelerde, en başa çıkılmaz engel yerlilerdir. Çok sayıda gezgin, bu barbar Afrikalılar'ın kurbanı olmuştur. Günün birinde, uygarlığın kapıları orada da açılacaktır. Gelgelelim, An-

tartika ve Kuzey Kutbu'nda durum tam tersidir. Araştırmacıların yolunu kesen, oranın sakinleri değil, doğanın ta kendisidir. Orası aşılmaz buz yığınıdır, soğuktur; insanın bütün gücünü tüketen acımasız soğuk!"

"Şu halde Mösyö Hobson, sıcak bölgede, yani Afrika ve Avustralya'da en ücra köşelere kadar girildiğini, ama Kutup bölgesinin henüz tamamına girilmediğini mi söylemek istiyorsunuz?"

"Evet madam, hem bu görüşüm olgularla saptanmış durumda. Kuzey Kutup bölgelerinin en yürekli kaşifleri Parry, Peny, Franklin, Mac-Clure, Kane, Morton seksen üçüncü paralelin ötesine geçemediler. Dolayısıyla kutbun yedi derece gerisinde kaldılar. Buna karşılık, Avustralya kuzeyden güneye doğru korkusuz Stuart tarafından birçok kez keşfedildi. Hattâ kendisine kafa tutan kim olursa olsun, herkese korkunç suratını gösteren Afrika bile Doktor Livingstone tarafından bir ucundan diğer ucuna aşıldı. Doktor, Loanga Koyu'ndan başlayarak Zambezi nehrinin ağızlarına kadar vardı. Demek ki ekvator bölgelerinin Kutup topraklarına oranla daha çok keşfedildiğini söylerken yanılmıyoruz."

Bayan Paulina Barnett, "Mösyö Hobson," dedi, "insanın günün birinde Kutup'a da ulaşacağına inanıyor musunuz?"

Jasper Hobson, "Bundan hiç kuşkunuz olmasın madam," cevabını verdi.

Gülümseyerek devam etti: "Bir adam ya da kadın bunu başaracaktır. Bu arada, bana öyle geliyor ki yeryüzünün bütün meridyenleriyle kesişen bu noktaya ulaşmak amacıyla şimdiye dek denizcilerin kullandığı tüm yöntemleri dipten doruğa değiştirmek gerekecek. Birkaç gözlemcinin hayal meyal görür gibi olduğu buzulsuz denizden söz ediliyor. Eğer bu deniz buzlardan arınmış ise ve buna rağmen varlığı geçerli ise yine de ona ulaşmak çok zordur. Üstelik onun kutba kadar uzandığına, elinde ne tür kanıt bulunursa bulunsun, hiç kimse güvence veremez. Zaten kanımca, araştırmacılar için buzulsuz deniz kolaylıktan çok zorluk çıkaracaktır. Bana sorarsanız, yolculuk boyunca sağlam bir kara parçasını tercih ederim; zemini kayalık ya da buz olsun, fark etmez. O zaman, art arda yapılan seferlerle yakacak ve yiyecek depolayarak gitgide kutba yaklaşırım. Bunun için daha uzun zaman ve çok para gerekebilir. Bu büyük bilimsel problem uğruna

insanlar da feda edilebilir. Fakat girilmesi olanaksız olan yeryüzünün bu noktasına eninde sonunda ulaşacağıma inanıyorum."

Bayan Paulina Barnett, "Sizin görüşünüzü paylaşıyorum Mösyö Hobson," diye cevap verdi. "Üstelik bu iş için riske girerseniz, aynı yorgunlukları ve tehlikeleri de paylaşırım. Bundan kaçınmam. Birleşik Krallık bayrağını Kuzey Kutbu'na dikmek benim için bir onur olacak! Ama şimdilik, amacımız bu değil."

Jasper Hobson, "Şimdilik amacımız bu değil madam," diye yineledi. "Bununla beraber, Kumpanya'nın projeleri bir kere gerçekleşsin, Amerikan kıtasının son ucunda yeni kale kulsun, o mıntıkanın, kuzeye yönelecek bütün seferler için bir hareket noktası olması mümkün olacak. Kaldı ki yoğun biçimde izleri sürülen kürk hayvanları da Kutup bölgesine sığınıyorlar. Bizim de oraya kadar onların peşini bırakmamamız gerekecek!"

Bayan Paulina Barnett, "Yeter ki şu pahalı kürk modası sonunda geçmesin," diye ekledi.

Tegmen, "A! Öyle şey olur mu madam?" diye sesini yükseltti. "Hoş bir kadın bir samur ya da vizon kürkünü her zaman arzu edecektir. Onu hoşnut etmek gerekir!"

Gezgin kadın gülerek, "Galiba haklısınız," dedi. "Gerçekten, büyük olasılıkla kutbu ilk keşfeden kişi, bir sansar ya da tilkinin izini süren biri olacaktır!"

Jasper Hobson, "Kanımca doğru söylüyorsunuz madam," karşılığını verdi. "Maddi çıkar insanı daima bilimsel çıkardan çok ilgilendirir ve sırf onun için her şey yapılabilir. İnsanın yaratılışı böyle!"

"Ya, öyle mi? Siz de böyle konuşursanız, Mösyö Hobson!"

"Ama ben de Hudson Koyu Kumpanyası'nın bir görevlisi değil miyim, madam? Kumpanya, kapitallerini ve görevlilerini riske atmaktan başka şey düşünüyor mu? Tek amacı kârını artırmak değil mi?"

Bayan Paulina Barnett, "Mösyö Hobson," dedi, "sizi yeterince tanıdığımı sanıyorum. Gerektiğinde bütün varlığınıza kendinizi bilime adayacağınızı hissediyordum. Bilimsel çıkar söz konusu olursa, gözünüzü kırpmadan kutba kadar gideceğinizden emindim."

Sonra gülerek ekledi: "Önemli bir sorun bu. Ancak çözümünü uzun vadeli. Kutup Dairesi'ne henüz vardık. Umarım, büyük zorluklarla karşılaşmadan onu aşarız."

Jasper Hobson, "Pek bir şey bilmiyorum, madam," karşılığını verdi. "Gökyüzünün koyulaşan rengini görüyor musunuz? Şu puslu hava çok geçmeden kar tanelerine dönüşecek. Ardından rüzgar şiddetlenirse, bir kar fırtınası ile burun buruna gelebiliriz. Gerçekten, Grand-Ours Gölü'ne ulaşmak için çabuk davranmalıyız!"

O sırada, dikkatli bir gözle havanın durumunu inceliyordu. Hava, birkaç gündür gözdağı veriyordu.

Bayan Paulina Barnett ayağa kalkarak, "Hemen yola çıkalım, Mösyö Hobson," dedi. "Zaman yitirmeyelim!"

Teğmenin uyanılmaya hiç ihtiyacı yoktu. Kendisi gibi yürekli adamlarıyla gece gündüz demeden ilerleyecek bir insandı. Fakat kendi kararlı tavrını başkalarından bekleyemezdi. Tek başına çılgınlık yapmayı göze alırdı ama, yanındakilerin yorgunluklarını ister istemez hesaba katmak gerekiyordu. O gün, ihtiyatlı davranarak küçük kafilenin birkaç saat dinlenmesini uygun gördü. Öğleden sonra, saat üçe doğru tekrar yola koyuldu.

Jasper Hobson hiç yanılmıyordu. Havadaki değişimi fark etmişti. Gerçekten, bu durum kendini hissettirmekte gecikmedi. Öğleden

sonra, puslu hava koyulaştı, uğursuz, sanımlı bir renge büründü. Teğmen pek belli etmiyordu ama, hayli endişelenmişti. Çavuş Long'u uyardı. Bir fırtınanın yaklaşmakta olduğunu söyledi.

Kafilenin o sırada aşmakta olduğu arazi, aksi gibi kızakların kaymasına pek elverişli değildi. Çok engebeli, çeşitli yerleri yankı yankı bir topraktı. Bazen iri, granit bloklar halinde dikiliyor, bazen kocaman buzdağlarından artakalan çözülmüş buz parçaları gidişi tıkıyordu. Doğaldır ki bu durum köpeklerin işini zorlaştırıyor, yolu dayanılmaz hale sokuyordu. Zavallı hayvanlar sonunda durdular, sürücülerin kırbacı da para etmedi.

Nitekim, teğmen ve adamları sık sık yere inmek zorunda kaldılar. Bitip tükenmiş köpekleri zorluyorlar, kızakları arkalarından itiyorlar, hattâ taşımaya kalkışıyorlardı. Yerde beliren ani girinti çıkıntılar bütün bu işleri onlara yaptırıyordu. Hiç kimse yakınmıyordu, herkes bu dayanılmaz yorgunluğa katlanıyordu. Bir tek Thomas Black kendi saplantısı içine gömülmüş, kızaktan aşağı hiç inmemişti. Zaten vücut yapısı ağır işleri kaldıracak durumda değildi.

Kutup Dairesi'ni aşımlardı, görüldüğü gibi arazi tümüyle değişmişti. Birtakım jeolojik dalgalanmaların, kocaman blokları etrafa saçtığı anlaşıyordu. Bu arada, daha gelişmiş bir bitki örtüsü kendini gösteriyordu: Ağa cıklar, çalılıklar, tepelerin eteklerinde kümeleşen ağaçlar... Bu ağaçlar şiddetli kuzey rüzgarına karşı diğ r bitki örtüsünü koruma işlevini de görüyordu.  amlar, k knarlar, söğütler birbiri ardı sıra diziliyordu. Bütün ağaç dizisi, bu soğuk topraklarda belirli bir bitkisel gücün varlığına tanıklık ediyordu. Jasper Hobson Kutup Denizi'nin sınırlarına ulaştıkları zaman aynı bitki örtüsünden yoksun kalmamayı umut ediyordu. Zira bu ağaçlar, hem kalenin ahşap kısımları için i e yarayacak, hem de insanların ısınmasını sağlayacaktı. Gerçekten daha az çorak bir bölgeydi burası ve Esclave Gölü ile Entreprise Kalesi arasında uzanan beyaz d zl klerle çelişki oluşturuyordu. Bu çelişkiyi gözlemleyen herkes onun gibi düşünüyordu.

Karanlık basar basmaz, sarımsak puslu hava daha da yoğunlaştı. Rüzgar kendini gösterdi. Çok geçmeden iri kar taneleri d  meye ba ladı. Birkaç saniye içinde, her yer karlı ka-

lın bir örtüyle kaplandı. Bir saat içinde, karlı tabaka yarım metreyi geçmişti. Katılaşmıyor, yumuşaklığını koruyordu. Kızaklar ilerlerken çok büyük zorluk çekiyorlardı. İyiden iyiye karların içine gömülüyorlar, her an duraklamak zorunda kalıyorlardı.

Akşam saat sekize doğru, rüzgar giderek şiddetini artırdı. Hızla savrulan kar taneleri, kâh yere saldırıyor, kâh havaya kalkıyordu. Kar yağışı kalın bir anafora dönüşmüştü. Sert rüzgarı yiyen köpekler, geriye doğru itiliyor, şiddetli anafordan sersemleyip ilerleyemiyorlardı. Kafile o sırada, yüksek buzlu dağların arasına sıkışmış dar bir boğazı izliyordu. Dar boğazın içinden geçen fırtına, hiçbir şeye benzemeyen bir kuvvetle esiyordu. Fırtınanın şiddetiyle buzdağlarından kopan parçalar geçidin içine düşüyor, geçişi çok tehlikeli bir hale sokuyorlardı. Bir yandan parça parça çığ düşüyordu. Bunların bir teki bile kızakları ezebilirdi. İçindekilerin de sağ kalıp kalmayacağı meçhuldü. Böylesi koşullarda kafilenin ilerleyişi devam edemezdi. Jasper Hobson uzun süre diretmedi. Çavuş Long'un fikrini aldıktan sonra, mola verdi. Fakat zincirlerinden boşalan şiddetli kar fırtınasına karşı bir sığınak

bulmak gerekiyordu. Bu durum, Kutup seferlerine alışkın insanları zora sokmazdı. Jasper Hobson ve arkadaşları böylesi olağandışı tehlikeler karşısında nasıl davranacaklarını biliyorlardı. Fırtına, ilk kez başlarına gelen bir şey değildi. Kumpanya kalelerinin birkaç yüz kilometre uzağındaydılar ama, başlarını sokacak ne bir Eskimo kulübesi, ne de bir yerli barakası vardı.

Jasper Hobson, "Buzdağlarına! Buzdağlarına!" diye haykırdı.

Herkes teğmeni anlamıştı. Buz yığınlarının içinde 'kar evleri' kazılacaktı. Daha açık söylemek gerekirse, yığının içinde delikler oyarak bütün fırtına süresince içlerine büzüleceklerdi. Baltalar ve bıçaklar buzdağlarının elverişli yerlerini hemen oymaya başladı. Kırk beş dakika içinde, kalın yığında, dar ağızlı on kadar oyuk açılmıştı. Oyukların her biri iki ya da üç kişiyi içine alabilecek şekilde hazırdı. Köpeklerle gelince, koşumları çözüldü, kendi hallerine bırakıldılar. Hayvanların uyanık oluşuna güveniyorlardı, kann altında nasıl olsa sığınacak bir yer bulurlardı.

Saat onu bulmadan, sefere çıkan bütün personel 'kar evlerin' içine büzülüp saklanmış-

tı. Herkes ikişer üçer, yakınlık duyduğu kişilerle gruplaşmıştı. Bayan Paulina Barnett, Madge ve Teğmen Hobson aynı sığınaktaydılar.

Thomas Black ile Çavuş Long aynı oyuga girmişlerdi. Ötekiler diğer oyuklara. Sığınakların içi gerçekten sıcak, hattâ konforluydu. Eskimolar ve yerlilerin bunlardan başka barınacak yerlerinin olmadığını akıldan çıkarmamalı. En şiddetli soğuklarda bile onların içinde yaşar bu insanlar. Yani Jasper Hobson'la yanındakiler, güvenlik içinde fırtınanın sonunu bekleyebilirlerdi. Ancak oyuk ağzının karla örtülmemesi için özen göstermek gerekiyordu. Nitekim, ihtiyatlı davranarak yarım saat aralıklarla deliğin ağzını süpürdüler. Bu kargaşada, teğmenle arkadaşları dışarıya adım bile atmadılar. Bereket versin, yeterli erzakları vardı. Yeralında yaşayan kunduzlar gibi bu duruma katlandılar. Ne soğuktan, ne de açlıktan etkilendiler.

Kırk sekiz saat boyunca, fırtınanın şiddeti hiç kesilmeden devam etti. Rüzgar dar geçidin içinde uğulduyor, buzdağlarının doruklarından parçalar kopanyordu. Belki yirmi kez yankılanan büyük gürültüler, düşen çığların gittikçe yoğunlaştığını belirtiyordu. Jasper

Hobson dağların arasından izleyeceği yolun bu durumda aşılması olanaksız engellerle kapabileceğinden kaygı duyuyordu. Gürültülere ulumalar da karışmaya başlamıştı. Seslerin özelliği teğmeni yanıltmıyordu. Geçidi kullanmaya çalışan ayıların uluma sesleriydi bunlar. Tehlikeyi yürekli Bayan Paulina Barnett'den saklamaya gerek görmedi. Bereket versin ki, bu korkunç hayvanlar kendi başlarının derdine düşmüşlerdi, yolcuların sığındığı yerleri fark etmediler. Kalın bir kar tabakasının altında kalan kızaklar ve köpekler hiç dikkatlerini çekmemişti; akıllarına bir muzırlık gelmeden geçip gittiler.

Son gece, yani 25 Mayıs'ı 26'ya bağlayan gece, daha da dehşet vericiydi. Fırtınanın şiddeti öylesine artmıştı ki buzdağlarının devrilmesinden bile korkulabilirdi. Gerçekten, bu devasa yığınların temellerinden sarsıldığı hissediliyordu. Zavallı insanları dağların altında ezilmek gibi korkunç bir ölüm bekliyordu. Buz bloklar korkunç bir gürültüyle çatırdıyorlardı. Hattâ bazı sarsıntılarla beraber çatlaklar meydana geliyordu; ortaya çıkan çatlaklar buzdağının bütününü çökertebilirdi. Ne var ki herhangi bir heyelan oluşmadı. Buzlu yığın

direndi, gecenin sonuna doğru, Kutup bölgelerinde sık rastlanan olaylardan biri meydana geldi. Gitgide sertleşen soğuk havanın etkisiyle şiddetli fırtına aniden durdu. Günün ilk ışınlarıyla birlikte hava sakinleşti.

GRAND-OURS GÖLÜ

Şanslı bir olay. Mayıs ayının olağan bazı günlerine rastlayan –buna ılıman bölgenin bazı paralellerinde de rastlanır– kısa ömürlü şiddetli soğuklar, kalın kar tabakasının katılaşması için yeterli olur. Arazi yeniden elverişli zemine dönüşür. Ekibini ardına alan Jasper Hobson tekrar yola düzüldü, kızaklar son hızla hareket ettiler.

Gittikleri yön biraz değiştirilmişti. Doğrudan kuzeye yönelmek yerine, batıya ilerlediler. Dolayısıyla Kutup Dairesi'nin eğrilğini izleyeceklerdi. Teğmen, Confidence Kalesi'ne varmak istiyordu. Bu ortaklık acentesi, Grand-Ours Gölü'nün en sivri ucunda kurulmuştu. Şu birkaç gündür devam eden soğuk hava teğmenin işine yaramıştı. Daha hızlı yol almış, hiçbir engelle karşılaşmamıştı. 30 Mayıs'ta, küçük kafile acenteye ulaşıyordu.

Confidence Kalesi ile Good-Hope Kalesi, Mackenzie Nehri'nin kıyısında bulunuyordu. Hudson Koyu Kumpanyası'nın o dönemde en kuzeyde bulunan şubeleriydi bunlar. Grand-Ours Gölü'nün kuzey ucunda inşa edilmiş olan Confidence Kalesi, son derece önemli bir noktaydı. Kışın buzlanan, yaz mevsiminde eriyen göl suları sayesinde, güney uçtaki Franklin Kalesi'yle kolayca irtibat kurulabiliyordu. Üstelik uzak ve soğuk iklimlerin avcıları olan yerlilerle günlük ticari alışveriş yapma olanakları da vardı. Bu şubeler ve özellikle Confidence Kalesi, Grand-Ours sularını ve kıyıları işletiyordu. Göl tam anlamıyla bir Akdeniz limanına benziyordu. Enine boyuna, çok geniş bir alanda uzanıyordu. Girintili çıkıntılı, tam ortasında yer alan iki sivri burnuyla kuzeye doğru geniş bir üçgen şeklindeydi. Genel görünümüyle yere serilmiş kocaman bir geniş getiren postu gibiydi. Ancak postun kellesi yoktu.

Confidence Kalesi postun 'sağ ayağının' tam ucunda kurulmuştu; Couronnement Körfezi'nden aşağı yukarı üç yüz yirmi kilometre gerideydi. Couronnement Körfezi, Amerika'nın kuzey sahilini yarım ay şeklinde, gelişigüzel içeriye doğru oyan sayısız haliçlerden

biridir. Yani bu acente; Kutup Dairesi'nin üzerinde bulunur. Ama şimdilik, yetmişinci paralelin üç derece aşağısındadır. Hudson Koyu Kumpanyası işte bunun ötesinde yeni bir işletme açmak niyetindedir.

Confidence Kalesi bütünü bakımından Güney'in diğer şubeleriyle aynı benzerlikleri gösteriyordu: Subaylar için bir konut, askerler için lojmanlar, kürkçülük için dükkanlar... Bu yapıların tümü ahşaptı ve kazıklı surlarla çevrelenmişti. Orayı komuta eden yüzbaşı ortalıkta yoktu. Birtakım yerliler ve askerlerle birlikte Doğu'ya gitmişti. Avlanmaya daha elverişli topraklar arayacaklardı. Geçen yıl işler kesat gitmişti. Pahalı kürkler bulunmuyordu. Bununla beraber, ne mutlu ki göl yakınlarında olduklarından, epey su samuru kürkü elde edilebilmişti. Bu kürk stokları Güney'in merkez acentelerine gönderilmişti. Öyle ki Confidence Kalesi mağazaları boşalmıştı.

Yüzbaşının yokluğunda, Jasper Hobson'ı ağırlamak görevi bir çavuşa düştü. Bu adam aslında Çavuş Long'un kayınbiraderiydi. Adı Felton'du. Hemen teğmenin emrine amade olduğunu belirtti. Teğmen arkadaşlarının dinlenmesi için iki ya da üç gün Confidence Ka-

lesi'nde kalmaya karar verdiğini söyledi. Kû-
çûk bir birlik yüzbaşıyla ayrılmış olduğundan,
yeterli lojman vardı. Çok geçmeden yolcular
ve köpekler lojmanlara yerleştirildi. Tabii ko-
nutun en güzel odası Bayan Paulina Barnett'e
ayrıldı. Çavuş Felton odayı öve öve bitireme-
di.

Jasper Hobson'ın ilk işi, civarda Kuzey yer-
lilerinin bulunup bulunmadığını Felton'a sor-
mak oldu. Acaba Grand-Ours kıyılarında şu
anda bu yerlilerden var mıydı?

Çavuş, "Tabii teğmenim," cevabını verdi.
"Onların bir kamp kurduğunu az önce bildir-
diler. Gölün öbür kuzey ucuna yerleşmişler."

Jasper Hobson sordu: "Kaleye ne kadar
uzaklıktalar?"

Çavuş Felton, "Yaklaşık kırk sekiz kilome-
tre," karşılığını verdi. "Bu yerlilerle ilişki kur-
mayı mı düşünüyorsunuz?"

Jasper Hobson, "Hiç kuşkusuz," dedi. "Ku-
tup Denizi'ne çok yakın bu kara parçası hak-
kında bana yararlı bilgiler verebilirler. Hem ay-
nı kara parçası Bathurst Burnu'na kadar uzanı-
yor. Eğer orası yerleşime elverişli ise yeni acen-
temizi orada inşa etmeyi düşünüyorum."

Felton, "O zaman sorun yok teğmenim,"

diye cevap verdi. "Yerlilerin konakladığı yere gitmek kadar kolay bir şey olamaz."

"Göl kıyısından mı?"

"Hayır, gölün sularından giderek. O sular da buzul yok şu anda, rüzgar da elverişli. Emrinize bir filika tahsis ederiz. Filikayı bir tayfa kullanır. Birkaç saat içinde yerli kampına ulaşırsınız."

"Pekala çavuş," dedi Jasper Hobson. "Önerinizi kabul ediyorum. Yarı sabah, arzu ederseniz..."

Çavuş Felton, "Sizin için ne zaman uygun olursa teğmenim," cevabını verdi.

Yarı sabah hareket edilmesi kararlaştırıldı. Jasper Hobson'dan bu haberi öğrenen Bayan Paulina Barnett kendisinin de katılması için teğmenden izin istedi. Tahmin edersiniz, izin hemen verildi.

Ancak daha gün bitmemişti. Onu doldurmak lazımdı. Bayan Paulina Barnett, Jasper Hobson, iki ya da üç asker, Bayan Mac Nap ve Bayan Joliffe gölün komşu kıyılarını ziyarete gittiler. Felton onlara kılavuzluk ediyordu. Kıyılar yeşillikten yoksun değildi. Küçük tepelerde karlar erimişti. Bu sayede kimi reçineli ağaçlar başlarını gösteriyorlardı. Bunlar Iskoç-

ya türü çam ağaçlarıydı. Yerden yirmi metre kadar yukarı yükseliyorlardı. Uzun kış ayları boyunca, kale sakinlerinin yakacak ihtiyacını karşılıyorlardı. Bükülgen dallarla süslü iri gövdeleri, kül rengine çalan, son derece kendine özgü bir renge bürünmüştü. Ne var ki göl kıyılarına kadar inen bu kalın yığınlar, hiç değişiklik göstermeyen kümeler halinde, dik dik, hepsi aynı boylarda sıralanmışlardı. Manzaranın tekdüzeliğini bozamıyorlardı. Ağaç kümelerinin arasında toprağı beyazımtrak bir ot cinsi kaplamıştı. Otların içinden pek hoş bir kekik kokusu yayılıyordu. Çavuş Felton konuklarına etrafa güzel koku salan bu otun 'tütsülü ot' adını taşıdığını söyledi. Gerçekten bu ada yaraştığını, kızgın kömürlerin üstüne atıldığı zaman gösteriyordu.

Konuklar kaleden ayrıldılar. Birkaç yüz metre ilerledikten sonra, küçük, doğal bir limana vardılar. Kenarları dik, yüksek granit kayalar, açık deniz dalgalarına karşı limanı koruyorlardı. Confidence Kalesi filotillası hatla buraya bağlanmıştı. Aslında filotilla dediğimiz şey, bir tanecik balıkçı teknesinden ibaretti. Ertesi gün, aynı tekne Jasper Hobson ile Bayan Paulina Barnett'i yerliler kampına götür-

recek olsa gerekti. Bu açıdan bakınca, gölün büyükçe bir kısmı görünüyordu: Ağaçlıklı tepeler, burunlar ve doğal küçük koylar, girintili çıkıntılı, değişken kıyılar... Göl suları hafif bir yelle dalga dalga kıpırdıyor, göl yüzeyinde hala dilim dilim birkaç buzdağının siluetleri seçiliyordu. Ufukta, denizin gerçek dairesel çizgisi uzanıyordu; açıkça gökle suyun birleştiği bir çizgiydi bu. Parlayan güneş ışınları gök ve suyu içe içe yansıtıyordu.

Grand-Ours'un sıvı yüzeyiyle işgal edilen bu geniş alandaki granit kayaların ve çakıl taşlarının serpildiği kıyılar, otların halı gibi serildiği bayırlar, tepeler, tepeleri süsleyen ağaçlar; bütün bu elemanlar, her yanda bitkisel ve hayvansal yaşamın izlerini taşıyordu. Sayısız ördek türü, geveze geveze sulara geziniyordu: *Eiders-duck*lar, yaban ördekleri... Çenesi asla susmayan geveze kuşlar. Kara gagalı yelkovanlar ve karabataklar telaşla kaçıştılar. Ağaçların altında, deniz tavşancıları şişinip kabanyorlardı. Bunlar bir metre boyunda, bir çeşit şahin türüydü. Karınları kül rengi, ayakları ve gagaları mavi, gözleri turuncu renkteydi. Bu kuşlar yuvalarını ağaç dallarının çatallanına yapmışlardı. Deniz yosunlarından ku-

rulmuş yuvalar kocaman bir hacim oluştuyordu. Avcı Sabine, bu kocaman kuşlardan birini vurmayı başardı. Hayvanın kanat uzunluğu yaklaşık üç metreydi. Balıkçılğillerden olan göçmen kuşlardandı. Bu görkemli yaratıklar, kış mevsiminde Meksika Körfezi kıyılarında avlanıyorlar, yaz mevsimi Kuzey Amerika'nın en uzak bölgelerine geliyorlardı.

Fakat konukların en çok ilgisini çeken şey, kürkü hayli para eden bir su samurunun yakalanması oldu.

Hem karada hem suda yaşayabilen bu kıymetli yaratıklara bir zamanlar Çin'den çok talep varmış. Ancak Çin pazarlarında onun kürküne duyulan talep azalmakla birlikte, Rusya pazarlarında hâlâ büyük ilgi görüyormuş ve orada yüksek fiyatlara alıcı buluyormuş. Nitekim Rus tüccarlar, Kutup Denizi'ne kadar bütün Nouveau-Cornouailles sınırlarını kullanarak, denizlerde aralıksız su samuru avlıyorlar, bunun sonucunda da bu tür azalıyormuş. Bu hayvanların avcılardan sürekli olarak kaçmasının nedeni buymuş. Avcılar onları, bütün Bering Boğazı adalarında, Kamçatka kıyılarına kadar izlemek zorunda kalıyorlarmış.

Bütün bu ayrıntıları konuklarına anlatan

Çavuş Felton, "Fakat," diye ekledi, "Amerikan su samurları hiç de küçümsenecek hayvanlar değil; çok kıymetli şeyler. Sık sık Grand-Ours Gölü'nü ziyaret edenler bile iki yüz elli üç yüz frank ediyorlar."

Gerçekten, göl sularında yaşayan su samurları görkemli yaratıklardı. Çavuşun ustalıklarla yakalayıp öldürdüğü bir su samuru, neredeyse Kamçatka'nın bütün su ürünlerine bedeldi. Burnunun ucundan kuyruğunun ucuna kadar bir buçuk metre uzunluğundaki bu hayvanın ayakları perdeli, bacakları kısa, tüyleri esmerimsi idi. İpek gibi yumuşacık, parıltılı ve kısa olmayan bu tüyler sırtında daha koyu, karnında daha açık renge bürünüyorlardı

Teğmen Hobson, "Tam isabet çavuş!" dedi. Bir yandan, vurulan hayvanın görkemli kürkünü Bayan Paulina Barnett'e anlata anlata onun hayranlığını artırmaya çalışıyordu.

Çavuş Felton, "Gerçekten öyle, Mösyö Hobson," karşılığını verdi. "Her gün bir tane samur kürkü bulsak, daha ne isteriz! Yalnız bu hayvanları yakalamak çok zaman alır! Öyle hızlı hareket edip yüzerler ve sualtına dalarlar ki! Ancak karanlıkta avlanmaları mümkün-

dür; gün ışığında yuvalarından çok nadir çıkarlar. Bir ağaç gövdesinde ya da bir kaya oyunda onları fark etmek son derece zordur. En deneyimli avcılar için de bu iş böyledir.”

Bayan Paulina Barnett sordu: “Bunların nesli gitgide tükeniyor değil mi?”

Çavuş, “Evet madam,” cevabını verdi. “Bu tür ortadan kalktığı zaman, Kumpanya kârları da büyük oranda düşecektir. Bütün avcılar samur kürkünün peşinde koşuyor. Özellikle Amerikalılar bizimle yıkıcı bir rekabet yapıyorlar. Teğmenim, yolculuğunuz esnasında, Amerikan kumpanyalarından birinin acentesine rastladınız mı?”

Jasper Hobson, “Hiçbirini görmedim,” diye karşılık verdi. “Bu denli uzak topraklara el atabiliyorlar mı?”

“Sık sık geliyorlar Mösyö Hobson,” dedi. “Bu uğursuz adamların gelişi haber alınınca, önlem almak gerekir.”

Bayan Paulina Barnett, “Bu adamlar yağmacılık için mi geliyorlar?”

Çavuş, “Hayır madam,” dedi. “Ama müthiş bir rekabete giriyorlar. Av hayvanı seyrek bulunduğu zaman tüfeklerine sarılıp bizimle çekişiyorlar. Hattâ Kumpanya’nın girişimi başa-

nyla sonuçlanırsa, yani kıtanın ucunda bir kale kurmayı başarırsanız, onlar da bu işte geri kalmazlar, sizi taklit ederler."

Teğmen, "Yok canım!" dedi. "Avlanma alanları çok geniş, yani herkese yer var. Durun bakalım, hele bir işe başlayalım da! İllerlemeye devam edelim, madem ki ayaklarımızın altındaki toprak hâlâ katılığına koruyor! Tann da bizi korusun!"

Üç saat süren gezinin ardından, ziyaretçiler Confidence Kalesi'ne geri döndüler. Balık ve taze av etiyle süslü güzel bir sofraya büyük salonda onları bekliyordu. Çavuşun akşam yemeğini onurlandırdılar. Salonda birkaç saat sohbet ettiler; gün sona ermişti. Kalenin konukları geceleyin mışıl mışıl uykuya daldılar.

Ertesi gün, 31 Mayıs'ta, Bayan Paulina Barnett ve Jasper Hobson sabahın saat beşinde ayaktaydılar. Teğmen yerli kampını ziyaret edecekti. Bütün günü bu iş için feda etmek zorundaydı. İşine yarayacak bilgileri toplamak istiyordu. Thomas Black'in kendine eşlik etmesini önerdi. Fakat astronom yerinden kıpırdamamayı tercih etti. Birkaç astronomik gözlem yaparak Confidence Kalesi'nin içinde bulunduğu enlem ve boylamı saptamayı arzu

ediyordu. Dolayısıyla Bayan Paulina Barnett ile Jasper Hobson gölü baş başa geçmek zorunda kaldılar. Tekneyi Norman adında ve yıllardır Kumpanya'ya hizmet eden yaşlı bir denizci kullanacaktı.

İki yolcunun yanında, Çavuş Felton da bulunuyordu. Küçük limana vardıklarında, ihtiyar Norman teknenin içinde onları bekliyordu. Omurgası dört metre uzunluğunda, güvertesiz bir balıkçı filikasıydı bu. Yalnız bir kişinin kolayca kullanması mümkündü. Hava güzeldi. Yol almak için çok elverişli ve hafif bir yel kuzeydoğudan esiyordu. Çavuş Felton beraberlerinde gelemediği için konuklarından özür dileyerek onlarla vedalaştı. Yüzbaşının yokluğunda acenteden ayrılamıyordu. Filikanın halatı boşaltıldı, sancak tarafındaki yelkeni açarak küçük limandan ayrıldı. Gölün serin sularında hızla ilerlemeye başladı.

Bu yolculuk aslında gezintiden başka bir şey değildi. Üstelik sevimli bir gezi. Doğası gereği hayli suskun olan ihtiyar tayfa, dümen yekesi kolunun altında, teknenin arka tarafında sessizce oturuyordu. Bayan Paulina Barnett ile Jasper Hobson yandaki sıralara oturmuşlar, gözlerinin önüne serilen manzarayı inceliyor-

lardı. Filika yaklaşık beş kilometre kadar Grand-Ours'un kuzey kıyısına yöneldi. Düz bir çizgi halinde bir yönü izliyordu. Batıya doğru yavaş yavaş alçalan ağaçlıklı tepelerin kocaman kütleleri kolayca gözlemlenebiliyordu. Bu taraftan, gölün kuzey kısmını oluşturan bölge dümdüzdü. Ufuk çizgisi hatın sayılır bir mesafe içinde gerilemişti. Bütün kıyı yeşil çamlarla çevrili Confidence Kalesi'nin yükseldiği yerde oluşan dar açıyla zıtlık gösteriyordu. Kale burcunun tepesinde dalgalanan Kumpanya bayrağı hâlâ görünüyordu. Güneş ışınlarının yanlamasına geldiği göl suları güne ve batıya doğru yer yer gözleri kamaştırıyordu. Fakat asıl gözü kamaştıran, erimekte olan gümüş bloklara benzeyen, hareket halindeki buzdağlardı. Onlardan yansıyan ışınlar insanın gözlerini alıyordu. Kış aylarında iç içe kaynaşan buz parçalarından eser kalmamıştı. Yalnız şu yüzer buzdağları, Kutup güneşini protesto eder gibi ona meydan okuyorlardı. Onları ancak güneş, zar zor eritebilecekti. Zira sadece gündüzleri ortaya çıkan ışınlar parlaklık saçıyor, ama sıcaklık yayamıyorlardı.

Bayan Paulina Barnett ile Teğmen Hobson bu konular üzerinde konuşuyorlardı. Her za-

manki gibi tuhaf doğa onlarda yeni düşünceler oluşmasını sağlıyordu. Anılar bu düşünceleri zenginleştiriyordu. O sırada tekne, sessiz sula- n dalgalandıra dalgalandıra, hızla ilerliyordu.

Gerçekten, filika sabahın altısında hareket etmiş, saat dokuzda gölün kuzey kıyısına iyi- ce yaklaşmıştı. Kuzey kıyısına varması gereki- yordu. Zira yerlilerin kampı Grand-Ours'un kuzeybatı ucunda bulunuyordu. Saat ona gel- meden, ihtiyar Norman bu uca varmış, çok sarp bir yamacın yanında bulunan orta yük- seklikte bir kayalığa yanaşıyordu.

Teğmen ile Bayan Paulina Barnett çok geç- meden karaya çıktılar. İki ya da üç yerli, kar- şılamak için onlara doğru koştu. Yerlilerin arasında, tüylerle donanmış şefleri de vardı. Yeterli, anlaşılabilir bir İngilizce ile konuşma- ya başladı. Bu yerliler de Chipeways ırkından- dı. Gelenek ve görenekleri, giyim kuşamları bakımından soydaşlarıyla pek az farkları var- dı. Öte yandan, ticari acentelerle sıkı ilişkiler kurmuşlardı. Nitekim bu ticari ilişkiler, onla- rı vahşi olmalarına rağmen uygarlaştırmıştı. Av ürünlerini kalelere götürüyorlar, bunları yaşam için gerekli olan eşyalarla değiştiriyor- lardı. Birkaç yıldan beri, bu eşyaları kendileri

imal etmiyorlar, hazır alıyorlardı. Başka deyişle, Kumpanya'nın hizmetine girmişlerdi. Onun sayesinde yaşıyorlardı. Bu arada, bütün yerel özelliklerini kaybetmelerine de şaşmamalı. Avrupalı yaşam biçiminin bulaşmamış olduğu bir yerli ırkı bulmak için daha yukarı bölgelere gitmek gerekir. Hattâ Eskimolar'ın yoğunlukla yaşadığı soğuk, buz gibi bölgelere. Eskimo, Grönland'lılar gibi, Kutup bölgelerinin çocuğudur.

Bayan Paulina Barnett ve Jasper Hobson kıyıda sekiz yüz metre uzakta bulunan yerli kampına gittiler. Karşılama otuz kadar yerli çıktı: Erkekler, kadınlar, çocuklar. Göl dolaylarında balık avlayarak yaşıyorlardı. Bu insanlar çok yakın bir geçmişte, Amerikan kıtasının kuzey topraklarından gelmişlerdi. Yetmişinci paralel civarındaki kıyı boyunun güncel durumu hakkında Jasper Hobson'a bazı bilgiler verdiler. Ancak bunlar hayli yetersiz bilgilerdi. Yine de teğmen biraz sevindi. Zira hiçbir Amerikan ya da Avrupalı ekip Kutup denizinin sınırlarına ulaşmamıştı. Ve senenin bu döneminde deniz buzlardan arınmış durumdaydı. Bathurst Burnu'na gelince, yerliler orasını tanımıyorlardı. Aslında teğmenin niyeti o

mıntıkaya yönelmekti. Şef, Grand-Ours ile Bathurst Burnu arasında kalan bölgeden aşılması zor bir mıntıka olarak söz etti. Şu anda, oradaki nehirler eriyen karlarla taşıyormuş ve arazi engebeliymiş. Teğmene, Coppermine Nehri akıntısından gölün kuzeydoğusuna inmesini tavsiye etti. Böylece kıyıya en kestirme yoldan varabileceğini söyledi. Bir kere Kutup denizine vardıktan sonra, kıyı boylarını izlemek çok kolay olacaktı. O zaman, Jasper Hobson kendine uygun gelen yerde dilediği gibi duracaktı.

Jasper Hobson şefe teşekkür etti ve ona birkaç hediye sunduktan sonra yanından ayrıldı. Daha sonra Bayan Paulina Barnett eşliğinde kampı gezdi. Küçük tekneye ancak öğleden sonra üç sıralarında geri döndü.

GÖLDE FIRTINA

İhtiyar denizci yolcuların dönüşünü bir tür sabırsızlıkla bekliyordu.

Gerçekten, aşağı yukarı bir saattir hava değişmişti. Aniden meydana gelen bu değişim, sadece rüzgarları ve bulutları gözlemlemeye alışkın bir adamı endişelendirebilirdi. Koyu bir sisle maskelenen güneşin beyazımtrak yuvarlaklığı artık görünmüyordu. Yani ne parlaklığı, ne ışıldaması kalmıştı. Yel kesilmiş, fakat gölün güney tarafından suların homurdanması işitiliyordu. Değişiklik gösteren bu belirtiler, çok geçmeden bir şeyler olacağını haber veriyordu. Bunlar uzak bölgelerin kendine özgü çabukluğuyla belli oluyordu.

İhtiyar Norman tam başının üstünde asılı duran koyu sise endişe içinde bakarak, "Hemen gidelim mösyö, hemen gidelim!" diye bağırdı. "Bir saniye yitirmeden gidelim. Havada

büyük tehlike var."

Jasper Hobson, "Doğru," dedi, "hava değişmiş. Bunu fark etmedik madam."

Gezgin kadın Norman'e seslenerek, "Bir fırtına mı çıkacak acaba?" diye sordu.

İhtiyar denizci cevap verdi, "Evet madam. Grand-Ours'da patlayan fırtınalar çoğu kez korkunç olur. Atlantik'teki gibi her şeyi altüst eder. Şu aniden çıkan koyu sis, pek hayra alamet değil. Yine de fırtınanın patlamasına üç dört saat var. O zamana kadar Confidence Kalesi'ne varmış oluruz. Hiç oyalanmadan hareket edelim. Teknemiz şu kayaların arasında güvende sayılmaz."

Teğmen bu gibi şeyleri Norman'la tartışacak durumda değildi. Zaten böyle şeyleri adam daha iyi anlıyordu. Kaldı ki, ihtiyar denizci uzun yıllardan beri göl sularını tanıyordu; göl yolculuklarına alışkındı. Onun deneyimine güvenmek gerekiyordu. Bayan Paulina Barnett ve Jasper Hobson hemen filikaya bindiler.

Bu arada, halatı karadan çözerek açığa çıkarken, Norman bir şeyler sezmişti. Şu kelimeleri mınıldandı: "Galiba beklesek daha iyi olacak!"

Bu sözler Jasper Hobson'ın kulağından

kaçmamıştı. Dümen yekesine geçen ihtiyar denizciye baktı. Tek başına olsa, yola çıkmakta hiç sakınca görmezdi. Gelgelelim, Bayan Paulina Barnett'in varlığı ona daha ihtiyatlı davranmayı emrediyordu. Gezin kadın da arkadaşının kararsızlığını fark etmişti.

"Beni pek düşünmeyin Mösyö Hobson," dedi. "Hiç burada yokmuşum gibi davranın. Madem ki şu yiğit denizci gitmemiz gerektiğini söylüyor, hiç oyalanmayalım!"

Halatı çözen Norman, "Hadi bakalım!" dedi. "En kestirmeden kaleye dönelim!"

Tekne açığa çıktı. Bir saat boyunca ilerledi.

Sersemleten rüzgarla zar zor şişen yelken direğe çarpa çarpa dalgalanıyordu. Sis koyulaşıyordu. Filika, şimdiden gitgide şiddetlenen köpüklü dalgalara maruz kalıyordu. Deniz, biraz sonra meydana çıkacak felaketi havadan önce 'hissetmişti'. İki yolcunun ağzını bıçak açmıyordu. İhtiyar denizci kısık gözkapaklarının arasından etrafa bakarak koyu sisi delmeye çalışıyordu. Her türlü beklenmedik olaya karşı hazırды. İskotayı sımsıkı tutmuş, rüzgann gelmesini bekliyordu. Eğer birden patlarsa, yelken ipini koyuverecekti.

Filika yol alabilseydi, şimdiye dek ortalık

karışmadığından, her şey yolunda gidecekti. Fakat bir saat geçmiş, yerli kampından ancak üç kilometre uzaklaşabilmişlerdi. Bundan başka, karadan esen birkaç sert ve aksi rüzgar, filikayı açığa sürüklemişti. Şu anda, sisli hava yüzünden kıyı zar zor seçiliyordu. Bu, gerçekten aksilikti, eğer kuzeyden gelen rüzgar devam ederse, gölün çok uzaklarına doğru sürüklenme tehlikesi vardı. Zira bu hafif teknenin rüzgara direnme gücü pek zayıftı ve yaprak gibi başıboş, kapılıp giderdi.

Teğmen ihtiyar Norman'a, "Zorlukla ilerliyoruz," dedi.

Denizci, "Çok zor Mösyö Hobson," karşılığını verdi. "Rüzgar kesilmiyor. Kesilirse, korkunç tehlikeli yönden gelmeye başlayacak."

Sonra elini güneye doğru uzatarak, "O zaman, Confidence Kalesi'nden önce karşımıza Franklin Kalesi çıkacak!" diye ekledi.

Bayan Paulina Barnett şakayla karışık, "Eh! Fena sayılmaz," dedi, "gezi yolumuzu uzatmış oluruz. Şu Grand-Ours görkemli bir göl, gerçekten kuzeyden güneye görülmeye değer! Norman, sanırım o Franklin Kalesi'nden geri dönebiliriz?"

İhtiyar Norman, "Evet madam!" dedi. "Ora-

ya varabilirsek... Yalnız on beş gün süren fırtınalara bu gölde sık rastlanır. Şansımız açık olsa da güney kıyılarına savrulmasak. Yoksa bir aydan önce Confidence Kalesi'ne geri dönemeyiz."

Teğmen, "O zaman, dikkatli davranalım," dedi. "Böyle bir gecikme, bütün planlarımızı altüst eder. Onun için ihtiyatlı hareket edin dostum. Gerekirse, yeniden kuzey tarafındaki karaya dönmeye bakın! Bayan Paulina Barnett karadan otuz beş kırk kilometre hızla yapılan bir koşuya itiraz etmez sanırım."

Norman, "Kuzey kıyısına geri dönmek isterdim, Mösyö Hobson, ama artık yapamam. Bakın, kendiniz görün. Rüzgar oradan tam da üstümüze geliyor. Yapabileceğim tek şey kuzeydoğuya yönelmek. Rüzgar artmazsa, iyi yol alacağımı umuyorum," dedi.

Fakat saat dört buçuğa doğru fırtına iyice sahneye çıktı. Havanın yüksek tabakalarından acı ısıklar yankılandı. Üst tabakalardan başlayan rüzgar henüz göl suları seviyesine inmemişti. Ama eli kulağındaydı. Koyu sisin içine kapılıp ürken kuşların acı çığlıkları duyuluyordu. Sonra ansızın, koyu sis yarıldı, sisin içinden basık, kalın bulutlar görüldü. Şiddetle güneye doğru savrulan, parça parça, lime li-

me bulutlardı bunlar. İhtiyar denizcinin kaygıları gerçek oluyordu. Rûzgar kuzeyden geliyordu ve çok geçmeden fırtınaya dönüşerek gölün üzerine çullanacaktı.

Nonnan, "Dikkat!" diye bağırarak, iskotayı kastı ve dümen yekesini filikanın rûzgara karşı dikine gitmesi için doğrulttu.

Şiddetli yel tekneyi vurdu. Tekne ilkin yan yattı, sonra yükselerek bir dalganın tepesine sıçradı. O andan itibaren çalkantı, açık denizdeymiş gibi çoğaldı. Göreli olarak pek derin olmayan suların oluşturduğu dalgalar gölün dibinden kalkarak olağandışı yüksekliğe erişiyorlardı.

Yelkeni çabuk çabuk indirmeye çalışan ihtiyar denizci haykırdı, "Yardım edin! Yardım edin!"

Jasper Hobson, hattâ Bayan Paulina Barnett yardım etmeye çalıştılar, ama başaramadılar. Zira bir filikayı manevra etmeyi pek bilmiyorlardı. Nonnan dümen yekesini terk edemiyordu. Yelken ipleri direğin tam tepesinde olduğundan yelken inmiyordu. Filika her an alabora olabilirdi, üstünden aşan kocaman dalgalar her yanını kuşatmıştı. İyice dolu olan gökyüzü gitgide karanyordu. Karla karışık so-

guk bir yağmur sel gibi yağıyordu. Dalgaların saçını başını dağıtan çılgın fırtına, iyice gemi azıya alıyordu.

Fırtınanın uğultuları arasından ihtiyar denizcinin sesi yükseldi, "Yelken ipini kesin! Yelken ipini kesin!"

Rüzgar yüzünden saç başı dağılan, yoğun yağıştan önünü göremeyen Jasper Hobson, Norman'ın bıçağını kavradı, bir harp teli gibi gergin olan yelken ipini kesti. Fakat ip ıslanmış olduğundan makarada dönmüyordu, direğin tepesinde takılı kaldı.

O zaman, Norman kaçmak istedi. Rüzgarla başa çıkmak için başka çare kalmadığından güneye kaçmaya çalıştı. Ne var ki, bu iş de son derece tehlikeliydi. Dalgaların arasında kalmıştı, dalgaların hızı filikanın hızını aşıyordu. Kaçıyordu ama, bu kaçış, ister istemez Grand-Ours'un güney kıyılarına sürüklenme riskini de taşıyordu.

Jasper Hobson ile yürekli yol arkadaşı kendilerini tehdit eden tehlikenin bilincindeydiler. Bu narin tekne, dalgalara uzun süre dayanamazdı. Ya alabora olacak, ya da parçalanacaktı. İçindekilerin hayatı Tanrı'nın insafına kalmıştı.

Buna rağmen, ne teğmen ne de Bayan Paulina Barnett umutsuzluğa kapılmıştı. Tahta sıralara yapışmışlar, dalgaların sıçrattığı soğuk sularla tepeden tırnağa sınıslıklam olmuşlar, karla karışık yağmurun sert rüzgarını yemişler, koyu puslara bakıyorlardı. Kara görünmez olmuştu. Filikanın az ötesinde, göl suları ile bulutlar birbirine giriyordu. Yolcular, gözleriyle ihtiyar Norman'ı sorguya çekiyorlardı. Adamcağızın dişleri kasılmış, elleri dümen yekesine kilitlenmişti. Hâlâ rüzgarla boğuşmaya çabalıyordu.

Ancak fırtınanın şiddeti öyle bir hal aldı ki, filika bu şekilde uzun süre devam edemezdi. Ön tarafından çarpan dalgaların onu parçalaması kaçınılmazdı. Üst ve alt kaplamaları şimdiden ayrılmaya yüz tutmuştu ve birden dalgaların açtığı çukura bütün ağırlığıyla düştüğü zaman sanki bir daha yukarıya çıkamayacak gibiydi.

İhtiyar denizci, "Kaçmak lazım, yine de kaçmak lazım!" diye mırıldandı.

Dümen yekesine asılıp iskotayı gerdi, tekneyi güney yönüne çevirdi. Yelken öyle şiddetle gerilmişti ki, çok geçmeden tekne baş döndürücü bir hızla sürüklendi. Fakat daha şiddetli kocaman dalgalar daha hızla saldırma-

ya başlamışlardı. Rüzgarı arkasına alıp kaçmak büyük tehlike oluşturunuyordu. Öbek öbek sular içeri doluyor, filika onlardan sakınamıyordu. Su devamlı dolduğu için, sürekli olarak boşaltmak gerekiyordu; aksi halde sulara gömülmek kaçınılmazdı. Gölün açığına çıktıkça, kıyıdan uzaklaştığı için, sular daha da gürültü çıkıyordu. Fırtınanın kudurganlığını önleyecek ne bir sığınak, ne ağaç kümesi, ne tepe vardı görünürde. Bulutların aralanması ya da pusların biraz dağılması sonucunda beliren aydınlıkta, kocaman buzdağları göze çarpıyordu. Onlar da şamandıralar gibi yuvarlanıp gölün güneyine doğru sürükleniyorlardı.

Saat beş buçuk olmuştu. Ne Norman, ne de Jasper Hobson ne kadar yol aldıklarını, hangi yönü izlediklerini kestirebiliyordu. Fili-kanın kontrolünü kaybetmişlerdi artık; fırtınanın kaprislerine boyun eğmişlerdi.

O anda, teknenin elli metre kadar gerisinden dev bir dalga kabardı. Tam tepesinde beyaz köpükler vardı. Dalganın içindeki inişli çıkışlı sular, bir çeşit girdap oluşturunuyordu. Girdap rüzgarla ezilen irili ufaklı dalgaları yutmuştu. Durmaksızın hareket eden girdabın içinde, suların rengi kararmıştı. Bu uçuşuma

gitgide gömülen tekne dibe doğru çekiliyordu. Dev dalga öteki kûçük dalgaları yutarak filikanın üzerine geldi. Tekneyi tuz buz etmesi an meselesiydi. Norman bir bakışta onun yaklaştığını fark etti. Jasper Hobson ve Bayan Paulina Barnett bakıştılar. Dalganın üstlerine devrilmesini beklemekten başka yapacak şey yoktu.

Gerçekten, dalga dehşetli bir gürültüyle devrildi. Tekneyi çatlattı, arka kısım tamamen sulara gömüldü. Müthiş bir darbe meydana geldi. Dağ gibi yükselen suların altında kalan teğmen ve arkadaşından bir çığlık yükseldi. Batmak üzere olduklarına inanmak zorunda kaldılar.

Dörtte üçü sular altında kalan filika, buna rağmen yükseldi... ama ihtiyar denizci ortalıkta yoktu!

Jasper Hobson umutsuz bir çığlık attı. Bayan Paulina Barnett ona doğru döndü.

Teğmen arka taraftaki boş yeri göstererek, "Norman!" diye haykırdı.

Gezgin kadın, "Zavallı!" diye söylendi.

Dalgaların üzerinde inip kalkan tekneden aşağı düşme tehlikesini göze alarak ayağa kalkmışlardı Ama hiçbir şey göremediler. Bir ses, bir haykırış dahi duyulmuyordu. Beyaz

köpüklerin üzerinde cisime benzer hiçbir şey yoktu. İhtiyar denizci suların içinde ölüme gitmişti. Bayan Paulina Barnett ve Jasper Hobson, tekrar az önce oturdukları yere çöktüler. Şimdi yalnız kalmışlardı. Kurtulmanın bir yolunu bulmaları gerekiyordu. Gelgelelim, ne teğmen ne de yol arkadaşı bir filika kullanmasını biliyordu. Zaten bu son derece olumsuz koşullarla, deneyimli bir denizci bile bununla başa çıkamazdı. Tekne dalgaların oyuncağı olmuştu. Gergin yelkeni, onu sürüklüyordu. Jasper Hobson onu nasıl durdurabilecekti?

Talihsiz insanlar! Çok kötü bir durumdu bu. Her an batabilir bir teknenin içinde fırtınaya yakalanmışlardı. Üstelik, tekneyi kullanmasını bile bilmiyorlardı!

Teğmen, "Mahvolduk!" dedi.

Yürekli Paulina Barnett, "Hayır Mösyö Hobson," diye karşılık verdi. "İlkin kendimize yardım edelim! Tanrı da bizim yardımcımız olacaktır."

Şu anda aynı yazgıyı paylaşıyorlardı, Jasper Hobson bu kadının yiğitliğini daha iyi anladı.

En acil olan iş, tekneyi ağırlaştıran suyu boşaltmaktır. İkinci bir dalga gelirse, bir anda sulara gömülürlerdi. Zaten filikanın hafifleme-

sinde yarar vardı, o zaman dalgalara daha kolay direnir, suyun dibini boylama riski azalır-
dı. Bayan Paulina Barnett ve Jasper Hobson hızlı hızlı suyu boşalttılar. Öyle ki su, sağa sola yalpalarken bile tekneyi alabora edebilirdi. Bu da kolay iş sayılmazdı, çünkü her an yeni bir dalgacık içeri giriyordu. Çamçağı bir an olsun elden bırakmaya gelmiyordu. Gezgin kadın daha ziyade bu işe vermişti kendini. Teğmen dümen yekesini tutuyor, rüzgan arkasına alan filikayı iyi kötü götürüyordu.

Tehlike olasılığını artıran bir olay, gecenin gelmesiydi. Ancak buna gece değil de karanlığın basması diyebiliriz; çünkü yılın bu mevsiminde bu uzak bölgede gece aşağı yukarı birkaç saat sürüyordu. Puslarla karışık alçak bulutlar yoğun bir sis tabakası oluşturuyordu; ışık bu tabakanın arasından zar zor sızıyordu. Filikanın biraz ötesi seçilmiyordu. Başiboş bir buz parçasına çarparsa filika parçalara ayrılabilirdi. Kaldı ki başiboş buz parçaları birdenbire ortaya çıkabilirdi ve onlardan sakınmanın olanağı yoktu.

Fırtına bir an yatıştı. Bayan Paulina Barnett, "Mösyö Hobson, dümen yekesine söz geçiremiyorsunuz galiba?" diye sordu.

Teğmen, "Hayır madam," karşılığını verdi. "Başımıza her an bir şey gelebilir, hazırlıklı olun!"

Yürekli kadın yalın bir dille, "Hazırlıklıyım!" dedi.

O anda, bir çatırtı işitildi. Boğuk bir gürültüydü bu. Rüzgarın parçaladığı yelken beyaz bir bulut gibi uçtu. Tekne yelkenden aldığı hızla birkaç saniye daha sürüklendi, sonra durdu. Dalgalar bir tahta parçasıymış gibi onu salladılar. Jasper Hobson ve Bayan Paulina Barnett artık her şeyin bittiğini hissettiler. Dehşetle sarsıldılar, oturdukları yerden sıçrayıp yara bere içinde kaldılar. Teknede rüzgara karşı gerilecek bir bez parçası bile yoktu. İki talihsiz insan, karanlık su serpintilerinin arasından, karla karışık sağanağın içinde birbirlerini zor seçiyorlardı. Seslerini işitemiyorlardı, her an öleceklerini düşünerek belki bir saat böyle kaldılar. Onları kurtaracak yegane güç olan Tanrı'ya yalvarmaktan başka ellerinden bir şey gelmiyordu.

Öfkeden kudurmuş suların içinde daha ne kadar zaman kalacaklardı? Ne Teğmen Hobson ne de Bayan Paulina Barnett söyleyecek söz bulabiliyordu. O anda müthiş bir darbe hissedildi.

Filika dev bir buzdağına çarpmıştı. Elle tutunmanın bile mümkün olmadığı, kaygan ve dik inişleri olan yüzer yığınlardan birisiydi bu. Ani çarpışma sonucunda, teknenin ön tarafı yanılmış, içeri oluk oluk su giriyordu.

Jasper Hobson, "Batıyoruz! Batıyoruz!" diye bağırdı.

Gerçekten tekne batıyordu; su şimdiden banklara kadar yükselmişti.

Teğmen, "Madam, madam," diye haykırdı. "Buradayım... Yanınızda kalacağım!"

Bayan Paulina, "Olmaz Mösyö Jasper!" dedi. "Bir tek kendinizi kurtarabilirsiniz... İkimiz birlikte ölürüz! Beni bırakın! Beni bırakın!"

Teğmen Hobson seslendi: "Asla!"

Tam bu sözcüğü söylemişti ki, yeni bir dalga şoku yiyen filika dikine batmaya başladı. Teknenin aniden yutulmaya yüz tutmasıyla, ikisi birden anafurun içinde kayboldular. Birkaç saniye sonra, su yüzüne çıktılar. Jasper Hobson bir koluyla kuvvetle yüzüyor, öbür koluyla arkadaşını tutuyordu. Fakat kudurgan dalgalara karşı uzun süre dayanamazdı, kurtarmak istediği insanla birlikte ölecekti. O anda, tuhaf sesler dikkatini çekti. Kuş seslerine hiç de benzemiyorlardı, ama bir insan se-

siydi bu. Jasper Hobson olağanüstü bir çabayla dalgaların üstüne yükseldi, hızla etrafına bir bakış attı. Yoğun sisin arasından hiçbir şey göremedi. Hâlâ o sesleri işitiyordu; yaklaşıyorlardı. Kimdi bu cesaretli insanlar? Nasıl oluyor da yardımına koşuyorlardı? Fakat, ne olursa olsun, çok geç kalmışlardı. Giysileri ağır gelmişti, teğmen sürüklendiğini hissetti. Artık talihsiz Bayan Barnett başını suyun üzerinde tutamıyordu.

O zaman, son bir çaba gösterip yürek parçalayıcı bir feryat kopardı ve kocaman bir dalganın içinde kayboldu.

Ama yanılmamıştı. Gölde dolaşan üç kişi, perişan durumdaki tekneyi fark etmiş, onun imdadına koşuyorlardı. Adamların altındaki tekne fırtınaya direnecek özellikteydi. Kudurgan sulara ancak onlar karşı koyabilirdi.

Eskimolardı bu üç kişi. Her biri kayağına sımsıkı sarılmıştı. Kayak iki ucu kalkık, içi ağaçtan oyulmuş bir kayıktır. Son derece hafif keresteden yapılmıştır; üzerine fok derisi gerilmiş, eklemleri fok balığı sinirleriyle iyice tutturulmuştur. Kayağını üstü boylu boyunca deriyle kaplanmış, yalnız ortası boş bırakılmıştır. Eskimo'nun yerleştiği yer orasıdır. Su

geçirmez muşambasını bu boşluğun siperine bağlar, o muşamba kayığın bir parçası olur ve kayak bir damla olsun su almaz. Bu esnek ve hafif kayak, her zaman dalgaların sırtında yükselebilir, batmaz; belki alabora olabilir, fakat bir kürek darbesi onu tekrar suların üstüne kaldırır. Bir şalupanın parçalandığı dalgalara direnebilir, direnir de.

Üç Eskimo kaza yerine tam zamanında vardılar. Teğmenin umutsuz feryadı onlara yön göstermişti. Jasper Hobson ve Bayan Paulina Barnett boğulmak üzereydiler, ama kuvvetli bir el onları yukarı çekiyordu. Karanlık yüzünden kurtancılarını göremediler.

Eskimolar'dan biri teğmene sarıldı ve kayığına çekti. Öteki de aynı şekilde Bayan Paulina Barnett'i kurtardı. Sonra üç kayak, yarım metre boyundaki uzun küreklerle ustalıklı manevra edilerek köpüklü dalgaların arasında uzaklaştı.

Yarım saat sonra, iki kazazede bir kumsala çıkarılmıştı. Providence Kalesi'nden beş kilometre geride bir yerdi burası.

Dönüş yolunda tek eksik ihtiyar denizciydi!

GEÇMİŞE BİR BAKIŞ

Akşam saat ona doğru, Bayan Paulina Barnett ve Jasper Hobson kalenin kapısına vuruyorlardı. Onları yeniden görmek mutluluktu, çünkü kaybolduklarını sanılıyordu. İhtiyar Norman'ın ölümünü duydukları zaman, sevinç, yerini derin bir üzüntüye bıraktı. Yiğit adam herkestarafından sevilirdi. Cesur ve vefakar Eskimolara gelince, teğmen ve arkadaşının sonsuz teşekkürlerini aldıktan sonra, kale içine bile girmek istemediler. Yaptıkları iş kendilerine son derece doğal geliyordu; ilk kurtarma eylemi değildi bu onların. Göl üzerinde tehlikeli serüvenlerine geri döndüler. Gece gündüz gölü dolaşacaklar, su samurları ve su kuşları avlayacaklardı.

Jasper Hobson, dönüşünün gecesini, yani 1 Haziran gecesini 2 Haziran'a bağlayan geceyi tümüyle dinlenmeye ayırdı. Küçük kafile

çoktan hazırды, ama teğmeni bekledi. Teğmen ayın 2'sinde sabahtan yola çıkmaya karar verdi. Tabii ne mutlu ki fırtına dinmişti.

Çavuş Felton acentenin bütün olanaklarını kafilenin hizmetine sundu. Birkaç kızağın köpekleri değiştirildi. Tam hareket anında Jasper Hobson, iyice düzene girmiş kızaklarını kalenin kapısında buldu.

Vedalaştılar. Son derece konuksever davranan Çavuş Felton'a herkes teşekkür etti. Özellikle Bayan Paulina Barnett minnettarlığını belirtti. Çavuş, kayınbiraderi Long'la içtenlikle tokalaştı, ardından veda töreni son buldu.

Herkes ikişer ikişer kendilerine ayrılan kızaklara bindi. Bu kez, Bayan Paulina Barnett ile teğmen aynı kızakta yer almıştı. Madge ve Çavuş Long onların peşinden gidecekti.

Yerli şefin tavsiyesi üzerine, Jasper Hobson Amerikan kıyısına en kestirmeden varmaya karar vermişti. Confidence Kalesi ile sahil şeridi arasından dümdüz gidecekti. İzleyeceği arazi yapısı hakkında oldukça doğru bilgi veren haritasını inceledikten sonra, Coppermine Vadisi'nden gitmek aklına daha yattı. Coppermine hayli önemli bir nehirdi; Couronnement Körfezi'ne dökülüyordu.

Confidence Kalesi ile bu nehir ağzı arasındaki mesafe, aşağı yukarı yüz otuz beş yüz kırk kilometreydi. Geniş yarım ay şeklindeki körfez, Krusenstern Burnu'nun kuzeyinde son buluyordu. Burundan sonra sahil şeridi, görünür biçimde batıya yöneliyor, Bathurst Burnu'ndan itibaren yetmişinci paralelin ötesine geçiyordu.

Nitekim, Jasper Hobson şimdiye dek izlediği yönü değiştirdi, doğuya yöneldi. Bu şekilde birkaç saat içinde nehre ulaşmış olacaktı.

Ertesi gün, 3 Haziran'da, öğleden sonra nehre ulaşılar. Coppermine'in saf ve hızlı suları buzlardan kurtulmuş, gürül gürül geniş bir vadiye akıyordu. Bu sular, üstünden kolayca aşılabilen çok sayıda dere tarafından besleniyordu. Kızakların vadiyi aşması zor olmadı. Kızakta yol alırlarken Jasper Hobson, yol arkadaşına bu toprakların tarihini anlatıyordu. Yaşları ve konumları elverdiğinden, aralarında sıkı bir yakınlık, içtenlikli bir dostluk kurulmuştu. Bayan Paulina Barnett öğrenmeyi seviyordu. Keşiflere çok meraklı olduğundan, keşiflerin hikâyelerini dinlemekten zevk alıyordu.

Jasper Hobson kendi Kuzey Amerikası'nı

'gözü kapalı' tanıyordu. Şimdi anlatacağı şeyler, arkadaşının merakını büyük ölçüde gidecekti.

"Yaklaşık seksen yıl önceleri," dedi, "bütün bu Coppermine Nehri'nin suladığı kara parçası kimse tarafından bilinmiyordu. Onun keşfedilmesini Hudson Koyu Kumpanyası'nın ajanlarına borçluyuz. Yalnız madam, bir şey araştırılırken başka şey keşfedilir. Bilmsel alanda da bu böyledir. Colomb, Asya'yı araştırıyordu, Amerika'yı buldu."

Bayan Paulina Barnett, "Peki Kumpanya ajanları neyi anyorlardı?" diye sordu. "Yoksa şu ünlü Kuzeybatı geçidini mi?"

Genç teğmen karşılık verdi, "Hayır madam, hayır. Bir yüzyıl önce, Kumpanya'nın bu yeni irtibat yolunu kullanmaya hiç ihtiyacı yoktu. Zaten kendisinden çok rakiplerinin işine yarayan bir geçitti orası. Hattâ Christophe Middleton adında birinin, 1741'de bu toprakları araştırmakla görevlendirildiği söylenir. Bu adam güya Kumpanya'dan beş bin lira almış ve iki okyanus arasında denizden hiçbir irtibat yolunun bulunmadığını iddia etmiş."

Bayan Paulina Barnett, "Böyle bir iddia ünlü Kumpanya'nın onuruna yakışmaz," dedi.

Jasper Hobson ekledi: "Bu noktada Kumpanya'yı savunmuyorum. Hattâ hükümet onun girişimlerini kınadı. Öte yandan, 1746'da, her kim bu geçidi keşfederse, ona yirmi bin lira ödül vereceğini vaat etti. Nitekim aynı yıl, iki gözûpek gezgin, William Moor ve Francis Smith, o denli arzulanan geçidi keşfetmek umuduyla Repulse Koyu'na kadar gittiler. Ne var ki girişimleri başarısızlıkla sonuçlandı. Bir buçuk yıl süren ayrılıktan sonra, İngiltere'ye dönmek zorunda kaldılar."

Bayan Paulina Barnett, "Peki başka yürekli ve kendinden emin kaptanlar onların izinden gitmediler mi?" diye sordu.

"Hayır madam, hükümetin koyduğu o büyük ödüle rağmen, otuz yıldan bu yana Amerikan kıtasında hâlâ böyle bir girişim yapılmamıştı. Amerikan kıtası yerine İngiliz Amerika-sı demek daha doğru, çünkü hâlâ bu sıfat geçerli. Ancak 1769'da, bir Kumpanya ajanı Moor ve Smith'in çalışmalarını yeniden ele aldı."

"Kumpanya dar kafalı ve bencil fikirlerinden vazgeçti, öyle mi Mösyo Jasper?"

"Yok madam, henüz değil. Samuel Hearne –ajanın adı böyle– yerlilerden aldığı bilgiye göre yalnızca bir bakır madenini araştıracaktı.

Bu ajan 6 Kasım 1769'da, Prince-de-Galles Kalesi'nden ayrıldı. Bu kale, Hudson Koyu'nun batı kıyısında, Churchill Nehri üzerinde kurulmuştur. Samuel Hearne korkusuzca kuzeybatıya doğru ilerledi; ama öyle sert bir soğukla karşılaştı ki, yiyeceği de tükenmiş olduğundan, Prince-de-Galles Kalesi'ne dönmek zorunda kaldı. Ne var ki yılgınlık gösterecek bir adam değildi. Bir sonraki yıl, 23 Şubat'ta, beraberinde birkaç yerliyi de götürerek yeniden yola çıktı. Gelgelelim, ikinci yolculuğun akıbeti daha müthişti. Samuel Hearne kendine pek güveniyordu ama, çoğu kez ne doğru dürüst avlanabilmişler, ne de balık bulabilmişlerdi. Hattâ bir keresinde, yabani meyveler, eski meşin parçaları ve yanık kemikler dışında, yedi gün boyunca kursaklarına bir şey girmedi. Korkusuz gezgin, hiçbir sonuç elde edemedi, ancak acenteye geri dönebilecek gücü buldu kendinde. Fakat yılmadı. 7 Aralık 1770'te üçüncü kez yola çıktı. On dokuz ay süren mücadelenin ardından, 13 Temmuz 1772'de, Coppermine Nehri'ni keşfetti. Nehrin ağzına kadar ilerledi ve buzulsuz denizi gördüğünü ileri sürdü. Amerika'nın kuzey kıyısına ilk kez ulaşılmış oluyordu."

Bayan Paulina Barnett sordu, "Fakat kuzeybatı geçidi, yani Atlantik'le Pasifik arasında doğrudan irtibat kuran geçit, hâlâ keşfedilmemiş miydi?"

Tegmen, "Hayır madam," dedi. "Bir sürü maceracı denizci, o tarihten bu yana araştırdılar. 1773'te Phipps, 1776'dan 1779'a kadar James Cook ve Clerke, 1815-1818 arası Kotzebue, Ross, Parry ve Franklin kendilerini bu işe adadılar. Fakat hiç faydası olmadı. Yalnız zamanımızın bir tek kaşifi, atılgan Mac Clure, Kutup Denizi'ni aşarak bir okyanusdan öbürüne geçmeyi başardı."

Bayan Paulina Barnett, "Mösyö Jasper," dedi, "aslında bu tam anlamıyla bir coğrafya keşfi! Biz İngilizler kıvanç duymalıyız! Fakat söyleyin bana, daha cömertçe fikirlere geri dönen Hudson Koyu Kumpanyası, Samuel Hearne'den sonra başka bir gezgini desteklemedi mi?"

"Destekledi madam. Kaptan Franklin Kumpanya sayesinde 1819-1822 arasındaki yolculuğunu gerçekleştirebildi. Bu yolculuğu Hearne Nehri ile Turnagain Burnu arasında yaptı. Bu keşfin yorgunluk ve ızdırapları da ağır oldu. Çoğu kez yolcular yiyecek sıkıntısı

çektiler. İki Kanadalı arkadaşlarını öldürüp çiğ çiğ yediler... Bu denli acılara rağmen, Kaptan Franklin az mesafe katetmedi. Dokuz bin kilometre bir mesafeyi aştı ve kendisinden önce bilinmeyen Kuzey Amerika sahil şeridine ulaştı."

Bayan Paulina Barnett, "Az bulunur bir cesaret örneği!" diye ekledi. "Onu da kanıtlamış. Bunca çektiği acıya rağmen, Kuzey Kutbu'nu fethetmek için bir atılım daha yapmış."

Jasper Hobson, "Evet," dedi, "ama o yürekli kaşif ne yazık ki keşiflerinin kurbanı oldu, acımasız bir ölümle karşılaştı! Yalnız kesin olan bir şey var ki Franklin'in bütün arkadaşları onunla birlikte yok olmadılar. Bu zavallılar hâlâ o dondurucu ıssızlıklarda yaşıyorlar, bundan eminim! Ah! İnsanın içi sızlıyor, onlar o korkunç durumda nasıl terk edilir!"

Teğmen tuhaf bir güvence vermişcesine heyecan içinde ekledi: "Günün birinde, o uğursuz felaketin yaşandığı o bilinmeyen toprakların altını üstüne getireceğim ve..."

Bayan Paulina Barnett teğmenin eline sarılarak, "Ve o gün, ben de sizin yanınızda olacağım," dedi. "Evet! Bunu defalarca düşündüm. Sizin gibi Mösyö Jasper, benim de içim sızlı-

yor, o yurttaşlarımız, o İngilizler belki yardım bekliyorlar..."

"O talihsiz insanlar için belki çok geç olacak madam, ama hiç değilse birkaçı kurtulacak, bundan emin olun!"

Bayan Paulina Barnett, "Tannı sizi duymuş olsun Mösyö Hobson!" diye cevap verdi. "Sanırım, Kumpanya ajanları bu sahil şeridine çok yakın yerdeler, bu işi herkesten daha iyi yapabilirler. Yani bu insanlık borcunu yerine getirmek onların elinde."

Teğmen, "Sizinle aynı fikirdeyim madam," dedi. "Zaten bu ajanlar, kuzeyin sert iklim koşullarına alışkın kişiler. Bunu defalarca kanıtlamışlardır. Kaptan Black'in 1834'te yaptığı yolculukta onlar yardımcı olmamışlar mıydı? Üstelik o yolculuk bize, Terre de Roi Guillaume'un keşfini sağlamıştı. Hem Franklin'in başına gelen felaket aynı topraklarda yaşanmamış mıydı? Ajanlarımızdan ikisi, yürekli insanlar Dease ve Simpson, Hudson Koyu valisi tarafından Kutup Denizi kıyılarını araştırmakla görevlendirilmemişler miydi? Üstelik o araştırma sonunda, Victoria Toprağı ilk kez keşfedilmemiş miydi? Buna inanıyorum, Kumpanya'nın geleceği açık; bütün Kuzey

Kutup kıtası onun sayesinde fethedilmiş olacak. Onun acenteleri yavaş yavaş, kürk hayvanlarının zorunlu olarak sığındığı kuzeye doğru ilerleyecekler; günün birinde tam Kutup'ta bir kale dikilecek. Hem de bütün dünya meridyenlerinin kesiştiği matematiksel nokta üzerinde!..”

Bu konuşmayı daha pek çok başkaları izledi. Jasper Hobson, Kumpanya'nın hizmetine girmesinden bu yana başından geçen serüvenleri anlattı. Rakip acentelerin adamlarıyla nasıl mücadele ettiğini, kuzey ve batının bilinmeyen yerlerine nasıl keşif gezileri yaptığını anlattı. Bayan Paulina Barnett de tropikal bölgelerde yaşadığı olayları... Orada ne yaptıysa hepsini söyledi ve günün birinde neyi gerçekleştirmek istediğini tümüyle açıkladı. Bu hoş anlatılar, yolculuğun uzun saatlerini dolduruyordu.

Bu esnada, köpekler tarafından doludizgin çekilen kızaklar kuzeye doğru ilerliyordu. Kuzey Kutup Denizi'ne yaklaştıkça, Coppermine Vadisi gitgide genişliyordu. Yan taraflardaki tepelerin sarp yamaçları yavaş yavaş alçalıyordu. Reçineli ağaç kümeleri, etraftaki hayli acayip görünümün tekdüzeliğini bozuyordu.

Nehrin içinde sürüklenen birkaç buz parçası güneşin yaydığı ısıya hâlâ direniyor, ama sayıları günden güne azalıyordu. Bir kayık, hattâ bir şalupa, hiç zorlanmadan bu nehrin akıntısında gidebilirdi. Zaten akıntıyı kesen hiçbir doğal engel, hiçbir kaya parçası görünmüyordu. Coppermine'ın yatağı derin ve genişti. Eriyen karlarla beslenen son derece saydam sular, ani gürültüler çıkarmadan canlı canlı akıyorlardı. Nehrin yukarı bölümünde akıntı, ilkin çok yilankaviydi. Bu yilankavilik daha ileride, yavaş yavaş düzelmeye başlıyor, kilometrelerce düz bir çizgiye dönüşüyordu. Nehir kıyılarına gelince, geniş düzlükler oluşturuyorlar, ince ve sert kumlarla örtülüyorlardı. Kıyıların bazı kısımlarını kısa, kuru otlar bürümüştü. Kızakların kaymasına elverişli bir zemin oluşturuyorlardı. Kıyılarda bir sorun yoktu, dolayısıyla bu dümdüz arazide köpekler hiç zorlanmıyordu.

Kafile böylece büyük bir hızla ilerliyordu. Gece gündüz yollarına devam ediyorlardı. Aslında gece gündüz deyimi, ortamı tam anlamıyla ifade etmiyordu, çünkü sürekli gündüz devam ediyormuş gibi, tepedeki güneş nadiren kayboluyordu. Bu uzak bölgede, gece an-

cak iki saat sürüyor, yılın bu döneminde alacakaranlığın ardından hemen gün ışığı belirliyordu. Zaten hava güzel, ufukta biraz pus görünse de gökyüzü epey berraktı. Ve kafile bu olumlu koşullar altında yolculuğuna devam ediyordu.

İki gün boyunca, hiçbir zorlukla karşılaşmadan Coppermine akıntısını izlediler. Nehir dolayları kürk hayvanlarınca pek seyrek ziyaret ediliyordu. Ama bol miktarda kuş vardı. Sansarların, kakımların, kunduzların, tilkilerin ve öteki hayvanların ortalıkta görülmeyişini, teğmen kafasına takmadan edemiyordu. İnsanların güneyi terk edişleri gibi, bu toprakların da terk edilip edilmediğini kendine soruyordu. Belki bunlar da bir sürü av hayvanının peşine takılmışlar, etoburları, kemirgenleri aşırı miktarda telef etmişlerdi. Böyle olması büyük olasılıktı; zira sık sık terk edilen kamp kalıntılarına, sönmüş ateş kümelerine rastlıyorlardı. Bu izler, yerli ya da yabancı avcılarının az önce buradan geçmiş olduğuna tanıklık ediyordu. Jasper Hobson daha kuzeye yönelmesi gerektiğini anlamıştı. Coppermine'in ağzına vardıkları zaman, yolculuğun sadece bir kısmı tamamlanmış olacaktı. Samuel Hearne

tarafından keşfedilen bu mıntıkaya ayak basmak için acele ediyordu. Bütün otoritesini kullanıp kafilenin ilerlemesini hızlandırdı.

Zaten herkes, Jasper Hobson gibi sabırsız davranıyordu. Kutup Denizi sahillerine en kısa zamanda varmakta kararlıydılar, bu yüzden hepsi hızlı hareket ediyordu. Yiğit öncüleri, tanımlanamaz bir güç ileri doğru itiyordu. Bilinmeyenin uyandırdığı saygınlık, akıllarını başlarından alıyordu. Belki dayanılmaz yorgunluklar baş gösterecekti. Ama olsun, o denli arzulanan kıyılara ulaşacaklardı ya. Herkes bir an önce varmak, doğrudan hedefe yürümek için telaşa kapılmıştı. Şu anda geçtikleri yerler doğrudan ilgilerini çekmiyordu, asıl Kutup Denizi kıyılarına vardıkları zaman gerçek araştırma başlayacaktı. Herkes yetmişinci paralelde, batının birkaç yüz kilometre yakınında bulunan o topraklara varmak umuduyla kıvranıp duruyordu.

Nihayet 5 Haziran'da, Confidence Kaleşi'nden ayrıntılarından dört gün sonra, Teğmen Jasper Hobson, Coppermine'in gözle görünür biçimde genişlediğini fark etti. Batı kıyı şeridi hafif bir eğik çizgi izleyerek neredeyse dosdoğru kuzeye yöneliyordu. Doğu tarafı ise,

tam tersine, ufuğun son sınırlarına kadar genişliyordu.

Jasper Hobson birden durdu ve eliyle arkadaşlarına uçsuz bucaksız denizi gösterdi.

KIYIDAN GİDEREK

Altı haftalık yolculuktan sonra, kafilâ nehir ağzının oluşturduğu geniş koya varmıştı. Bura-sı, Amerikan kıtasından açıkça ayrılan, ya-muk şeklinde bir koy oluşturunuyordu. Batıdaki ucu Coppermine'in ağzına açılıyor, doğudaki uç ise, tam tersine, derinliğine uzanan bir kıyı boyu meydana getiriyordu. Adı Entrée de Bathurst diye anılıyordu. Bu tarafta, sahil şeridi çiçekler ve yeşilliklerle süslüydü, küçük küçük koylarla oyulmuş, sivri, sarp burunlarla diken diken olmuş, daha ötede birbirine dolaşan karmaşık boğazlar, dar geçitler yığılmıştı. Bu görüntüye Kutup haritalarında göz attığınız zaman tuhaf şekillerle karşılıyordunuz. Öbür tarafta, yani koyun sol yanında, sahil Coppermine ağzından başlayarak kuzeye doğru gidiyor, Kruzenstern Burnu'nda son buluyordu.

Bu geniş koy, Couronnement Körfezi adını taşıyordu. Sulanna bir sürü ada ve adacıklar serpilmişti; bunlar Duc-d'York Takımadalan'ını oluşturuyordu.

Çavuşa danışan Jasper Hobson, bu mıntıka arkadaşlarına bir günlük mola verdi.

Araştırma artık başlamış oluyordu. Bundan böyle, teğmen ortaklık acentesinin kurulacağı en uygun yeri saptayacaktı. Kumpanya, ajanına yetmişinci paralelin mümkün olduğu kadar ötesine geçmeyi ve Kutup Denizi'ne ulaşmayı önermişti. Görevini yerine getirmeye çalışan teğmen, ancak batıya doğru böyle bir nokta saptayabilirdi. Bu nokta, Amerikan kıtasına ait olmalı ve mümkün olduğu kadar yüksek enlemde bulunmalıydı. Gerçekten, doğuya doğru uzanan bütün kara parçaları Kutup bölgesinin içinde kalıyordu. Bir tek Boothia toprağı belirgin biçimde yetmişinci paralelin tam ucundaydı. Fakat coğrafi konumu bakımından bu durum hâlâ belirsizliğini koruyordu.

Harita üzerinde enlem ve boylam ölçümlerini yaptıktan sonra, Jasper Hobson hâlâ yetmişinci paralelin yüz altmış kilometre gerisinde bulunduğunu fark etti. Fakat Kruzenstern

Burnu'nun ötesinde, kıyı şeridi kuzeydoğuya yöneliyor ve yetmişinci paraleli keskin bir açıyla aşıyordu. Aşağı yukarı yüz otuzuncu meridyenin üstüydü burası. İşte Yüzbaşı Craventy, Bathurst Burnu'nun bu noktasını işaret etmişti. Ulaşılması gereken bu noktaydı ve mıntıka bir acentenin oluşturulması için gereken olanakları sağlıyorsa, yeni kale orada kurulacaktı.

Kutup bölgeleri haritasını çavuşuna gösteren teğmen, "İşte burası Çavuş Long," dedi. "Kumpanya tarafından bize dayatılan yer burası. Bu mıntıkada deniz, yılın önemli bir bölümü buzlardan arınmıştır, Bering Boğazı'ndan geçen gemilere kaleye kadar ulaşma olanağı bu şekilde sağlanmış olur. Gemiler erzak ihtiyacını bizim kaleden edindikten sonra, ürünlerin ihracatını yaparlar."

Çavuş Long, "Buna bizim adamların alacağı çifte ücret de dahil," diye ekledi. "Madem ki yetmişinci paralelin ötesine geçmiş olacaklar, buna hakları var!"

Teğmen, "O işin lafı mı olur," dedi. "Zaten hiç dırılanmadan kabul edeceklerine eminim."

Çavuş, "Şu halde teğmenim," dedi, "Bathurst Burnu'na doğru hareket etmekten başka

yapılacak şey kalmadı. Fakat bir günlük mola verdik. Ertesi gün, 6 Haziran'da yola çıkarız."

Yolculuğun ikinci bölümü, birinci bölümden tümüyle farklı olacaktı. Kızakların şimdiye kadar ilerlemesini sağlayan koşullar artık geçerli değildi. Her kızak keyfine göre hareket ediyordu. Ancak gündüzleri kısa aralıklarla yürüyorlar, kıyı boyunun her köşesinde duruyorlar, çoğu kez yaya olarak devam ediyorlardı. Tegmen Hobson arkadaşlarına bir tek uyarıda bulunmuştu. Kıyı boyundan en az beş kilometre uzaklaşılmayacak ve kafile günde iki kez, öğlen ve akşam bir araya toplanacaktı. O tarihte, hava sürekli olarak güzel gidiyordu, sıcaklık hayli yüksekti. Çünkü ısı ortalama sıfırın üstünde elli dokuz derece fahrenheit (sıfırın üstünde 15°C) gösteriyordu. İki ya da üç kez, uzun sürmeyen, hızla geçip giden kar fırtınasına yakalandılar, ne var ki ısı, büyük ölçüde değişiklik göstermedi.

Kruzenstern Burnu ile Parry Burnu arasında kalan ve dört yüz kilometreyi aşan bir alanı içine alan Amerikan sahil şeridinin bu bölümü, 6 Haziran'dan 26 Haziran'a kadar inceden inceye araştırıldı. Bölgenin coğrafi bakımdan keşfi hiçbir özellik ifade etmemekle bera-

ber, araştırma sırasında Jasper Hobson, Thomas Black'ten çok yardım aldı; daha eskiden belirlenmiş birkaç hidrografi yanlışını düzeltebildi. Fakat komşu bölgeler, Hudson Koyu Kumpanyası'nı doğrudan ilgilendiriyordu ve bu topraklar bundan daha uzman bir gözle gözlemlenemezdi.

Gerçekten, bu topraklarda av hayvanı bol olabilir miydi? Evcil av hayvanı kadar kürkü için avlanan hayvanların da burada bulunacağından ne kadar emin olabilirdik? Şu memleketin kaynakları, hiç değilse yaz sezonu için, bir acente işletmeye olanak sağlayacak mıydı? Teğmen Hobson'ın kafasını kurcalayan en ciddi sorun buydu. İşte şunları gözlemledi.

Av hayvanı bakımından –Onbaşı Joliffe her şey bir yana, sırf bu konunun üzerine eğiliyordu– etraf pek zengin değildi. Kanatlı hayvanlar, özellikle ördek türleri az sayılmazdı. Ne var ki kemirgenler familyası birkaç kutup tavşanından ibaretti. Bunlar da kendilerine yaklaşımlarına pek izin vermiyorlardı. Buna karşılık, ayıların sayısı Amerikan kıtasının bu bölümünde hayli kabarık olsa gerekti. Sabine ve Mac Nap sık sık bu etoburların taze izlerine rastlamışlardı. Hattâ içlerinden pek çoğu göz-

le fark edilmiş ve iz sürerek yakalanmıştı, ama pek yakına sokulmuyorlardı. Her durumda, soğuk iklim başladığı zaman daha yukarı bölgelerden gelen bu karnı aç hayvanların sık sık Kutup Denizi kıyılarına indikleri kesindi.

Yiyecek sıkıntısı durmadan kafasını kurcalayan Onbaşı Joliffe, "Ayıyı tel dolabın içine koyduğunuz zaman," diye anlatıyordu, "hiç azımsanacak bir av eti sayılmaz, çok lazım da olur. Ama onu avlamaya kalkıştığınız zaman, hayli sorunsal bir av hayvanı sayılır, hem onu yakalayıp yakalayamayacağınız da hayli şüphelidir, çünkü siz avcılar onun yazgısına el koymaya çalışırken aynı akıbet sizin başınıza gelebilir!"

Bundan daha bilgece konuşulmazdı. Ayılar kalelerin yiyecek stokları bakımından yeterli av eti sayılmıyordu. Bereket versin, bu arazi ayılardan daha yararlı olan çok sayıda hayvan sürüsü barındırıyordu, üstelik bunlar nefis yiyeceklerdi; Eskimolar ve yerlilerin belli başlı besin kaynağını oluşturuyorlardı. Genellikle rengelikleriydi bunlar. Onbaşı Joliffe bu olayı gözlemleyince pek sevindi. Zira bu geviş getirenler kıyı şeridinin bu bölümünde bol miktarda bulunuyordu. Gerçekten doğa onları

kendine çekebilmek için her şeyi hazırlamıştı. Bunun için toprağa cömertçe liken ekmişti. Rengeyiği bu bitkiye çok duyarlıdır, belki sırf onunla beslenir. Karları eşeleyerek toprağın içinden likeni bulup çıkarır. Kış mevsimi boyunca, hayvanın biricik besin maddesi bu likenidir.

Onbaşı geviş getirenlerin bıraktığı izlere çeşitli yerlerde rastlamıştı. Jasper Hobson da bu gözlemden dolayı az memnun kalmamıştı. Kolayca teşhis edilebilecek izlerdi bunlar; çünkü geyiğin tabanının iç yüzü düz değil, tümsekli bir yüzeydir, tıpatıp deve tabanı gibidir. Bu hayvanlardan oluşan sürülere Amerika'nın bazı kısımlarında rastlanır. Yabani bir yaşam sürdürürler ve binlercesi bir araya gelir. Canlı canlı evcilleştirilmeleri zor değildir ve acentelere büyük hizmetlerde bulunurlar. Sütleri inek sütünden daha besleyicidir. Kızakları çekerler. Ölülerini az yararlı sayılmaz. Derileri çok kalındır ve giyim kuşamda kullanılır. Tüylerinden çok kullanışlı iplik yapılır. Etleri lezzetlidir. Sözün kısası, şu soğuk iklim bölgelerinde ondan daha değerli hayvan yoktur. Rengeyiklerinin varlığı Jasper Hobson'ı cesaretlendirmiş olsa gerekti, Projeleri vardı;

bu topraklarda işletme kurmak için bundan daha büyük fırsat bulamazdı.

Kürk hayvanları bakımından da pek hoşnut olmuştu. Kunduzlar ve misk sıçanları küçük derelerin kenarlarına çok sayıda yuva kurmuşlardı. Porsuklar, vaşaklar, kakımlar, sansarlar, vizonlar sık sık civarı ziyaret ediyorlardı. Avcıların buradan uzak olması da hayvanlara huzur veriyordu. İnsan denilen varlık bu yerlerde henüz kalıcı bir iz bırakmamıştı; dolayısıyla hayvanlar buraya güven içinde sığınıyorlardı. O görkemli mavi ve gümüşü tilkilerin izlerine de rastlamışlardı. Bu hayvan türü giderek azalıyordu, üstelik tilki postu altın gibi kıymetliydi. Sabine ve Mac Nap, araştırma esnasında, bir fırsatını bulup kıymetli bir iki av gerçekleştirmişlerdi. Ama teğmen bu gibi avlanmaları yasakladı. Elverişli mevsim başlamadan bu hayvanları ürkütmek istemiyordu. Çünkü kış aylarında ele geçirilen tilki postu çok daha güzel oluyordu. Öte yandan, kızakları aşırı yüklemenin de gereği yoktu. Sabine ve Mac Nap bu nedenleri haklı buldular, ama elleri yine boş durmadı. Bir sansar ya da kıymetli bir tilki tüfeklerinin menziline girdiği zaman hayvanların işini bitiriyorlardı. Gelgele-

lim, Jasper Hobson'ın emirleri kesindi ve onlara aykırı davranılmasına göz yummuyordu.

Nitekim yolculuğun ikinci bölümünde, avcı tüfeklerinin menziline kafilenin yakınlarında görülen birkaç kutup ayısı girebildi. Fakat bu etoburlar henüz açlık çekmediklerinden hemen kaçıveriyorlardı. Dolayısıyla ciddi bir hedef olmadılar. Bu arada, yaklaşan kafileye dört ayaklılar kurban olmamıştı ama, kanatlı hayvanlar için aynı şey söylenemezdi. Bütün hayvan soyunun bedelini onlar ödedi. Beyaz kafalı kartallar vuruldu. Kulağı sağır edici çığlıklar atıyorlardı. Kuru ağaç gövdelerinde yuva kuran balıkçıl şahinler öldürüldü. Bu kuşlar yaz mevsimi boyunca, Kutup bölgelerine göç ediyorlardı. Bundan başka, hayran kalınacak beyazlıktaki kar kazları, yabani deniz kazları sıraya girdi. Deniz kazları evcilleştirme bakımından kaz familyasının en iyi türünü oluşturuyordu. Kırmızı kafalı, kara göğüslü ördekler, şakacı, az bulunur çirkinlikte, ala karga cinsinden kül rengi kuzgunlar, eiderler, kılkuyruk denilen siyah deniz ördekleri ve bu kanatlı ırkın daha birçok türleri. Bunların kullakları sağır eden çığlıkları, Kutup kayalıklarında yankılanıyordu. Bu uzak sahillerde mil-

yonlarca kuş yaşar ve sayısal bakımdan her türlü tahminin ötesine geçerler.

Anlaşılabacağı gibi dört ayaklıların avlanması yasaklandığından, avcılar bu uçucu hayvanların dünyasına çullanmışlardı. On beş gün içinde, özellikle evcil türlerden yüzlerce kuş öldürüldü. Bunların eti, salamura sığır eti ve bisküviye katıştırıldı ve çok lezzetli bir yiyecek oluştı.

Yani hayvan bakımından arazi yoksul sayılmazdı. Kumpanya bu sayede, kolayca mağazalarını dolduracak, ofisler personel bakımından boş kalmayacaktı.. Gelgelelim, bu iki koşul bir acentenin geleceğini güvence altına alamazdı; yeterli değildi. Kutbun soğuk iklim koşullarıyla mücadele edebilmek için yeterli miktarda yakacak lazımdı. Ve bu ihtiyaç, bol bol tedarik edilmeliydi. Aksi halde, bu denli uzak bir memlekette yerleşmenin olanağı yoktu.

Şükürler olsun kıyı şeridi ağaçtan geçilmiyordu. Sahilin arka tarafında uzanan tepeler yeşil ağaçlarla örtölüydü. Özellikle çam ağacı çoğunluktaıydı. Hattâ bu reçinelı bitki kümeleeri bazı yerlerde ormanlara dönüşüyordu. Öte yandan, Jasper Hobson ayrı ağaç kümeleerini de fark etmişti. Bunlar, söğütler, kavak

ağaçları, bodur kayın ağaçları ve kocayemiş ağacının sayısız çalılıklarını meydana getiriyordu. Sıcak iklim dönemindeydik; bütün bu ağaçlar yeşillere bürünmüşlerdi. Bu görünüm, Kutup bölgelerinin çıplak ve buruk manzara-larına alışmış gözü biraz şaşırtıyordu. Tepele-rin eteklerinde toprak kısa boylu otlarla halı gibi süslenmişti. Rengeyikleri bunlarla bol bol otlanıyordu. Zaten kış boyu onlarla besleneceklerdi. Görüldüğü gibi teğmenin keyfi yerindeydi. Amerikan kıtasının kuzeybatısında bir işletme açabilmesini sağlayacak koşullar olumlu sayılırdı.

Görüldüğü gibi, bu toprak parçası hayvan-lardan yoksun olsaydı, insanlar da buraya pek gelmezlerdi. Ne Eskimolara, ne de yerlilere rastlardınız. Eskimo kabileleri Hudson Koyu yakınındaki bölgelere seve seve gelmişledi. Yerliler de aksi halde Kutup Dairesi'nin ötesi-ne kolay kolay geçmezlerdi. Aslında avcılar için riskli bir yerdi burası. Kötü hava koşulla-rına aniden yakalanabilirler ve dış dünya ile bütün iletişimi kaybedebilirlerdi. İşte bu yüz-den, Teğmen Hobson hemcinslerinin bu topraklardaki yokluğundan yakınmayı düşün-müyordu. Bu hemcinsler, onun ancak rakibi

olabilirdi. Oysa bakir bir memleket arıyordu; salt kürk hayvanlarının sığındığı ıssız bir mın-tıka. Bu konuda, işletmenin başarsına ilgi du-yan Bayan Paulina Barnett'in anlamlı sözleri aklından çıkmıyordu. Gezin kadın, Hudson Koyu Kumpanyası'nın konuğu olduğunu unutmuyordu. Doğal olarak teğmenin proje-lerinin başarya ulaşması için iyi dileklerde bulunuyordu.

Gelgelelim Jasper Hobson'ın keyfi kaçtı. 20 Haziran sabahı, son günlerde terk edilmiş bir konaklama yeriyle karşılaştı.

Dar, küçük bir koyun dibiydi burası. Darnley Koyu adını taşıyordu. İşte bu koyda bulunan Parry Burnu, batıya doğru en sivri ucu oluşturunuyordu. Küçük bir tepeden aşağı bakınca, o kamp yeri seçiliyordu; kazıklarla çevrelenmiş bir savunma siperi ve sönmüş ocakların üstüne yığılmış, soğumuş küllerden ibaretti.

Bütün katile kamp yerinin etrafında toplan- dı. Böylesi bir keşiften Teğmen Hobson hiç hoşnut kalmamıştı; bunun herkes farkındaydı.

"İşte uğursuz bir manzara," dedi. "Aslında yolumun üstünde bir kutup ayısı ailesine rast- lamayı tercih ederdim!"

Bayan Paulina Barnett karşılık verdi, "Ama burada konaklamış olan insanlar, kim olurlarsa olsunlar, şimdi herhalde çok uzaklarda olsalar gerek. Büyük olasılıkla, güneye doğru, her zamanki avlanma bölgelerine çekilmişlerdir."

Teğmen, "Bu, duruma göre değişir madam," dedi. "Eğer burada gördüklerimiz Eskimoların izleri ise, o zaman kuzeye doğru yollarına devam etmişlerdir. Fakat bunlar yerlilerin bıraktığı izler ise, belki şimdi bu yeni avlanma bölgesini araştırmaya koyulmuşlardır. Yineliyorum, bizim için gerçekten olumsuz bir durum."

Bayan Paulina Barnett sordu, "Peki bu yolcuların hangi ırka ait olduğunu anlayabilir miyiz? Bunlar ya Eskimolardır, ya da güneyin yerlileri. Bana öyle geliyor ki gelenek ve görenekleri çok farklı olan kabilelerin konaklama biçimi de farklı olur."

Bayan Paulina Barnett haklıydı. Kamp yerini enine boyuna incelerlerse bu önemli sorunun çözülmesi mümkündü.

Jasper Hobson'la yanındaki birkaç kişi bu olayı incelemeye başladılar. Birkaç iz, unutulmuş bir eşya, hattâ parmak izleri bulmaya ça-

lıştılar. Gelgelelim ne toprakta, ne de soğumuş küllerde bir iz belirliyordu. Şuraya buraya atılmış birkaç hayvan kemiği hiçbir şey ifade etmiyordu. Teğmen çok kızmıştı. Bu anlamsız araştırmadan vazgeçmek üzereydi ki, Bayan Joliffe'in seslendiğini işitti. Kadın yüz adım kadar uzakta, sol tarafta duruyordu.

Çok geçmeden, Jasper Hobson, Bayan Paulina Barnett, çavuş, onbaşı ve daha birkaç kişi, genç Kanadalı kadına doğru yöneldiler. Genç kadın kımıldamadan duruyor, dikkatle yere bakıyordu.

Onun yanına eriştikleri zaman, Bayan Joliffe Teğmen Hobson'a, "Siz birtakım izler mi anyorsunuz?" dedi. "İşte bakın!"

Bayan Joliffe çok sayıda ayak izlerini işaret ediyordu. İzler balçıklı zeminde açıkça belli oluyordu.

Kendine özgü bir iz olsa gerekti. Zira Eskimoların ve yerlilerin hem ayakları hem de ayakkabıları birbirinden tümüyle farklılık gösterirler.

Fakat her şeyden önce, Jasper Hobson'ın dikkatini bu izlerin özelliği çekti. İnsan ayağından, hattâ ayakkabı giymiş bir ayağın basıncından ileri geldikleri görülüyordu. Ama

tuhaf olan şey şu ki, ayak tabanı değildi bunlar. Her biri topuksuz ayaktı sanki. Üstelik izler çoğalıyor, yaklaşıyor, iç içe geçiyorlardı. Her şey bir yana, sınırlı bir çemberin içinde toplanmışlardı.

Jasper Hobson arkadaşlarına bu tuhaflığı işaret etti: "Bunlar, yürüyen birinin ayak izleri değil," dedi.

Bayan Paulina Barnett ekledi: "Bu kişi sıçramıyor, madem ki topuktan yoksun."

Bayan Joliffe, "Yok canım!" dedi. "Bunlar dans eden bir kişinin ayak izleri!"

Elbette, Bayan Joliffe'in hakkı vardı. Izlere iyice baktığınız zaman, onların bir insanın ayak izleri olduğuna kuşku yoktu. Galiba koreografik figürler çizen biriydi. Ama bu ölçülü, ağır ve basık bir dans olamazdı. Hafif, sevimli, neşeli bir dansa benziyordu. Bu gözlem tartışmasız doğrudu. Kutup Dairesi'nin üstünde bir yerdi burası. O dans eden insanın sevinci nereden ileri geliyordu? Amerikan kıtasının şu uç noktasında, insanı o denli sevince boğarak dans ettiren şey ne olabilirdi?

Teğmen, "Kesinlikle bu bir Eskimo değil," dedi.

Onbaşı Joliffe seslendi, "Yerli de olamaz!"

Çavuş Long sakın sakın, "Yok canım! Bu, bir Fransız," dedi.

Herkes aynı fikirdeydi. Yeryüzünün böylesi tuhaf bir noktasında, ancak bir Fransız dans edebilirdi.

GECEYARISI GÜNEŞİ

Çavuş Long'un tahmini biraz havada kalmıyor muydu? Dans etmişlerdi, bu açıkça görülüyordu, ama bir tek kişi, bir Fransız bu dansı yapabilir miydi?

Bu arada, çavuşun tahmini Teğmen Jasper Hobson'ın aklına yatmıştı. Zaten hiç kimse, bunun aksini düşünmüyordu. Herkes, içinde Vestris'yle aynı vatandan gelen en az bir kişinin bulunduğu bir yolcu grubunun, kısa zaman önce bu bölgede bulunduğu konusunda hemfikirdi.

Anlaşıldığı gibi bu keşif, teğmeni tatmin etmedi. Jasper Hobson bazı rakiplerinin kendisinden önce davranmış olmasından endişe ediyordu. Kumpanya kendi projesini sır gibi saklamasına rağmen, bu kişiler İngiliz Amerikası'nın kuzeybatı topraklarına girmiş olabilirlerdi. Herhalde proje hakkında bilgi sızdı-

nılmış, bu haber Birleşik Devletler ya da Kanada'nın ticari merkezlerinde yayılmıştı.

Dalgın dalgın yürürken, bir an durdu, tekrar yürümeye başladı. Teğmen çok kuşkulu bir durumda kalmıştı.

Bu olayın ardından, Bayan Paulina Barnett doğal olarak şu soruyu sordu, "Ama Mösyö Jasper, Kutup bölgelerinde hâlâ Fransızların bulunması mümkün mü?"

Jasper Hobson, "Evet madam," diye cevap verdi. "O Fransızlar'a Kanadalılar demek daha doğru. İkisi de aynı şey. Eskiden Kanada Fransa'ya aitti. Bu Fransızlar eski Kanadalı ailelerin soyundan gelenlerdir. Yalnız bu insanlar korkulacak rakipler değiller artık."

Gezgin kadın, "Zaten doğrusu da bu. Eski Kuzeybatı Kumpanyası'nı yuttuktan sonra, Hudson Koyu Kumpanyası Amerikan kıtasında rakipsiz kalmış olsa gerektir."

Jasper Hobson devam etti: "Madam, bizim dışımızda kürkçülük ticareti yapan bir firma yok artık. Fakat bağımsız, özel firmalar bulunabilir. Genellikle, bunlar Amerikan şirketleridir. Bu şirketler Fransız uyruklu ajanları çalıştırmaktadırlar."

Bayan Paulina Barnett sordu, "O ajanlar pek revaçta kişiler galiba, öyle değil mi?"

"Elbette madam, hem bu konumu hak ediyorlar. Kanada'da Fransız egemenliği seksen dört yıl sürdü. Fransız ajanlar bizimkilere oranla belirgin bir üstünlük gösterdiler. Rakiplerimiz olsalar da onların hakkını yememek lazım."

Bayan Paulina Barnett, "Özellikle rakiplerimizin!" diye ekledi.

"Evet... Özellikle... O tarihte, Fransız avcılar merkez işletmelerinin bulunduğu Montreal'den yola çıktılar, ötekilerden çok daha yürekli davranıp kuzeye doğru ilerlediler. Yerli kabilelerin arasında yıllarca yaşadılar. Bazen o insanlarla evlilik bile yaptılar. O avcılara 'orman çapkınları' ya da 'Kanadalı gezginler' gibi lakaplar takılmıştı. Birbirlerini kuzen ya da kardeş gibi görüyorlardı. Yürekli, becerikli, çok yiğit, çok kaygısızdılar. Irmak ve nehir gemiciliğinde son derece uzmandılar. Soylarına özgü o uysal karakterleri, her şeye katlanmalarını sağlamıştı. Çok özverili ve hangi koşullar altında olursa olsun, her şeye hazırlıklıydılar. Çok neşeli olmak da onlar için şarkı söylemek ya da dans etmek demekti."

"Az önce izlerine rastladığımız o yolcu grubunun kürk hayvanları avlamak amacıyla bu

denli uzaklara geldiğini düşünüyor musunuz?"

Teğmen Hobson, "Neden olmasın madam," diye cevap verdi. "Kesin olan bir şey var ki, bu insanlar da yeni avlanma bölgelerinin peşinde koşuyorlar. Onları durdurmak bizim elimizde değil; biz, kendi işimize bakalım. Her türlü rekabetle mücadele etmeyi korkusuzca göze almalıyız!"

Teğmen Hobson olası bir rekabetle karşılaşacağını umuyordu. Zaten buna karşı çıkmazdı. Ekibinin hızla yola çıkması için acele etti. Bir an evvel, yetmişinci paralelin ötesine geçmekte kararlıydı. Belki –hiç olmazsa böyle umuyordu– rakipleri oraya kadar peşlerinden gelmeyi göze alamayacaklardı.

Daha sonraki günler, küçük kafilé otuz kilometre kadar güneye doğru geri döndü. Franklin Koyu'nun çevresinden dolaşacaklardı. Bu şekilde daha kolay ilerleyeceklerdi. Bölge hâlâ yeşillere bürünmüş görünümünü koruyordu. Daha önce gözlemledikleri dört ayaklılar ve kuşlar sık sık ortalıkta görünüyordu. Büyük olasılıkla Amerikan kıtasının kuzeybatı ucu canlılarla kaynıyordu.

Dalgalarıyla sahil şeridini okşayan deniz,

göz alabildiğine uzanıyordu. Zaten son zamanların haritaları, Amerikan sahil şeridinin kuzeyinde hiçbir kara parçasını işaret etmiyordu. Buzlardan arınmış, bomboş bir alandı burası. Bering Boğazı'ndan geçerek Kutup'a gelmek isteyen denizcilerin yolunu sadece bankız kesebilirdi.

4 Temmuz'da, katile yarım ay şeklinde, derinliğine oyuk bir koy olan Whasburn Koyu'nun çevresinden dolaştı. Şimdiye dek pek bilinmeyen bir göl kıyısına ulaştı. Göl aşağı yukarı iki kilometrekare genişliğinde küçük bir alanı kaplıyordu. Aslında burası, göl değil de içinde tatlı su bulunan bir gölcüktü.

Kızaklar hiç zorlanmadan, sessiz sessiz yol alıyorlardı. Yeni bir acente kurucusu gözüyle bakılınca, bölgenin görünümünü imrenilecek gibiydi. Arkasında şu gölcük bulunan ve Bathurst Burnu'nun tam ucunda kurulmuş bir kalenin tam karşısında, kocaman geçiş yolu Bering Boğazı, yani buzulsuz deniz yer alacaktı. Öyle ki bu deniz, sıcak mevsimin dört beş ayında buzulsuz konumunu korurdu ve bu konum ihracat ve konaklama olanakları bakımından son derece elverişliydi.

Ertesi gün, 5 Temmuz, saat üç buçuğa

doğru, kabile nihayet Bathurst Burnu'nun ucunda durdu. Şimdi geriye bu burnun tam yerini saptamak kalıyordu. Haritalar onu yetmişinci paralelin üstüne yerleştiriyordu. Fakat bu kıyıların hidrografi bakımından doğru saptanmış olduğuna pek güvenilmezdi. Çünkü ölçümler yeterli bir kesinliğe varamamışlardı. Jasper Hobson şimdilik bu mıntıkada durmaya karar verdi.

Onbaşı Joliffe, "Bizim buraya yerleşmemize kim karışabilir?" diye sordu. "Sanırım, siz de aynı fikirdesiniz teğmenim, etraf çok çekici."

Teğmen Hobson, "Benim değerli onbaşım," karşılığını verdi, "eğer çifte ücret alırsanız, sizin için daha çekici görünecek."

Onbaşı Joliffe, "Buna hiç kuşku yok," dedi, "Kumpanya talimatlarına uymak gerekir."

Jasper Hobson, "Yanna kadar sabredin," diye ekledi, "eğer sandığım gibi Bathurst Burnu gerçekten kuzey bölgesinde, yetmişinci paralelin ötesinde bulunuyorsa, buraya çadırımızı dikeriz."

Gerçekten yerleşmeye elverişli bir yerdi burası. Pekala bir acente kurulabilirdi bu mıntıkada. Gölcüğün kıyıları ağaçlıklı tepelerle çevriliydi. Bol bol çam ağaçları, kayın ağaçları

göze çarpıyordu. Bunlar yeni kalenin inşasında kullanılacak ve yakacak ihtiyacını karşılayacaktı. Teğmen ve arkadaşları, burnun tam ucuna kadar ilerlediler. Batıda kıyının çok uzun bir yay çizerek büküldüğünü gözlemlediler. Birkaç kilometre ötede, hayli yüksek kayalıklar ufku örtüyordu. Gölcüğün sularına gelince, tuzlu ve acı değil de tatlı olduğunu keşfettiler. Tuzlu olmasından kuşkullanmışlardı, ne de olsa denizle komşuydu. Fakat her şey bir yana, eğer bu su içilmez türden olşa bile tatlı sudan yoksun kalmaları mümkün değildi. Çünkü küçük bir nehir, berrak ve serin sularını Kutup Denizi'ne boşaltıyordu. Nehrin bulunduğu yer, Bathurst Burnu'nun birkaç yüz adım gerisindeydi ve dar bir ağızdan denize açılıyordu. Bu ağız kayalarla kuşatılmış, ama kum ve topraktan oluşan hayli tuhaf bir yığılma meydana getirmişti. Böylece doğal bir liman oluşuyordu. İki ya da üç gemi açık denizin rüzgarlarına karşı pekala burada barınabilirdi. Bering Boğazı'ndan gelecek gemilerin demir atma alanı için son derece avantajlı bir konumdu bu. Jasper Hobson, gezgin kadın onuruna bir incelik gösterip bu küçük nehre Paulina Nehri, küçük limana da Barnett

Limanı adını verdi. Bu adlandırma, gezgin kadını pek hoşnut kıldı.

Kaleyi Bathurst Burnu'nun biraz arkasında kalan bir yere inşa ederlerse, merkez konutla mağazalar soğuk rüzgarlara karşı kesinlikle korunmuş olacaktı. Burnun yüksek olması, doğaldır ki siper olacak ve şiddetli kar fırtınalarından korunmalarını sağlayacaktı. Aksi halde, konutlar birkaç saat içinde karlar altında kalabilir, düşen kalın çığ yığınları onları toprak altına gömebilirdi. Yüksek burunla gölcük kıyısı arasında kalan alan hayli genişti; bir acente işletmek amacıyla gereken inşaatların yapılabilmesine elverişliydi. Hatta bu alan kazıklı surlarla çevrilebilir, kayalığın dik inişlerinden destek alabilirdi. Böylece burnun kendisi, tahkim edilmiş bir tabya ile kaplanacaktı. Bunlar doğrudan savunma amaçlı çalışmalardı. Fakat bu topraklara yerleşmeye kalkışacak rakipleri düşünürsek, çok önemli sayılacak önlemlerdi. Nitekim, Jasper Hobson hiçbir işe girişmeden önce, durumun savunma bakımından son derece elverişli olduğunu gözlemledi.

Hava hâlâ güzeldi, sıcaklık fena sayılmazdı. Ne ufukta ne gökyüzünde bulut vardı. Yalnız

ılımlı ve sıcak ÷lkelerde gör÷len berrak gökyüzünü, bu soğuk bölgelerde aramak boşunadır. Yaz mevsimi boyunca, hafif bir pus neredeyse sürekli olarak havada kalır; fakat kış ayları gelip çatınca, buzdağları harekete geçer, boğuk kuzey rüzgarı kamçılarımış gibi kayalara çarpar, bu topraklarda bir gece dört ay sürer. O zaman, Bathurst Burnu'nun hali nice olacaktır? Şimdilik Jasper Hobson'ın hiçbir arkadaşı bunları aklına getirmiyordu. Hava olağanüstü güzellikteydi: Yeşillere bürünmüş bir görünüm, ılık ılık bir hava, ışıl ışıl deniz...

Geçici bir kamp kurarak geceleme için her türlü malzeme kızaklarda hazırdu. Kamp; tam gölcüğün kıyılarında kuruldu. Karanlık basana kadar Bayan Paulina Barnett, teğmen, Thomas Black ve Çavuş Long keşif amacıyla etrafı kolaçan ettiler. Toprak parçası her bakımdan elverişliydi. Jasper Hobson tam anlamıyla durumu anlamak için bir an önce ertesi günü bekliyordu. O zaman, Kumpanya tarafından önerilen koşulların bulunup bulunmadığını görecekti.

Araştırmaları sona erince, gökbilimci, "İşte teğmenim," dedi, "gerçekten çok sevimli bir yer. Kutup Dairesi'nin ötesinde, böyle bir yer

bulunduğunu söylemeler inanmazdım.”

Jasper Hobson karşılık verdi, “Tabii Mösyö Black, dünyanın en güzel yerleri buradan başlıyor! Şu kara parçasının enlem ve boylamını belirlemek için sabırsızlanıyorum.”

Gelecekteki güneş tutulmasından başka şey düşünmeyen gökbilimci, “Özellikle enlem gerekli!” dedi. “Mösyö Hobson, sanırım yigit arkadaşlarınız sizden çok sabırsızlanıyorlar. Malum ya, yetmişinci paralelin ötesinde bulunduğumuzu saptarsanız, çifte ücret var!”

Bayan Paulina Barnett sordu, “Ya siz Mösyö Black, siz salt bilimsel açıdan sabırsızlanmıyor musunuz? Şu paraleli aşmamız sizin için çok önemli değil mi?”

Gökbilimci cevap verdi, “Kuşkusuz madam, kuşkusuz çok önemli. Ben güneş tutulmasını gözlemlemekle yükümlüyüm. Tam isabetle yapılan ölçümlere göre, ancak yetmişinci paralelin az ötesinde bulunan bir gözlemci bu olayı tam anlamıyla inceleyebilir. Bathurst Burnu’nun konumunu saptamak için ben de teğmenimiz kadar sabırsızlanıyorum.”

Gezgin kadın, “Yalnız Mösyö Black,” dedi, “yanılmıyorsam, güneş tutulması 18 Temmuz’da meydana gelecek, öyle değil mi?”

"Evet madam, 18 Temmuz 1860'da."

"Biz şu anda, henüz 5 Temmuz 1859'dayız! Olay bir yıl sonra gerçekleşecek!"

Astronom, "Elbette madam," diye cevap verdi. "Ancak gelecek yıl yola çıksaydım, çok geç kalma riskim vardı."

Jasper Hobson, "Gerçekten Mösyo Black," diye ekledi, "bir yıl önceden davranmakla iyi ettiniz. Şimdi, tutulma olayını kaçırmınıza imkân yok. Öte yandan itiraf edeyim ki Reliance Kalesi'nden Bathurst Burnu'na kadar süren yolculuğumuz, son derece elverişli koşullarda gerçekleşti. Hiç yorgunluk hissetmedik, sonuçta hiç gecikmeden vardık. Doğrusunu söylemek gerekirse, ağustos ayının ortasından önce buraya varacağımızı ummuyordum. Egertutulma 18 Temmuz 1859'da, yani bu yıl olsaydı, çoktan kaçırmış olacaktınız. Ne var ki yetmişinci paralelin ötesinde bulunduğumuzu henüz bilmiyoruz."

Thomas Black, "Doğru söylüyorsunuz sevgili teğmenim," dedi. "Sizinle beraber gelmekten hiç pişman değilim. Tutulma olayını önümüzdeki yıla kadar sabrederek bekleyeceğim. Sanşın Phœbé hayli büyük bir hanımefendidir, onu beklemek kendisini onurlandırır!"

Ertesi gün, 6 Temmuz, öğleden az önce, Jasper Hobson ve Thomas Black, Bathurst Burnu'nun konumunu tam isabetle belirlemek için işe başladılar. Yani bu mevkinin enlem ve boylamını saptayacaklardı. O gün, güneşin yaydığı ışık yeterliydi ve ölçümleri yapmak mümkündü. Üstelik güneş, yılın bu döneminde ufukta en yüksek noktasına erişmiş bulunuyordu. Dolayısıyla, meridyenden geçerken doruk noktasına çıkması iki gözlemcinin işini kolaylaştırıyordu.

Zaten bir gün önce, teğmen ve astronom, sabahleyin, farklı yüksekliklerde saat dilimlerini hesaplayarak bulundukları yerin boylamını kesin bir sonuçla elde etmişlerdi. Ancak enlemin ölçülmesi özellikle Jasper Hobson'ın kafasını kurcalıyordu. Şayet Bathurst Burnu yetmişinci paralelin ötesinde ise, bulunduğu meridyen pek de önemli sayılmazdı.

Öğle vakti yaklaşıyordu. Kafileyi oluşturan bütün insanlar, sekstantlarıyla çalışan gözlemcilerin etrafını sarmışlardı. Bu yiğit insanların sabırsızlığını anlamak zor sayılmazdı; çünkü hepsi birlikte gözlemin sonucunu bekliyordu. Gerçekten onlar için önemli olan yolculuğun amacına ulaşp ulaşmamasıydı. Yoksa, kıyı şe-

ridinde araştırmaya devam etmek zorunda kalacaklardı. Kumpanya'nın dayattığı koşullarda yeni bir yer bulmaları gerekiyordu.

Nitekim, araştırmaya devam etmeleri de büyük olasılıkla hiçbir sonuç doğurmayacaktı. Gerçekten Amerikan kıyısının bu bölümünü içine alan haritalar çok yetersizdi. Bathurst Burnu'ndan başlayan sahil şeridi, batıya yönelerek tekrar yetmişinci paralelin altına iniyordu. Sonra yeniden Rus Amerikası'na geçiyordu; işte burada İngilizlerin hiçbir yerleşme hakkı bulunmuyordu. Bu kuzey topraklarının haritalarını titizlikle inceledikten sonra, Jasper Hobson'ın Bathurst Burnu'na yönelmesi boşuna değildi. Gerçekten, bu burun sipsivri bir nokta gibi yetmişinci paralelin üstüne çıkıyordu. Yüz ve yüz ellinci meridyenler arasında, bu kıtaya ilişkin, yani İngiliz Amerikası'na dahil olan başka hiçbir yüksek çıkıntı yoktu. Geriye Bathurst Burnu'nun en modern haritalarca işaret edilen mevkide bulunup bulunmadığını belirlemek kalıyordu.

Kısaca, kesin gözlemler elde etmek şarttı. Thomas Black ve Jasper Hobson'ın çözmek zorunda oldukları en önemli sorun buydu.

O sırada güneş, doruk noktasına yaklaşı-

yordu. İki gözlemci, sekstantlarının dürbünlerini yükselmekte olan güneşe doğru çevirdiler.

Herkes derin bir sessizliğe gömülmüştü.

Çok geçmeden Jasper Hobson haykırdı, "Tam on iki!"

Aynı anda, Thomas Black tekrarladı. "Tam on iki!"

Hemen dürbünler indirildi. Teğmen ve astronom, elde ettikleri açılan okudular, hemen bu gözlemin rakamlarını kaydettiler.

Birkaç dakika sonra, Teğmen Hobson ayağa kalktı ve arkadaşlarına seslenerek, "Dostlarım," dedi, "bugün, 6 Temmuz'da, Hudson Koyu Kumpanyası vaadini tutarak ücretinizi iki katına çıkarmıştır!"

Teğmen Hobson'ın değerli arkadaşları hep bir ağızdan haykırdılar, "Yaşasın! Yaşasın Kumpanya!"

Gerçekten, Bathurst Burnu ile o burnu sınırları içine alan bölge kesin olarak yetmişinci paralelin üstünde bulunuyordu.

İleride yeni kalenin geleceğine yönelik çok büyük önem taşıyacak olan ve bir saniye sonra saptanan koordinatları da şöyleydi:

Boylam: 127° 36' 12" Greenwich meridyenin batısında.

Enlem: 70° 44' 37" kuzey.

Aynı gece, bu yürekli öncüler kamp kurmuşlardı. Şu anda, yaşanan dünyanın çok ötesindeydiler. Reliance Kalesi'yle aralarında bin üç yüz kilometreyi aşan bir mesafe vardı. Batı ufkunun kıyılarını sıyrarak geçen güneşi gördüler.

Geceyarısı güneşi ilk kez gözlerini kamaştırıyordu.

ESPÉRANCE KALESİ

Kalenin hangi mevkide kurulacağı kesinlikle belli olmuştu. Hiçbir yer bu denli uygun olamazdı. Gölcüğün doğu kıyısında seçtikleri arazi, doğal bakımdan düz ve Bathurst Burnu'nun ters tarafında bulunuyordu. Jasper Hobson hemen merkez konutun inşasına başlamaya karar verdi. Şimdilik herkesin kendi isteğine göre organize olması öngörülüydü. Geçici konaklamayı sağlamak için becerikli bir yöntemle kızaklardan yararlanıldı.

Zaten teğmen, becerikli adamları sayesinde, merkez barınağın en az bir ay içinde inşa edileceğini umuyordu. Yapının yeterli genişlikte olması gerekiyordu. Zira kabileyi oluşturan on dokuz kişi, geçici olarak orada banna- caktı. Daha ileride, şiddetli soğuklar başlamadan önce, gereken zaman da kalırsa, askerlere ayrılan lojmanlar yapılacak, kürkleri depola-

mak amacıyla mağazalar kurulacaktı. Fakat Jasper Hobson, bu çalışmaların ancak eylül ayının sonuna doğru tamamlanabileceğini tahmin ediyordu. Eylül ayından sonra geceler uzayacak, kötü iklim koşulları başlayacaktı. İlk don olaylarıyla birlikte kış mevsimi bastıracağından, ister istemez her tür çalışmaya ara verilecekti.

On asker, Yüzbaşı Craventy tarafından özellikle bu iş için seçilmişti. İçlerinden ikisi, Sabine ve Marbre, uzmanlaşmış avcılardı. Geriye kalan sekiz kişi, tüfek kadar baltayı da ustalıklı kullanıyordu. Denizciler gibi her şeye eli yatkın, her şeyi becerebilen adamlardı. Fakat şimdilik, asker olarak değil de işçi gibi kullanılmaları gerekiyordu. Zira hiçbir düşmanın saldırmayı bile aklından geçiremeyeceği bir kalenin yerden yükselmesi söz konusuydu. Petersen, Belcher, Raë, Garry, Pond, Hope ve Kellet, gayretli ve becerikli bir doğramacılar grubunu oluşturuyordu. Stirling'den bir Iskoçyalı, Mac Nap, bu adamlara öncülük edecekti. Kendisi de evlerin, hattâ gemilerin inşası konusunda hayli becerikliydi. Aletler yok sayılmazdı: Baltalar, iki ağızlı keserler, küçük el testereleri, keskiler, rendeler, kollu

testereler, çekiçler, tokmaklar, makaslar... Adamlardan biri, Raë, uzman bir demirciydi. Küçük bir demirhanede, doğrama işleri için gerekli olan bütün takozları, cıvataları, yuva dişlerini, çivileri, vidaları ve cıvata somunlarını imal edebilirdi. Bu işçilerin arasında hiç duvarcı yoktu, zaten ihtiyaç duyulmuyordu, çünkü acentenin bütün yapıları ağaçtan yapılacaktı. Şükretmek gerekir ki Bathurst Burnu dolaylarında ağaçtan bol bir şey bulunmuyordu. Gelgelelim, Jasper Hobson'ın şimdiden dikkatini çeken bir tuhaflık göze çarpıyordu. Bu mıntıkada, ne kayaya, ne de taş parçasına rastlamıştı. Hattâ çakıлтаşı, yassı çakıl bile yoktu; toprak, kum, hiçbirisi. Kıyı boyuna sayısız iki çenetli böcek kabuğu serpilmişti. Bunlar, dalgaların karaya çarparak geriye dönmeleri sonucu etrafa dağılmıştı. Bir de deniz bitkileri ya da selentereler görölüyordu. Çoğunlukla bunlar deniz kestaneleri ve deniz yıldızlarından ibaretti. Öte yandan, teğmenin Bayan Paulina Barnett'e de gösterdiği gibi, gerçekten, burun dolaylarında bir tek taş, bir tek parça çakmak taşı, bir tek granit kalıntısı mevcut değildi. Burnun kendisi bile, yer değiştirebilir toprağın üst üste yığılmasından meydana gel-

mişti. Bu molekülleri ancak biraz bitki örtüsü birbirine eklemliyordu.

O gün, ikinci vakti, Jasper Hobson ve usta doğramacı Mac Nap, merkez konutun oturtulacağı mevkiyi belirlemeye gittiler. Bathurst Burnu'nun eteğinde uzanan düzlüğü seçtiler. Gölcüğü ve batıya doğru yirmi kilometrelik bir mesafeyi buradan görmek mümkündü. Sağ tarafta, en az yedi kilometre geride, yüksek kayalıklar dikiliyordu. Daha uzaklar, sislerin arasında boğuluyordu. Sol yanda, tam tersi, uçsuz bucaksız ovalar, geniş stepler göze çarpıyordu. Bu durumda, kış bastırıldığı zaman, gölcüğün buzlu yüzeyi ile okyanusu birbirinden ayırt etmek olanaksız olacaktı.

Mevki belirlendikten sonra, Jasper Hobson ve usta Mac Nap konut çevresini bir iple çevrelediler. Gerilen ip bir dikdörtgen oluşturuyor, geniş kenarlar otuz metre, dar kenarlar on beş metre boyunda geliyordu. Şu halde, evin ön cephesi otuz metre uzunluğa erişecek, dört açıklığı bulunacaktı: Yüksek buruna bakan üç pencere ve bir kapı, iç avlu işlevini görecek bir boşluk, ayrıca gölcük tarafında dört pencere. Kapı tam orta yerde bulunmayacak, sol köşeye konacaktı. Böylece, dışarıdan gelen

soğuk hava kolayca odalara girmemiş olacak, konutun öbür ucuna yönlendirilecekti.

Sofa yerine geçen ilk bölüme çifte kapı yapılacak, bu kapılar şiddetli fırtınalara karşı koruma işlevini yerine getirecekti. İkinci bölüm, yalnızca mutfak işlerinde kullanılacaktı. Böylece, pişen yemeklerin buharlı nemi diğer oturma odalarına dağılmayacaktı. Üçüncü bölüm, geniş bir salondü; herkes burada sofraya oturacaktı. Dördüncü bölüm, gemi kamaralarına benzer şekilde küçük küçük odalara ayrılacaktı. İşte teğmenle usta doğramacının öngördükleri basit plan bu kadardı.

Askerler geçici olarak büyük salona yerleşecek, orada yatacaklardı. Teğmen, Bayan Paulina Barnett, Thomas Black, Madge, Bayan Joliffe, Bayan Mac Nap ve Bayan Raë dördüncü bölümdeki küçük odalara yerleşeceklerdi. Daha doğru bir deyişle, 'herkes üst üste' yerleşecekti. Fakat bu olumsuz durum uzun sürmese gerekti. Askerlerin lojmanları hazır olur olmaz, merkez konut, kafile komutanına, onun çavuşuna, Bayan Paulina Barnett ile onun sadık dostu Madge'e ve astronom Thomas Black'e tahsis edilecekti. Belki dördüncü bölüm salt üç odadan ibaret olup geçici küçük

odalar olmayabilirdi. Zira kışı geçiren insanların hiç unutmaması gereken bir kural vardı: 'Köşelerden sakınmak!' Gerçekten, köşeler donmuş havayı en iyi içine çeken yerlerdir. En ciddi etkenler, havalandırmaya engel olan duvarlardır; dolayısıyla karla bütünleşen rutubet, odaları yaşanmaz hale getirip sağlığı bozar, en tehlikeli hastalıklara neden olur. Nitekim buzların arasında kışı geçirmek zorunda kalan gemiciler, geminin içinde bir tek geniş oda açarlar, bütün mürettebat, yani subaylar ve tayfalar orada bannır. Fakat anlaşılması zor sayılmayacak birtakım nedenlerden ötürü Jasper Hobson bu şekilde davranamazdı.

Görüldüğü gibi, henüz gerçekleşmemiş bir bannağın peşin peşin tasvirini yapıyoruz. Devam edelim. Kalenin merkez bannağı, sadece bir zemin kattan oluşacak, üstünde geniş bir dam yükselecekti. Damdaki aşağıya doğru dikine oluklar suların akışını kolaylaştıracaktı. Karlara gelince, iyice yığılması beklenecek, konutun her yanı sıkı sıkıya karla örtülecekti. Bu şekilde, evin iç ısısı hiç değişkenlik göstermeyecekti. Gerçekten kann, doğası gereği, bir olumlu bir de olumsuz yönü vardır. Sıcaklığın içeri girmesine hiç izin vermez; ama, buna kar-

şılık kutup kışlarında çok önemli bir rol oynar, o da sıcaklığın içeriden dışarıya kaçmasını önlemektir.

Doğramacı damın üstüne iki baca kuracaktı. Bunlardan biri mutfağın, öteki büyük salondaki sobanın bacası olacaktı. Büyük salondaki soba aynı zamanda dördüncü bölümdeki küçük odaları da ısıtacaktır. Yapılacak işin bütününe bakarsanız, meydana gelecek eserin elbette mimari bir özelliği olamazdı. Fakat oturma koşulları son derece elverişli olacak bir konut tasarlanıyordu. Bundan iyisi can sağlığı! Zaten şu koyu alacakaranlığın içinde, şiddetli kar fırtınalarının ortasında, iyiden iyiye buzlara gömülmüş, tepeden tırnağa beyazlara bürünmüş bir konuttan daha başka ne beklenir? Nereden bakarsanız bakın, kışı geçirecek bu insanların bannağı tuhaf, iç karartıcı, hüzün verici bir görüntü yansıtacaktır.

Yeni barınağın planı meydana çıkmıştı. Geriye onu gerçekleştirmek kalıyordu. Bu da usta Mac Nap ve adamlarının işiydi. Doğramacılar bir yandan çalışırken, yiyecek ihtiyacını karşılamakla yükümlü avcılar da boş oturmayacaklardı. Herkese iş vardı.

Usta Mac Nap, ilkin, yapının inşası için ge-

rekli olan ağaçları seçmeye gitti. Tepelerde Iskoçya çamına benzeyen çok sayıda çam ağacı buldu. Ağaçlar orta boyluydu ve inşasına başlanacak ev için çok uygundu. Gerçekten bu kaba inşaatlar için söz konusu olan sadece ahşaptı. Yani, duvarlar, döşemeler, tavanlar, bölme duvarlar, ince duvarlar, çatı mertekleri, çatı omurgası, makas kirişleri, tahta kiremitler, direkler, putreller, her şey ahşap olmalıydı.

Bilirsiniz, bu çok basit inşaat türü, salt el işi gerektirir. Mac Nap fazla özen göstermeden bu işin altından kalkacak tek kişiydi. Ancak konutun sağlamlığı bakımından hiçbir şeyi esirgememeliydi.

Usta Mac Nap hayli boylu, dik ağaçları seçti. Bunlar yerden yarım metre yüksekte kesildiler. Yüz kadar çam ağacının dalları budandı, kabukları soyularak dik aç biçiminde yontuldu. On metre uzunluğunda ahşap putrellere dönüştürüldüler. Balta ve keserle uçlarında yarıklar açıldı. Mesele burada kertikler açarak putrelleri birbirine sabitlemektir. Çalışma ancak birkaç gün sürdü. Çok geçmeden bu kütükler köpeklerle çekilerek merkez konutun yapılacağı düzlüğe götürüldü.

İlk iş olarak düzlük özenle düzeltildi. Top-

rak ve ince kumla karışık yer, basa basa doldurulup düzenli bir zemine dönüştürüldü. Üstünde bulunan kısa otlar ve cılız çalılar ateşe verildi. Yanarak yükselen küller düzlük yüzeyinde kalın bir tabaka oluşturdu. Rutubetin geçmesine izin vermeyen bir tabakaydı bu. Dolayısıyla Mac Nap kuru, temiz bir alan elde etti. Şimdi buraya güvenlik içinde ilk malzemelerini yerleştirebilirdi.

İlk çalışma sona erince, putreller evin her köşesine konarak, bölme duvarlara dikine oturtulacak şekilde monte edildi. Evin iskeletini bu putreller meydana getirecekti. Putrellerin ucu ateşte kızıştırılıp katılaştırıldı ve birkaç metre derinliğe çakıldı. Yanlamasına içi oyuk olanlar, duvarın enlemesine putrelleriyle iç içe geçirildi. Bunların arasında kapı ve pencere boşlukları açıldı. Putrellerin üst kısmı da kertiklere iyice geçme yapılarak başkalarıyla birleştirildi, böylece yapının iskeleti sağlamlaştırıldı. Geçme putreller aynı zamanda saçakları da oluşturuyordu. Çatı bunların üstüne yerleştirilecekti. Saçakların iç uçları, ahşap bir dağ evininki gibi dışa doğru çıkıntı yapıyordu. Saçakların üstüne tavanı kaplayan putreller, küllerden oluşan kalın tabakanın üzeri-

ne de d   eme putrelleri konuldu.

Dış duvarları ve b  lme duvarları oluşturan putreller b  ylece eklemelendi. Bu eklemeleri sağlama almak amacıyla demirci Ra  bazı yerlerinden yuva di i açarak demirden uzun takozlarla onları birbirine ba ladı. Fakat ekmeleme yeterli sayılmazdı; k    k boşlukların sıklık sıkıya tıkanması gerekiyordu. Mac Nap bunları da başarıyla kalafatladı. Bu i  gemilerin g  vertesini su geçirmez hale getirir, aksi halde en ufak bir yarı , su geçmez yerlerden suyu sızdırır. Kalafatlama içi için     p   yerine geçen bazı kuru yosunlar kullanıldı. Zaten Bathurst Burnu'nun b  t  n arka tarafı bu bitkilerle doluydu. Aralıklar yosunla tılandı; i lerine demir parçaları sokulup, tahta tokmak darbeleriyle sıkı tırıldı. Usta do ramacı i  yuvalara  am ağacından eriterek sağladığı katran sıvıyı soku turdu. Duvarlar ve d   eme tahtaları b  ylece meydana  ık ı  oldu; hepsi m  kemmek bir su geçirmezlik  rne iydi. Kı  so uklarına ve şiddetli r  zgarlara karşı en b  y  k g  venceyi sa lıyorlardı.

Kapı ve pencereler iki tarafı açık yerlere kaba saba ama sımsıkı yerleştirildi. Pencerede bulunan k    k camlar, kurutulmuş balık za-

rından elde edilen, sert, sarımsıtrak, yarı saydam bir maddeden yapıldı. Zaten, güzel havalarda evin iyice havalanması için bu pencereler ardına kadar açık bırakılmalıydı. Kötü havalarda ise, karanlık Kutup gecesi hiçbir ışık sızdırmadığından, pencerelerin sımsıkı kapatılması gerekecekti. Bütün olumsuz hava koşullarına karşı kalın demir eklemli pancurlar da korunmayı sağlayacaktı.

Evin içini düzene koyma işi zaman yitirmeden gerçekleştirildi. Önlü arkalı, çift kanatlı bir kapı, giriş odasına takıldı. Böylece hem içeri girenler, hem dışarı çıkanlar ortalama bir sıcaklıktan etkileneceklerdi. Dolayısıyla acı soğukları ve buzlu rutubeti beraberinde getiren rüzgar, doğrudan odalara girmemiş olacaktı. Zaten havalandırma pompaları Reliance Kalesi'nden getirilmişti. Bunlar, şiddetli soğuklar yüzünden kapı ve pencereleri açmanın olanaksız olduğu durumlarda, barınağın iç havasını temizleyeceklerdi. Pompalardan biri, içerideki sağlığa zararlı havayı dışarı atacak, öteki pompa temiz havayı rezervuarında depolayıp içeri verecekti. Teğmen Hudson bu pompaların kurulmasına büyük özen gösterdi. Zira bunlar, gerektiğinde çok işe yarayacaklardı.

Mutfaktaki belli başlı malzeme, dökme demirden kocaman bir fıncıdı. Parça parça taşınarak Reliance Kalesi'nden getirilmişti. Demirci Raë'nin yapacağı yegane iş, onu yerine yerleştirmek oldu. Bu da ne zorluk çıkarmış, ne de uzun sürmüştü. Gelgelelim mutfak ve büyük salon sobalarının dumanlarını dışarı atacak boruların konulması hem zaman hem de ustalık gerektiriyordu. Sac boru kullanmak yanlıştı, şiddetli rüzgar darbelerine uzun süre dayanamazdı. Daha dirençli malzeme lazımdı. Başarı-sızlıkla sonuçlanan birçok denemenin ardından, Jasper Hobson ağaçtan farklı bir malzeme kullanmaya karar verdi. Yani elinde taş malzeme olsa, sorun hemen çözüldü. Fakat söylemiştik, açıklaması olmayan bir tuhaflıktı bu. Bathurst Burnu dolaylarında taş parçalarından eser yoktu.

Buna karşılık, onu da söylemiştik, kumsallar da böcek kabuklarından geçilmiyordu.

Teğmen Hobson usta Mac Nap'a, "Madem öyle," dedi, "biz de borularımızı kabuklardan imal ederiz!"

Doğramacı, "Kabuklardan!" diye haykırdı.

Jasper Hobson, "Evet Mac Nap," karşılığını verdi. "Ama ezilerek unufak edilmiş, yakılmış

ve kireç haline getirilmiş kabuklardan. Bu kireci ince levhalara dönüştürüp tuğla olarak kullanınız.”

Doğramacı, “Tamam, kabuklar!” dedi.

Teğmen Hobson'ın fikri tutarlıydı; hemen uygulamaya geçildi. Kıyı boyu, sayısız kalkerli kabukla doluydu. Bunlar üçüncü jeolojik zamanın alt katmanlarını oluşturuyorlardı. Doğramacı, tonlarca kabuk topladı. Karbonatı kabuklarla ayrıştırmak amacıyla bir fırın hazırlandı. Ayrıştırma işlemi kabukları fırında pişirme yöntemiyle yapılacaktı. Nitekim tertemiz bir kireç elde edildi.

Bu işlem on iki saat kadar sürdü. Gerçekten, Jasper Hobson ve Mac Nap, her türlü yabancı maddeden arınmış, güzel bir kireç ürettiler. Biraz abartmak gibi olacak ama, elde edilen kireç suyla temas edince dağılıyor, çok iyi, kaliteli bir düzeyde hacmi genişliyor, bol sıvılı yumuşak bir macuna dönüşüyordu. Sonuçta bu kireç, biriketlere dönüştürüldü ve gayet elverişli biçimde evin şöminelerinde kullanıldı. Birkaç gün içinde, çatı üzerinde koni biçiminde iki baca yükseliyordu. Kalın görünüm-leri, bütün şiddetli rüzgarlara karşı dayanabileceklerine tanıklık ediyordu.

Bu zorlu uğraşı kısa zamanda başarmalarından ötürü, Bayan Paulina Barnett teğmenle doğramacıyı tebrik etti. Sonra gülerek, "Yeter ki bacalarınızdan duman çıksın!" diye ekledi.

Jasper Hobson kurnazca, "Duman çıkacak," cevabını verdi, "duman çıkacak. Hiç kuşkunuz olmasın. Bütün şömineler tüter!"

Arazideki büyük uğraş bir ay içinde tamamlandı. 6 Ağustos'ta, konutun açılış töreni yapılacaktı. Mac Nap ve adamları aralıksız çalışırken, Jasper Hobson yönetiminde Çavuş Long, Onbaşı Joliffe –Bayan Joliffe mutfak servisini düzenliyordu– iki avcı Marbre ve Sabine, Bathurst Burnu dolaylarını kolaçan ettiler. Çok hoşnut kalmışlardı, zira bol miktarda hayvan türü belirlediler. Avlanma faaliyeti şimdi-lik organize edilmemişti; avcılar ilkin yöreyi araştırdılar. Bu arada, birkaç çift rengeyiği yakalamayı başardılar. Bu hayvanların evcilleştirilmesi kararlaştırıldı; yavrularından ve sütünden yararlanılacaktı. Nitekim, konutun elli adım kadar ötesinde çitli bir ağıl yaparak onları içeri kapattılar. Bir yerli kadın olan demirci Raë'nin kızı, ağıl hizmetine yabancı değildi, hayvanların bakımını üzerine aldı.

Madge'den destek alan Bayan Paulina Bar-

nett'e gelince, konutun iç düzenlemesiyle ilgilendi. Çok geçmeden bu işi çok iyi becerdiği anlaşıldı. Titiz ve zeki kadının her türlü ayrıntıya dikkat ettiği görülüyordu. Jasper Hobson ve arkadaşlarının elinden bu kadan gelmezdi.

Teğmen, enine boyuna araştırdıktan sonra, bu kara parçasının geniş bir yanmadadan oluştuğunu anladı. Yanmadanın yüzölçümü, aşağı yukarı yüz elli kilometrekareyi buluyordu. Yedi kilometre genişliğinde bir kıstak, yarımadayı Amerikan kıtasına bağlıyor, Whasburn Koyu'nun dibinden doguya dogru uzanıyordu. Yarımadanın devamı olan karşı kıyı, yüksekçe bir burunla son buluyordu. Teğmen, sınırın açıkça belirlenen yanmadaya Victoria adını verdi.

Daha sonra, Jasper Hobson, deniz ve gölcüğü oluşturan suların özelliğini anlamak istedi. Gölcüğün suları pek derin sayılmazdı ama, içinde bol miktarda balık kaynaşıyordu. Alabalık, turna balığı ve diğer tatlı su balıkları bakımından zengindi. Küçük nehrin içinde, suyun akıntısından etkilenmeyen somonlar ve lapina balıkları barınıyordu. Kıyı boyunca deniz, balık bakımından gölcük kadar zengin değildi. Fakat ara sıra, açıklardan geçen kocaman

yunus balıkları, balinalar ve kaşalotlar göze çarpıyordu. Bunlar herhalde, Bering balıkçıları'nın zıpkınından kaçan hayvanlardı. Ancak büyük memelilerden birinin, karaya vurup can vermesi imkânsız değildi. Bathurst Burnu'nda yaşayanların onları yakalamak için ellerindeki tek fırsat da bu oluyordu. Sahil şeridinin batı tarafına gelince, burası çok sayıda fok familyası tarafından ziyaret ediliyordu; ancak Jasper Hobson bu hayvanların gereksiz yere avlanmalarını yasakladı. Onlardan faydalanma konusuna daha ileride karar verilecekti.

Bathurst Burnu sakinleri 6 Ağustos'ta yeni konutlarına kavuştular. Aralarında tartışarak iyi umutlar dileyen ve oybirliğiyle kabul edilen bir isim koydular.

Bu konuta, daha doğrusu –Amerikan kıyı şeridinde Kumpanya'nın en uç noktasını meydana getiren– bu kaleye Espérance Kalesi adını verdiler.

Son zamanlardaki Kutup bölgeleri haritalarında adı bile geçmeyen kaleyi, yakın gelecekte korkunç bir son bekliyordu.

BİRKAÇ KEŞİF GEZİSİ

Yeni barınağın iç düzeni hızla gerçekleştirildi. Büyük salona kurulan yataklar artık uykuya yatacak olanları bekliyordu. Doğramacı Mac Nap kalın ayaklı, ağır ve geniş bir masa yaptı. Bu durumuyla masa, üstüne ne kadar ağır yemekler konulursa konulsun, onların altında inlemeyecekti. Masanın etrafına, çok sert olmayan, sabitleştirilmiş tahta sıralar yerleştirildi. Gerçi sadece seyyar eşyalara yakıştırılan 'mobilya' sıfatına pek uymuyordu bu görünümlü ama, neyse, yerinden kaldırılabilen birkaç iskemle ve iki geniş dolap odanın malzemesini tamamlıyordu.

İçteki geniş oda da hazırды. Kalın duvarlar, onu altı küçük odaya bölüyordu. Odacıkların yalnızca ikisine ön ve arka cepheye açılan pencerelerden ışık sızıyordu. Her odacığın eşyası, bir yatak ve masadan ibaretti. Bayan Paulina

Barnett ve Madge, doğrudan gölcüğe bakan odacığa yerleştiler. Jasper Hobson avludan ışık alan odacığı Thomas Black'e sunmuştu. Astro-nom burayı hemen sahiplendi. Tegmene gelince, adamlarının yerleşmesini bekledikten sonra, yemek odasına bitişik, yarı karanlık bir hücreyi aldı. Bölme duvara delinmiş bir gözetleme deliğinden iyi kötü ışık alıyordu hücrenin içi. Bayan Joliffe, Bayan Mac Nap ve Bayan Raë kocalarıyla birlikte öteki odacıklara yerleşmişlerdi. Zaten, bu çiftleri birbirinden ayırmak hiç hoş olmazdı. Üç tane birbirine bağlı, mutlu karı kocaydılar. Öte yandan, küçük topluluk yeni bir üye kazanmakta gecikmedi. Usta Mac Nap, günün birinde, Bayan Paulina Barnett'in, yıl sonuna doğru doğacak olan çocuğun vaftiz anası olmasını önerdi. Bayan Paulina Barnett seve seve bu öneriyi kabul etti.

Kızaklar tamamen boşaltılmış ve yataklar odalara dağıtılmıştı. Giriş koridorunun sonundan bir merdivenle çıkılan tavan arasına alet edevat, erzak ve cephane yığılmıştı. Bunların hemen kullanılmaması gerekiyordu. Kışılık giysiler, çizmeler ve kazaklar, mantolar ve kürkler nemden uzakta, geniş dolaplarda yerlerini aldılar.

İlk çalışmalar sona erdikten sonra, teğmen evin iç ısınmasıyla ilgilendi. Yakacak odun ihtiyacı, ağaçlı tepelerden hatırı sayılır miktarda giderildi. Zira bazı kış aylarında, dışarıya çıkmak hem olanaksız hem de son derece tehlikeli olacaktı. Teğmen kıyıdaki foklardan faydalanmayı bile düşündü, böylece bol miktarda yağ rezervi elde edilecekti. Kutup soğuğuna karşı en etkin yöntemlerle mücadele edilmeliydi. Teğmenin emri ve gözetimi altında konuta, içerideki nemi alacak kondansatörler yerleştirildi. Bu aletler kışın karla dolduğunda, onları boşaltması kolay olacaktı.

Isınma sorunu gerçekten çok önemliydi; Teğmen Hobson'ın iyice kafasını kurcalıyordu.

Ara sıra gezgin kadına, "Madam," diyordu, "ben Kutup bölgelerinin çocuğuyum, böyle şeylerde deneyimliyim. Bol bol kış öyküleri okudum. Bu toprakların soğuk iklimi hiç belli olmaz; her şeyi enine boyuna düşünüp hiçbir önlemi ihmal etmemek gerekir. Aksi halde kış koşullarında bir unutkanlık, sadece tek bir unutkanlık, onarılmaz felaketlere yol açar."

Bayan Paulina Barnett, "Sizi anlıyorum Mōsyō Hobson," dedi, "görülüyor ki soğuk hava en müthiş düşmanınız. Fakat beslenme

sorunu aynı derecede önem taşıyor mu size göre?"

"Son derece önemli madam! Stoklarımızı ekonomik kullanmak zorundayız. Bu koşulları gerekli kılan bir ülkede yaşıyoruz. Nitekim birkaç gün içinde, yerleşir yerleşmez, yiyecek tedarik etmek için avlanmaya başlayacağız. Kürk hayvanları sorununa gelince, onu daha ileride çözmeye çalışacağız ve Kumpanya'nın mağazalarını dolduracağız. Zaten, kakım, sansar, tilki ve diğer kürk hayvanlarını avlamanın zamanı değil henüz. Kışlık kürkleri daha çıkmadı ve şu andaki derileri avlayıp depolarsak, bunlar bize yüzde yirmi beş değer kaybettirir. Yok, olmaz. Biz ilk önce Espérance Kalesi'nin erzak ihtiyacını gidermekle yetinelim. Şimdilik rengeyikleri, wapitiler bizim avcıların hedefi olmalı. Gerçekten karnı doyması gereken yirmi kişi ve altmış kadar köpek var. Bu da öncelikle çözüm bekleyen bir sorun!"

Görüldüğü gibi teğmen bir disiplin adamıydı. Belirli bir yöntem dahilinde hareket etmek istiyordu. Arkadaşları da aynı disiplin içinde ona yardım ediyorlardı. Zorlu girişimdi bu iş; iyi sonuçlanacağından kuşku duymuyordu.

Hava hâlâ güzeldi, hiç değişkenlik göstermiyordu. Karlı havaların başlamasına beş hafta vardı. Merkez konut tamamlandıktan sonra, Jasper Hobson doğrama işlerine devam etti. Köpeklerin barınmasını sağlayacak geniş bir kulûbe yapıldı. Yüksek burnun dibine oturtulan kulûbe, evin otuz metre kadar ötesinde, sağ tarafında bulunan bayıra yaslandı. Adamların lojman ihtiyacı için ayrılan yerler kulûbenin sol yanında yer alacaktı. Mağazalar ve barut deposu etrafı kuşatacak olan surların ön tarafına kurulacaktı.

Jasper Hobson, biraz abartılı bir önlem olarak surları kış koşulları başlamadan önce yapmaya karar verdi. Sivri uçlu direklerden oluşmuş, sapasağlam zemine çakılmış, güçlü kazıklar, acentenin güvenliğini sağlayacaktı. Bu surlar salt tehlikeli hayvanların saldırılarından korumuş olmayacak, insanların saldırılarına karşı da acenteyi koruyacaktı. Herhangi bir düşman, yerliler ya da başka biri, her an karşılanna çıkabilirdi. Espérance Kalesi'nin üç yüz yirmi kilometre gerisinde belirlediği izleri teğmen unutmamıştı. Bunlar herhangi bir grubun izleriydi. Göçebe avcılarının vahşi yöntemlerini iyi biliyordu ve kendini savunmak

için her an hazırlıklı olmak gerekiyordu. Acentenin etrafını çevirecek şekilde bir kuşatma siperi çizildi. Gölcük kıyısını gören iki köşeye usta Mac Nap, ahşap iki gözcü kulesi dikti. Nöbetçilerin barınması için çok elverişliydi bunlar.

Biraz daha özen gösterip çabuk davranırlarsa –ki bu özverili işçiler aralıksız çalışıyorlardı– yeni işlerin kış başlamadan önce tamamlanması mümkündü.

Bu arada, Jasper Hobson çeşitli av seferleri düzenledi. Kıyı foklarına yönelik araştırmayı birkaç gün erteledi. Özellikle geviş getirenlere ağırlık verdi. Bu hayvanların eti kurutulacak ve konserve yapılacak, kötü hava koşullarında kalenin yiyecek ihtiyacını karşılayacaktı.

Nitekim 8 Ağustos'tan başlayarak, Sabine ve Marbre bölgeyi karış karış taradılar. Bazen baş başa gidiyorlar, bazen teğmenle Çavuş Long da onlara katılıyordu. Hatta çoğu kez, yorulmak nedir bilmeyen Bayan Paulina Barnett de beraber geliyordu. Elinde taşıdığı tüfeği beceriyle kullanıyor, av işinde arkadaşlarından geri kalmıyordu.

Bütün ağustos ayı boyunca, seferler çok verimli geçti. Tavan arası tıka basa erzakla dol-

du. Denebilir ki Sabine ve Marbre, bu topraklarda bildikleri her türlü hileyi kullanıyorlardı. Özellikle rengineyikleri son derece ürkekti; o yüzden kurnazlıktan başka çare kalmıyordu. Üstelik bu hayvanların yaydığı koku dayanılmazdı. Bu bakımdan adamların sabrına hayran kalmamak elde değildi. Bazen bodur çalıların üzerinden, önceki avların ganimeti olan gözalıcı bir geyik boynuzunu sallayarak onların kendilerine çekiyorlar, görünüşe aldanan hayvanlar avcılarının menziline yaklaşıyorlar, onlar da fırsatı kaçırmıyorlardı. Bir de çoğu kez, Sabine ve Marbre'in iyi tanıdığı gammaz bir kuş, güvercin iriliğinde bir gündüz baykuşu, hayvanların kaçmak üzere olduğunu haber veriyordu. Acı bir çocuk çığlığı çıkararak avcılarını çağırıyor, yerlilerin ona taktığı 'ihbarcı' lakabını doğruluyordu. Elli kadar geviş getiren vuruldu. Uzun parçalar halinde kesilen av etleri hatırı sayılır bir erzak oluşturdu, sepilenen derileri kundura yapımında kullanıldı.

Sadece rengineyikleri besin stokuna katkıda bulunmamıştı. Onun yanında, bu kara parçasında hızla üreyen kutup tavşanları da önemli bir besin maddesi meydana getirdiler. Avrupa'daki hemcinslerine oranla daha az ürkekti-

ler ve aptalca ölüme gidiyorlardı. Uzun kulaklı, karagözlü, bir kuğu gibi beyaz kürklü, on on beş kilo ağırlığında kocaman kemirgenlerdi bu hayvanlar. Avcılar tavşanlardan çok sayıda öldürdüler. Gerçekten etleri de lezzetliydi. Bayan Joliffe'in becerikli eliyle pişirilen etlerden yüzlercesini yediler. Tabii geri kalanlar, yine Bayan Joliffe'in becerikli elinden iştah kabartıcı kıymalı böreklerle dönüştürüldü.

Geleceğe yönelik ihtiyaçlar böylece istif edilirken, günlük beslenme sorunu da ihmal edilmemişti. Kutup tavşanlarının birçoğu günlük yemeklerde tüketildi. Usta Mac Nap'in işçileri gibi avcılar da bir parça taze ve lezzetli et parçasını küçümseyecek adamlar değildi. Bayan Joliffe'in mutfağında, bu kemirgenler çeşitli yemeklerde kullanıldı. Onbaşı hayran kalıp övgüler düzüyordu ama, zaten beceri bakımından o, bu övgüleri de aşıyordu.

Birkaç su kuşu, günlük tüketime çeşni kattı. Gölcük kıyılarında bolca bulunan ördekler de işin cabasıydı. Birkaç cılız söğüt ağacının bulunduğu yerde sürüler halinde uçuşan bazı kuşlardan söz etmekte yarar var. Sülün türünden kanatlı hayvanlardı bunlar. Zoolojik adları yok değildi bu kuşların. Nitekim, Bayan Pa-

ulina Barnett bu kuşların adını Sabine'e sor-
duğu zaman, avcı, "Madam," diye cevap verdi
"yerliler onları 'söğüt horozları' diye adlandı-
rır. Ama biz Avrupalı avcılara göre, onlar ger-
çek çalı horozlarıdır."

Gerçekten, bu hayvanlara beyaz sülün de-
nebilirdi. Kuyruklarının ucunda, siyah benek-
li uzun tüyler vardı. Nefis bir av etiydi, ateşte
çıtır çıtır pişiyordu.

Bu çeşitli av etlerine, gölcüğün ve küçük
nehrin bol balık çeşitleri de eklenebilirdi. Hiç
kimse sakın ve sessiz Çavuş Long kadar bahk
tutmaktan haz alamazdı. Bazen oltasındaki
yemi balık kapar, bazen boşalmış oltasını su-
larda çırpıştırırdı. Sabır ve ustalık bakımından
kimse onunla baş edemezdi. Yalnız burada bir
kişi, Bayan Paulina Barnett'in sadık arkadaşı
Madge onunla aynı sabrı gösterirdi. Ünlü Isa-
ac Walton'un¹ bu iki çömezi, olta ellerinde,
saatlerce yan yana otururlardı. Tek kelime et-
meden avlarının oltaya yakalanmasını bekler-
lerdi. Fakat onların sayesinde, balık hiç es
geçmezdi. Gölcük ve küçük nehir her gün on-
lara gözalıcı som balıkları ikram ederdi.

Ağustos ayının sonuna kadar devam eden

1) İngiltere'de pek tutulan, oltayla balık avlama ko-
nulu, bilimsel bir kitabın yazarı. -çn

keşif gezileri esnasında, avcıların tehlikeli hayvanlarla da başı derde girdi. Jasper Hobson biraz endişe duyarak, bu kara parçasında bol miktarda ayı bulunduğunu gözlemledi. Gerçekten, etoburlara rastlamadan bir günün geçmesi bile çok enderdi. Korkunç ziyaretçilerin üzerine sürekli ateş edildi. Bazen boz ayı sürülerine rastlıyorlardı. Terre-Maudite dolaylarında çok sayıda boz ayı yaşıyordu. Bazen iri yarı kutup ayıları karşılarına çıkıyordu. İlk soğuklar başlayınca, kuşkusuz daha kalabalık ayı sürüleri Bathurst Burnu dolaylarını işgal edecekti. Gerçekten kış öykülerinde kaşiflerin ve balina avcılarının bu etoburlara sık sık rastladığı anlatılırdı.

Marbre ve Sabine çoğu kez kurt sürüleri de fark etmişlerdi. Avcıların yaklaştıklarını görünce, sürü tabanları yağlıyordu. Bir rengineyi ya da wapitinin izini sürerken uluma sesleri çıkarıyorlardı. Bunlar, kül rengine, bir buçuk metre boyunda, uzun kuyruklu, iri yapılı kurtlardı. Kış ayları yaklaştıkça, kürkleri beyazlaşırdı. Yiyeceği bol olan şu toprak parçasında, açlık sorunu çekmediklerinden sürü halinde yaşıyorlardı. Bazı ağaçlı köşelerde, tilki gibi saklandıkları deliklerde sık sık karşını-

za çıkıyorlardı. O tarihte, karnları tok olduğundan, kendi ırklarına özgü bir ürkeklik sonucu, avcılar çok uzaktan fark eder etmez hemen kaçıyorlardı. Gelgelelim, açlık sorunu başladığı zaman, bu hayvanlar canavarlaşıyorlardı. Yeraltı inleri bu mntıkada bulunuyordu, onun için kış mevsiminde bile buradan ayrılmıyorlardı.

Bir gün, avcılar Espérance Kalesi'ne iğrenç bir yaratık getirdiler. Ne Bayan Paulina Barnett ne de gökbilimci Thomas Black ömürlerinde böyle bir hayvan görmüşlerdi. Amerika porsuğuna benzeyen ve taban üstü yürüyen bir yaratıktı. Bacakları kısa, kıvrık tırnaklara sahip, güçlü çeneli, sert ve vahşi bakışlı, bütün kedi cinsleri gibi yumuşak karınlı, korkunç bir etobur.

Bayan Paulina Barnett sordu, "Bu iğrenç hayvan neyin nesi?"

Verdiği cevaplar her zaman dogmatik olan Sabine, "Madam," dedi, "bir lskoçyalı size onun bir *quickhatch* olduğunu söyleyecektir. Yerliye göre o bir *okelcoo-haw-gewdir*. Kanadalı'ya göre onun adı *carcajoudur*."

Bayan Paulina Barnett, "Ya size göre?" diye sordu. "O nedir? .."

Sabine, "Bu, bir 'kutup porsuğu' madam," dedi.

Gerçekten kutup porsuğu, dört ayaklı acayip bir yaratığın zoolojik adıdır. Ürkütücüdür, geceleri dolaşır. Ağaç kavuklarında, kaya oyuklarında barınır. Kunduzların, misk sıçanlarının ve diğer kemirgenlerin en büyük yok edicisidir. Tilki ve kurdun amansız düşmanıdır; onların avını çalmaktan hiç çekinmez. Çok kurnaz, çok kaslı, kokuya çok duyarlıdır. En soğuk bölgelerde bile rastlanabilir. Kısa tüylü, kış mevsiminde neredeyse siyahlaşan kürkü çok kıymetlidir ve Kumpanya'nın ihracat ürünleri arasında ön sıralarda yer alır.

Keşif gezileri devam ederken, kara parçasındaki bitki örtüsü de hayvan türleri gibi, aynı dikkat ve özenle gözlemlendi. Bitkiler hayvan türleri kadar değişkenlik göstermezler. Kötü hava koşulları başlayınca, diğer canlı türleri gibi yumuşak iklimlere göç etmezler, oldukları yerde kalırlar. Bu bakımdan, gölcüğün doğu tarafındaki tepeler çam ağaçlarından geçilmiyordu. Bir de, bir çeşit kavak ağacı türü olan ve yükseklerle tırmanan *takamaklar* Jasper Hobson'ın dikkatini çekti. Bu ağacın sarı renkli yaprakları güz sonu yeşilimtrak bir renge bü-

rünüyordu. Çok nadir rastlanan ağaçlardı bunlar. Aynı şekilde, hayli cılız bünyeli birkaç kara çamı da güneş ışınları canlandırmaya yetmiyordu. Bazı kara çamlar, özellikle kuzey rüzgarlarından korunan boğazlarda bulunanlar, ayakta kalmayı başarıyorlardı. Bu ağacın varlığı sevinçle karşılandı. Zira onun tomurcuklarından, ragbet gören bir bira üretilir. Kuzey Amerika'da bu içkiye 'çam birası' adı verilir. Tomurcuklarından bol miktarda toplandı ve Espérance Kalesi'nin kilerine götürüldü.

Öteki bitkiler, bodur kayınlardan yani bir metre boyunda ağaççıklardan sedir ağaçlarından ibaretti. Kayınlar çok soğuk iklimlere özgü bitkilerdi. Oysa sedir ağacı demetleri mükemmel bir yakacak odun özelliği taşıyorlardı.

Bu hasis toprakta kendiliğinden çıkan ve sebze işlevini gören yabani bitkilere gelince, bunlar çok seyrekti. Botanik bilimiyle çok ilgilenen Bayan Joliffe, mutfağı için ancak iki sebze türüne rastlayabilmişti.

Bu sebze türlerinden biri soğan köklü, çiçek açma mevsiminde yaprakları döküldüğünden ne idüğü belirsiz, yabani bir pırasaydı. Bu pırasadan yumurta iriliğinde bol bol soğan tedarik edildi ve sebze niyetine kullanıldı.

Öteki bitki, Amerika'nın kuzeyinde 'Labrador çayı' adıyla biliniyordu. Gölcük kıyılarındaki, söğüt ve kocayemiş ağaçlarının arasında sıkça bulunuyordu. Kutup tavşanlarının çok rağbet gösterdiği bir besin kaynağıydı. Bu çay, kaynar suya katılıp içine birkaç yudum bren-di ya da cin ilave edilince nefis bir içki elde ediliyordu. Konserve edilen bu bitki, Reliance Kalesi'nden getirilen Çin çayının ekonomik şekilde tüketilmesini sağladı.

Bitkisel beslenme yokluğuna çare bulmaya çalışan Jasper Hobson, zamanı geldiğinde toprağa ekmek amacıyla yanında çeşitli tohumlar getirmişti. Bunlar genellikle, kuzukulağı ve kaşıkotu tohumlarıydı. Bu bitkilerin en büyük özelliği, soğuk iklimlerin baş belası olan iskorbüt hastalığına karşı tedavi işlevi görmeleriydi. Gelecek sezon tohumların sonuç vermesi için, sert rüzgarlara karşı korunmalı bir araziye ekilmesi gerekiyordu. Bunun için elverişli arazi seçilerek bitkileri yakar gibi alev alev esen rüzgardan sakınmak şarttı.

• Bunun yanında, iskorbüt hastalığına karşı başka önlemler de alınmıştı. Kumpanya, sandık sandık limon tedank etmiş ve Kutup bölgelerinde, olmazsa olmaz sayılan limon suyu sağlamıştı.

Fakat bu stokları da ötekiler gibi ekonomik tüketmek önemliydi. Zira kötü hava koşulları bastırırsa, Espérance Kalesi'yle Güney'deki acenteler arasında iletişimin tehlikeye girme olasılığı çok büyüktü.

BATHURST BURNU'NDAN ON BEŞ MİL ÖTEYE

Eylül ayının ilk günleri başlamıştı. En olumlu koşulları göz önüne alsak bile, üç hafta sonra kötü hava koşulları baş gösterecek, bütün çalışmalar kesilecekti. Yani acele davranmak gerekiyordu. Şükürler olsun, yeni yapılar hemen tamamlandı. Usta Mac Nap'la adamları bu bakımdan mucizeler yaratıyorlardı. Köpeklerin kulübesindeki iş, bir çekiç darbesine kalmıştı. Kaleyi kuşatan kazıklı surlar aşağı yukarı her yanda yükseliyordu. İç avlu-ya girişi sağlayan kapının takılmasına hız verildi. Surlar sivri uçlu kazıklardan yapılmış, sekiz metre yukarıya tırmanmışlardı. Ancak bu yeterli değildi; istihkam sistemini tamamlamak lazımdı. Bunun için, her yere egemen olan Bathurst Burnu'nun doruğunu da surla kaplamak gerekiyordu. Görüldüğü gibi Jasper Hobson, surla kapama sistemine devam ede-

rek birbirinden bağımsız kaleler inşa etmek istiyordu. Cormontaigne ve Vauban'ların sanatına nazaran büyük hamle sayılırdı bu girişim. Fakat burunda alınacak önlem bir yana, aşağıdaki kazıklı surlar şimdilik yeni yapıların korunmasına yetiyordu.

4 Eylül'de, Jasper Hobson bugünü sahil şeridinde, hem karada, hem de suda yaşayan hayvanların avlanmasına ayırdı. Bu hayvanların yağı stok edilecekti. Zira bu yağlar hem ışıklıandırma, hem de ısınma sorunu için çok önemliydi.

Fokların bulunduğu yer, yirmi beş kilometre kadar ötedeydi. Jasper Hobson, Bayan Paulina Barnett'in de sefere katılmasını önerdi. Gezgin kadın kabul etti. Ancak orada yapılacak fok katliamını görme merakından kaynaklanmıyordu sefere katılımı. Ülkeyi görmek, Bathurst Burnu dolaylarını gözlemlemek istiyordu. Özellikle en çok merakını çeken şey, yüksek kayalıklarla çevrili kıyı boyunu görmektir.

Tegmen Hobson, Çavuş Long ile askerler Petersen, Hope ve Kellet'nin kendilerine eşlik etmesini istedi.

Sabah saat sekizde hareket ettiler. Altı köpeğin koşulduğu iki kızak küçük ekibi götürü-

yordu. Denizde ve karada yaşayan hayvanların ölümlerini de aynı kızaklar kaleye taşıyacaktı.

Teğmen, Bayan Paulina Barnett ve arkadaşları kızaklardaki yerlerini aldılar. Hava güzeldi, ancak ufuktaki alçak puslar güneş ışınlarını süzerek sızdınıyorlardı. Kutup güneşi, bu tarihte birkaç saat içinde gözden kayboluyordu.

Bathurst Burnu'nun batısında kalan sahil şeridinin bu bölümü dümdüz bir yüzey sergiliyordu. Aynı yüzey Kutup Okyanusu hizasından neredeyse birkaç metre yükseklikteydi. Bu durum Teğmen Hobson'ın dikkatini çekti. İşte bakın neden:

Kutup denizlerinde, gelgit olayı çok etkilidir. Bu olayı gözlemleyen denizciler, Parry, Franklin, Ross'lar, Mac Clure, Mac Clintock, o dönemde denizin, normal seviyesinden on üç metre yukarıya yükseldiğini görmüşlerdi. Eğer bu gözlem doğruysa –zaten gözlemcilerin gerçekçiliğinden kuşkulanmak için hiçbir neden yoktu–, Teğmen Hobson şöyle düşünmek zorundaydı: Ay çekiminin etkisiyle kabaaran deniz, nasıl oluyor da bu kıyı şeridini istila etmiyordu? Toprakta suların istilasını engelleyebilecek ne bir tümsek, ne de bir kum tepesi göze çarpıyordu. Nasıl oluyor da, gelgit

olayı sonucu bütün kara parçası sular altında kalmıyor, Kutup deniziyle gölün suları birbirine karışmıyordu? Açıkça anlaşılan şuydu ki, burası hiç sular altında kalmamış, yani böyle bir olay hiç meydana gelmemiştir.

Jasper Hobson bu düşüncesini yol arkadaşına açıklamaktan kendini alamadı. Yol arkadaşı da karşılık olarak, söylenenlere rağmen, kuşkusuz gelgit olayının Kutup Okyanusu'nda pek hissedilmediğini belirtti.

Jasper Hobson, "Ama tam tersine madam," dedi, "bütün denizci raporları bu noktada uyuyor. Kutup denizlerinde alçalma ve kabarma olayından çok söz ediliyor. O gözlemlerin yanlış olması kabul edilemez."

Bayan Paulina Barnett, "O zaman, söyleyin bana Mösyo Hobson," dedi, "okyanus dalgalarını niçin bu bölgeyi istila etmiyorlar? Üstelik deniz seviyesinden beş metre yüksekliği olmayan bir yer burası!"

Jasper Hobson, "İşte madam," diye cevap verdi, "kafamı kurcalayan nokta! Bu olayı nasıl açıklayacağımı bilemiyorum. Bir aydan beri şu kıyılardayız, olağan zamanda deniz seviyesinin ancak yarım metre yükseldiğini defalarca gözlemledim. Bundan eminim ki on beş

gün sonra, 22 Eylül'de, yani bu olayın maksimum seviyeye çıktığı tarihte, Bathurst Burnu kıyılarında sular yarım metre yüksekliğe ancak çıkacaktır. Neyse, bekleyip görelim bakalım."

"Ama bunun bir açıklaması olmalı Mösyö Hobson! Dünyada her şeyin bir açıklaması yok mudur?"

Teğmen, "Şöyle açıklayabiliriz madam," dedi, "iki şeyden biri: Ya, gözlemciler yanıldılar. Bunu da kabul edemem, çünkü Franklin, Parry, Ross ve ötekiler önemli kişiler. Ya da gelgit olayları bu kıyılarda hiç söz konusu değil. Bazı iç denizlerde, sözgelimi Akdeniz ve öteki denizlerde, bu olay hiç hissedilmiyor. Kara parçasının bu sulara yakın olması ve dar boğazlarla ayrılması, Atlantik sularındakine benzer kabarma ve alçalmayı hissettirmiyor."

Bayan Paulina Barnett cevap verdi, "Bu varsayımın geçerli olduğunu kabul edersek Mösyö Jasper..."

Teğmen başını sallayarak, "Etmemiz gerekir madam," karşılığını verdi. "Yine de bu gözlem beni tatmin etmiyor. İçyüzünü bilemediğim doğal bir acayiplik hissediyorum."

Düz ve kumlu araziye izleyen iki kızak saat dokuzda, fokların sıkça bulunduğu kaya

varmıştı. Hayvanları ürkütmemek amacıyla köpekler fazla yaklaşılmamıştı. Çünkü kıyidan kaçmalarını önlemek istiyorlardı.

Bu kara parçası Bathurst Burnu'nu içine alan mıntıkadan o denli farklıydı ki!

Avcıların durdukları yerde, kıyı boyu, içeri doğru yarım ay şeklinde oyuk durumdaydı. Boylu boyunca tuhaf biçimde iç içe geçmişti. Yüksek burun dolaylarını karakterize eden tortul oluşumlardan çok farklı görünümdeydi.

Jeolojik zaman dilimlerinin ateşi –suyu değil– bu toprakları oluşturmuştu. Bathurst Burnu'nda bulunmayan taşlı yapı –geçerken belirtelim, gelgit olaylarının yokluğu gibi bu da aynı bir açıklanamaz olguydu– burada düzensiz bloklar ve toprağa derinliğine geçmeli kayalar halinde kendini gösteriyordu. Her yana siyahımlarak bir kum serpilmişti. Kabarcıklı lavların ortasına, alüminyum silikatlardan oluşan çakıl taşları saçılmıştı. Alüminyum silikatların ortak adına 'feldispat' denir. Bu görünüm içinde, bu kıyı şeridinin kristalleşmiş bir toprak parçasını meydana getirdiği anlaşılıyordu. Toprak yüzeyinde sayısız labradoritler pırıldıyordu; canlı, değişken, mavi, kırmızı ve yeşil yansımalar yayan çeşit çeşit yassı çakıllar

seçiliyor, şurada burada sünger taşları ve doğal camlar göze çarpıyordu. Arka tarafta, yüksek kayalıklar dizilmişti; deniz seviyesinden yüz metre yukarıya çıkıyorlardı.

Jasper Hobson bu kayalıkların doruğuna tırmanmaya karar verdi. Amacı bölgenin bütün doğu tarafını incelemektir. Henüz vakti vardı, çünkü fokları avlama zamanı gelmemişti. Şu anda, hem karada hem de suda yaşayan bu hayvanlardan sahilde oynayan birkaç çift görülmüyordu. Bu deniz memelilerinin sayı bakımından çoğalmalarını beklemek daha uygun olacaktı. Öğle vakti, güneşin altında uykuya yatarlarken kısıvrak onları yakalayacaklardı. Teğmen Hobson adamlarının kendisine bildirdiği gibi, bu hayvanların gerçek anlamda fok olmadığını anlamıştı. Bu memeliler, yüzgeçayaklılar grubundan denizatları ve denizinekleriydi. Ve zooloji katalogunda morsların bir cinsini oluşturuyorlardı. Ayırt edici özellikleri, üst çeneleğinde bulunan köpekdişi ve yukarıdan aşağıya doğru uzanan keskin savunma dişleriydi.

Avcılar, bu hayvanlarca çok sevildiği anlaşılan küçük koya, Morslar Koyu adını koydular ve kıyıdaki kayalığa yöneldiler. Petersen, Hope ve Kellet yüksek bir kayada yer tuttular.

Buradan fokları izleyeceklerdi. Bayan Paulina Barnett, Jasper Hobson ve çavuş, kayalığın doruğuna çıktılar. Doruk, yetmiş beş yüz metre kadar çevreye egemen durumdaydı. Bir yandan aşağıdaki arkadaşlarını gözden kaybetmemeleri gerekiyordu. Yeterli sayıda mors topları toplanmaz, onlara haber vereceklerdi.

On beş dakika sonra, teğmen, yol arkadaşı ve çavuş en yüksek uca varmışlardı. Bu noktadan bakarak, ayaklarının altında uzanan kara parçasını bütünüyle, hiç zorlanmadan gözlemlediler.

Aşağıda, kuzey ufkunu tümüyle kaplayan, uçsuz bucaksız deniz uzanıyordu. Görünürde ne kara, ne bankiz, ne buzdağı vardı. Okyanus göz alabildiğine buzlardan arınmış durumdaydı. Büyük olasılıkla, bu paralel içinde, Kutup Denizi'nin bu bölümünden Bering Boğazı'na kadar gemilerin sefer yapmasına elverişliydi. Demek ki yaz mevsimi boyunca, kuzeybatı geçişini kullanan Kumpanya gemileri, rahat rahat Bathurst Burnu'na ulaşabileceklerdi.

Batıya dönüp bakınca, Jasper Hobson yepyeni bir kara parçası keşfetti. Bütün kıyı boyunu dolduran volkanik kalıntıların içyüzü böylece anlaşılmış oldu.

On beş kilometre kadar ötede, kesik kesik koniler biçiminde, sıra sıra ateş püskürten tepeler diziliyordu. Bu tepeler Bathurst Burnu'ndan seçilmiyordu, çünkü kayalıklar onların gizliyordu. Gökyüzüne belli belirsiz izleri yansıyordu; sanki titrek bir el tarafından çizilmişlerdi. Jasper Hobson dikkatle gözlemledi, sonra eliyle çavuşa ve Bayan Paulina Barnett'e tepeleri gösterdi. Daha sonra, tek kelime söylemeden bakışlarını karşı tarafa çevirdi.

Doğuda, Bathurst Burnu'na kadar girintisiz çıkıntısız, dümdüz bir kıyı uzanıyordu. Ellerinde iyi bir dürbün bulunan gözlemciler Espérance Kalesi'ni görebilirler, hattâ şu anlarda Bayan Joliffe'in mutfak bacasından tüten mavimtrak dumanı seçebilirlerdi.

Arka tarafta, kara parçası birbirinden dilim dilim kesilmiş iki farklı görünüm sergiliyordu. Doğuya ve güneye doğru, geniş bir ova, burunu içine alıyordu. Buna karşılık, kayalıkların arka planında, Morlar Koyu'ndan volkanik dağlara kadar, arazi ürkütücü biçimde birbirine geçmişti. Bu manzara açıkça, püsküren lavlar sonucu oluşan bir arazi izlenimi bırakıyordu.

Tegmen, kara parçasının iki bölümünde son derece belirginleşen bu çelişkiyi gözlemle-

di. İtiraf etmeli ki, bu durumu çok tuhaf karşıladı.

Çavuş Long sordu, "Mösyö Hobson, batıya doğru ufku kaplayan şu dağlar volkan olmasın, ne dersiniz?"

Jasper Hobson, "Buna kuşku yok çavuş," dedi. "Şu sayısız labradoritleri, şu yassı çakılları, şu sünger taşlarını ve doğal camları buraya kadar fırlatan o yanardağlar. Beş bin kilometre daha ilerlesek, lavlar ve küller ayaklarımıza dolaşacak."

Çavuş, "Tegmenim bu yanardağlar hâlâ aktif olmasınlar?" diye sordu.

"Bu konuda bir şey söyleyemem."

"Ama şu anda ağızlarından hiç duman sızıyor."

"Bu yeterli bir neden değil Çavuş Long. Pipo içerken ağzınızdan sürekli duman çıkar mı?"

"Hayır Mösyö Hobson."

"İşte Long, volkanlar için de aynı şey söz konusu. Her zaman duman çıkarmazlar."

Çavuş Long, "Sizi anlıyorum Mösyö Hobson," dedi. "Fakat anlamadığım şey, volkanlar Kutup bölgelerinde ne arıyor?"

Bayan Paulina Barnett, "Çok sayıda volkan yok," diye ekledi.

Teğmen, "Hayır madam," cevabını verdi, "belirli sayıda var: Jean-Mayen Adası'nda, Alé-outiennes Adaları'nda, Kamçatka'da, Rus Amerikası'nda, İzlanda'da var. Sonra güney bölgelerinde, Terre de Feu'de. Bu volkanlar geniş, merkezi bir fabrikanın bacalarından ibaret. O fabrikada yeryüzünün kimyasal ürünleri üretiliyor. Sanırım, Tann gereken yerleri delerek oralara bacalar yerleştirmiş."

Çavuş, "Kuşkusuz Mösyö Hobson," dedi. "Ama Kutup'ta, buz gibi soğuk iklimlerde bunlar ne anyor?"

"Çavuş, ister Kutup olsun ister Ekvator, bunun ne önemi var! Hattâ, diyebilirim ki Kutup bölgelerinde bu volkanların sayısı daha çoktur."

Bu iddia karşısında hayli şaşırmış görünen çavuş, "Bunun sebebi nedir Mösyö Hobson?" diye sordu.

"Çünkü içeride biriken gazların basınç yapmasıyla bu supaplar açılır. Özellikle yerka-buğunun daha ince olduğu yerlerde bu durum görülür. Nitekim, kutuplarda yerka-buğunun yassılaşması doğal olarak .."

Açıklamasını yarıda kesen teğmen, "Durun bakayım," dedi, "Kellet işaret veriyor. Bizimle beraber gelir misiniz madam?"

Gezgin kadın, "Sizi burada beklerim Mös-yô Hobson," diye cevap verdi. "Mors katliamı konusunda benim ilgimi çeken bir şey yok!"

Jasper Hobson, "Anlaştık madam," dedi. "Bir saat sonra, birlikte kaleye döneriz."

Bayan Paulina Barnett kayalığın tepesinde kaldı. Oradan görkemli manzarayı seyre daldı.

On beş dakika sonra, Jasper Hobson ile Çavuş Long kıyıya vardılar.

Morsların sayısı artmıştı. Birkaç tanesi kısa ve perdeli ayaklarıyla kumları eşeliyordu. Büyük çoğunluk uykuya yatmıştı. İçlerinden bir iki tanesi, üç metre boyunda, seyrek tüylü, kızılımtrak, iri yapılı erkek foklar, sürünün geri kalanına bekçilik yapar gibiydiler.

Kayaları siper alan avcılar, arazinin inişli çıkışlı yapısından yararlanarak aşırı bir ihtiyatla ilerlediler. Hayvanların etrafını kuşattılar, denize kaçış yollarını kestiler. Bu hayvanlar karada ağır, az hareketli ve beceriksizdirler. Küçük sıçramalarla ya da sürünerek hareket ederler. Gelgelelim suyun içi onların gerçek mekânıdır. Çevik davranan balıklara dönüşürler, ürktücü birer yüzücü olurlar. Çoğu kez onların izini süren şalupalar için tehlike yaratırlar.

Bu arada, iri erkek foklar işkillenmişlerdi. Tehlikenin yaklaştığını seziyorlardı. Başlarını yukarı dikmişler, her yanı gözleriyle kolaçan ediyorlardı. Fakat sürüyü uyarmaya fırsat bulamadılar. Bir yandan Jasper Hobson'la Kellet üzerlerine atıldılar, diğer yandan Petersen ve Hope saldırdılar. Beş tane mors kurşunlanarak yere serilmişti. Sonra taşla vura vura işlerini bitirdiler. Geri kalan sürü denize doğru sıvıştı.

Zafer kolay elde edilmişti. Vurulan beş mors, iri yapılı hayvanlardı. Keskin savunma dişlerindeki fildişi aklığı birinci sınıftı. Ancak Teğmen Hobson'ın asıl ilgisini çeken şey yağlı ve iri vücutlarıydı. Bu vücutlardan çok verimli yağ çıkarılabiliyordu. Yükleri hızla kızaklara yerleştirdiler; böylece köpeklerin taşıyacağı kızaklar yeterli yükünü almış oldu.

Bir saat dolmuştu. O zaman, Bayan Paulina Barnett arkadaşlarıyla buluştu. Hepsi birlikte, kıyı şeridini izleyerek Espérance Kalesi'ne doğru yola koyuldular.

Ne var ki yol yaya olarak katedildi. Kızaklar tıka basa yüklüydü. Aslında aşılması gereken on beş kilometre kadar bir mesafe vardı; hiç dolambaçlı olmayan bir yoldu bu. Bir İngiliz atasözü: "Dolambaçlı olmayan yol kadar uzun bir şey yoktur" demiş. Hakkı var.

Nitekim, can sıkıntısını dağıtmak için avcılar şundan bundan konuşa konuşa yürüyorlardı. Onlar konuşurlarken Bayan Paulina Barnett de sık sık lafa kanşıyordu. Bu yiğit insanların bilgilerinden yararlanıyor, kendini eğitiyordu. Hızlı hızlı ilerleyemiyorlardı. Ölü morsların ağır et yığınları hatırı sayılır bir yük oluşturuyor, kızaklar zar zor hareket ediyordu. Oysa iyice katılaşmış kar tabakasının üstünde, köpekler Espérance Kalesi'yle Morslar Koyu arasındaki mesafeyi iki saatte aşabilirlerdi.

Gücü tükenen köpekleri dinlendirmek amacıyla Teğmen Hobson sık sık mola vermek zorunda kaldı.

Bunun üzerine, Çavuş Long söylendi, "Şu morslar biraz bizi düşünüp de kale yakınlarında toplansalar olmaz mıydı?"

Teğmen başını sallayarak karşılık verdi, "O koy kadar elverişli bir yer bulamazlardı."

Bu cevaba oldukça şaşırان Bayan Paulina Barnett, "Neden başka yer olmasın Mösyö Hobson?" diye sordu.

"Çünkü hem karada hem denizde yaşayan bu hayvanlar yumuşak inişli kıyılara giderler. Dolayısıyla sürüne sürüne denize girip çıkar-ken zorlanmak istemezler."

“Ama burundaki sahil? ..”

Jasper Hobson, “Burundaki sahil,” dedi, “kalın bir siper gibi dik ve sarp. Kıyı boyunca hiçbir eğik tarafı yok. Sanki dikine kesilmiş gibi. Bu toprak parçasının anlaşılmaz bir tuhaflığı da bu madam. Bizim balıkçılar bu kıyıda balık tutmak isterlerse, oltaları beş yüz elli metre dibe gidecektir! Neden böyle? İşte bunu bilmiyorum. Yalnız yüzyıllar önce şiddetli bir çökük meydana gelmiş olabilir. Bu da volkanik hareketten ileri gelmiştir. O şiddetli sarsıntı sonucunda, önemli bir kara parçası kıyıdan kopmuş, Kutup Denizi tarafından yutulmuştur!”

İKİ EL ATEŞ

Eylül ayının ilk yarısı geçmişti. Eğer Espérance Kalesi Kutup'ta, yani enlem olarak yirmi derece daha yukanda olsaydı, bu ayın 21'nde, Kutup gecesi kaleyi karanlıklara gömecekti. Fakat yetmişinci paralelin üstünde, güneş otuz gün daha yüzünü gösterecekti. Ne var ki düşen sıcaklık kendini hissettiriyordu. Gece boyu, termometre otuz bir derece fahrenheit (sıfırın altında 1°C) gösteriyordu. Sağda solda körpe buz parçaları oluşuyor, ancak son güneş ışınları gün boyu onları eritiyordu. Yağmurla karışık şiddetli rüzgar ara sıra kar fırtınasına dönüşüyordu. Besbelli kötü hava koşulları kapıdaydı.

Ne var ki acente sakinleri hiç endişelenmeden o günleri bekleyebilirlerdi. İstif ettikleri erzak yeterliydi, hattâ artardı. Kurutulmuş av eti bollaşmıştı. Yirmi kadar daha mors öldü-

rlmşt. Mac Nap iyice korunmalı bir ağıl yapma zamanı bulmuş, ağıl evcil rengeyiklerine ayrılmıştı. Konutun arka tarafına kurulan geniş hangara, yakacak odun istiflenmişti. Kış mevsimi, yani kar, don, soğuk artık gelebilirdi. Karşılama hazırdılar.

Ancak kale sakinlerinin geleceğe dönük ihtiyaçlarını karşıladıktan sonra, Jasper Hobson Kumpanya'nın çıkarlarını düşündü. Hayvanların kışlık kürkleri olgunlaşmıştı. Artık kıymetli birer av hayvanı olacaktı. Tfeklerle onları vurmak için zaman elverişliydi. Tuzaklar daha sonra kurulacaktı; yerin karla örtülmesini beklemek gerekiyordu. Nitekim, Jasper Hobson avlanma seferleri düzenledi. Bu uzak bölgede, yerlilere pek güvenilmezdi; onlar da acentelere satmak amacıyla krk peşindeydiler. Zaten daha güney bölgelere gidiyorlardı. Teğmen Hobson, Marbre, Sabine ve iki üç kişi, Kumpanya hesabına avlanmak zorundaydılar. Hem bu işi savsaklayamazlardı.

Küçük nehrin bir kolunda, kalenin güneyinde yaklaşık on kilometre ötede, bir kunduz sürüsü ihbar edildi. Jasper Hobson ilk av seferi için oraya yöneldi.

Eskiden kunduz tüyünün kilosu dört yüz

frank ediyordu. Şapkacılık sektöründe pek revaçtaydı. Daha sonra, tüyün kullanımı azaldı. Ne var ki kunduz kürkü piyasada hâlâ çok para ediyordu. Çünkü bu kemirgenler, soyları acımasızca telef edildiğinden, yok olmak üzereydi.

Avcılar nehir üzerinde belirlenen yere yöneltiler. Orada teğmen, bu hayvanların su altında yuvalarını kurmak için nasıl becerikli çalıştıklarını yol arkadaşına anlattı. Bayan Paulina Barnett hayran kalmıştı. Yüz kadar kunduz, çiftler çiftler yeraltı yuvalarını oymaya uğraşıyordu. Hanl hanl çalışarak kışlık mekânlarını çoktan hazırlamaya başlamışlardı.

Yeraltı yuvalarında sert kış günleri donmamak için kunduzlar önlem alıyorlardı. Yay biçiminde bir bent inşa etmişlerdi. Bent nehrin geldiği yönde, hızla akan suların hayli derin bir yerindeydi. Dikine sıralanmış kazıklarla eklemelenmiş, sağlam bir yapıydı. Enine birbirine geçirilmiş esnek dallar ve budanmış ağaç dalları bu yapıyı payandalamıştı. Bütün malzeme killi toprakla birbirine eklemeli, duvar gibi örülmüş, birbirine tutturulmuş durumdaydı. Kemirgen, ilkin ayaklarını kullanarak bunu şekillendirmişti. Daha sonra kuyruğundan yardım alarak –yatay biçimde yassı, pul pul

tüylerle kaplı, geniş, aşağı yukarı oval bir kuyruk— killi toprağı yumaklaya yumaklaya bendi meydana getirmişti.

Jasper Hobson, "Bu bent madam," dedi, "ırmak suyunun sabit bir seviyede kalmasını sağlar. Sürünün mühendisleri yukarıda yuvarlak biçimli şu kulübecikleri inşa ederler. Siz onun tepesini görüyorsunuz. Bu kulübecikler sağlam yapılardır; ağaçtan ve killi topraktan oluşan bölme duvarları bir metre kalınlığındadır; su altında, iç tarafta daracık bir kapısı vardır. İçeri girmek ya da dışarı çıkmak isteyen her kulübe sakini suya dalmak zorundadır. Ama bir yandan, bu durum, kunduz ailesinin güvenliğini sağlar. Bu kulübeciklerden birini yıkarsanız, içinin iki kattan meydana geldiğini görürsünüz. Alt kat kiler yerine kullanılır, içeriye kışlık erzak istif edilmiştir. Erzak, ağaç dalları, ağaç kabukları ve köklerinden ibarettir. Suyun giremediği üst kat, ev sahibinin yaşadığı küçük yuvasıdır."

Bayan Paulina Barnett, "Fakat bu hünarlı hayvanlardan hiçbirini ortalıkta göremiyorum," dedi. "Yapıyı kurmaktan caydılar galiba?"

Teğmen Hobson, "Hayır caymadılar madam," cevabını verdi. "Şu anda işçiler dinlen-

mek için uyuyorlar. Zira bu hayvanlar yalnız geceleri çalışırlar. Biz de onları yeraltı yuvalarında kısıvrak yakalayacağız!"

Gerçekten, hayvanların yakalanması hiç zorluk çıkarmamıştı. Yüz kadar kunduz bir saat içinde ele geçmişti. Aralarında, ticari değeri çok yüksek olan birkaç kunduz vardı. Çünkü bu hayvanların kürkü simsiyahtı. Ötekilerin kürkü yumuşacık, uzun ve parlaktı. Bu kürkün rengi, kestaneye çalan kırmızı bir renkti. Kürkün altında, gümüş renkte, kısa ve ince tüyler bulunuyordu. Bu av seferinden olumlu sonuç alan avcılar keyifli keyifli kaleye döndüler. Kunduz derileri, fiyatlarına göre genç kunduzlar ya da 'parşömenler' diye kaydedilip ambara istiflendi.

Bütün eylül ayı boyunca, ekim ayı ortalarına kadar, av seferleri devam etti ve olumlu sonuçlar alındı.

Porsuklar da yakalandı, ama az miktarda. Porsuk derisi önemliydi. Araba beygirlerinin halkalarında süs takımı olarak kullanılıyordu. Tüylerinden duvar ve resim için fırça imal ediliyordu. Bu etoburlar –gerçekten küçük birer ayıydılar– Kuzey Amerika'ya özgü bir porsuk türüdür.

Kemirgenler ailesinin diğeri üyeleri de acente mağazalarında çok yüksek fiyatla satışa çıkarılacaktı. Bunlar en az kunduz kadar hünerli hayvanlardı. Kısa kuyruklu, bir ayağı aşan boyuyla misk sıçanlarının kürkü de hayli para ediyordu. Yeraltı yuvalarında zahmetsizce yakalanmışlardı. Hızla üreyip çoğalıyorlardı; kendi türlerine özgü bir şeydi bu.

Kedi familyasından vaşaklara karşı ateşli silah kullanmak zorunda kaldılar. Esnek, çevik, açık kırmızı sarı renkli, siyahımtrak benekli kürkleri olan bu hayvanlar rengineyiklerine bile korku salıyorlardı. Gerçekten korkusuzca kendini savunan bir vaşak türüydü bunlar. Gelgelelim, ne Marbre, ne de Sabine ilk vaşak avlarını yapan insanlardı; bu hayvanlardan altmış kadarını öldürdüler. Güzel kürklü birkaç kutup porsuğu da aynı şekilde öldürüldü.

Kakımlar nadiren ortaya çıkıyordu. Bu hayvanlar, kokarcalar gibi sansar familyasındandı. Kuyruğun ucundaki kara benegin dışında, bembeyaz olan kışlık giysilerine henüz bürünmemişlerdi. Kürklerinin üstü hâlâ kırmızı, altı sarı, gri renkteydi. Jasper Hobson şimdilik bu hayvanlara dokunulmasını istedi. 'Olgunlaşmalarını' beklemek ge-

rekiyordu. Sabine'in deyimiyle, kış soğukları başlayınca aklaşmaları beklenecekti. Kokarcalara gelince, adı üstünde, etrafa iğrenç bir koku yaydıklarından avlanmaları çok tatsız bir olaydı. Gerek yuva olarak kullandıkları ağaç deliklerinde sıkıştırarak, gerekse dalların arasına gizlendikleri zaman tüfekte kurşunlayarak, çok sayıda kokarca ele geçti.

Sansarlar tam anlamıyla kendine özgü bir avın konusu oldular. Bu etoburların kürkünün ne kadar kıymetli olduğu bilinir. Kış mevsiminde gür çıkan kürkleri siyahımtıraktır. Ancak bu kürkün değeri samur kürküne oranla ikinci sınıftır. Ne var ki bu samur cinsine, Avrupa'nın kuzey bölgelerinde ve Asya'da Kamçatka dolaylarında sıkça rastlanır. Özellikle Sibiryalılar bu hayvanın en önde gelen avcılandır. Bu arada, Kutup Denizi'nin Amerikan kıyılarında kürkleri pek değerli olan başka sansar türleri de bulunur. Bu hayvanlar, vizon ve pekandır, başka deyişle 'Kanada sansarları'.

Eylül ayı boyunca, acente hesabına yakalanan sansar ve vizonların kürkleri pek fazla miktarda değildi. Bunlar, uzun ve esnek yapılı, çok hareketli, çok çevik hayvanlardır; onlara 'solu-

canbıçım' denmesi bu yüzdendir. Gerçekten bir solucan gibi kıvrır kıvrır uzayabilirler ve en dar deliklerden sızmayı becerirler. Avcıların elinden kolayca kurtulmaları böylece anlaşılabilir. Nitekim kış mevsiminde tuzaklara yakalanmaları daha kolaydır. Marbre ve Sabine, tuzak kurulacak elverişli zamanı bekliyorlardı. Kış sezonu başlar başlamaz, Kumpanya mağazaları vizon ve sansar kürklerinden geçilmeyecekti.

Espérance Kalesi'ni av seferleri sırasında zenginleştiren başka kürk hayvanlarından söz etmek yerinde olur. Bu hayvanlar, gümüşü ve mavi tilkilerdi. Tilki kürkleri Rusya ve İngiltere pazarlarında en pahalı hayvan kürküdür.

Kalite bakımından, zoolojik adı *isatis* olarak bilinen mavi tilki hepsinin üstünde yer alır. Bu sevimli hayvanın burnu siyah, tüyleri kül rengi ya da koyu sandır ve sanıldığı gibi hiçbir yeri mavi değildir. Kürkü çok uzun, çok kalın, yumuşaktır. Hayranlık uyandırıcıdır ve bir kürkün güzelliğini içeren bütün nitelikleri yansıtır: Yumuşaklık, sağlamlık, tüylerin uzunluğu, kalınlık ve renk. Mavi tilki, kürk hayvanlarının tartışmasız kralıdır. Nitekim derisi, öbür hayvan derilerinden altı kez daha pahalıdır. Bir Rus çanna ait olan manto, bütü-

nüyle mavi tilkinin boynundaki deriden yapılmıştır. 1851'de, Londra sergisinde çok takdir edilen ve en güzellerinden sayılan bu manto, üç bin dört yüz sterline alıcı bulmuştur.

Bu tilkilerden birkaçı Bathurst Burnu dolaylarında görünmüştü; ne var ki avcılar onları ele geçiremediler. Bu etoburlar kurnaz ve çeviktirler, kolay kolay yakalanmazlar. Ama gümüşü tilkilerden de bir düzine öldürmeyi başardılar. Bunların kürkü görkemliydi; gözalıcı, beyaz benekli, siyah bir kürk. Mavi tilkilerinki kadar para etmiyorsa da yine zengin bir ganimetti, İngiltere ve Rusya pazarlarında yüksek fiyattan alıcı bulurdu.

Gümüşü tilkilerden biri olağanüstü güzellikeydi. Boyu normal tilkinin boyunu biraz aşıyordu. Omuzları, kulakları, kuyruğu duman karasıydı. Fakat kuyruk uzantısının ucu ile kaşlarının üstü beyazdı.

Yalnız bu tilki özel bir biçimde öldürülmüştü. Bu bakımdan olay, ayrıntılı bilgi vermeyi gerekli kılıyor. Zira bu ayrıntılar Teğmen Hobson'ın bazı kaygılarını doğrular niteliktedir. Ayrıca teğmen, savunmaya ilişkin bazı önlemler de düşünmüştü. Şimdi galiba bu önlemleri de uygulamaya koyacaktır.

24 Eylül sabahı, iki kızak Bayan Paulina Barnett, teğmen, Çavuş Long, Marbre ve Sabine'i Morslar Koyu'na götürmüştü. Bir önceki gün, kafileden birkaç kişi tilki izlerine rastlamıştı. Kayaların ortalarından, cılız ağaççıkların arasından izler geçiyordu. Bu izler tilkilerin buradan geçtiğini ele veriyordu. İştahı kabaaran avcılar, çok kıymetli bir avın peşinde olduklarına inandılar. Bu iş büyük kazanç getirecekti. Gerçekten araştırmaları boşa gitmedi. İki saat sonra, hayli güzel bir gümüşü tilki cansız yerde yatıyordu.

Etoburlardan iki üç tanesini daha fark etmişlerdi. O zaman ikiye bölündüler. Sabine ve Marbre bir tilkinin izini sürmeye başladı. Teğmen Hobson, Bayan Paulina Barnett ve Çavuş Long, kayaların arkasına saklanmaya çalışan başka bir güzel hayvanın yolunu kesmeyi denediler.

Doğal olarak tilki, kurnazlığından yararlanıyordu. Kendini çok zor gösteriyor, gövdesinin hiçbir yanı hedef olmuyordu.

Kovalamaca yarım saat boyunca, hiçbir sonuç getirmeden sürdü. Bu arada, hayvan üç cepheden kuşatılmıştı, deniz dördüncü cephesini kapatıyordu. Durumunun kritik olduğunu

çok geçmeden sezdi, olağanüstü bir sıçrama yapmaya karar verdi. Avcıya, havada sıçrarken onu vurmaktan başka şans vermiyordu.

Bir kayadan atlayarak sıçradı. Jasper Hobson onu kolluyordu, sıçradığı anda kurşunu yapıştırdı.

Aynı anda, bir el ateş daha atıldı. Ölümcül darbe alan hayvan yere serildi.

Jasper Hobson, "Yaşasın! Yaşasın!" diye haykırdı. "O benim!"

Tam tegmen hayvana doğru elini uzatırken ayağını tilkinin üzerine koyan bir yabancı, "Benim de!" karşılığını verdi.

Şaşalayan Jasper Hobson geri çekildi. İkinci kurşunun çavuşun tüfeğinden çıktığını zannetmişti. Oysa yabancı bir avcının karşısındaydı. Tüfeğinden hâlâ duman tütüyordu.

İki rakip göz göze geldiler. Bayan Paulina Barnett ve çavuş olay yerine varmışlardı. Çok geçmeden, Marbre ve Sabine de onlara katıldı. O sırada, kayanın arkasından beliren bir düzine kadar adam yabancıya yaklaşıyordu. Yabancı saygıyla gezgin kadının önünde eğildi. 'Kanadalı gezginler' grubundan biri olduğu tipten belli oluyordu. Jasper Hobson'ın özellikle en korktuğu rakipler bu adamlardı. Ya-

bancı avcı hâlâ o geleneksel kıyafeti taşıyordu; Amerikalı romancı Washington Irving o kıyafeti pek güzel tasvir etmiştir: Pelerini andıran kaput, çizgili yünlü gömlek, paçalı, kısa ve geniş pantolon, meşin tozluklar, geyik derisinden çarıklar, yan tarafından bıçak sarkan alacalı yünlü kuşak, tütün tabakası, pipo ve birkaç kamp gereci. Tek kelimeyle yan uygar, yarı yabanıl bir giyim kuşam. Yanındaki dört arkadaş da aynı onun gibi giyinmişlerdi, ama biraz kaba saba. Ona eşlik eden diğer sekiz kişi Chipeways yerlileriydi.

Jasper Hobson hiç yanılmıyordu. Karşısında bir Fransız vardı veya Kanada Fransızlarının torunlarından bir adam. Belki yeni acentenin kuruluşunu izleyen Amerikan kumpanyalarından birinin ajanı.

Teğmen Hobson bir anlık sessizliğin ardından, "Bu tilki bana aittir mōsyō," dedi.

O anda, rakibi gözleriyle onu süzüyordu. Hafif yabancılık kokan güzel bir İngilizceyle, "Siz öldürdüyseniz, size aittir," karşılığını verdi.

Biraz heyecanlanan Jasper Hobson, "Yanılıyorsunuz mōsyō," diye cevap verdi, sizin kurşununuzla ölmüş olsa bile bu hayvan bana aittir!"

Bu sözler, Atlantik'ten Pasifik'e, Hudson Koyu topraklarını kendine mal etmeye kalkışan Kumpanya'nın iddialarını özetler nitelikte, küçümseyici bir gülümsemeyle söylenmişti.

Tüfeğinin üzerine yaslanan yabancı, "Anlaşılan mösyö, siz Hudson Koyu Kumpanyası'na bu toprakların mutlak sahibi gözûyle bakıyorsunuz!"

Teğmen Hobson, "Bundan hiç kuşkunuz olmasın mösyö," dedi. "Sanırım, siz bir Amerikan şirketine bağlısınız..."

Avcı eğilerek, "Saint-Louis Kürkçülük Kumpanyası'na," karşılığını verdi.

Teğmen devam etti: "Zannederim, bu arazinin herhangi bir bölümü için size bir imtiyaz tanınmamıştır. Böyle bir sözleşmeden yoksun olmanız gerekir."

Kanadalı küçümseyici bir tavırla, "Sözleşmeler! İmtiyazlar!" diye söylendi. Eski Avrupa'nın Amerika'da kötü sesler çıkaran kelimeleridir bunlar."

Jasper Hobson kasılarak, "Ama siz Amerika'da değilsiniz ki," dedi. "Şu anda, İngiltere toprağına basıyorsunuz."

Biraz kızışan avcı, "Sayın teğmen," diye cevap verdi, "bu konuyu tartışmanın zamanı de-

gil şimdi. Genel olarak İngiltere'nin hak iddialarını biliyoruz. Ayrıca avlanma bölgeleri konusunda Hudson Koyu Kumpanyası'nın iddialarını da biliyoruz. Ama sanırım, er ya da geç olaylar mevcut durumu değiştirecek ve Amerika, Magellan Boğazı'ndan Kuzey Kutbu'na kadar Amerikan olacaktır."

Jasper Hobson soğuk soğuk, "Bunu sanmıyorum mösyö," karşılığını verdi.

Kanadalı, "Her neyse mösyö," dedi, "uluslararası sorunu bir yana bırakmanızı rica edeceğim. Kumpanya'nın iddiaları ne olursa olsun, besbelli olan bir şey var; kıtanın en yukarı bölümlerinde, özellikle kıyı şeridinde, toprak onu işgal edene aittir. Bathurst Burnu'nda bir acente kurdunuz, güzel, o zaman sizin topraklarınızda avlanmayız, buna saygı duyarız. Ancak, Saint-Louis kürkçüleri, Amerika'nın kuzey kıyılarında, başka bir noktada kale kurdukları zaman, siz de bizim toprağımıza saygı duyacaksınız."

Teğmenin alını kırıştı. Jasper Hobson, pek uzak olmayan bir gelecekte, Hudson Koyu Kumpanyası'nın amansız rakiplerle burun buruna geleceğini pekala biliyordu. Doğal olarak Kuzey Amerika'nın bütün topraklarına sahip

olma iddiası geçersiz sayılacak, saygıyla karşılanmayacaktı. Nitekim, rakipler arasında silahlı çatışma olasılığı büyüktü. Ama imtiyazlar sorununu tartışmanın şimdi zamanı olmadığı o da anladı. Zaten çok saygılı olan avcının tartışmayı başka bir alana çekmek istediğini gördü.

Kanadalı yolcu, "Şimdi bizi anlaşmazlığa düşüren konuya gelelim mösyö. O kadar önemli de sayılmaz. Biz avcılar olarak soruna bakalım. Sizin tüfeginizle benimkinin çapı farklı; kurşunlarımız kolayca anlaşılacaktır. Şu tilkinin ikimizden birine ait olması için, onu kimin öldürdüğüne bakmalıyız!"

Öneri doğruydu. Hayvanı kimin öldürdüğü böylelikle kesin biçimde anlaşılacaktı.

Tilkinin leşi incelendi. İki avcıdan iki kurşun yemiş, kurşunların biri böğrüne, öbürü kalbine girmişti. Kalbe giren kurşun Kanada'ya aitti.

Görkemli malın yabancı ellere gitmesinden üzüntü duyan ve üzüntüsünü belli eden Jasper Hobson, "Bu hayvan sizindir," dedi.

Yolcu tilkiyi aldı, sırtına yükleyip götürmesi beklenirken Bayan Paulina Barnett'e doğru ilerledi.

"Hanımlar güzel kürkleri severler," dedi. "Ama hangi tehlikeler, hangi yorgunluklar pahasına onların ele geçirildiğini bilseler, belki daha çok severler. Madam izin verirsiniz, tanışmamızın bir anısı olarak kürkü size sunuyorum."

Bayan Paulina Barnett bu teklifi kabul etmekte tereddüt etti. Gelgelelim, Kanadalı avcı görkemli kürkü öyle iyi niyetle sunmuştu ki, reddetmek kalbini kırmak olurdu.

Kürkü aldı ve yabancıya teşekkür etti.

Adam hemen Bayan Paulina Barnett'in önünde eğildi, sonra İngilizleri selamladı. Onu izleyen arkadaşlarıyla kayalıkların arasında gözden kayboldu.

Teğmenle adamları, yeniden Espérance Kalesi'ne doğru yola koyuldular. Fakat Jasper Hobson çok düşünceli görünüyordu. O denli özenle kurduğu işletmesi, şimdi karşısında rakip bir kumpanya bulmuştu. Kanadalı yolcu, gelecek günlerde onları bekleyen büyük zorlukları sezmesini sağlıyordu.

KIŞ YAKLAŞIYOR

21 Eylül'e gelmiştik. Güneş artık sonbahar ekinoksuna geçiyordu, yani bütün dünyada gündüz ve gece eşitlenecek ve o günün ardından geceler uzamaya başlayacaktı. Işıktan karanlığa geçiş, kale sakinleri tarafından memnuniyetle karşılanmıştı. Karanlık saatlerde daha güzel uyuyorlardı. Gerçekten de göz karanlıkta dinlenir ve kendini yeniler. Özellikle birkaç ay sürekli olarak güneşli günler yaşayan göz, iyice yorgun düşmüştür.

Ekinoks döneminde, bilindiği gibi gelgit olayı daha şiddetlidir. Ay ve güneşin aynı hizada ve aynı yanda bulunduğu konumda, olay çift taraflı etkilenir ve yoğunluğu artar. İşte bu durumda, Bathurst Burnu kıyılarında meydana gelecek gelgit olayını gözlemlemek önem kazanmıştı. Jasper Hobson birkaç gün önceden, işaret noktalarını belirlemişti; bu, bir çe-

şit maregraf işiydi. Kabaran ve alçalan suların seviyesini kaydedecekti. Ne var ki bütün gözlemcilerin raporlarına rağmen, ay ve güneşin etkisinin Kutup Denizi'nin bu bölümünde pek az hissedildiğini saptadı. Gemicilerin raporları tersini söylüyorlardı ama, gelgit olayı yok gibiydi.

Teğmen, "Bu işte normal olmayan bir şey var," diye düşündü.

Gerçekten hiç anlayamamıştı. Ama diğer etkenler dikkatini çektiler. Bu özgünlüğü anlamakta çok gecikmedi.

29 Eylül'de, hava hissedilir biçimde değişti. Termometre kırk bir derece fahrenheitta (sıfırın üstünde 5° C) düştü. Gökyüzü sislere bürünmüştü. Çok geçmeden bunlar yağışa dönüştüler. Kötü mevsim geliyordu.

Bayan Joliffe kar toprağı örtmeden önce davranıp ekin işleriyle uğraştı. Kuzukulağı ve kaşıkotunun uzun ömürlü tohumları kar tabakasının altında korunacak, soğuk iklimin sertliğine direnerek ilkbaharda canlanacaklardı. Böyle umut ediliyordu. Burunda kayalığın arkasına gizlenen geniş bir arazi önceden hazırlanmış, eylül ayının son günlerinde tohumlar ekilmişti.

Jasper Hobson şiddetli soğukların başlamasını beklemedi. Kışlık giysileri arkadaşlarına dağıttı. Çok gecikmeden onlar da mevsime uygun biçimde giyindiler. Bütün bedenler yünle kaplanmış, geyik derisinden kaputlar, fok derisinden pantolonlar, kürklü bereler ve su geçirmez çizmelerle donatılmıştı. Sanki odalar da kendi tuvaletlerini yapmışlardı. Ahşap duvarlara kürkler asılmıştı. Burada amaç, bazı ısı düşüşlerinde buz tabakalarının duvarları kaplamasını önlemektir. Usta Raë, havadaki su buharını toplayan kondansatörleri kurdu. Haftada iki kez bunların boşaltılması gerekiyordu. Sobanın ateşine gelince, dış sıcaklığın değişmelerine göre ayarlandı. Öyle ki odalardaki sıcaklık elli derece fahrenheitin (sıfırın üstünde 10° C) altına düşmeyecekti. Zaten, yakında evin dışı, kalın bir kar tabakasıyla kaplanacaktı. Bu olay içerinin ısı kaybını önleyecekti. Kışlık yaşayanların iki amansız düşmanı vardır: Soğuk ve rutubet. İşte bu çeşitli yöntemleri kullanarak o düşmanları yenmeyi umut ediyorlardı.

2 Ekim'de, ısı iyice düştü; yağan ilk karlar bütün Bathurst Burnu toprağını istila ettiler. Rüzgar hafif olduğundan Kutup bölgelerine

özgü o anaforlar oluşmuyordu. İngilizler bu anaforlara *drifts* adını koyarlar. Tekdüze, upuzun beyaz bir halı, çok geçmeden burnu da aynı beyazlığın içine soktu. Kale surları ve kıyı boyunun uzun kenarları aynı beyazlığa büründü. Yalnızca, göl ve denizin suları henüz teslim olmamışlardı. Suların bulanık, donuk ve kül rengine çalan renkleri, beyazlıkla çelişkiler oluşturmuyordu. Bu arada kuzey ufkunda, gölgeleri puslu havaya yansıyan ilk buzdağları seçiliyordu. Bankiz henüz görünürde yoktu. Fakat doğa, bu aşılmaz engel için malzemelelerini üst üste yığıyordu. Çok geçmeden soğuk, onu çimento gibi sağlamlaştıracaktı.

Zaten ilk buzlar, deniz ve göl yüzeyini katılaştırmaya başlamışlardı. İlk gölcük teslim oldu. Beyaz kül rengi parçalar sağda solda su yüzüne çıktılar. Ortalıkta sessiz bir dinginlik vardı, bu dinginlik yakın zamanda don olayının başlayacağını bir göstergesiydi. Gerçekten bir gece, termometre on beş derece fahrenheit (sıfırın altında 9° C) düştü. Göl ertesi günü, Serpentine'in¹ en yetenekli patencilerini imrendirecek bir piste dönüştü. Sonra, ufuk kendine özgü bir renk aldı. Bu

1) Londra'da, Hyde Park'ta bulunan küçük nehir. -çn

olaya balina avcıları *blink* derler; buz alanlarının yansımasından kaynaklanır. Çok geçmeden deniz dondu; don olayı uçsuz bucaksız bir alanı kapsıyordu. Dağınık buz parçalarının yavaş yavaş topaklanmasıyla yaygın bir buz alanı oluştu ve kıyı boyunu kapladı. Ancak okyanusta gelişen buz alanı göle ulaşmamıştı. Dalgalardan ileri gelen çalkantılar, onun duruluğunu kirletiyordu. Sağda solda uzun, katılaşmış buz parçaları çalkalanıyordu. Bu yüzer buzlar, *drift-ices* diye tanınır. Çeşitli yerlerde basınçtan kaynaklanan, çok belirgin kabarmalar ve çıkıntılar meydana getirirler. Balina avcıları bunları 'tümsek buzlar' diye adlandırır.

Birkaç gün içinde, Bathurst Burnu ve dolaylarında görünüm tümüyle değişti. Bayan Paulina Barnett'e göre yeni bir güzellikti bu değişkenlik. Seyrine doyulmuyordu. Güzellikleri görmek uğruna gezgin ruhu öyle bedeller ödemişti ki! Nice acılar, nice yorgunluklar yaşanmıştı! Şu kış mevsiminin etrafı sarması kadar yüce bir şey olamazdı! Ya şu bölgelerin şiddetli soğuk tarafından esir alınması! Bayan Paulina Barnett'in şimdiye dek gözlemlediği her şey geride kalmıştı. Kara parçası tanınmaz hale gelmiş, değişiyordu. Yeni bir kara doğu-

yordu; hüzünlü bir görkemi içinde barındıran kara... Ayrıntılar gözden kayboluyor, karlı tabaka ancak manzaranın ana çizgilerine izin veriyordu, onlar da puslar arasında silikleşen çizgilerdi. Bir dekorun ardından büyümlü bir hızla başka bir dekor ortaya çıkıyordu. Daha geçenlerde uçsuz bucaksız okyanusun uzandığı yer, artık deniz değildi. Değişken renkler sergileyen toprak artık yoktu; onun yerine göz kamaştırıcı bir halı serilmişti. Çeşit çeşit ağaçlarla süslü orman da yoktu. Orman yerine, kırağı tanecikleriyle pudralanmış, yüzünü buruşturan silüetlerden ibaret bir kargaşa vardı, ılı ılı güneş gitmiş, onun yerini solgun bir yuvarlak almıştı. Pusların arasında sürüklenen, yüzünü ancak birkaç saat gösteren bir yuvarlak. Nihayet net çizgisi ufukta belirginleşen deniz gitmişti. Onun yerini sonsuz bir buzdağı dizisi dolduruyordu. Bu diziler çizik çizik profilleriyle aşılması olanaksız bankizi meydana getirmişti; dolayısıyla doğa Kutup'la onun cüretkar araştırmacıları arasına müthiş bir engel yerleştiriyordu.

Kutup bölgesinde bu değişiklikler öyle yorumlara, öyle gözlemlere neden oldu ki! Galiba bir tek Thomas Black görkemli manzaranın

güzelliklerine duyarsız kalmıştı. Şimdiye dek kale personelinden bile sayılmayan ve her türlü bilgiyi yalayıp yutmuş bir gökbilimciden başka ne beklenirdi? Bu derin bilgili,gökbilimcinin hayatı, göksel olayları gözlemlemekten ibaretti. Gökyüzünün masmavi yollarından başka yer bilmiyordu. Bir yıldızdan başka bir yıldızla geçiyordu. Aksiliğe bakın ki onun da gökyüzü kapanıyor, yıldızlar gizleniyor, geçirimsiz, puslu bir perde uzanıyordu. Çok içermişti! Ama Jasper Hobson çok yakında güzel soğuk gecelerin başlayacağını söyleyerek onu teselli etti. Öyle ki bu geceler, astronomik gözlemler için son derece elverişliymiş. Daha neler neler görecekmiş? Kuzey kızılıkları, haleler, ay ağılları ve başka başka şeyler... Kutup bölgelerine hayran kalacakmış.

Bu arada, ısı dayanılır gibiydi. Rüzgar pek etkili sayılmazdı. Çünkü özellikle rüzgardan etkilenen soğuk, ısınır, böcek gibi sokar. Birkaç gün daha ava gidildi. Yeni kürkler acente mağazalarına yığıldı; yeni yiyecekler kilere istiflendi. Daha ılıman bölgelere kaçan sülünler, kartavukları kalabalık sürüler halinde geçiyorlardı. Onlardan taze ve körpe et tedarik edildi. Kutup tavşanları kaynaşıyordu; kışlık giy-

silerine bürünmüşlerdi. İzleri karlı zeminde kolayca sürülen bu kemirgenlerden yüz kadarı, kalenin yiyecek stoklarını zenginleştirdi.

Öte yandan, Kuzey Amerika'nın kendine özgü güzel bir türü olan kuğular, geniş kanatlarını çırpıp çırpıp geçiyorlardı. Avcılar birkaç çifti öldürdü. Tüyleri bembeyaz, iki üç metre uzunluğunda görkemli kuşlardı bunlar. Beslenme ihtiyacı için su ürünleri ve böcek bakımından daha ikramcı bölgelere gidiyorlardı. Borazanı andıran bir ses çıkaran başka bir kuğu cinsi de fark edilmişti. Sürüler halinde göç ediyorlardı. Bunlar da beyaz tüylü, aşağı yukarı aynı boyda, ama gagaları ve ayakları siyah renkli kuğulardı. Marbre ile Sabine, kuşlardan birkaçını vurdular ama, pek tatmin olmadılar, yine görüşürüz diyerek el salladılar. Gerçekten, bu kuşlar ilkbahar başlangıcında, ister istemez geri döneceklerdi. O günlerde yakalanmaları çok daha kolaydı. Derileri ve tüyleri, özellikle avcılar ve yerlilerce aranan ganimetlerdi. Bazı bolluk yıllarında, on binlerce kuğu, acentelerin mağazalarını doldurur, Eski Kıta'nın pazarlarında sergilenirdi.

Hava koşulları yüzünden çoğu kez ara verilen ve ancak birkaç saat süren seferler sıra-

sında, karşılarına sık sık kurt sürûleri de çıkmıştı. Bu hayvanlarla karşılaşmak için pek uzaklara gitmeye gerek yoktu. Açlıktan kıvrandıkları zaman, acentenin yanına sokulacak kadar cesaret gösteriyorlardı. Burunları çok hassastı, mutfaktan gelen kokular onları çekiyordu. Gece boyu, uğursuz uluma sesleri duyuluyordu. Bireysel olarak pek tehlike saçmıyorlardı; ama sürû halinde çok tehlikeliydiler. Nitekim, tehlikeden sakınmak amacıyla, avcılar iyice silahlanarak kale dışına çıkıyorlardı.

Bunun yanında, ayılar da saldırganlaşmıştı. Bu hayvanlarla karşılaşılmayan gün yok gibiydi. Karanlık bastırınca, kale surlarının dibine kadar yaklaşıyorlardı. Birkaç tanesi yediği kurşunlarla yaralandı, karlar üstüne kan lekeleri bırakarak uzaklaştı. Henüz hiçbirisi ılık ve kıymetli kürkünü avcıların eline teslim etmemişti. Zaten Jasper Hobson, adamlarının bu heybetli hayvanlara saldırmasına izin vermiyordu. Şimdilik onlara karşı savunma pozisyonunda kalmak en doğru işti. Belki zamanı gelecek, açlıktan kıvranan etoburlar Espérance Kalesi'ne saldırmaya kalkacaklardı. Hem yiyecek tedarik etmek hem kendini savunmak için duruma göre karar verilecekti.

Hava, soğukluk ve kuruluğunu birkaç gün boyunca devam ettirdi. Yüzeyde kar, katılığını koruyordu; yürüyüş bakımından çok elverişliydi. Nitekim, kıyı boyuna ve kalenin güneyine birkaç sefer düzenlendi. Teğmen Hobson, Saint-Louis kürkçülük ajanlarının bu toprakları terk edip etmediğini anlamak istiyordu. Etrafta izlerini bulmak için yapılan araştırmalar boşa çıktı. Amerikalılar kış aylarını geçirmek amacıyla herhalde daha güneyde bir işletmeye dönmek zorunda kalmışlardı.

Güzel günler fazla uzun sürmedi. Kasım ayının ilk haftasında, güney tarafa geçen rüzgar havayı soğutmamıştı ama, kar tipi halinde yağmaya başladı. Çok geçmeden yerden birkaç metre yüksekliği buldu. Konutun çevresindeki karları her gün açmak zorunda kaldılar. Dış kapıya, geyiklerin ağılına ve köpeklerin kulübesine ulaşan bir geçit açıldı. Seferler seyrekleşti. Kar ayakkabıları ve karda yürümeyi kolaylaştıran raketler kullanıldı.

Gerçekten karlı yüzey, soğugun etkisiyle katılaşmıştı; bir insanın ağırlığını pekala taşıyabilirdi; bu durumda ayağınızı sağlam bir zemine basmış oluyordunuz. Olağan adımlarınız engellenmiyordu. Fakat kar yumuşadığı za-

man dizlerinize kadar gömülmeden yürümek olanağı kalmayacaktı. İşte yerliler bu koşullar yüzünden raketlerden yararlanıyordu.

Tegmen Hobson ve arkadaşları kar ayakka-bılabılları kullanmaya alışmışlardı. Buz pistinde patinaj yapan sporcu çevikliğiyle karda kayabiliyorlardı. Bayan Paulina Barnett de bu tür ayakkabıları benimsemişti. Çok geçmeden, arkadaşlarıyla boy ölçüşecek düzeye geldi. Dola-yısıyla kıyı boyunda ve donmuş gölün üzerinde uzun gezilere çıkıyorlardı. Hattâ okyanusun katı zemininde pek uzaklara gittiler, zira buz, yüzlerce metre kalınlıktaydı. Ancak yorucu bir geziydi bu, çünkü buzlu alan aksak ve düzensizdi. Her yana serpilmiş buz parçalarının, tümseklerin etrafından dönmek gerekiyordu. Biraz ötede, bankiz, aşılması olanaksız bir engel sergiliyordu. Öyle ki dorukları iki yüz elli metre yüksekliğe çıkıyordu. Güzel görünümlü yığınlar oluşturan buzdağları çok görkemliydi. Sanki antik bir kentin kalıntılarıydı bunlar. Daha ötede, adeta volkanik bir bölge meydana çıkmıştı; ortalık altüst olmuş, buz yığınlarından sıradağlar dizilmişti, bu dağların kendi vadileri, kolları, dorukları sıralanmıştı. Sanki baştan aşağı buzlardan oluşan bir İsviçre! Bu

ıssızlığın ortasında, hâlâ fırtına kuşları, kutup martıları, penguene benzer perde ayaklı kuşlar uçuşuyor, çığlıklarıyla sessizliği deliyorlardı. Tümseklerin arasından iriyarı kutup ayıları belirliyor, göz kamaştırmacı beyaz bütünlüğün bir parçası oluyorlardı. Gezin kadın duygulanıp heyecan duymaktan kendini alamıyordu. Sadık dostu Madge, bu duyguları onunla paylaşıyordu. İkisi de Avustralya ve Hindistan'ın tropikal bölgelerinden o denli uzaktalardı ki!

Buzlarla kaplı denizde birçok gezi yapılmıştı. Gerçi kalın buz kabuğu bütün ağırlıklara dayanmıştı ama, geziler gitgide zorlaşmıştı. Kesinlikle ara vermek gerekti. Gerçekten, sıcaklık hissedilir biçimde alçalıyordu. En ufak bir hareket, en ufak bir çaba bile insanın soluğunu kesip uyuşturuyordu. Gözler yoğun kar beyazlığından etkilenmişti Bu etkileyici yansıma Eskimolar'da görme bozukluklarına neden olur. Güneş ışınlarının kırılmasından ileri gelen tuhaf bir olay da mesafelerin, derinliklerin ve kalınlıkların olduğu gibi görülmemesiydi. İki buz parçasının arasını aşmak için iki üç metre gerekiyordu, oysa göz kararı bu ara iki ya da bir metreydi. İşte bu nedenle, göz yanıltması sonucunda, sık sık acılı kazalar yaşanıyordu.

14 Ekim'de, termometre sıfırın altında üç derece fahrenheit (sıfırın altında 16°C) gördü. Rüzgar şiddetlendikçe havadaki sertlik daha dayanılmaz hale geliyordu. Sanki her yanınıza iğneler batıyordu. Evin dışında kalan biri için çok ciddi tehlike söz konusuydu. *Frost bitten* a yakalanması, yani donmuş organı karla ovalayıp kan dolaşımını başaramazsa, an be an donmaya başlaması kaçınılmazdı. Kutup bölgelerinde, Garry, Belcher, Hope ve başkaları, bu donma tehlikesine maruz kalmış, donmakta olan organı tam zamanında ovaladıklarından ölümden dönmüşlerdi.

Görüldüğü gibi bu koşullarda elle herhangi bir iş yapmak olanaksızdır. Zaten o tarihte, günler çok kısadır. Güneş ancak birkaç saat yüzünü gösterir. Ardından, uzun süreli bir alacakaranlık gelir. Gerçek kış koşulları, yani inzi-va başlıyordu. Son kutup kuşları da ışısız kıyıyı boyunu terk etmişlerdi. Geride son kalanlar, benekli şahinlerdi. Yerliler onlara 'kışlayan kuşlar' adını takmışlardır. Zira Kutup karanlığı başlayana kadar donmuş bölgelerden ayrılmazlar ve çok geçmeden ortadan kaybolurlardı.

Nitekim, Teğmen Hobson, bir an evvel bitirmek amacıyla çalışmalara hız verdi. Bat-

hurst Burnu dolaylarına, kışlık dönem için tuzaklar ve kapanlar kuruldu.

Tuzaklar yalnızca ağır kalaslardan ibaretti. Bunlar üç parça odundan destek alıyor, oynak bir dengede durduklarından, en ufak bir temas sonucu aşağıya düşmeye neden oluyordu. Kapanla kuş tutanlar, tuzağı tarlalarda büyük bir merdivene kurarlar. Yatay tahta parçasının ucuna et parçalarından yem takılmıştır. Orta boy bir hayvan, tilki ya da sansar ayağını ileri attı mı yakalanmaktan kurtulamaz. Tuzak kuran ünlü avcıların serüven dolu yaşamlarını Cooper şiirsel bir dille anlatmıştır. Bu avcılar, kış aylarında kilometrelerce alanı kapsayan bir mıntıkada faaliyet gösterirler. İşte bu tuzaklardan otuz kadarı Espérance Kalesi etrafında kurulmuştu ve yakın bir zamanda ziyaretçilerini kabul edecekti.

12 Kasım'da, küçük topluluğa yeni bir üye katıldı. Bayan Mac Nap sağlam yapılı bir bebek dünyaya getirdi. Tabii usta doğramacının ağzı kulaklarına varıyordu. Bayan Paulina Barnett bebeğin vaftiz analığını yaptı, çocuğun adını Michel-Espérance koydular. Vaftiz töreni gösteriye dönüştü, o gün acentenin bayram günü oldu. Zira küçük yaratık kuzey kara par-

çasında, yetmişinci paralelin ötesinde doğmuştu.

Birkaç gün sonra, 20 Kasım'da, güneş ufuk çizgisinin altına saklanmıştı ve iki aydan önce tekrar ortaya çıkmayacaktı. Kutup gecesi başlamıştı!

KUTUP GECESİ

Uzun gece, şiddetli bir fırtınayla başladı. Soğuk o denli etkili değildi, ama havadaki rutubet alıp başını gitmişti; alınan tüm önlemlere rağmen, konutun içine giriyordu. Her sabah boşaltılan kondansatörlerden, bol miktarda buz çıkartılıyordu.

Dışarıda, hortum gibi anaförler yaratan kar yığınları rüzgarla sürükleniyordu. Yağan kar artık dikine değil de neredeyse yatay düşüyordu. Jasper Hobson kapının açılmasını yasak etti; açıldığı zaman, içerisini bir anda karlar istila ediyordu. Kalede yaşayanlar bundan böyle hapse giren tutuklulardı.

Pencerelerin pancurları sımsıkı indirilmişti. Ancak uyurken söndürülen ışıklar, şimdi uzun gece boyunca sürekli olarak yanıyordu.

Fakat dışarıda karanlık hüküm sürüyordu. Fırtınanın çıkardığı gürültü, uzak bölgelerin o

görkemli sessizliğinin yerini alıyordu. Evle kayalık arasında esen rüzgar uzun uzun uğultular çıkanyordu. Konuta yandan vuran fırtına, kazık temelleri sarsıyordu. Yapı sağlam olmasa, besbelli fazla direnemezdi. Bereket versin, duvarların etrafına yığılan kar, fırtına darbelelerini azaltıyordu. Mac Nap bacalardan endişe ediyordu. Dıştaki borular, uyduruk kireçten yapıldığından rüzgarın basıncına dayanamayabilirdi. Yine de, borular dayanıklı çıktı, fakat karın tıkadığı ağızlarını sık sık açmak gerekiyordu.

Kargaşanın çıkardığı ısıklarn içinden, Bayan Paulina Barnett'in içyüzünü anlayamadığı olağandışı çatırtılar yükseliyordu. Bu sesler açık denizde buzdağlarının devrilmesinden ileri gelen çatırtılardı. Yankılanan sesler gök gürültülerine benzer gürültüler çıkanyordu. Devrilen buzdağlarının çatırtılarına aralıksız çıtırtılar karşıyordu. İnsanın paniğe kapılmaması için şiddetli iklim koşullarına alışkın olması gerekiyordu. Teğmen Hobson ve arkadaşları bu ortama alışkindılar; Bayan Paulina Barnett ve Madge de yavaş yavaş alışmaya başlamışlardı. Şiddetli rüzgarları görmemiş değillerdi. Başlarından çok şeyler geçmişti. Gelge-

lelim, Bathurst Burnu'nda, olay çok tehlikeli boyutlarda hissettiriyordu kendisini. Korkunç tehlikeyi doğuran şey, karanlık ve kar yağışıydı. Rüzgarın etkisiyle yapı yıkılmıyordu gerçi, ama karların altına gömülüyordu. Böyle devam ederse, on iki saat içinde konut, köpeklerin kulübesi, hangar ve surlar, kalın kar tabakasının altında yok olacaktı.

Zoraki hapis günlerinde, ev içi yaşam organize edilmişti. Bütün bu yiğit insanlar aralarında çok iyi anlaşıyorlardı. Böylesine dar bir alanda sürdürülen ortak yaşam, ne rahatsızlığa neden olmuş, ne de acı acı yakınmalar doğurmuştu. Zaten, gerek Reliance Kalesi'nde, gerekse Entrepriise Kalesi'nde aynı koşullar altında yaşamıyorlar mıydı? Bayan Paulina Barnett zorluk çıkarmadan bu denli uyum sağlamalarına pek şaşırmamıştı.

Bir yandan iş, diğer yandan okuma ve oyunlar bütün zamanı dolduruyordu. Yapılan çalışmalar, giysilerin elden geçirilip onarılması, silahların bakımı, ayakkabıların yapımı, Teğmen Hobson tarafından tutulan günlüğe devam edilmesi gibi şeylerdi. Günlükte, teğmen kışlık yaşamın en ince ayrıntılarını not ediyordu. Sözgelimi hava ve ısı durumu,

rüzgarların yönü, Kutup bölgelerinde sıkça görülen göktaşlarının belirlenmesi, vb. Konutun bakımı da başka bir işti: Odaların temizlenmesi, rutubetten etkilenme olasılığı olan ambara istiflenmiş kürklerin günü gününe kontrol edilmesi... Ayrıca, sobaların bakımına ve dumanı çekiş durumlarına dikkat ediliyordu. Köşelere gizlenen rutubetli parçacıklar sürekli ayıklanıyordu. Bu çalışmalara herkesin katkısı vardı. Büyük salona asılan işbölümü talimatına herkes uymak zorundaydı. Kale konukları da boş durmuyorlardı. Bu arada, Thomas Black astronomik hesaplarını gözden geçiriyor, aletlerinin bakımını yapıyordu. Neredeyse gün boyu odasına kapanıyor, geceleri gözlem yapmasına fırsat tanımayan fırtınaya sövüp sayıyordu. Üç evli kadına gelince, Bayan Mac Nap harika bir zamanda dünyaya gelen bebeğiyle ilgileniyor, onbaşının mızımlığından bunalan Bayan Joliffe, Bayan Ræ'den yardım alarak mutfak işlerini idare ediyordu.

Boş vakitleri değerlendirme, her pazar bütün güne, hafta içi, belirli saatlere ayrılmıştı. Herkes bu boşlukları değerlendiriyordu. Her şeyden önce, okuma saatleri geliyordu. Kale'nin kütüphanesi, Incil ve birkaç seyahat kita-

bından ibaretti. Fakat bu kadar yetiyordu bu güzel insanlara. Genellikle okuma işini Bayan Paulina Barnett üzerine alıyordu. Onu dinlerken insanlar büyük zevk alıyorlardı. Kutsal kitaba ilişkin öyküler ve gezi anlatıları çok ilgi çekiyordu. İnsanın içine giren, inandırıcı bir ses tonuyla İncil'den bölümler okuyordu. Düşsel kişilikler, efsanelere özgü kahramanlar canlanıyor, şaşırtıcı bir yaşam sürüyorlardı. Her zamanki saatte, sevimli kadın kitabı eline aldığı zaman, ortalık sevince gömülüyordu. Zaten genç kadın, bu küçük dünyanın ruhu gibiydi. Hem kendini, hem başkalarını eğitiyor, kendi kanısını belirtip öğütler veriyor, her tarafa her an yardım etmeye hazır bekliyordu. Bir kadının içinde bulunan bütün iyilikleri kendinde toplamış, bir erkeğin manevi gücünü ruhuna katmıştı. Her asker, bu çift nitelik yüzünden onun uğruna hayatını verirdi. Açıkçası Bayan Paulina Barnett ortak yaşamın bir parçasıydı, kendi odasına hiç kapanmıyor, her şeyini arkadaşlarıyla paylaşıyordu. Ortaya sorular atarak herkesi konuşmaların içine çekiyordu. Yani Espérance Kalesi'nde hiç kimse boş durmuyordu; hem eller, hem diller hareket ediyordu. Çalışıyorlar, konuşuyorlar, tabii

herkes gül gibi geçiniyordu. Dolayısıyla keyifler sağlıklı yapıyı güçlendiriyor, uzun süreli içeri hapsolmanın sıkıntılarını gideriyordu.

Bu arada, fırtına hız kesmiyordu. Üç gündür, insanlar konutun içine kapanmışlardı. Karları küreleme işi son süratle devam ediyordu. Jasper Hobson sabırsızlanıyordu. İçerideki havayı yenilemek de acil durum gerektiriyordu, asit karbonik çok yüklenmişti; sağlıklı ortamdan etkilenen lambalar sararmaya yüz tutmuştu. Hava pompalarını devreye sokmak istediler, ne var ki borular buzlanıp tıkanmıştı, işe yaramadılar. Önlem almak gerekiyordu. Çavuşa danışan teğmen 23 Kasım'da, ön cephede bulunan pencerelerden birini açmaya karar verdi. Bu tarafta, rüzgarın hızı nispeten düşüktü.

Bu da basit bir iş olmadı. Pencere kanatların içeriden kolayca açıldı, ama pancur, demir parçalarıyla iyice sıkıştırılmıştı. Bütün çabalara rağmen direndi. Zıvanalarından sökmek zorunda kaldılar. Sonra, kar tabakasını kürek ve kazma darbeleriyle yardılar. Kar kalınlığı en az beş metreydi. Dışarıdan havayı çekecek şekilde bir çeşit yarık açıldı.

Jasper Hobson, çavuş, birkaç asker ve

Bayan Paulina Barnett hemen yangı sokulup hava almaya çalıştılar. Bu eylem tehlikeliydi ve kolay değildi. Zira rüzgar, ani ve şiddetli bir atakla yanktan içeri saldınyordu.

Bathurst Burnu ve çevresindeki düzlüğün müthiş bir görünümü vardı! O sırada, öğle vaktiydi. Güney ufkundan cılız ışıklar yansıyordu. Soğuk, sanıldığı kadar sert değildi; termometre sıfırın altında on beş derece fahrenheit (sıfırın altında 9° C) gösteriyordu. Bir yandan, karları küreleme işi son hızla sürüyordu. Teğmen, arkadaşları ve gezgin kadın bu iş için yanı bellerine kadar kar tabakasının içine girmişlerdi. Aynı kar tabakası rüzgarın hızını kesmeseydi, sürüklenip gitmeleri işten bile değildi. Gözlerini kör eden kar taneleri yüzünden ne birbirlerini görüyorlar ne de konuşabiliyorlardı. Yarım saat içinde kara gömülmüşlerdi. Etrafta her şey bembeyazdı. Surlar tepeleme dolmuş, evin çatısı, duvarları aynı şekilde kara gömülmüştü. Yalnızca iki bacadan çıkan mavimtrak bir duman havada süzülüyordu. Herhangi bir yabancı, burada, içinde insanların barındığı bir ev olduğunu aklından bile geçiremezdi.

Bu koşullar altında, gezi çok kısa sürdü.

Gezgin kadın hazin manzaraya bir an göz attı. Karlar altında Kutup ufkunu ve Kutup fırtınasının acımasız dehşetini hayal meyal seyretti. Belleğinde silinmez bir iz bırakacak anılarla geri döndü.

Evin içi birazcık havalanmış; canlı, tertemiz bir hava akımı kirliliği alıp götürmüştü. Tegmen ve arkadaşları temiz havayı içlerine çektiler. Pencere tekrar kapatıldı. Ama her gün o yarık temizlenip pencere açılacaktı, çünkü havalandırma işi kaçınılmaz bir zorunluluktü.

Bütün hafta böyle akıp geçti. Bereket versin ki rengineyikleri ile köpeklerin bol miktarda yiyecek stoku vardı, onları ziyaret etmeye gerek kalmamıştı. Sekiz gün boyunca, insanlar tekrar içeri kapandılar. Açık havaya alışkın asker, avcı gibi insanlar için uzunca bir süreydi bu. Okuma işi gitgide cazibesini yitirdi, kâğıt oyunları monotonlaştı. Her seferinde uyanıklarında, rüzgann uğultusunun kesildiğini işitmek umuduyla yatıyorlardı. Ama boşunaydı. Kar hâlâ pencere camlarında yığılıyor, rüzgar fırlıdak gibi esiyor, buzdağları göğün gürüldemesine benzer sesler çıkarıyor, bacalardan odaların içine sızan duman boğuk boğuk

öksürüklere neden oluyordu. Fırtınanın kesilmesi şöyle dursun, sonsuza dek kesilmeyecekmiş gibi sürüyordu.

Nihayet 28 Kasım'da, büyük salonda bulunan kadranlı barometre hava durumunun yakında değişeceğini işaret etti. Hissedilir biçimde yükseldi. Aynı zamanda, dışarıda duran termometre, neredeyse aniden sıfırın altında dört derece fahrenheitta (sıfırın altında 20° C) indi. Bunlar hiç yanıltmayan belirtilerdi. Gerçekten, 29 Kasım'da, Espérance Kalesi sakinleri dışarının dinginliğini hissettiler. Fırtına durmuştu.

Herkes hemen kendini dışarı attı. Hapis günleri hayli sürmüştü. Kapı açılır gibi değildi; kar yığınına temizleyip pencereden çıkmak zorunda kaldılar. Fakat bu kez, ayaklarının altında yumuşak bir tabaka yoktu. Şiddetli soğuk bütün yığını katılaştırmıştı. Kazma darbeleriyle kar yığınına saldırdılar.

Uğraş yarım saat sürdü. Henüz ayağa kalkamayan anne Bayan Mac Nap dışında, çok geçmeden herkes iç avluyu arşınılıyordu.

Soğuk son derece etkiliydi; fakat rüzgar kesildiğinden dayanılır gibiydi. Sıcak bir barınagın içinden çıkmışlar, yaklaşık elli dört de-

recelik (30° C) bir ısı farklılığıyla burun buruna gelmişlerdi. Gereken önlemleri almak zorunda kaldılar.

Saat sabahın sekiziydi. Doruktaki yıldızlar hayranlık uyandırıcı bir berraklık içinde göz kamaştırıyor, ufkun son çizgilerine kadar pırıldıyorlardı. Bütün gökkubbede çıplak gözle görülen yıldızların sayısı beş bini geçmemekle birlikte, bir bakışla onların milyonlarca olduğunu sanabilirdiniz. Thomas Black ağzından hayranlık dolu nida sesleri kaçırıyordu. Yıldızla dolu gökyüzünü sanki alkışlarla karşılıyordu. Görünürde ne pus ne de bulut vardı. Bir gökbilimcinin gözlerine bundan daha güzel bir gökyüzü sergilenemezdi!

Thomas Black yeryüzünün sorunlarına kayıtsız kalıp böylesine kendinden geçerken, arkadaşları kale surlarının dibinde, kar tabakasıyla uğraşıyorlardı. Bu tabaka kaya gibi sertleşmişti. Üstelik çok kaygandı ve önemsiz birkaç kazaya neden oldu.

Tabii avlu tıka basa karla doluydu. Beyaz yığından bir tek evin çatısı biraz sıyrılabilmişti; rüzgar yüzeyi epey süpürmüştü. Surları oluşturan kazıkların yalnızca tepeleri açık kalmıştı: bu haliyle kemirgenlerin en uysalına bile karşı

koyamazlardı. Ama yapılacak bir şey yoktu! Böylesine geniş bir alanı örten beş metre kalınlığında kar tabakasını temizlemek mümkün müydü? Ancak surların iç tarafını korumak için bir hendek açılabilir, dolayısıyla savunma güçlenebilirdi. Fakat kış yeni başlıyordu ve yeni bir fırtınanın çıkması, birkaç saat içinde hendeğin karla dolması büyük olasılıktı.

Güneş ışınları karlı tabakayı eritmedikçe, tegmen merkezi konutun alınan bu önlemlerle nasıl kurtarılacağını düşünüyordu. O sırada, Bayan Joliffe haykırdı, "Ya köpeklerimiz! Ya geyiklerimiz!"

Aslında, hayvanların durumuyla ilgilenmek lazımdı. Geyiklerin ağılıyla kulübenin seviyesi evden daha alçaktı. Tümünüyle karların altında kalmış olmalıydılar. İçeride havasız bir ortamın oluşması mümkündü. Kimisi kulübe-ye, kimisi geyiklerin ağılına doğru seğırttiler. Ama bütün endişeler hemen dağıldı. Evin kuzey cephesini kayalığa bağlayan buzdan duvar iki yapıyı da korumuştı. Yapıların çevresindeki karlı tabakanın yüksekliği iki metre boyunu geçmiyordu. İç yüzü kaplayan duvarlardan gün ışığı alan delikler tıkanmamıştı. Nitekim hayvanlara bir şey olmamıştı. Kapıyı açar aç-

maz, köpekler uzun havlama sesleri çıkararak sevinçle dışarı fırladılar.

Bu esnada, soğuk gitgide ısırmaya başlıyordu. Bir saatlik gezinin ardından, herkes büyük salonda homurdayan emektar sobanın başına dönmeye karar verdi. Şu anda, dışarıda yapılacak bir şey yoktu. Tuzaklar beş metre boyundaki karın altında kalmışlardı, onlara gidip bakmak olmazdı. Eve döndüler. Pencere kapatıldı, herkes sofrada yerini aldı. Çünkü akşam yemeği için vakit tamamdı.

Tabii konuşmaların konusu, aniden beliren ve hızla karlı tabakayı katılaştıran soğuktu. Üstelik sakıncalı bir durumdu bu. Belirli bir yerden sonra kalenin güvenliği de tehlikeye girebilirdi.

Bayan Paulina Barnett, "Ama Mösyö Hobson," diye sordu, "birkaç gün içinde buzlar çözülrse karların erimesi mümkün olmaz mı?"

Tegmen, "Hayır madam," karşılığını verdi, "yılın bu döneminde buzların çözülmesi olası değil. Öyle sanırım ki soğuğun şiddeti daha da artacaktır. Zaten yumuşayan kar kaldırmamız olanaksız."

"Ne diyorsunuz! Sıcaklık daha da şiddetle düşecek mi?"

"Kesinlikle madam. Sıfırın¹ altında dört derece (sıfırın altında 20° C) olabilir. Bu denli soğuk iklim koşullarında normal!"

Bayan Paulina Barnett, "Ya Kutup'ta olsaydık, ne yapardık?" diye sordu.

"Kutup, madam, büyük olasılıkla yeryüzünün en soğuk noktası değil. Madem ki denizcilerin önemli bir bölümü orada buzulsuz denizin bulunduğu konusunda anlaşıyorlar. Öyle görünüyor ki, bazı coğrafya ve hidrografi gözlemlerine göre, en düşük sıcaklığın ölçüldüğü mevki, seksen beşinci meridyen ile yetmiş sekiz derece enlemi, yani Kuzey Georgia kıyıları. Bütün yıl boyu, oradaki sıcaklık ortalaması sıfırın altında iki derece (sıfırın altında 19° C) olacaktır. Nitekim, bu mevki 'soğuk kutbu' olarak bilinir."

Bayan Paulina Barnett, "Ama Mösyö Hobson," dedi, "biz o korkunç noktanın enlem olarak sekiz derece gerisindeyiz."

Jasper Hobson, "Nitekim Kuzey Georgia'da olmadığımıza göre, Bathurst Burnu'nda aynı şekilde etkilenmiyoruz. Fakat soğuk kutbu dediğimiz zaman, sıcaklık düşüşü söz konusu olduğunda, bunu tam anlamıyla Kutup'la ka-

1) Sıfır derece fahrenheit söz konusu. -çn

rıstırmamak gerekir. Hattâ yeryüzünün çeşitli noktalarında da şiddetli soğuklar hissedilmiştir. Ama bunlar kısa sürmüştür."

Bayan Paulina Barnett, "Hangi noktalarında Mösyo Hobson?" diye sordu. "İnanın soğuk konusu, şu anda son derece ilgimi çekiyor."

Teğmen Hobson, "Hatırladığım kadarıyla söyleyeyim," diye cevap verdi. "Kutup yolcuları Melville Adası'nda sıcaklığın sıfırın altında altmış bir dereceye kadar indiğini gözlemlemişler. Hattâ, Félix Limanı'nda eksi altmış dereceye düşmüş."

"Melville Adası ile Félix Limanı, Bathurst Burnu'ndan daha yukarı enlemde değiller mi?"

"Kuşkusuz öyle madam. Ama herhangi bir enlem derecesi bir şey ifade etmiyor. Hatırı sayılır soğuklara neden olan hava koşullarının oluşması yeterli. Yanlış anımsamıyorsa 1845'te... Çavuş Long, siz o tarihte Reliance Kalesi'nde bulunuyordunuz, öyle değil mi?"

Çavuş Long, "Evet teğmenim," cevabını verdi.

"Pekala o yıl, ocak ayında olağanüstü bir soğuk gözlemlemiştik, değil mi?"

Çavuş, "Gerçekten öyle. Çok iyi anımsıyorum, termometre sıfırın altında yetmiş dereceyi (sıfırın altında 50° 7 C) göstermişti."

Bayan Paulina Barnett, "Neel!" diye bağırdı. "Esclave Gölü'nün üzerinde, Reliance Kale-si'nde yetmiş derece mi?"

Teğmen, "Evet madam," dedi. "Oysa altmış beş derece enlemi, nereden baksanız, Christiana ile Petersburg arasında bir paralel!"

"O halde Mösyö Hobson, her şey beklenir!"

"Evet her şey! Özellikle, Kutup bölgelerinde kış koşullarında yaşarken!"

29 ve 30 Kasım günleri soğğun şiddeti hız kesmedi, sobaları iyice kızıştırmak gerekti, evin her yeri buz kesmeye yüz tutuyordu. Fakat yakacak boldu, bol bol tüketmekten sakınılmadı. Dışarıdan gelecek tehditlere karşı, evin içinde ortalama sıcaklık elli iki derece (sıfırın üstü 10° C) seviyesinde korundu.

Isı düşüşüne rağmen, Thomas Black kendini pırl pırl gökyüzüne kaptırmış, yıldızlara ilişkin gözlemler yapmak istemişti. Dorukta pırlıdıyan görkemli gökcisimlerinden birkaçını incelemeyi umuyordu. Ne var ki her türlü gözlemi bir yana bırakmak zorunda kaldı. Aletleri

ellerini yakıyordu. Yakmak terimi, bu denli soğukta metalik bir cismin ne denli etkili olabileceğini ifade eden yegane sözcüktür. Zaten, fiziksel anlamda terim özdeştir. Yakıcı bir nesneyle bedene ısı yayılması ya da buz gibi bir cisimle ısının geri çekilmesi... İkiside aynı etkiyi yaratır. Kıymetli bilgin bu etkiyi öyle şiddetle hissetti ki, parmaklarının derisi dürbüne yapışık kaldı. Dolayısıyla gözlemlerini askıya aldı.

Gelgelelim o tarihte gökyüzü, adamcağıza öyle şeyler sunuyordu ki... Sözelimi birbirinden güzel göktaşları, ay etrafındaki hale, tan kızılığı...

Hale, gökyüzünde oluşan beyaz bir çemberdir; ay etrafında soluk kırmızı renkli bir şerit biçimindedir. Atmosferde bulunan prizmatik buzlu kristallere ay ışınlarının yansımından ileri gelen bu ışıklı görüntü, yaklaşık kırk beş derecelik bir çap oluşturur. Gecelerin gökcismi, bu çemberin içinde daha canlı pınlardır, ayda beliren gökkuşağının yanı saydam, sütümsü şeritlerini yansıtır.

On beş saat sonra, muhteşem bir tan kızılığı, yay çizerek kuzey ufkunun üzerinde kendini gösterdi. Yayın üstü tam manyetik meridyene oturuyordu ve ara sıra gözlemlenen bir

tuhaflık sonucu, bu olay prizmanın bütün renkleriyle süslenmişti. Renklerin içinde kırmızı ağır basıyordu. Gökyüzünün bazı noktalarında, yıldızlar sanki kan kırmızıya boğulmuştu. Kızılığın çekirdeğini oluşturan puslu yığılmadan etrafa kızgın gazlar saçılıyordu. İçlerinden birkaçı doruğa yükselerek elektrik dalgalarıyla boğulan ayın ışığını sarartıyordu. Aynı ışıklar sanki bir hava akımına maruz kalıyorlarmış gibi moleküllerini titretiyorlardı. Bu görkemli yücelik kelimelerle anlatılamazdı. Kuzey kutbunun bütün ihtişamı böylece ısıldıyordu. Yarım saat sonra, o benzersiz parlaklık, o muhteşem göksel olay bir anda sön- dü; sanki görünmeyen bir el onu canlandıran elektrik dalgasını kapatmıştı.

Thomas Black için tam zamanıydı. Beş dakika daha kalsaydı, olduğu yerde donacaktı!

KOMŞU ZİYARETİ

2 Aralık'ta, soğugun şiddeti azalmıştı. Ay etrafındaki hale olayları, bir meteoroloji uzmanını yanılgıya düşürmeyen bir belirtiydi. Havada belirli miktarda su buhan bulunduğunu gözlemlədiler; gerçekten barometre hafifçe aşağı indi, aynı zamanda termometre sıfırın üstünde on beş dereceye (-9° C) yükseldi.

Her ne kadar soğuk sertliğini devam ettiriyorsa da, kış koşullarına profesyonelce alışkın olanlar zorlanmadan dayanabilirlerdi. Zaten, hava sakindi. Teğmen Hobson buz tutmuş karların üst tabakalarında yumuşama gözlemledi, kale surlarının dış kenarlarının temizlenmesini emretti. Mac Nap ve adamları cesaretle bu işe giriştiler ve birkaç gün içinde iyi bir sonuca ulaştılar. Öte yandan, karlar altında kalan tuzakları açtılar, yeniden eski haline getirdiler. Çok sayıda kürk hayvanının izine

rastlamışlardı. Bu izler burun dolaylarında yoğunlaşıyordu. Toprak, açlığı giderecek hiçbir besin sunamayacağına göre, tuzağa düşen avların etleriyle yetineceklerdi.

Avcı Marbre'in tavsiyeleri üzerine, Eskimoların yöntemine uyularak rengeyikleri için bir tuzak hazırlandı. Her yanı beş metre açıklığında, altı metre derinliğinde geniş bir hendek kazıldı. Tahterevalli işlevi gören gizli bir tahta, tuzağın üzerine yerleştirildi. Tahtanın ucuna yerleştirilen otlar ve ağaç dalları hayvanı kendine çekecek; tahta, hayvanın ağırlığıyla kalkacak ve geyik bir daha oradan çıkamayacak şekilde hendeğe düşecekti. Anlaşılacağı gibi, tahterevalli sistemi sonucu tuzak tekrar geriliyor, birinci geyik yakalandıktan sonra ötekiler de tuzağa düşüyorlardı. Tuzağı hazırlayan Marbre, en büyük zorluğu çok katlanmış toprağı kazarken yaşadı. Epey şaşırmıştı—Jasper Hobson'ın şaşkınlığı ondan aşağı kalmadı— çünkü toprağı iki üç metre kazdıktan sonra, toprağın altında kar tabakasına rastladı. Öyle ki, tabaka kaya gibi sert ve çok kalındı.

Bu jeolojik özelliğı gözlemleyen Teğmen Hobson, "Bu kıyı şeridi yıllar önce son derece aşırı bir soğukla karşılaşmış olsa gerek," dedi.

"Çok uzun süren bu zaman diliminde, toprak ve kumlar yavaş yavaş, büyük olasılıkla granit bir yatak üzerinde uzanan buzlu yığın altında kalmış."

Avcı, "Merak etmeyin teğmenim," diye ekledi, "bu durum bizim tuzağı bozmaz. Tam tersi, geyikler bir kez içine düştü mü, kaygan buzlu duvardan kurtulamazlar."

Marbre'ın hakkı vardı. Yaşanan bir olay tahminlerini doğruladı. 5 Aralık'ta, Sabine'le birlikte tuzağı ziyarete gittiler. Aşağıdan boğuk homurtular işitip durdular. Marbre, "Bu ses geyik bağırması değil," dedi. "Tuzağa yakalanan hayvanı iyi tanırım."

Sabine, "Ayı olmasın?" diye sordu.

Gözleri sevinçten parlayan Marbre, "Evet," dedi.

Sabine, "Madem öyle," diye ekledi, "ayağı-mıza gelen fırsatı geri tepemeyiz. Ayı külbastısı, rengeyiği külbastısına bedeldir, üstelik kürkü de cabası. Hadi bakalım!"

İki avcı da silahlıydı. Tüfeklerine birer kurşun sürdüler ve tuzağa doğru ilerlediler. Tahterevali aynı yerde duruyordu, ama yem niyetine konan otlar yok olmuştu, büyük olasılıkla hendeğin dibine düşmüşlerdi. Marbre ve Sabi-

ne hendeğin ağızına varınca, dibine baktılar. Homurdanmalar çoğaldı. Gerçekten bu, bir ayının sesiydi. Çukurun bir köşesine dev bir yığın büzülmüştü. Loşlukta hayal meyal görünen, hakiki beyaz kürklü bir gölge. O gölgenin ortasında kıvılcımlar saçan iki göz parlıyordu. Çukurun kenarları tırnak darbeleriyle derinliğine çizilmişti. Tabii kenarlar topraktan oluşmuş olsaydı, ayı dışarıya doğru kendine bir yol açardı. Fakat tırnaklar kaygan buza bir şey yapamamış, hapisane biraz daha genişlemişti.

Bu koşullarda, hayvanın ele geçirilmesi hiç zor olmadı. Hendeğin dibine sıkılan iki kurşun işi bitirdi. Ancak asıl mesele, onun çukurdan yukarı çekilmesi idi. İki avcı yardım almak amacıyla Espérance Kalesi'ne döndüler. İplerle donanmış on kişi, tuzagın başına geldi. Hayvanın çukurdan çıkarılması binbir güçlükle gerçekleşti. Üç metre boyunda, altı yüz kilo ağırlığında, dev gibi bir hayvandı bu. Çok güçlü olduğu besbelliydi. Beyaz ayılar türünün alt soyundandı. Yassı kafatası, uzun bedeni, ince burnu, biraz bükük ve kısa tırnaklarından anlaşılıyordu. Bembeyaz bir kürkü vardı. Yenecek parçalar özenle Bayan Joliff'e teslim edildi ve akşam nefis bir yemeğin malzemesi oldu.

Daha sonraki hafta, tuzaklar hayli bereketli biçimde işlevlerini yerine getirdiler. Yirmi kadar sansar yakalandı; kışlık giysilerinin tüm güzelliğine bürünmüşlerdi. Buna karşılık, sadece iki üç tilki ele geçirildi. Kurnaz hayvanlar, kendileri için kurulan tuzağı seziyorlardı. Çoğu kez, tuzağın yanındaki toprağı kazarak yemi kapıyorlar ve kurtulmayı başanyorlardı. Bu olay sonucu Sabine küplere binmişti.

10 Aralık'a doğru, rüzgar yön değiştirip güneybatıya dönmüş, kar yağışı yeniden başlamıştı, ama lapa lapa yağmıyordu. Pek yoğun olmayan, ince ince yağan bir kardı bu. Fakat hemen buzlanıyordu, zira şiddetli bir soğuk kendini hissettiriyordu. Rüzgar da hızını artırdığından dayanılması zorlaşıyordu. Nitekim tekrar içeri kapanmak ve ev içi çalışmalara tekrar başlamak gerekli oldu. Sağlık önlemi olarak Jasper Hobson herkese limon suyu ve kireçli pastiller dağıttı. Zira rutubetli soğuk iskorbüt hastalığına neden olabilirdi. Şimdilik Espérance Kalesi sakinlerinde hiçbir iskorbüt vakasına rastlanmamış, alınan sağlık önlemleri sayesinde, kimsenin sağlığı bozulmamıştı.

Kutup gecesi hâlâ koyu karanlığını sürdürüyordu. Kış mevsiminin gündüzleri yaklaşı-

yordu, o tarihte kuzey yarımkürede, güneş uf-kun altında maksimum düzeye iner. Geceya-rısı, uzun beyaz düzlüklerin güney sınırını daha az koyu renklere bürünür. Kutup toprağında gerçek bir hüznün egemendir, karanlıklar her yanını sarmaktadır.

Konutun içinde birkaç gün daha geçti. Sur-ların dip kenarları temizlendikten sonra Jasper Hobson'ın içi rahat etti, önemsenmeyecek bir önlem sayılmazdı bu. Vahşi hayvanların saldır-ması her an mümkündü. Nitekim dışarıdan korkunç homurdanma sesleri işitiliyordu. Ka-nadalı ya da yerli avcılar tehlikesine gelince, bu zamanda endişe edilecek bir şey yoktu.

Bu arada, bir olay meydana geldi. Tam kış ortası, o uzun kış günleri yaşanan bir olaylar dizisi denebilirdi buna. Gelgelelim bu olay, ısı-sızlıkların da tümüyle insandan arınmış olma-dığını kanıtlıyordu. Karlar altında konakla-yan, morsları avlayan insanlar hâlâ bu kıyılar-da dolaşıyorlardı. Bunlar 'çiğ balık tüketicile-ri' ırkına aittiler. Kuzey Amerika kıtasında, Baffin Denizi ve Bering Boğazı arasında kalan alana yayılmışlardı. Esclave Gölü onların gü-neydeki son sınırındı.

1) Eskimo sözcüğünün tam çevirisi böyledir. —çn

14 Aralık sabahı, öğleden önce saat dokuzda, kıyı boyunda bir seferden dönen Çavuş Long teğmene raporunu verdi. Eger gözleri yanılmıyorsa, bir göçebe grubunun, kaleden altı kilometre ötede, küçük bir burunda konakladığını söyledi.

Jasper Hobson, "Bu göçebeler de kim?" diye sordu.

Çavuş Long, "Bunlar ya morslar ya da insanlar," diye cevap verdi. "İkisinin ortası yok!"

Çavuşun bilmediği bir şey vardı; doğabilimciler buradaki 'ikisinin ortası' sözcüğüne başka bir anlam yüklerler. Gerçekten, bilgilerin az çok şaka yollu, Eskimoları 'insanla fok balığı arası bir tür' olarak görürler.

Çok geçmeden, Teğmen Hobson, Bayan Paulina Barnett, Madge ve birkaç kişi bu ziyaretçileri görmeye gittiler. Ani don olaylarına karşı sıkı giyinmişlerdi. Tüfekleri ve baltaları vardı. Kürklü çizmeleri, buz tutan kara sağlam basmalarını sağlıyordu. Kale kapısından çıkarak buz parçalarıyla dolup taşan kıyı boyunu izlediler.

Puslu gökyüzünden süzülen ay, buzlu alana belli belirsiz ışınlarını gönderiyordu. Bir saatlik yürüyüşten sonra teğmen, çavuşun ya-

nıldığına inandı. Belki sadece morsları görmüş olabilirdi. Onlar da kuşkusuz buzlu alanda kurdukları yuvalarına dönmüşlerdi.

Fakat çavuş kül rengi bir dumanı işaret etti. Duman koni biçimli bir tümsekten yükseliyordu. Tümsek, buzlu alan seviyesinden seksen metre kadar yukandaydı.

Çavuş kendinden emin konuştu, "İşte morsların dumanı!"

O sırada, tümsek kulübecikten karda sürüklene sürüklene canlı yaratıklar çıktı. Bu yaratıklar Eskimolardı; yalnız hangileri kadın, hangileri erkekti? Aradaki farkı salt bir yerli söyleyebilirdi, zira giyim kuşamları aynı sayılırdı.

Gerçekten, yukanda belirttiğimiz gibi doğabilimcilerin fikrini doğru kabul edersek, bunların fokgillerden farkı yoktu; aynı onlar gibi suda ve karada yaşayan, tüylü, çok kıllı yaratıklar. Altı kişiydiler; dördü büyük, ikisi küçük. Orta boylarına rağmen geniş omuzlu, basık burunlu, iri ağızlı, kalın dudaklı bir yapı; uzun, sert, siyah saçlar, içi oyuk gözlerin üstünde kocaman gözkapakları, sakaldan yoksun bir yüz. Giysilere gelince, mors derisinden yuvarlak uzun asker ceketi, çizmeler,

kukuleta, aynı cinsten yün eldivenler. Yan vahşi bu yaratıklar Avrupalılar'a yaklaştılar ve sessiz sessiz bakmaya başladılar.

Jasper Hobson arkadaşlarına dönerek, "İçinizden biri Eskimo dilini biliyor mu?" diye sordu.

Kimse bilmiyordu; fakat bir ses yükseldi, İngilizce "hoşgeldiniz" diyordu, "Welcome! Welcome!"

Bu, bir Eskimoydu, daha doğrusu çok geçmeden anlaşıldığına göre kadın Eskimo. Bayan Paulina Barnett'e doğru ilerleyerek eliyle selamladı.

Hayretlere düşen gezgin kadın birkaç kelimeyle karşılık verdi. Yerli kadın kolayca anlamış gibi göründü. Yerli aile, Avrupalılar tarafından kaleye davet edildi. Eskimolar göz göze bakışarak birbirlerine danıştılar, bir kararsızlık anından sonra, Teğmen Hobson'ın beraberinde grup halinde yürüdüler.

Surların önüne gelince, yerli kadın evi görür görmez haykırdı, "House! House! Snow house?"

Kardan bir ev olup olmadığını ve böyle bir şeye inanıp inanamayacağını soruyordu. Gerçekten konut, toprağı örten beyaz yığının

içinde gözden kaybolmuştu. Bunun ahşap bir ev olduğunu açıklamaya çalıştılar. O zaman, kadın Eskimo, arkadaşlarına bir şeyler söyledi, onlar da onaylanmış anlamında başlarını salladılar. Herkes kale kapısından geçti, bir saniye sonra büyük salona alındılar.

Orada kukuletalarını çıkarınca, cinsiyetlerini ayırt etmek mümkün oldu. Kırk elli yaşlarında iki erkek vardı. Tenleri sarı-kırmızımtırak, dişleri sivri, elmacıkkemikleri çıkıktı. Bu ifade, etoburlarla kendileri arasında belli belirsiz bir benzerlik uyandırıyor. İki kadın daha gençti; örgülü saçları kutup ayılarının tırnak ve dişleriyle süslenmişti. Nihayet beş altı yaşlarında iki çocuk, gözlerini kocaman açarak bakıyorlardı; uykudan yeni uyandırılmış, zavallı küçük yaratıklardı bunlar.

Jasper Hobson, "Eskimolar'ın karnı her zaman açtır," dedi. "Bunu böyle varsaydığımıza göre, konuklarımıza biraz et ikram etmemiz hoşlarına gidecektir."

Teğmen Hobson'ın emri üzerine, Onbaşı Joliffe birkaç parça rengineyiği eti getirdi. Zavallı insanlar hayvansal bir iştahla etlere saldırdılar. Bir tek, kendini İngilizce ifade eden genç Eskimo kadını çekingen kaldı. Gözlerini on-

lardan ayırmadan, Bayan Paulina Barnett ve acentenin öteki kadınlarını süzüyordu. Sonra, Bayan Mac Nap'ın kucağındaki bebeği fark etti, ayağa kalktı, anneye doğru yaklaşıp tatlı bir sesle, hafif hafif çocuğu sevmeye başladı.

Genç yerli kadın arkadaşlarından biraz daha farklıydı; en azından daha uygarca görünüyordu. Bunun böyle olduğu, hafif hafif öksürürken eliyle ağzını kapatmasından belliydi. Zaten uygarlığın belli başlı, ilk kurallarından biri buydu.

Bu hareket kimsenin gözünden kaçmamıştı. Nitekim, Bayan Paulina Barnett, en çok kullanılan İngilizce sözcükleri konuşarak Eskimo kadınla sohbet etmeye koyuldu. Birkaç cümle-nin ardından, genç yerli kadının Upernavik'in Danimarkalı valisinin yanında bir yıl boyunca çalıştığını öğrendi. Üstelik valinin karısı İngilizdi. Daha sonra yerli kadın Grönland'dan ayrılmış, av bölgelerinde yaşayan ailesine katılmış. İki erkek onun erkek kardeşleriymiş, öteki kadın, bu erkeklerden biriyle evliymiş ve iki çocuğun annesiymiş; yerli kadının görümcesi oluyormuş. Bütün aile Melbourne Adası'ndan geliyormuş. Bu ada, İngiliz Amerikası'nın kıyı şeridinde, doğuda bulunuyormuş. Kabileleri

orada yaşıyormuş. Bathurst Burnu'nda bir acenteye karşılaşmaları onlar için ilginç bir konu olmuştu. İşletmeye bakarken iki Eskimo başlarını salladılar. Kıyı boyunun bu noktasında bir kalenin kurulmasını onaylamamışlar mıydı acaba? Mevkinin kötü seçildiğini mi düşünüyorlardı? Teğmen Hobson son derece sabır göstermesine rağmen, bu konuda neler düşündüklerini ağızlarından alamadı ya da ne demek istediklerini anlayamadı.

Genç Eskimo kadınına gelince, adı Kalumah'tı, Bayan Paulina Barnett'le büyük dostluk kurdu. Bu arada, daha sosyalleşmişti, eskiden Upernavik valisinin yanında bulunduğu konumdan hiç pişmanlık duymuyordu ama, ailesine çok bağlıydı.

Eskimolar yemeklerini yedikten, çocukların da birer yudum aldığı şarabı içtikten sonra, ev sahiplerinden izin istediler. Fakat yola çıkmadan önce, genç yerli kadın Bayan Paulina Barnett'i kardan yapılmış küçük kulübelelerine davet etti. Gezgin kadın hava izin verirse, ertesi gün ziyaret edeceğine söz verdi.

Gerçekten ertesi gün, beraberinde Madge, Teğmen Hobson ve birkaç silahlı askerle yola çıktı. Ancak silahlar zavallı insanlara karşı de-

gil de büyük olasılıkla karşılarına çıkacak aylardan korunmak için götürülüyordu. Böylece Bayan Paulina Barnett, Eskimo Burnu'na gitti. Eskimo kampı o burnun yanında bulunduğu için oraya bu adı koymuşlardı.

Kalumah bir önceki gün tanıştığı kadın dostunu karşılamaya koştu, sevine sevine kulübeciğin içini gösterdi. Kardan yapılmış büyük bir koniydi bu. İçeride bulunan ocağın dumanı dışarı tutsün diye, tepesine daracık bir delik açılmıştı. İşte bu koniyi kazarak Eskimolar geçici konutlarını yapmışlardı. Kardan evleri büyük bir çabuklukla meydana getiriyorlar, yerli dilinde bunlara *igloo* deniyor. İklim koşullarına son derece uyumlu yapıldıklarından, bunların içinde oturanlar ateş yakmadan ve hiç üşümeden sıfırın altında kırk derece soğuklara bile dayanıyorlar. Yaz mevsimi boyunca, Eskimolar rengineyi ve fok balığı derisinden çadırlarda yaşarlar, bunlara da *tupic* denir.

Kulübeciğin içine girmek kolay iş değildi. Yer hizasında bir tek girişi vardı. İki üç metre uzunluğunda bir oyuktan içeriye sürüne sürüne girmek gerekiyordu. Zira kardan bölme duvarlar da en az bu kadar kalınlıktaydı. An-

cak uzmanlaşmış bir gezgin kadın, kraliyet sosyetesinden ödüllü bir kişi, kararsızlık gösteremezdi. Nitekim Bayan Paulina Barnett hiç tereddüt etmedi. Peşinde Madge olmak üzere, genç yerli kadını izleyerek korkusuzca daracık geçide daldı. Teğmen Hobson ve adamlarına gelince, içeriyi ziyaret etmekten vazgeçtiler.

Bayan Paulina Barnett içeri girince anladı ki asıl mesele, bu kardan yapılmış kulübeciğe girmek değil de orada kalmaktı. İçerisi üstünde mors kemikleri yanan bir ocakla ısıtılıyordu. Pis kokulu, mikrop saçan bir lambayla aydınlatılıyor, kirli yağlı giysilerden, Eskimoların başlıca gıdası olan fok etlerinden pis kokular yayılıyordu. Hava mide bulandırıcıydı. Madge dayanamadı, hemen dışarı çıktı. Genç yerli kadını üzmemek için Bayan Paulina Barnett insanüstü bir tahammül gösterdi ve ziyaret süresini beş dakika daha uzattı. Sanki beş yüzyıl! İki çocukla anneleri içeride oturuyorlardı. İki erkekse mors avına gitmişlerdi. Bu av onları konaklama yerinden altı yedi kilometre öteye sürüklemişti.

Bayan Paulina Barnett dışarı çıkar çıkmaz, soğuk havayı derin derin soludu. Biraz sararmış yüzüne renk geldi.

Teğmen, "Ee madam," dedi, "Eskimo evleri hakkında ne düşünüyorsunuz?"

Bayan Paulina Barnett sadece, "Havalandırma şart!" cevabını verdi.

Sekiz gün boyunca, bu ilginç yerli aile orada konakladı. Yirmi dört saatin on iki saatini iki Eskimo, morsları avlayarak geçiriyordu. Yalnız kulübecikte yaşayanların anlayabileceği bir sabrı göstererek gidiyorlar, fokların deliklerinde pusu kurup bekliyorlardı. Hayvanlar buzlu alanın yüzeyinde hava almak için bu deliklerden yukarı çıkıyorlardı. Mors deliğinin ucunda belirir belirmez, kaygan ilmekli bir ip onun gövdesine fırlatılıyor, iki yerli fazla zorlanmadan hayvanı yukarı çekiyorlar ve balta darbeleriyle öldürüyorlardı. Aslında bu, bir avdan ziyade balık tutmaktı. Sonra büyük ziyafet başlıyordu. Ziyafetin anlamı, bu hayvanların sıcak kanını içmekten ibaretti. Bunu içerken, Eskimolar kendinden geçiyordu.

Her gün Kalumah, soğuk havaya rağmen Espérance Kalesi'ne geliyordu. Konutun çeşitli odalarını dolaşmaktan çok zevk alıyordu. Dikiş dikenleri seyrediyor, Bayan Joliffe'in mutfak işlerini izliyordu. Her şeyin İngilizce ismini öğrenmek istiyor, Bayan Paulina Bar-

nett'le saatlerce sohbet ediyordu. Buna sohbet denir mi, bilinmez ama, iki taraf için kelime değiş tokuşu desek daha doğru olur. Gezgin kadın yüksek sesle okumaya başladığı zaman, Kalumah pek bir şey anlamamasına rağmen, pürdikkat onu dinliyordu.

Kalumah şarkı da söylüyordu. Hafif yumuşak bir sesi vardı. Tuhaf bir ahengi olan, soğuk, donmuş, melankolik şarkılar. Bayan Paulina Barnett sabır gösterip o şarkılardan birini çevirmeye kalktı. Grönland sagalarından biriydi bu. Uzak kuzey şiirinden alınmış, içine hüznölü bir hava kaşan, duraklamalarla, tuhaf aralıklarla süren bir şarkı. İçine tanımlanamaz bir renk katılmıştı. İşte gezgin kadının albümüne not ettiği bu şiirden dizeler:

Grönland şarkısı.

Gökyüzü karanlık,

Güneş sürükleniyor

Emekleye, emekleye!

Zavallı ruhum belirsiz

İçi dolu!

Sarışın çocuk sevecen şarkılarıma gülüyor,

Ve kalbinin üzerinde buz parçaları geziniyor!

Düş gören melek,
Seni yaşatan sevgin
Aklımı başımdan alıyor,
Ve ben meydan okudum
Seni görmek, seni izlemek için
Kırağıya!
Heyhat! Buselerimle, onların sıcaklığıyla,
Kalbinin buzlarını eritemedim!
Ah! Yarı benim ruhum
Seninkine kavuşsun,
Ve elim sevgiyle
Senin elini tutsun!
Bizim göğümüzde güneş parlayacak,
Ve kalbindeki aşk buzları çözecek!

20 Aralık'ta, Eskimo ailesi Espérance Kalesi'ne vedalaşmaya geldi. Kalumah gezgin kadına bağlanmıştı. O da yerli kadından ayrılmak istemedi. Ne var ki genç kadın, yakınlarını terk etmek istemiyordu. Yine de önümüzdeki yaz Espérance Kalesi'ne geleceğine söz verdi.

Vedalaşırken, dokunaklı anlar yaşandı. Yerli kadın Bayan Paulina Barnett'e bakırdan küçük bir yüzük hediye etti. Bunun karşılığında, siyah kehribardan bir gerdanlık aldı,

onunla hemen kendini süsledi. Jasper Hobson zavallı insanların eli boş gitmelerine izin vermedi. Kızaklarını erzakla doldurdu. Kalumah minnet dolu birkaç söz söyledikten sonra, ilginç aile batıya doğru yöneldi; kıyı boyunda yoğun puslar arasında gözden kayboldu.

CIVANIN DONDUĞU YER

Havanın dingin ve kuru olması, birkaç gün daha avcılarının işini kolaylaştırdı. Bununla beraber, kaleden pek uzaklaşmadılar. Zaten av hayvanlarının bolluğu, sınırlı bir bölgede avlanmalarını sağlıyordu. Kitanın bu noktasında işletmeyi kurmasından dolayı Teğmen Hobson, kendini kutlamaktan geri duramıyordu. Tuzaklara her türden çok sayıda kürk hayvanı yakalanmıştı. Sabine ve Marbre belirli sayıda kutup tavşanı öldürdüler. Yirmi kadar aç kalmış kurt, tüfek kurşunlarıyla vuruldu. Bu etoburlar son derece saldırgandılar. Sürüler halinde kale yakınlarına geliyorlar, boğuk boğuk uluyarak ortalığı karıştırıyorlardı. Buzlu alandaki tümseklerden iriyarı aylar geçiyordu; bunları da dört gözle kollamak gerekiyordu.

25 Aralık'ta, her türlü sefer projesini ertelemek zorunda kaldılar. Rüzgar kuzeye sıçra-

mış, soğuk aşırı biçimde sertleşmişti. 'Frost bitten' tehlikesini göze almadan. açık havada durulmazdı. Fahrenheit termometresi sıfırın altında on sekiz dereceye (sıfırın altında 28° C) düştü. Rüzgar makinalı tüfekten çıkan yay-
lım ateşi gibi ses çıkanyordu. İçeri kapanma-
dan önce, Jasper Hobson, köpeklere ve geyik-
lere birkaç hafta karnlarını doyuracak yiyecek bırakılmasına özen gösterdi.

25 Aralık, İngilizlerin kutsal bayramı No-
el'di. Dinsel bir coşku içinde kutlandı. Kışı ge-
çiren insanlar, şimdiye dek kendilerini korusu-
duğu için Tanrı'ya şükrettiler. Bu kutsal gün-
de herkes tatil yaptığından, görkemli bir şöle-
nin önünde toplandılar. Karşılarında iki tane
dev gibi puding tabağı duruyordu.

Akşam, büyük masanın üzerinde, bardak-
ların arasında alev alev bir punç yer alıyordu.
Işıklar söndürüldü, içerisi puncun ateşiyle
fantastik bir havaya büründü. Tüm bu iyi
askerler titrek yansımalarla heyecanlandılar.
Yanar haldeki içkiyi aldıkça heyecan giderek
artıyordu.

Sonra alev ılımlı hale dönüştü, ulusal pas-
tanın etrafına mavimtrak dilimler halinde sa-
çıldı ve yok oldu.

Beklenmedik bir olay! Işıklar yeniden yakılmamıştı ama, salon hiç de karanlık değildi. Canlı bir ışık pencereden içeri giriyordu. Kırmızımtrak bir ışıktı. Lambalardan yansıyan ışıklar şimdiye dek onun görülmesini engellemişti.

Bütün konuklar şaşkın bir halde ayağa kalkarak bakışlarıyla birbirlerini sorguladılar.

Birkaç kişi, "Yangın var!" diye bağırdı.

Gelgelelim, evin içinde bir yangın çıkmadıysa, Bathurst Burnu civarında bir yerin yanması olanaksızdı.

Teğmen pencereye doğru atıldı; olayın içyüzünü hemen anladı. Bir yanardağ püskürmesiydi.

Gerçekten, batıdaki kayalar tarafında, Morstar Koyu'nun ötesinde, Bathurst Burnu'ndan elli kilometre boyunca uzanan ufuk, ateşler içindeydi. Ateş kusan tepelerin dorukları seçilmiyordu. Ancak alev kümesi olağanüstü bir yüksekliğe yayılıyor, saldırgan yansımalarla bütün kara parçasını kaplıyordu.

Bayan Paulina Barnet haykırdı, "Tan kızılığından daha güzel!"

Thomas Black bu söze itiraz etti. Yeryüzü olayı göksel olaydan daha güzel olabilir miy-

di? Acı soğuşa, sert rüzgara rağmen herkes salonu terk ederek, bu görüşü tartışa tartışa, görkemli manzarayı seyretmeye gitti. Kıvılcımlar saçan ateş demeti karanlığın içine yayılıyordu.

Jasper Hobson ile arkadaşları kalın kürklerle kulaklarını ve ağızlarını kapatmamış olsalardı, püskürmeden ileri gelen boğuk gürültüleri de işitecekler, bu olağanüstü olaydan daha çok etkileneceklerdi. Ne var ki sımsıkı kürklere sarınmışlardı. Bu yüzden ne konuşabiliyorlar, ne bir şey işitiyorlardı. Görerek yetinmek zorunda kaldılar. Öyle görkemli bir sahneydi ki bu! Belleklerinde öyle iz bırakacaktı ki! Koyu karanlık ve karla kaplı düzlüğün beyazlığı; onların ortasında volkanik alevlerin yaydığı ışıklar. Hiçbir ressamın fırçası, hiçbir yazarın kalemi bu görüntüyü tasvir edemezdi. Işık yansımaları öyle yoğundu ki yıldızların parlamasını bile gölgeliyordu. Beyaz toprak, altın sarısı renklere bürünüyordu. Buzlu alanın tümsekleri ve arka planda belirgin buzdağları kor gibi kızaran aynalar halinde değişken ışıklar yansıtıyorlardı. Işın demetleri bütün bu engellere çarparak kırıla kırıla yansıyor, kırılan ışınlar daha canlı bir parlak-

lık halinde geri dönüyordu. Gerçekten ısınlanın büyülu bir çarpışması! Sanki bir peri oyununu, o oyunun muazzam bir dekoruydu. Bu ışık şöleni özel olarak sahneye konmuştu.

Fakat aşırı soğuk seyircileri çok geçmeden sıcak konuta dönmek zorunda bıraktı. Az daha dışarıda kalsalar, o görsel şöleniden aldıkları hazzı pahalıya ödeyeceklerdi.

Daha sonraki günler, soğuk iki katına çıktı. Öyle ki termometrede cıvanın yetersiz kalacağına ve dereceleri¹ göstermeyeceğine inanmak mümkündü. O zaman, alkollü termometre kullanmak gerekebilirdi. Gerçekten, 28 Aralık gecesi, termometre sıfırın altında otuz iki dereceye (sıfırın altında 37° C) indi.

Sobalar tıka basa yakacakla doldurulmuş, ama buna rağmen ev içi sıcaklık yirmi derecenin üstüne (sıfırın altında 7° C) çıkmamıştı. Soğuk bütün odaları etkiliyordu. Sobaların beş metre ötesinde herhangi bir sıcaklıktan eser kalmıyordu. Nitekim, en güzel yer küçük çocuğa aitti; sırayla sobaya yaklaşanlar beşiğini kucağına alıyorlardı. Kapı ya da pencere açmak kesinlikle yasaktı, zira odaların içinde konsan-

1) Sıfırın altında 42° C, termometredeki cıva donar; o zaman saf alkol içeren aygıtlar kullanmak gerekir. Alkol çok daha aşırı soğukta katılaşır. -çn

tre olan buhar hemen kara dönüşüyordu. Soluk alıp vermek gitgide zorlaşıyordu. Her yandan tuhaf patlamalar işitiliyor, bu sesler iklim koşullarına alışkın olmayan kişileri hayretlere düşürüyordu. Bunlar evin bölme duvarlarını oluşturan ağaç gövdelerinden çıkan seslerdi. Şiddetli soğuktan etkilenip çatırtıyorlardı. Çam tomurcuklarından imal edilen bira, donarak fıçılan patlatıyordu. Bütün katı cisimler sanki taş kesilmişti, sıcaklığın nüfuz etmesine diremiyorlardı. Odun zar zor yanıyordu, onun yanmasını kolaylaştırmak amacıyla Jasper Hobson belirli miktar mors yağını feda etmek zorunda kaldı. Bereket versin ki bacalar iyi çekiyor ve kirli havanın içeriye rahatsız etmesini önliyordu. Fakat dışarıda, Espérance Kalesi dumanlarının mide bulandırıcı pis kokusu uzaklara yayılıyordu. Bu nedenle, sağlığa zararlı işletmeler arasında yer almayı hak ediyordu.

Önemli bir sorun, yoğun soğuktan ileri gelen aşırı susuzluktu. Dolayısıyla susuzluğu gidermek için sıvıları sürekli olarak ateşte tutmak ve buzlarını çözmek gerekiyordu. Zira buz katılığında kalırlarsa, susuzluğu gidermek bakımından bir işe yaramıyorlardı. Başka bir sorun uyuşukluktu. Jasper Hobson sık sık bu

konuda arkadaşlarını uyanyordu. Birkaç kişi ayak diriyor, bir türlü uyuşukluğu yenmeyi başaramıyordu. Öte yandan, daima özverili olan Bayan Paulina Barnett herkesle konuşa konuşa, bıkip usanmadan öğütler vere vere insanları yüreklendiriyordu. Çoğu kez birkaç seyahat kitabı okuyor veya eski İngiltere havalarından bir şarkı söylüyor, herkes koro halinde şarkıya katılıyordu. Bu şarkılar uyuklayanları az çok kendine getiriyor, çok geçmeden onlar da koroya katılıyordu. Uzun günler böyle geçip gidiyordu. Tam anlamıyla içeri kapanmışlardı. Jasper Hobson pencereden dışarıya yerleştirilen termometreyi kontrol ederek soğuk havanın durmaksızın yoğunlaştığını gözlemliyordu. 31 Aralık'ta, aygıtın içinde bulunan cıva tamamen donmuştu. Yani sıfırın altında kırk dört derecelik (sıfırın altında 42° C) bir ortamdaydılar.

Ertesi gün, 1 Ocak 1860'ta, Teğmen Jasper Hobson yeni yıl için Bayan Paulina Barnett'e iltifatlarda bulundu, yürekliliğini ve içtenliğini kutladı. Zira bu nitelikleri sayesinde kış koşullarının acılarına dayanmayı bilmişti. Aynı iltifatları gökbilimciye de yöneltti. Oysa adamcağız 1859 yılının bitmesinden dolayı

önünde bir tek şey görüyordu; o da 1860 yılıydı. İşte bu yıl, o ünlü güneş tutulmasını görecekti. Küçük topluluğun içinde herkes birbirine iyi yıllar diledi. Aralarında öyle güzel kaynaşmışlardı ki! Tann'nın sayesinde sağlıkları da çok iyi gidiyordu. Biraz iskorbüt rahatsızlığı görünür görünmez, hiç itiraz etmeden hemen limon suyu ve kireç pastillerine başvuruyorlardı.

Ancak hemen gevşemek doğru olmazdı. Kötü iklim koşulları daha üç ay sürecekti. Kuşkusuz güneş yüzünü göstermekte gecikmeyecekti ama, soğuk havanın maksimum seviyeye varıp varmayacağını kimse bilemezdi. Zaten genellikle kuzey bölgelerinde en aşırı sıcaklık düşüşleri şubat ayında gözlemlenir. Nitekim, yeni yılın ilk günlerinde havanın sertliği azalmamıştı. 5 Ocak'ta, pencerenin dış tarafına konan alkollü termometre sıfırın altında altmış altı dereceyi (sıfırın altında 52° C) belirledi. Birkaç derece daha düşerse, 1835'te Reliance Kalesi'nde ölçülen minimum seviyelere inecek, belki onu da aşacaktı!

Hayli şiddetli bu soğuk havanın ısrarla sürmesi, Jasper Hobson'ı gitgide daha çok endişelendiriyordu. Bu durumda, kürk hayvanları

daha güneye inmek zorunda kalacaklar ve daha ılıman bölgeler arayacaklardı. İşte onu endişelendiren şey buydu. Böyle bir olay önümüzdeki ilkbaharda avlanma projelerini aksatabilirdi. Üstüne üstlük, yeraltı tabakalarından gelen bazı boğuk gürültüler işitiyordu. Tabii bunların nedeni volkanik hareketlerdi. Batı tarafında ufuk hâlâ ateşler içindeydi. Belli olan bir şey vardı ki, yerkabuğunun derinliklerinde faaliyet durmuyordu. Aktif bir yanardağın bitişğinde bulunmak, yeni acente için tehlike çanlarının çalması anlamına gelmiyor muydu? Yerin dibinden birtakım homurtular geldiği zaman, Teğmen Hobson işte bunları düşünüyordu. Fakat bu kaygıları kendine sakladı. Zaten belli belirsiz şeylerdi.

Tahmin ettiğiniz gibi, böylesi bir soğukta evden dışarı çıkmayı kimse düşünmüyordu. Köpekler ve rengineyikleri tamamen ihmal edilmişti. Ancak bu hayvanlar, kış koşullarında uzun günler aç kalmaya alışkındılar ve sahiplerinden yardım beklemeye gerek duymuyorlardı. Dolayısıyla dışarı çıkıp, sert soğuğa maruz kalmak için hiçbir neden yoktu. Zaten içeride odun ve yağ yakarak zar zor ısınabiliyorlardı. Alınan tüm önlemlere rağmen rutu-

bet, havasız odaların içine sızıyor, kirişlerde parlak buz tabakaları oluşturunuyordu. Üstelik bu tabakalar her gün biraz daha kalınlaşıyordu. Kondansatörler tıkanmıştı, hattâ biri katılaşan suyun basıncıyla patladı.

Bu koşullarda, yakacak stokunu idareli kullanmak Teğmen Hobson'ın aklından bile geçmiyordu. Hattâ sobalardaki ateş biraz azalırsa azalmaz, odaların sıcaklığı on beş derece fahrenheit (9° C) düşer düşmez, sıcaklığı artırmak amacıyla odunu savurganca tüketiyordu. Dolayısıyla yakacak işiyle yükümlü adamlar, ateşleri kollayıp gözetmek emrini almışlardı.

Bir gün, Çavuş Long teğmene, "Çok yakında odunumuz bitecek," dedi.

Jasper Hobson, "Bitecek mi?" diye bağırdı.

Çavuş, "Demek istiyorum ki," diye ekledi, "evde stok tükeniyor. Yakında önlem almamız gerekecek. Hangardan odun almamız lazım. Fakat deneyimlerim sonucu biliyorum. Bu denli soğukta dışarı çıkmak, hayatını tehlikeye atmaktır."

Teğmen, "Doğru!" dedi, "bir yanlış yaptık; odunluğu evin bitişiğine kurmadık, evle doğrudan irtibatı olmayan bir yerde kurduk. Bu-

nu şimdi fark ediyorum. Yetmişinci paralelin ötesinde bir kış geçirdiğimizi unutmamam gerekirdi. Ama olan olmuş bir kere!"

"Söyleyin bana Long, evde ne kadar odunumuz var?"

Çavuş, "En çok iki veya üç günlük!" cevabını verdi."

Jasper Hobson, "Bugünden yanna ısının biraz yükselmesini dileyelim," dedi. "O zaman kazasız belasız kalenin avlusunu aşabiliriz."

Çavuş Long başını sallayarak, "Bundan pek emin değilim teğmenim," karşılığını verdi. "Gökyüzü berrak, yıldızlar parlak, rüzgar kuzeyden geliyor. Aynı soğuk on beş gün daha sürerse hiç şaşmam. Yeni ay doğana kadar!"

Tergmen Hobson, "Öyle olsun, benim mert Long'um. Soğuktan ölmeye razı olacak değiliz herhalde. Bir yolunu bulup dışarı çıkarak..."

Çavuş Long, "Dışarı çıkamaz teğmenim," cevabını verdi.

Jasper Hobson çavuşun elini sıktı, bu adamın sadakatini iyi bilirdi.

Jasper Hobson ile Çavuş Long'un olayı abarttıkları sanılabılırdi. Böylesi bir soğukun organizma üzerine ne denli ölümcül bir darbe

indirebileceğine aldırmazmış gibi konuşuyorlardı. Ancak Kutup'taki şiddetli iklim koşullarına alışkındılar, çok deneyim yaşamışlardı. Buna benzer koşullarda, en dayanıklı adamların bile, dışarı çıkar çıkmaz buzların üstüne serildiklerine gözleriyle tanık olmuşlardı. Solukları tıkanıyor, boğularak ölüyorlardı. Nedenli inanılmaz olursa olsun, bu olay birçok kez meydana gelmişti. 1746'da, Hudson Koyu kıyılarında yolculuk yaparken, William Moor ve Smith buna benzer pek çok kazaya tanık olmuşlar, soğuktan darbe yiyen bazı arkadaşları bir anda ölmüşlerdi. Isının cıvayı bile dondurduğu bir ortamda aniden bir ölüm olayıyla karşılaşılması kesindi.

Reliance Kalesi sakinlerinin kaygı verici durumları böyleydi. Bundan beter bir olay, işleri daha kötüye götürdü.

BÜYÜK KUTUP AYILARI

Yalnız dört pencereden biri kale avlusunu görmeye izin veriyordu. Bu da girişin dibine doğru açılan yerdeydi. Pancurları indirilmişti. Pencere camı kalın bir buz tabakasıyla kaplanmıştı. Dışarıyı görebilmek için kaynar suyla buzları eritmek gerekiyordu. Teğmenin verdiği emirle eritme işi günde birçok kez tekrarlanıyordu. Böylece hem Bathurst Burnu dolaylarını, hem de dışarıya konulan alkollü termometreyi aynı yerden görmek mümkündü.

Nitekim 6 Ocak'ta, sabah saat on bire doğru, gözlem işiyle yükümlü asker Kellet aniden çavuşu yanına çağırdı, hafif karanlığın içinde kımıldayan bazı kocaman gölgeleri işaret etti.

Pencereye yaklaşan Çavuş Long sakin sakin, "Ayılar!" dedi.

Gerçekten, duman kokularını alan yarım düzine kadar ayı surları aşmış, eve doğru ilerliyordu.

Korkunç etoburlann içeri girdikleri kendisine bildirilen Jasper Hobson pencerenin önüne barikat kurulmasını emretti. Burası kaleye girmek için biricik geçiş yoluydu. Pencerenin ağız bir kez kapatılırsa, evin içine girmek olanaksız olacaktı. Doğramacı Mac Nap'ın birbirine sıkı sıkıya pekiştirdiği tahta parçalarıyla pencere kapatıldı. Yine de daracık bir açıklık bırakıldı. Bu sayede davetsiz konukların ne halt karıştırdıkları gözlenecekti.

Doğramacı, "Bu beyler iznimiz olmadan artık içeri giremezler," dedi. "Bir savaş konseyi toplamak için bol bol zamanımız olacak."

Bayan Paulina Barnett, "Mösyö Hobson, eh artık işimiz iş," dedi. "Şu kış koşullarında hiçbir şeyimiz eksik kalmadı. Soğuk havanın ardından aylar..."

Teğmen Hobson, "Soğuk havanın ardından değil," cevabını verdi, "soğuk hava 'esnasında'. Öyle bir soğuk ki, dışarı çıkmamızı bile engelliyor! Şu musibet hayvanlardan nasıl kurtulacağımızı bilemiyorum!"

Gezgin kadın, "Ama sanırım sabırları tükenenecektir," dedi. "Geldikleri gibi giderler!"

Jasper Hobson pek ikna olmamış gibi başını salladı.

"Bu hayvanları bilmezsiniz madam," dedi. "Acımasız kış koşulları onları aç bırakmış. Zor kullanmadıkça asla burayı terk etmeyeceklerdir!"

Bayan Paulina Barnett, Endişeli misiniz Mösyö Hobson?" diye sordu.

Teğmen, "Evet veya hayır," cevabını verdi. "Ayların eve giremeyeceğini biliyorum; ama biz mecbur kalırsak, dışarı nasıl çıkarız, onu bilmiyorum!"

Konuşmanın ardından Jasper Hobson pencerenin yanına döndü. Bu sırada, Bayan Paulina Barnett, Madge ve öteki kadınlar mert çavuşun etrafında toplanmışlardı; deneyimli bir kişi olarak aylar konusunu anlatıyordu. Çavuş Long'un birçok kez aylarla başı derde girmiş. Güney topraklarında bile sık sık karşısına çıkmışlar, başarıyla altından kalkmasını bilmiş. Fakat burada kuşatılmış durumdaymışız ve soğuk hava hiçbir şekilde dışarı çıkmamıza imkân vermiyormuş.

Gün boyu, ayların hareketlerini gözlediler. Arada sırada, hayvanlardan biri kocaman başını gelip pencereye yaslıyor, sonra öfkeden kaynaklanan boğuk bir homurtu işitiyorlardı. Teğmen Hobson ile Çavuş Long birbirine da-

nıştılar ve eğer ayılar çekip gitmezse, tûfeklerle ateş etmeyi kararlaştırdılar Fakat bu saldırı yöntemine başvurmadan önce birkaç gün daha beklenmesi uygun görüldü. Çünkü Jasper Hobson dışarıdaki ısı ile şimdiden düşmeye başlayan odaların ısınıı anlamaya çalışacaktı. Öyle ki sobaların içine atılan mors yağı çok sert buz parçalarına dönüşüyor, balta darbele-riyle buzları kırmak gerekiyordu.

Gün başka bir olay yaşanmadan sona erdi. Ayılar gidip geliyorlar, evin etrafında dolaşıyorlardı. Ama doğrudan saldırıya geçmiyorlardı. Askerler gece boyu nöbet tuttular. Sabah saat dörde doğru evi kuşatan hayvanların avluyu terk etmiş olacakları sanıldı. Ortalıkta görünmüyorlardı.

Ama saat sekize doğru, biraz yiyecek getirmek amacıyla tavan arasına çıkan Marbre hemen aşağı indi. Ayılar evin çatısında yürüyorlardı.

Jasper Hobson, çavuş, Mac Nap ve birkaç kişi daha silahlarına davrandılar ve tavan arasına çıkan merdivene atıldılar. Tavan arasındaki soğuk o denli şiddetliydi ki, Jasper Hobson ve arkadaşları tûfeklerini elle tutamayacak hale gelmişlerdi. Soludukları rutubetli hava kar taneleri halinde yere düşüyordu.

Marbre yanılmıyordu. Ayılar evin çatısını işgal etmişlerdi. Homurdana homurdana koştukları işitiliyordu. Ara sıra buzlu tabakayı kazıyan tırnakları çatının tahtalarına geçiyordu. Korkulacak bir şeydi bu. Demek tahtaları kazıyacak denli güçlüydüler.

Dayanılmaz soğuk nedeniyle çarpılan teğmen ve arkadaşları tekrar aşağı indiler. Jasper Hobson içinde bulundukları durumu açıkladı.

"Ayılar," dedi, "şu anda çatıdalar. Hiç hoş olmayan bir durum. Yine de henüz korkulacak bir şey yok, çünkü bu hayvanlar odalara giremezler. Ama tavan arasındaki girişi zorlayıp orada ısiflenen kürkleri kemirebilirler. Bu kürkler Kumpanya'ya ait, onlara el sürülmesini sağlamakla yükümlüyüz. Sizden rica ediyorum dostlarımla, onları güvenli yere koymamız lazım, bana yardımcı olun!"

Çok geçmeden, teğmenin bütün arkadaşları, tavan arasında bulunan merdivene art arda dizildiler. İki üç kişi sırayla yukarı çıkıp –başka türlü çalışamazlardı– tavan arasındaki soğukla boğuştu. Sonunda, bir saat içinde, kürkler büyük salona yığılmıştı.

Bu eylem sürerken, ayılar faaliyetlerine de-

vam ediyorlar, çatı mertegini kaldırmaya çalışıyorlardı. Dar ve uzun tahtalar hayvanların ağırlığına dayanamamış, birkaç yerden parçalanmıştı. Usta Mac Nap endişelenmekten kendini alamıyordu. Çatıyı yaparken böylesine bir yükün üstüne bineceğini düşünememişti. Tamamen çökmesinden korkuyordu.

Bugün de böyle geçmiş, saldırganlar tavan arasına girmeyi başaramamışlardı. Yalnız en az onlar kadar ürkütücü bir düşman yavaş yavaş odalara sinmeye yüz tutmuştu. Sobalardaki ateş azalıyordu. Yakacak stoku hemen hemen tükenmek üzereydi. On iki saat geçmeden, son odun parçası atılacak ve soba sönecekti.

Ölüm kapıya dayanmıştı; soğuk yüzünden ölüm, ölümlerin en beteri. Zavallı insanlar birbirlerine sarılmışlar, gittikçe soğuyan sobanın etrafını çevirmişlerdi. Çok geçmeden vücut ısılarını da yitireceklerini hissediyorlardı. Ama sızlanmıyorlardı. Kadınlar kahramanca bu acılara dayanıyordu. Bayan Mac Nap küçük çocuğunu buz gibi göğsüne bastırıyordu. Bazı askerler uyukluyorlar ya da derin bir uyuşukluğa dalıyorlardı. Bu, uyku olamazdı.

Sabah saat üçte, Jasper Hobson sobadan

beş metre kadar uzaklaşarak, içeride, büyük salonun duvarında asılı duran cıvalı termometreyi kontrol etti.

Sıfırın altında dört derece fahrenheit (sıfırın altında 20° C) gösteriyordu.

Teğmen elini alnına koydu, arkadaşlarına baktı. İnsanlar sessiz sessiz bir araya gelmişler, daracık bir grup oluşturmuşlardı. Birkaç saniye kımıldamadan durdu. Ağzından çıkan soluk, beyazımtırak bir dumana dönüşüyordu.

O anda, omzuna bir el dokundu. İlkilerek geri döndü. Karşısında Bayan Paulina Barnett duruyordu.

Yılgınlık göstermeyen kadın, Bir şeyler yapmak lazım Teğmen Hobson," dedi, "bu şekilde ölemeyiz."

Biraz morali yükselen teğmen, "Evet," diye cevap verdi, "bir şeyler yapmak lazım!"

Teğmen, Çavuş Long'u, Mac Nap'i ve demirci Raë'yi yanına çağırdı. Bu adamlar, grubun en yürekli kişileriydi. Bayan Paulina Barnett'in eşliğinde, pencerenin önüne gittiler. Orada camı kaynar suyla yıkayarak dış termometreyi kontrol ettiler.

Jasper Hobson, "Yetmiş iki derece! (sıfırın altında 40° C)" diye haykırdı. "Dostlarım, iki

şıktan birini seçeceğiz: Ya yakacak temin etmek için hayatımızı tehlikeye atarız, ya da sıralar, yataklar, ahşap duvarlar, yani evde ne varsa sobaya atıp yakarız! Son çaremiz bu, soğuk devam edebilir ve havanın durumu ne olur, kimse bilemez.”

Çavuş Long, “Riske girelim!” diye karşılık verdi.

İki arkadaşının fikri de aynıydı. Başka şey konuşulmadı, herkes harekete geçti.

Elden geldiği kadar ayakta kalabilmek umuduyla alınan önlemler şöyle başladı:

Odunun içinde bulunduğu hangar, yaklaşık elli adım ötede, sol yanda, merkez konutun arkasındaydı. Adamlardan birinin koşarak bu hangara ulaşması kararlaştırıldı. Beline sarmış olduğu uzun bir ipi yanında, bir ipi de elinde götürerek, ipin öbür ucunu arkadaşları tutacaktı. Hangara varır varmaz, oraya bırakılmış olan kızaklardan birinin üstüne odun yığacak, iplerden birini kızığın ön tarafına bağlayacak, bu şekilde onun eve kadar çekilmesi sağlanacaktı. Bir başka ipi kızığın arkasına bağlayacak, bu şekilde kızak hangara geri çekilecekti. Nitekim evle hangar arasında bir gidiş geliş trafiği başlayacaktı. Sonuçta, fazla

tehlikeye girmeden yakacak stoku yenilenecekti. İpi sallayarak sinyal verilecek, kızıağın hangarda yüklenmiş olduğu ya da evde yükünün boşaltıldığı anlaşılacaktı.

Plan güzelce tasarlanmıştı ama, onu başarısız kılacak iki şık vardı: Birincisi, hangarın kapağı buzla tıkanmış olduğundan açılması çok zor olabilirdi; ikincisi, çatıdan inen ayılar evle hangar arasında yolu kesebilirlerdi. Bu iki aksilik de mümkündü.

Çavuş Long, Mac Nap ve Raë, üçü birden riske girmeye hazırdılar. Ancak çavuş iki arkadaşının da evli olduğuna değindi ve bu işe kendisinin girişmesinde ısrar etti. Tegmene gelince, o da riske girmeye hazırды.

Bayan Paulina Barnett, "Mösyö Jasper, siz bizim şefimizsiniz," dedi, "hepimize yararlı oluyorsunuz, kendinizi tehlikeye atma hakkınız yok. Bırakın bu işi Çavuş Long üzerine alsın."

Jasper Hobson konumu gereği ödevleri olduğunu anladı ve üç kişinin arasından çavuşu seçtiğini bildirdi. Bayan Paulina Barnett mert Long'un elini sıkı.

Kalenin öteki sakinleri uyuşmuşlar, uyukluyorlardı; bu girişimin farkında bile değillerdi.

İki uzun ip hazırlandı. Bunlardan biri çavuşun beline sarıldı. İp, adamın üstünde bulan kürklerle sarmalanmıştı. Öbür ipi kemerine bağladı, bir kamayla tabancayı kemerine taktı. Harekete geçmeden önce, bir yudum şarap içti.

Jasper Hobson, Long, Raë ve Mac Nap büyük salondan dışarı çıktılar. Mutfaktan geçtiler, oradaki soba sönmek üzereydi. Tavan arasının önüne geldiler. Raë tavan arası merdiveninden çıkıp kapağı aralayarak çatıya baktı. Ayılar hâlâ çatıdaydı. Bundan emin oldular. Şimdi eyleme geçmenin zamanıydı.

Birinci kapıyı açtılar. Jasper Hobson ve arkadaşları kalın kürklerle sarılmış olmalarına rağmen, iliklerine kadar donduklarını hissettiler. İkinci kapı doğrudan avluya açılıyordu. Kapıyı açar açmaz geri çekildiler, bir anda nefesleri tıkanmıştı. O sırada, geçişte bulunan nemli buhar katılaşmış, yerleri ve duvarları ince bir kar tabakası örtmüştü.

Dışarıda hava kupkuruydu. Yıldızlar göz kamaştırıyorlar, olağanüstü parlaklık yayıyorlardı. Çavuş Long bir saniye oyalanmadan karanlığın içine atıldı. İpin bir ucunu yanında götürüyordu. Öbür ucunu arkadaşları tutu-

yordu. Dış kapı yanı aralık bırakıldı, Jasper Hobson, Mac Nap ve Raë geri dönerek ikinci kapıyı sımsıkı kapadılar. Sonra beklemeye başladılar. Eğer Long birkaç dakika içinde geri dönmezse, işi başardığı anlaşılacaktı. Hangara ulaştığı ve ilk odun yükünü hazırladığı varsayılacaktı. Öte yandan, hangarın kapısı zorluk çıkarmazsa, bu iş için on dakika yetecekti. Bu arada, Raë tavan arasını ve ayıları kolluyordu. Koyu karanlık vardı. Bu durumda, eylemin ayıların gözünden kaçacağını umuyorlardı.

On dakika sonra, Jasper Hobson, Mac Nap ve Raë iki kapı arasındaki dar boşluğa geri döndüler ve orada kızaktan gelecek sinyali beklemeye koyuldular.

Beş dakika geçti. Bir ucunu tuttukları ip kımıldamadı. Duydukları endişeyi bir düşünün! Çavuş gideli on beş dakika olmuştu, bu süre kızıağın yüklenmesine yeterdi, gelgelelim hiçbir sinyal gelmiyordu.

Jasper Hobson birkaç saniye daha bekledi, sonra ucunu gererek arkadaşlarına ipi çekmelerini işaret etti. Eğer odun yükü hazır değilse, çavuş kızıağın çekilişini durduracaktı.

İp büyük bir güçle çekildi. Ağır bir nesne

yerde kayarak yavaş yavaş yaklaştı. Birkaç saniye sonra, bu nesne dış kapıya ulaştı.

Bu, kemerinden bağlı olan çavuşun bedeni idi. Zavallı Long hangara bile varamamış, soğuktan darbe yiyerek yere serilmişti. Yirmi dakika bu soğuğu yiyen beden, bir cesetten ibaret olsa gerekti.

Mac Nap ve Raë umutsuz bir çığlık attılar. Bedeni içeri taşıdılar. Fakat teğmen tam dış kapıyı kapamak üzereyken, kapının şiddetle itildiğini hissetti. O sırada, dehşet verici bir homurtu duyuldu.

Jasper Hobson, "Yardım edin!" diye haykırdı.

Mac Nap ve Raë teğmene yardım etmek için atıldılar. Başka biri onlardan önce davranmıştı. Bayan Paulina Barnett'ti bu. Teğmenin yanına katılıp var gücüyle kapıyı kapamaya çalıştı. Ne var ki korkunç hayvan, bütün ağırlığıyla kapıya yüklenmiş, yavaş yavaş itiyordu. İçeri girmesine az kalmıştı...

O anda, Jasper Hobson'ın belindeki tabancayı kavrayan Bayan Paulina Barnett, son derece soğukkanlı, hayvanın başının kapı aralığından geçmesini bekledi ve hayvanın tam ağzına kurşunları boşalttı.

Ayı geriye doğru düştü, kuşkusuz ölmüştü. Kapı tekrar kapatıldı, arkasına sağlam barikat kuruldu.

Biraz sonra, çavuşun bedeni büyük salona taşındı ve sobanın yanına uzatıldı. Soba o sırada sönmek üzereydi. Ne yapacaklardı?

Sobayı nasıl canlandıracaklardı? Bütün ateş bitiyordu.

Demirci Raê, "Ben giderim! Ben giderim!" diye haykırdı. "Gidip odunu alacağım..."

Yanında bir ses, "Tamam Raê!" dedi. "Birlikte gideriz."

Böyle konuşan, adamın yürekli kansıydı.

Jasper Hobson, "Olmaz dostlarım, olmaz!" diye bağırdı. "Ne soğuktan, ne aylardan kurtulabilirsiniz. Burada yakılacak ne varsa, onları yakalım. Tanrı yardımcımız olsun!"

Bunun üzerine, yanı donmuş bu zavallılar ayağa dikildiler, balta ellerinde çılgınlar gibi atıldılar. Sıralar, masalar, ahşap duvarlar, hepsi parçalandı, ufalandı ve büyük salonla mutfaftaki sobaya atıldı. Birkaç damla mors yağının cılız ateşi hâlâ sobaları söndürmemişti; kızgın bir alevle parladılar.

İçeride sıcaklık on iki derece kadar yükseldi. Büyük özen göstererek çavuşu iyileştirme-

ye çalıştılar. Sıcak şarapla ovaladılar, yavaş yavaş kan dolaşımı geri döndü. Vücudunun bazı yerlerinde beliren beyazımtırak lekeler kaybolmaya yüz tuttu. Ama zavallı çok ızdırap çekmişti, kendine gelmesi için uzun saatler geçti. Adamı sımsıcak bir yatağa uzattılar, Bayan Paulina Barnett ile Madge ertesi güne kadar onun başında bekledi.

Bu arada, Jasper Hobson, Mac Nap ve Raë işin içinden çıkmanın yolunu arıyorlardı. Korkunç tehlike devam ediyordu. Besbelli olan bir şey vardı ki, bu yakacak olsa olsa iki gün daha onları kurtarırdı. Nitekim o da bitecekti. Şayet soğuk dayatırsa, insanların hali ne olacaktı? Yeni ay doğalı kırk sekiz saat geçmiş, ama ortaya çıkışı havada hiçbir değişiklik meydana getirmemişti. Kuzey rüzgarı hâlâ dondurucu soğuk getiriyordu. Barometre hiç oynamadan, olduğu yerde kalmıştı. Uçsuz bucaksız buzlu alandan oluşan topraktan hiç buhar çıkmıyordu. Şiddetli soğğun aynen devam edeceğinden endişe edilebilirdi. O zaman ne yapacaklardı? Odunluğa girmek için yeni bir denemeye mi başvuracaklardı? Ama bu deneme ayıların dikkatini çekecekti. Asıl aylar ölümcül tehlike değil miydi? Açık havada

o hayvanlarla boğuşmak mümkün müydü? Hayır. Çılgınca bir eylem olurdu bu. Sonunda, herkes canını yitirirdi.

Bununla beraber, odaların sıcaklığı biraz daha düzelmişti. O sabah, Bayan Joliffe sıcak etlerden ve çaydan oluşan bir kahvaltı sundu. Kaynatılmış şarap kimseden esirgenmedi; yigit Çavuş Long da payını aldı. Isıyı artıran sobaların yardımseverliği idi. Aynı zamanda, zavallı insanların da morali yükselmişti. Artık aylara saldırmak için Jasper Hobson'ın emrini bekliyorlardı. Fakat tegmen ortamın elverişli olmadığını düşünerek onları tehlikeye atmak istemedi. Gün, olaysız geçecekmiş gibi görünüyordu. Ama saat üç buçuğa doğru, evin çatısında büyük bir gürültü koptu.

Baltalara ve tabancalara davranan askerler, "İşte onlar!" diye bağıldılar.

Çatının tahtalarından birini söken ayıların tavan arasından girmeye çalıştıkları besbelliydi.

Tegmen sakin bir sesle, "Kimse yerinden ayrılmayın!" dedi. "Raë, kapak!"

Raë tavan arasına doğru atıldı, merdiveni tırmandı, kapağı sımsıkı yerine oturttu.

Yukarıdan müthiş bir gürültü geliyordu.

Ayılann ağırlığından sanki tavan çökecek gibiydi. Homurtular, pençe darbeleri, tırmık gıcırtilan!

Bu saldırının sonu nereye varacaktı? Durum daha da kötüye mi gidiyordu? Jasper Hobson'la arkadaşları birbirlerine danıştılar. Çoğunluk durumun daha iyileştiği görüşündeydi. Eger bütün ayılar bir araya gelmişlerse –bu da olası görünüyordu–, o daracık alanda onlara saldırmak zor sayılmazdı. Bu durumda, soğuk etkili olmayacaktı; ne solukları tıkanacak, ne de silah tutan elleri donacaktı. Kuşkusuz, bu etoburlarla göğüs göğüse çarpışmak son derece tehlikeliydi; ama başka seçenek kalmamıştı.

Geriye bu zorlu çarpışma için karar vermek kalıyordu. Eylem öyle çetin ve öyle tehlikeliydi ki, daracık kapaktan askerler birer birer tavan arasına gireceklerdi

Anlaşılabacağı üzere, Jasper Hobson ilk başta duraksadı. Nasıl saldıracaklardı? Uzun uzun düşünüp, çavuş ve ötekilere –ki hiçbirinin yiğitliği tartışılmazdı– danıştıktan sonra beklemeye karar verdi. Belki bir şey olur da şansların açılırdı! Ayıların tavandaki kirişleri sökmeleleri olanaksızdı; kirişler çatının tahtalarından

daha sağlamdılar. Dolayısıyla aşağıdakiodalara inmeleri mümkün değildi.

Beklediler. Gün bitti. Bütün gece kimsenin gözüne uyku girmedi. Kuduruk hayvanlar öyle patırtı çıkarıyorlardı ki!

Ertesi gün, saat dokuza doğru, yeni bir olay durumu iyice kanıştırdı ve Tegmen Hobson'ı eyleme geçmek zorunda bıraktı.

Mutfakta ve salonda bulunan soba borularının tavan arasını boylu boyunca geçtiğini biliyoruz. Borular kireçli tuğladan yapılmış ve çimento ile katılaşmamış olduğundan, yandan gelen basınca fazla dayanamazlardı. Nitekim öyle oldu... Ayılar bu malzemeyi gerek doğrudan saldırarak, gerek boruların sıcaklığından yararlanmak için yaslanarak, yavaş yavaş yıktılar. Tuğla parçalarının içeri düştüğü duyuldu ve çok geçmeden sobalar fazla dayanamadı.

Bu, onulmaz bir felaketti. Gözüpek insanların umudunu kırabilirdi. İşler daha da karıştı. Gerçekten, ateş azalırken kara, acı, iç bulandırıcı bir duman bütün evin içine yayıldı. Yanmakta olan odun ve yağın dumanıydı bu. Tavanın üstündeki borular çatlamıştı. Birkaç dakika sonra, duman öyle yoğunlaştı ki lambaların ışığı karardı. Jasper Hobson evi terk

etmek zorunda kalacaklarını anladı. Dayanılmaz havanın içinde boğulmaktansa dışarı çıkmaktan başka çare yoktu. Ama evi terk etmek, ölmek demekti.

Kadınların feryatları işitildi.

Bir baltayı kavrayan teğmen, "Dostlanım! Dostlanım!" diye haykırdı. "Ayılara! Ayılara saldırın!"

Tek çözüm buydu! Korkunç hayvanları yok etmek gerekiyordu. Herkes dahil, tavan arasına atıldılar, merdivene tırmandılar. Jasper Hobson başı çekiyordu. Kapak kaldırıldı. Dumanların arasından silah sesleri patladı. Ulumalara karışan çığlıklar duyuldu. Kan etrafa saçıldı. Koyu karanlığın içinde dövüşüyorlardı.

Fakat o sırada, dehşet verici gürültüler koptu. Yer, şiddetli sarsıntılarla sallandı. Ev sanki temellerinden sökülmüş gibi yana yattı. Duvar kirişleri birbirinden ayrıldı, Jasper Hobson ve arkadaşları açılan yarıklardan o sahneyi gördüler. Şaşırmışlardı. Dehşete kapılan ayılar uluya uluya karanlıklara doğru kaçıyorlardı.

BEŞ AY BOYUNCA

Şiddetli bir yer sarsıntısı Amerikan kıtasının bu bölümünü sallamıştı. Bu volkanik arazide buna benzer sarsıntılar herhalde sık sık tekrarlanıyordu. Püskürme olayları ile bu olay arasındaki bağlantı bir kez daha kanıtlanmıştı.

Jasper Hobson olan biteni anlamıştı. Endişe içinde bekledi. Toprak yanılarak onu ve arkadaşlarını yutabilirdi. Fakat tek sarsıntı oldu, bu, doğrudan değil de artçı sarsıntıydı. Ev göl kıyısına doğru sarktı ve bölme duvarlar birbirinden ayrıldı. Sonra yer eski hareketsiz haline döndü.

Çok çabuk davranmak gerekiyordu. Altı üstüne gelen ev hâlâ oturulabilir durumdaydı. Kirişlerin ayrılmasından ileri gelen yarıklar hızla kapatıldı. Bacalar ve borular iyi kötü onarıldı.

Askerlerden birkaçı ayırlarla boğuşurken

yaralanmışlardı. Bereket versin, hafif yaralanmalardı, basit sargılarla önlem alındı.

Zavallı insanlar bu koşullarda dayanılmaz iki gün geçirmişlerdi. Yatakları, bölme duvarların tahtalarını yakmışlardı. Bu kısa zaman aralığında, Mac Nap ve adamları ev içinde en acil onarımları yaptılar. Sağlam şekilde yere çakılı olan kazıklı temeller yerinden oynamamıştı. Hepsi sapaş sağlam duruyordu. Fakat belli olan bir şey vardı ki yer sarsıntısı kıyı şeridinin yüzeyinde girinti çıkıntıya neden olmuş, kara parçasında birtakım değişiklikler meydana gelmişti. Bu değişiklikleri öğrenmek amacıyla Jasper Hobson çabuk davranmak istedi. Zira belirli bir aşamadan sonra, bunlar acentenin güvenliğini de tehlikeye sokabilirdi. Gelgelelim, acımasız soğuk, kimsenin dışarıya çıkmasına fırsat tanımıyordu.

Bu arada, bazı belirtiler göze çarptı; bunlar yakın gelecekte bir hava değişikliğine işaret ediyordu. Camdan dışarı bakınca, yıldızların parlaklığında bir zayıflama gözlemleniyordu. 11 Ocak'ta, barometre biraz daha düştü. Bulutlar havada yoğunlaşıyor, yoğunlaştıkça sıcaklık artıyordu.

Gerçekten, 12 Ocak'ta, rüzgar güneybatıya

sıçradı, beraberinde kesik kesik bir kar yağışı getirdi. Dışarıdaki termometre aniden sıfırın üstünde on beş dereceye (sıfırın altında 9° C) yükseldi. Kış koşullarını bu denli acımasızcasına yaşayan bu insanlar için, ilkbahar havası sayılırdı bu durum.

O gün, sabah saat on birde, herkes kendini dışarı attı. Sanki bir tutuklu grubu serbest bırakılmıştı. Fakat kale surlarının dışına çıkmak kesinlikle yasaktı. Kötü tesadüflerden korkuluyordu.

Yılın bu döneminde, güneş henüz yüzünü göstermemişti, ama ufka hayli yaklaşarak uzun bir alacakaranlık meydana getiriyordu. Üç kilometrelik bir alan içinde nesneler birbirinden ayrı olarak seçiliyordu. Jasper Hobson'ın ilk bakışı bu toprak parçasına yöneldi. Yer sarsıntısı kuşkusuz onu değiştirmişti.

Gerçekten, çeşitli değişiklikler meydana gelmişti. Bathurst Burnu'nun sonunda bulunan yükseklik bölüm bölüm ayrılmıştı. İri kayalar parçaları kıyı boyuna yuvarlanmıştı. Adeta burun, bütünüyle göle doğru sarkmıştı. Böylece kalenin bulunduğu düzlük yer değiştirmişti. Geneline bütün toprak batıya doğru alçalmış, doguya doğru yükselmişti. Bu inişli

çıkışlı yapı ciddi bir sonuç doğuracaktı. Buzlar çözülür çözülmez, gölün ve Paulina Nehri'nin suları serbest kalacak, yeni duruma göre yatay biçimde yer değiştirecek, büyük olasılıkla batıda kara parçasının bir kısmı sular altında kalacaktı. Irmak da doğal olarak başka bir yatak oluşturacak ve ağzında bulunan doğal liman bozulacaktı. Doğu kıyılarındaki tepeler görünür biçimde alçalmışlardı. Doğuda bulunan kayalıklara gelince, tam anlaşılamıyordu ama, uzaklaşmış gibiydiler. Özetle, yer sarsıntısının neden olduğu değişiklik şöyle yorumlanabilirdi: En az altı yedi kilometrelik bir alanda toprağın yatay durumu bozulmuş, inişli çıkışlı bir hal almıştı. Batıdan doğuya doğru inen yokuş bunu açıkça ortaya koyuyordu.

Gezgin kadın gülerek, "Çok ilginç Mōsyō Hobson!" dedi. "İncelik gösterip limanla nehre benim adlarımı koydunuz, ama ortalıkta ne Paulina Nehri var, ne de Barnett Limanı! İtiraf etmeli ki hiç şansım yok."

Teğmen, "Gerçekten haklısınız madam," dedi. "Irmak gitmiş, ama göl kalmış. İzin verirseniz, onu bundan böyle Barnett Gölü diye adlandırınız. Dilerim size sadık kalır!"

Bay ve Bayan Joliffe evden çıkar çıkmaz, biri köpeklerin kulübesine, öteki geyiklerin ağılına seğırtmişti. Köpekler uzun süre kapalı kalmışlardı, ama durumdan çok rahatsız görünmüyorlardı. Zıplaya zıplaya iç avluya fırladılar. Birkaç gün önce, rengineyiklerinden biri ölmüştü. Ötekiler biraz zayıflamışlardı ama, iyi durumda gözüküyorlardı.

Teğmen, Bayan Paulina Barnett'e, "Çok şükür madam," dedi, "beladan kurtulduk. Bu kadarını bile umut etmiyorduk!"

Gezgin kadın, "Ben hiç umudumu yitirmemişim Mösyo Hobson," cevabını verdi. "Zaten siz ve arkadaşlarınız, kış koşullarına yenik düşecek adamlar değilsiniz!"

Teğmen Hobson devam etti: "Madam, Kutup bölgelerinde yaşadığımdan beri buna benzer bir soğuk görmedim. Doğrusu, birkaç gün daha sürseydi, sağ kurtulacağımızı hiç sanmıyordum."

Gezgin kadın, "Yer sarsıntısı tam zamanına rastladı," dedi, "kahrolası ayları kovaladı. Belki aşırı soğuk havayı da etkilemiş olamaz mı?"

Teğmen, "Olabilir madam, büyük olasılıkla mümkündür," diye cevap verdi. "Bütün doğa olayları birbiriyle ilintilidir, birbirlerini et-

kiler. Fakat size itiraf edeyim ki arazinin volkanik yapısı beni endişelendiriyor. Aktif haldeki şu yanardağın bizim işletmenin bitişiğinde olması hiç hoş değil. Püsküren lavlar buraya kadar ulaşamazlar, ama yer sarsıntıları kaleyı tehlikeye sokabilir. Görüyorsunuz ya konutumuz ne hale geldi!"

Bayan Paulina Barnett, "Havalar iyileşince, tamir ettirirsiniz Mösyö Hobson," dedi. "Şimdi deneyim kazandınız, daha sağlam payanda vurursunuz."

"Elbette madam, ama şimdiki haline birkaç ay daha katlanmak zorundayız. Korkanm size pek konforlu gelmeyecektir."

Bayan Paulina Barnett gülerek, "Bana mı Mösyö Hobson?" dedi. "Benim gibi gezgin bir kadına mı konforlu gelmeyecek? Ben kendimi bir gemi kamarasında yaşarmış gibi görüyorum. Yalpalayan bir gemi bu. Sizin eviniz yalpa vurmadığına göre, deniz tutmasından şikayetimin olmayacak!"

Jasper Hobson, "Haklısınız madam, haklısınız," karşılığını verdi. "Sizin karakterinizi değerlendirmek haddime mi düşmüş! Herkes sizi tanıyor! Manevi gözûpekliliğiniz, sevimli tavrınızla o uğursuz anlarda bize katkı sağla-

dınız. Arkadaşlarımla ve kendim adına size teşekkür ederim!"

"Mösyö Hobson emin olun, abartıyorsunuz..."

"Hayır, hayır, size söylediklerimi herkes olduğu gibi yineleyecektir. Ama izin verirseniz, bir şey sorayım. Bildiğiniz gibi, önümüzdeki haziran ayında, Yüzbaşı Craventy buraya bir sefer düzenliyor. Erzak konvoyu gelecek. Dönerken bizim kürk stokunu Reliance Kalesi'ne götürecektir. Dostumuz Thomas Black, güneş tutulması gözlemi yaptıktan sonra, temmuz ayında büyük olasılıkla bu kafil ile geri dönecek. İzin verirseniz şunu öğrenmek istiyorum madam. Siz de onunla birlikte geri mi döneceksiniz?"

Gezgin kadın gülümseyerek sordu, "Beni geri mi gönderiyorsunuz Mösyö Hobson?"

"Oh! Madam..."

Bayan Paulina Barnett elini Jasper Hobson'a uzatarak, "Sizden bir şey rica edeceğim 'teğmenim'" dedi, "bir kış mevsimini daha Espérance Kalesi'nde geçirmeme izin verir misiniz? Önümüzdeki sene, büyük olasılıkla Kumpanya gemilerinden biri Bathurst Burnu'na demirlemiş olacak. Bu durumdan yarar-

lanmak istiyorum, hiç de sıkılmam, karayolundan geldim, ama Bering Boğazı'ndan denizyoluyla geri dönerim."

Arkadaşının fikri teğmenin çok hoşuna gitti. Onaylayıp değerlendirdi. Bu yürekli kadına karşı içinde büyük bir sevgi besliyordu. Aynı şekilde, o kadın da kendisini iyi ve yiğit bir erkek olarak görüyordu. Gerçekten, ikisi de aylık saati geldiğinde üzüntü duymadan edemiyorlardı. Kimbilir belki başka yıkımlar da yaşayacaklardı! O yıkımlara birlikte göğüs germek zorunda kalacaklardı!

20 Ocak'ta, güneş ilk kez yüzünü gösterdi. Böylece Kutup gecesi sona erdi. Ancak birkaç saniye ufukta görünmüş ve kışı geçiren insanlar tarafından hurra sesleriyle karşılanmıştı. O tarihten itibaren, günler uzamaya başlayacaktı.

Şubat ayı boyunca, 15 Mart'a kadar ani hava değişimleri yaşandı. Güzel havanın ardından kötü hava geldi. Güzel havalardan çok soğuktu, kötü havalardan karlı. Soğuk günler avcılarının dışarı çıkmasını önüyor, kar fırtınaları onları evde kalmak zorunda bırakıyordu. Ancak ılıman havalarda, bazı işler dışarıda yapılabilirdi. Uzun sefere çıkılması asla denenmedi. Zaten, kaleden uzaklaşmak hiçbir işe yara-

mazdı. Tuzaklar kendiliğinden av işlerini görüyorlardı. Kış sonuna doğru, çok sayıda sansar, tilki, kakım, kutup porsuğu ve öteki kıymetli hayvanlar tuzaga düşmüşlerdi. Tuzaklar Bathurst Burnu dolaylarına yakın olduğundan, avcılar boş kalmamıştı. Yalnız Morlar Koyu'na bir tek sefer yapılmış, yer sarsıntısının ortalığı çok değiştirdiği görülmüştü. Sözgelimi kayalar tuhaf biçimde alçalmışlardı. Bundan başka, ateş püsküren dağların tepesi hafif bir bulutla sarılmıştı. Buralarda volkanik etkinlik şimdilik yatışmış gibi görünüyordu.

20 Mart'a doğru, avcılar ilk kuğuların geldiğini bildirdiler. Güney bölgelerinden göç eden bu kuşlar keskin çığlıklar atarak kuzeye uçuyorlardı. Çok geçmeden birkaç sarıasma kuşu ve kışı geçiren şahinler görüldü. Fakat uçsuz bucaksız beyaz bir tabaka her yeri örtüyor; güneş, denizi ve gölü kaplayan bu katı yüzeyi eritemiyordu.

Buzların çözülmesi nisan ayının ilk günlerine rast geldi. Birbirinden kopan buzlar top atışlarına benzeyen olağanüstü sesler çıkarıyorlardı. Bankizde ani değişimler oluştu. Birden çok buzdağı çarpışa çarpışa yıpranmış, dibi aşınmış olduğundan korkunç bir gürül-

tüyle devrildi. Buzlu alanın kınılmasını tetikleyen heyelanlar işte bunlardı.

O tarihte, ortalama sıcaklık sıfırının üstünde otuz iki derece (0° C) idi. Nitekim, kıyı boyunun ilk buzları erimeye yüz tuttular ve Kutup akıntılarından etkilenen bankiz ufka doğru, pusların içine dalarak yavaş yavaş geri çekildi. 15 Nisan'da, deniz buzlardan arınmıştı. Yani belli olan bir şey vardı. Pasifik Okyanusu'ndan gelen bir gemi, Bering Boğazı'ndan geçerek, Amerikan kıyısında uzun uzadıya yol aldıktan sonra Bathurst Burnu'na yanaşabilecekti.

Kutup Okyanusu ile aynı zamanda Barnett Gölü de buzlu kabuğundan kurtuldu. Buna en çok göl kıyısında kaynaşan binlerce sokuşu ve ördekler sevindi. Ancak Tegu men Hobson'ın sezdiği gibi, arazide oluş an yeni iniş ten dolayı gölün çevresi de değ işmişti. Kale surlarının önünde uzanan ve doğuda ağa çlı tepelerle sınırlanan kıyı boyu, gözle görölür biçimde genişlemişti. Jasper Hobson gölün doğu kıyısında bulunan suların dört yüz metre geri çekildiğini kestirdi. Karşı tarafta aynı sular, doğuya doğru öylesine yer değ iş tirmişlerdi ki, her yeri istila etmişlerdi.

Şükür ola ki arazide iniş seviyesi batıdan

doğuya doğru gerçekleşmişti. Aksi halde, yani tersine bir gelişme olsaydı, acente kaçınılmaz olarak sular altında kalacaktı.

Küçük nehre gelince, buzların erimesiyle suları çekildi. Yani sular kaynağına doğru akmaya başladı. Çünkü bu yönde seviye kuzeyden güneye doğruydı.

Jasper Hobson çavuşa, "İşte," dedi, "haritadan silinmesi gereken bir nehir daha! İçme suyu olarak salt bu nehre güvenmiş olsaydık, epey sıkıntı çekerdik. Çok şükür, Barnett Gölü var. Umarım bizimkiler içe içe tüketmezler."

Çavuş Long karşılık verdi: "Sahi göl... Ama suyu tatlı mıdır acaba?"

Jasper Hobson çavuşa dik dik baktı. Kaşların çatılmıştı. Bu fikir aklının köşesinden geçmemişti. Toprakta meydana gelen bir yank deniz suyuyla göl suyunu birbirine karıştırmış olabilirdi. Bu, onulmaz bir yıkımdı. Yeni acentenin mahvına sebep olurdu.

Tegmen ve Çavuş Long hızla göle doğru koşular!.. Sular tatlıydı!

Mayıs ayının ilk günlerinde, toprak kardan arınmış, güneş ışınlarının etkisiyle bazı yerlerde yeşil renklere bürünmüştü. Ufak tefek otlar, yosunlar belirmeye başlamıştı. Bayan Joliffe'in

ektiği kuzukulağı ve kaşıkotu tohumları canlandılar. Üzerilerindeki kar tabakası onları sert kış koşullarından korumuştu. Fakat kuş gaga-lanna ve kemirgenlerin dişlerine karşı önlem almak gerekiyordu. Bu önemli iş de, cefakar onbaşı sayesinde gerçekteşti. Bostandaki korkuluk gibi görevini ciddiyetle yerine getirdi.

Uzun günler başlıyordu. Avcılar hazırlıklarını yaptılar.

Teğmen Hobson kürk stokunu tamamlamak istedi. Reliance Kalesi ajanları birkaç hafta içinde kürkleri teslim almaya geleceklerdi. Marbre, Sabine ve öteki avcılar faaliyete geçti. . Av seferi, ne uzun, sürmüş ne de yorucu olmuştu. Bathurst Burnu'ndan üç kilometre öteye gitmeye gerek kalmamıştı. Av bakımından bu denli bereketli bir bölgeyi hiç görmemişlerdi. Hem şaşırmış, hem sevinmişlerdi. Sansarlar, rengineyikleri, tavşanlar, Kanada geyikleri, tilkiler, kakımlar ayaklarının dibine dolaşıyordu.

Dikkati çeken bir durum vardı. Artık ortalıkta ayı görünmüyordu. İzlerine bile rastlanmıyordu. Bu yaratıklar kaçarken, sanki bütün türlerini arkalarında sürüklemişlerdi. Belki yer sarsıntısı bu hayvanları ürkütmüş olabilir-di. Organizmaları çok duyarlı, çok sinirliydi.

Mayıs ayı yağışlı geçti. Bir kar, bir yağmur yağıyordu. Sıcaklık ortalaması sıfırın üstünde kırk bir derece (sıfırın üstünde 5° C) olarak ölçülüyordu. Sis olayı sıklaşmıştı; bazen öyle yoğunlaşıyordu ki kaleden uzaklaşmak, riske girmeyi gerektiriyordu. Petersen ve Kellet yolunu şaşırmış, kırk sekiz saat boyunca arkadaşlarına endişeli anlar yaşatmışlardı. Yön tayin ederken hata yapmışlar, Morslar Koyu do-laylarına geldiklerini sanarak güneye doğru sürüklenmişlerdi. Yarı aç ve bitkin durumda geri döndüler.

Haziran geldi, onunla birlikte güzel havalar ve kendini hissettiren bir sıcaklık başladı. İnsanlar kışlık giysilerini çıkardılar. Evi onarmaya çalışıyorlardı. Baştan aşağı gözden geçirilmesi gerekiyordu. Jasper Hobson avlunun güney köşesinde geniş bir mağaza inşa ettirdi. İnşaatın belli başlı amacı, bölgenin av hayvanı bakımından son derece cömert olmasıydı. Kürk stoku hayli genişlediğinden, kürkleri içine alacak özel bir yere ihtiyaç vardı.

Bu arada Jasper Hobson, Yüzbaşı Craventy'nin kendisine göndereceği kafileyi bekliyordu. Yeni acentenin hâlâ pek çok eksigi vardı. Malzeme yenilenecekti. Eğer o kafile

mayıs ayının ilk günlerinde Reliance Kale-si'nden hareket etmişse, Bathurst Burnu'na haziran ortalarında varması lazımdı. Yüzbaşı ile teğmen buluşma noktası olarak burayı uygun görmüşlerdi. Zaten, Jasper Hobson yeni kaleyi tam buruna kurmuştu; gönderilen ajanlarla bu noktada karşılaşılması aksamayacaktı.

Böylece 15 Haziran'dan itibaren, teğmen burun dolaylarının gözetlenmesini emretti. İngiliz bayrağı kayaların tepesine dikilmişti, uzaktan görülmesi mümkündü. Konvoy aşağı yukarı teğmenin izlediği yoldan gelecekti; Co-uronnement Körfezi'nden Bathurst Burnu'na kadar kıyı boyunca ilerleyecekti. En güvenli, en kısa yol buydu. Üstelik o tarihte, buzlardan arınmış olan deniz kıyı şeridini de açmış olacak, yolun izlenmesini kolaylaştıracaktı.

Bu sırada, haziran ayı bitmişti. Konvoy ortalarda yoktu. Jasper Hobson biraz endişelendi; sisler yeniden etrafı sarmaya başlayınca endişesi arttı. Bu ıssızlığın içinde yol alan ajanların sisler yüzünden yollarını şaşırmalarından korkuyordu.

Jasper Hobson, sık sık Bayan Paulina Barnett, çavuş, Mac Nap ve Raë ile durumu tartışıyordu. Gökbilimci Thomas Black bu tartış-

malara olan ilgisini saklıyordu. Zira güneş tutulmasını gözlemledikten sonra, konvoyla birlikte geri dönmeyi planlamıştı. Yani konvoy gelmezse, ikinci kış mevsimini de burada geçirme olasılığı söz konusuydu. Bu cesur bilgin, işi bitince çekip gitmekten başka şey istemiyordu. Nitekim teğmenin kaygılarını o da paylaştı. Gelgelelim, Teğmen Hobson ona ne diyeceğini bilemiyordu.

4 Temmuz'da, yine bir şey yoktu. Kıyı boyunca beş kilometre öteye, güneydoğuya doğru adamlar gönderildi. Hiçbir ize rastlayamadılar.

O zaman, Reliance Kalesi ajanlarının hiç yola çıkmadığını ya da yolda kaybolduklarını varsaymaktan başka çare yoktu. Ne yazık ki ikinci varsayım daha ihtimal dahilindeydi. Jasper Hobson, Yüzbaşı Craventy'yi tanırdı. Yüzbaşıyla kararlaştırdıkları tarihte erzak konvoyunun Reliance Kalesi'nden ayrıldığına emindi.

Endişelerin ne denli haklı olduğuna kuşku yok! Güzel hava geçip gidiyordu. İki ay sonra, Kutup kışı kapıya dayanacaktı. Yani sert rüzgarlar, kar fırtınaları, uzun geceler kıtanın bu parçasını altüst edecekti.

Teğmen Hobson kuru gürültüye pabuç bırakacak adam değildi! Kesin karar vermek gerekiyordu. Arkadaşlarına danıştı. Kararını vermişti. Gökbilimcinin var gücüyle onu desteklediğini söylemeye bile gerek yok.

5 Temmuz'a gelmiştik. On dört gün sonra –18 Temmuz'da– güneş tutulması gerçekleşecekti. Thomas Black hemen ertesi gün, Espérance Kalesi'nden ayrılabilirdi. Beklenen ajanlar gelmediğine göre, birkaç kişi ve dört beş kızaktan meydana gelen bir grup hazırlanacak, bu grup Esclave Gölü'ne varmak üzere acenteden yola çıkacaktı. Grup kürklerden en kıymetli olanları yanında götürecekti ve altı hafta içinde, yani ağustos ayının sonuna doğru, havanın hâlâ elverişli olduğu günlerde Reliance Kalesi'ne ulaşacaktı.

Bu plan kararlaştırıldıktan sonra, Thomas Black her bilgiyi yalayıp yutmuş adam haline geri döndü. Artık ayın tam güneşle 'kendisi' arasına girip güneşi kapatacağı anı beklemekten başka yapacağı şey kalmamıştı!

GÜNEŞ TUTULMASI (18 TEMMUZ 1860)

Bu arada, sisler dağılmıyordu. Güneş ancak yoğun puslar arasından yüzünü gösteriyordu. Bu durum, gökbilimcinin canını sıkıyordu. Hattâ ara sıra, sis öyle yoğunlaşıyordu ki kalenin avlusundan bakınca, burnun tepesi bile seçilemiyordu.

Teğmen Hobson'ın endişesi gitgide artıyordu. Reliance Kalesi'nden gönderilen konvoy bu ıssızlıkta kaybolmuştu; bundan hiç kuşkusu kalmamıştı. Belli belirsiz önseziler, kaygılar kafasını kurcalıyordu. Gözüpek adam gelecek günlere endişeyle bakıyordu. Neden? Buna cevap veremiyordu. Oysa, her şey yolunda gidiyordu. Sert kış koşullarına rağmen, küçük topluluk sağlık bakımından mükemmeldi. Arkadaşları arasında hiçbir anlaşmazlık çıkmamıştı; yiğit insanlar her işi coşkuyla yerine getirmişlerdi. Kara parçasında av hayvanı

kaynıyordu. Kürkler bakımından olumlu sonuca ulaşılmıştı. Kumpanya elde edilen sonuçlardan son derece memn n kalacaktı. Es-p rance Kalesi, erzak ve malzeme bakımından tam anlamıyla hazırlıklı olmasa bile, ikinci kış mevsimini pek zorlanmadan atlatabilirdi. Peki Teğmen Hobson'ın g vensizliğı neden ileri geliyordu?

Bu konuda, Bayan Paulina Barnett'le uzun uzun görüşmeler yaptılar. Yukarıdaki olumlu sonuçları tek tek sayan gezgin kadın onun içine su serpmeye çalışıyordu. Bir gün, kıyı boyunda gezinirlerken, bu denli pahalıya mal olan acente ve Bathurst Burnu meselesini ısrarla savundu.

Jasper Hobson, "Doğru, haklısınız madam," dedi, "ama insan  nsezilerine söz geçi-remez ki! Garip fikirleri olan bir adam değılim. Askerlik yaşamımda, belki yirmi kez kritik anlar yaşamışımdır, ama bir kez olsun gözüm korkmadı. İşte bakın, ilk kez gelecek günler beni endişelendiriyor! Karşımda, belirgin bir tehlike görsem, hiç korkmam. Belli belirsiz bir tehlike var; elimde değıl, ama hissediyorum!"

Bayan Paulina Barnett, "Ama nasıl bir teh-

like?" diye sordu. "Neden korkuyorsunuz, insanlardan, hayvanlardan ya da doğadan mı?"

Teğmen, "Hayvanlardan mı?" dedi. "Yok canım, asıl onlar Bathurst Burnu avcılarından korksun. İnsanlardan mı? Hayır. Bu topraklarda sadece Eskimolar yaşıyorlar, çok nadir olarak da yerliler ziyaret ediyor..."

Bayan Paulina Barnett, "Ama Kanadalılar'a dikkatinizi çekerim," diye ekledi. "Yaz mevsiminde gelmelerinden korkuyordunuz. Uğramadılar bile..."

"Gelmemelerine üzıldüm madam!"

"Nasıl! Üzıldünüz mü? Bunlar düşman değil mi? Kumpanya'nın rakipleri değil mi?"

Teğmen, "Üzıldüm veya üzülmedim!" cevabını verdi. "Bunu açıklaması hayli zor! Fakat unutmayın, Reliance Kalesi'nden konvoy gelecekti, ama gelmedi. Saint-Louis kürkçüleri için de aynı şey oldu. Gelebilirlerdi, ama gelmediler. Yaz boyu, hiçbir Eskimo ortalıkta görünmedi."

Bayan Paulina Barnett, "Peki bundan çıkardığınız sonuç, Mösyö Hobson?.." diye sordu.

"Bathurst Burnu ve Espérance Kalesi'ne gelmek öyle kolay değil madam!"

Kadın, "Teğmen Hobson," dedi, "insanlar-

dan ve hayvanlardan korkmadığınıza göre, sanırım sizi korkutan şey büyük olasılıkla doğa elemanları...”

Jasper Hobson, “Madam,” karşılığını verdi, “belki kafam karışık, belki önsezilerim beni yanıltıyor, onu bilmem, ama bu topraklar bana tuhaf geliyor. Daha iyi tanımış olsaydım, daha kesin konuşurdum. Bazı anlaşılmasız şeyler hakkında dikkatinizi çekmiştim. Sözgelimi, şu toprak parçasında hiç taş bulunmaması, kıyı boyunda açıkça belli olan çökük! Bu kara parçasının geçmişteki ilkel durumu benim gözümde net değil. Yanımızda bir yanardağın olması elbette bazı olaylara neden olabilir, bunu biliyorum... Gelgitler hakkında söylediklerimi hatırlayın.”

“Hepsi aklımda Mösyö Hobson.”

“Bu kıyılarda, kaşiflerin yaptıkları gözlemlere göre, denizin sekiz on metre yükselmesi gerek. Oysa, ancak yarım metre yükseliyor!”

Bayan Paulina Barnett, “Kuşkusuz öyle! Ama bu olayı, tuhaf arazi yapısı ve boğazların sıkışık olmasıyla açıklamıştınız...” diye karşılık verdi.

Teğmen Hobson, “Açıklamaya çalışmıştım, o kadar!” diye cevap verdi. “Ama önceki gün,

çok daha inanılmaz bir olay gözlemledim. Pek açıklayamam. Sanırım, pek çok bilgin de açıklamayı başaramaz.”

Bayan Paulina Barnett, Jasper Hobson’a baktı, “Ne oldu?” diye sordu.

“Önceki gün madam, dolunay vardı, yıllık göstergelere göre, gelgit olayının çok etkili olması gerekirdi. Gelgelelim, deniz yarım metre bile kıımıldamadı.”

Bayan Paulina Barnett teğmenin dikkatini çekerek, “Yanılmış olabilirsiniz!” dedi.

“Yanılmadım. Bizzat gözlemledim. Önceki gün, 4 Temmuz’da gelgit yoktu. Bathurst Burnu kıyısında kesinlikle yoktu.”

Bayan Paulina Barnett, “Bunu nasıl yorumluyorsunuz Mōsyō Hobson?” diye sordu.

Teğmen, “Şöyle yorumluyorum madam,” dedi. “Ya doğanın yasaları değişti, ya da... bu toprakların özel bir durumu var... Daha doğrusu yorumlamadım... Açıklayamam... Anlamıyorum... Ve endişeliyim!”

Bayan Paulina Barnett, Teğmen Hobson’ı daha fazla sıkıştırmadı. Elbette, gelgit olayının yokluğu anlaşılır gibi değildi, doğaya aykırı bir şeydi. Yani tam öğle vakti, meridyende güneşin yokluğu gibi bir şey. Yalnız bir etken

daha vardı. Yer sarsıntısı kıyı boyunun ve Kutup topraklarının yapısını alabildiğine de-
ğiştirmiş olabilir. Ancak böyle bir varsayım,
ciddi bir gözlemciyi tatmin edemezdi.

Teğmenin yanıldığını düşünsek bile, bu da
kabul edilemezdi. O gün, 6 Temmuz'da,
Bayan Paulina Barnett'le birlikte kıyı boyuna
işaret koydular ve bir yıl önce yanm metre
yükseklikte yer değıştiren gelgit olayının şim-
di hiç gerçekleşmemiş olduğunu belirlediler.

Bu gözlemi sır olarak aralarında sakladılar.
Teğmen Hobson haklı olarak arkadaşlarını
kaygılandırmak istemiyordu. Gelgelelim, teğ-
menin sık sık burnun tepesine çıkarak buzul-
suz denizi gözlemlediğini görüyorlardı. Tek
başına, sessiz sessiz, kımıldamadan uzaklara
bakıyordu.

Temmuz ayında, kürklü hayvanların av-
lanmasına ara verildi. Sansarlar, tilkiler ve öte-
kiler kışlık tüylerini döküyorlardı. Evcil hay-
vanların, Kanada geyiklerinin, kutup tavşanla-
rının peşine düşmekle yetinildi. Yalnız Bayan
Paulina Barnett tuhaf bir şey fark etti. Bu hay-
vanlar Bathurst Burnu dolaylarında kayna-
şıyorlardı. Oysa, tüfek atışları sonucu yavaş
yavaş uzaklaşmaları gerekirdi.

15 Temmuz'da, durum değişmedi. Reliance Kalesi'nden hiç haber yoktu. Beklenen konvoy görünmüyordu. Jasper Hobson kafasındaki projeyi uygulamaya koydu. Madem ki yüzbaşı gelmiyordu, o Yüzbaşı Craventy'ye gidecekti.

Doğal olarak, gönderilecek küçük kafilenin şefi Çavuş Long olacaktı. Çavuş, teğmeni bırakmak istemiyordu. Gerçekten, uzun bir ayrılık söz konusu olacaktı. Zira gelecek yaz aylarından önce Espérance Kalesi'ne dönülemezdi. Çavuş kötü mevsimi Reliance Kalesi'nde geçirmek zorunda kalacaktı. Sekiz aylık bir eksiklik uzunca bir süreydi. Mac Nap veya Raë tabii ki Çavuş Long'un yerine gidebilirlerdi, ama iki yiğit asker de evliydi. Üstelik Mac Nap usta doğramacı, Raë ise demirci idiler ve acenteye gerekli kişilerdi, onlardan vazgeçilemezdi.

İşte bu nedenlerden ötürü, Teğmen Hobson çavuşu görevlendirdi. Onunla gidecek askerlere gelince, Belcher, Pond, Petersen ve Kellet gitmeye hazır olduklarını söylediler.

Dört kızak hazırlandı, köpekler kızaklara koşuldu. Yanlarında yiyecek ve kürkleri götüreceklerdi. En kıymetli kürkler seçildi: tilkiler,

kakımlar, sansarlar, kuğular, misk sıçanları, vaşaklar, kutup porsukları... Yola çıkış tarihi olarak 19 Temmuz sabahı belirlendi. Yani güneş tutulmasının ertesi günü. Thomas Black'ın Çavuş Long'la gideceğini söylemeye gerek yok. Kızaklardan biri, onu ve aletlerini taşıyacaktı.

Cefakar bilgin o günü sabırsızlıkla bekliyordu ama, daha önceki günler onu epey umutsuzluğa düşürmüştü. Güzel hava ve bozuk havanın art arda gelişleri, sık sık beliren sis olayları, bazen sis bazen yağış, istikrarsız rüzgar onu haklı olarak endişelendiriyordu. Ne bir şey yiyor, ne uyuyor, artık yaşamıyordu. Tutulma birkaç dakika sürecekti. Eğer gökyüzü bulutlarla dolu olursa, ay ve güneş böylece perdelenirse, sırf bu iş için gönderilen Thomas Black bu olayı gözlemleyemeyecek, büyük düş kırıklığı yaşayacaktı! Boş yere çekilen o denli sıkıntı, boş yere katlanılan o denli tehlike!

Hem komik, hem acınacak bir ses tonuyla, "Ay'ı görmek için bu denli uzaklara gitmek!" diye bağınyordu. "Ve onu hiç görememek!"

Hayır! Bu düşünceye razı olamazdı! Karanlık basar basmaz, burnun tepesine çıkıyor ve gökyüzüne bakıyordu. Sanşın Phœbé'yi şu

anda seyretmek onu avutamazdı. Üç gün sonra yeni ay doğacaktı. Şimdilik güneşi izliyor, o batarken kendisi doğuyordu.

Thomas Black içini sık sık Bayan Paulina Barnett'e döküyordu. Onun acısına katılan kadın, yakınmalarını önleyemiyordu. Ama bir gün, elinden geldiği kadar içini rahatlatmıştı. Barometrenin yükselmekte olduğunu söyledi. Hâlâ güzel havaları yaşadıklarını yineledi.

Thomas Black omuzlarını silkerek, "Güzel hava mı?" diye bağırdı. "Böyle bir ülkede güzel hava olur mu?"

Bayan Paulina Barnett, "Ama Mösyö Black," dedi, "varsayalım ki şanssızlık sonucu tutulmayı kaçırdınız, sanırım başkaları da olacaktır! Kuşkusuz 18 Temmuz, yüzyılın son tutulması değil!"

Astronom, "Hayır madam, hayır," diye cevap verdi. "Bunun ardından, 1900 yılına kadar beş tam güneş tutulması daha olacak. Birincisi, 31 Aralık 1861'de. Atlantik Okyanusu, Akdeniz ve Sahra Çölü'nde tam tutulma gerçekleşecek. İkincisi, 22 Aralık 1870'de. Asor Adaları, Cezayir, Sicilya, Türkiye ve İspanya'nın güneyinde görülecek. Üçüncüsü, 19 Ağustos 1887'de; Almanya'nın kuzeydoğusu,

Rusya'nın güneyi ve Orta Asya'dan izlenecek. Dördüncüsü, 9 Ağustos 1896'da; Grönland, Laponya, Sibirya'dan görülecek. Nihayet, 28 Mayıs 1900'de beşinci tam tutulma gerçekleşecek. O da Birleşik Devletler, Ispanya, Ceza-yir ve Mısır'dan izlenecek."

Bayan Paulina Barnett, "O zaman Mösyö Black," dedi, "varsayalım ki 18 Temmuz 1860'da bu tutulmayı kaçırdınız, 31 Aralık 1861'de teselli bulursunuz! On yedi ay nedir ki!"

Astronom ciddi bir ses tonuyla karşılık verdi, "Benim teselli bulmam için on yedi ay yetmez; yirmi altı yıl beklemem gerekir!"

"O neden?"

"Bütün bu tutulmalar içinde bir tek 9 Ağustos 1896 tarihlişi önemli. Çünkü Laponya, Sibirya ve Grönland gibi soğuk bölgeleri kapsayacak!"

Bayan Paulina Barnett sordu, "Bu denli yüksek bir paralelde gözlem yapmanızın ne gibi bir anlamı olabilir?"

Thomas Black, "Anlamı mı madam!" diye bağırdı. " ok önemli, bilimsel bir anlamı var. Tutulma olayları Kutup bölgelerinde ender olarak gözlemlenmiştir. Orada güneş,  fkun

üstünde çok az yükseldiğinden görüntü olarak hatın sayılır bir disk oluşturur. Araya girerek onu gölgeleyen ay için de aynı şey olur. Bu koşullarda, ışıklı haleyı ve çıkıntıları incelemek mükemmel sonuç verir. İşte bunun içindir ki, madam yetmişinci paralelin üstüne geldim! Oysa bu koşullar ancak 1896'da tekrarlanacak! O tarihe kadar yaşayacağımı kim garanti edebilir?"

Bu kanıtlar karşısında, diyecek bir şey yoktu. Thomas Black mutsuzluğundan sıyrılamadı. Havanın dengesizliği ona bir oyun oynamaya hazırlanıyordu.

16 Temmuz'da, hava çok güzeldi. Ama ertesi gün kapadı, yoğun sisler meydana çıktı. Umutsuzluğa düşmemek elde değildi. Thomas Black gerçekten hasta olmuştu. Birkaç gündür süren ateşli rahatsızlığı önemli bir hastalığa dönüşüyordu. Bayan Paulina Barnett ve Jasper Hobson onu boş yere sakinleştirmeye çabalıyorlardı. Çavuş Long ve ötekilere göre, acaba 'Ay'a olan aşkı' mı onu mutsuz ediyordu? Hiçbir şey anlamıyorlardı.

Ertesi gün, 18 Temmuz'da, büyük gün geldi. Astronomik cetvel hesaplarına göre, tam tutulma dört dakika otuz yedi saniye sü-

recekti. Yani saat on bir, kırk üç dakika, on beş saniye ile on bir, kırk yedi dakika, elli yedi saniye arasında.

Astronom saçlarını yola yola, acı acı haykırıyordu, "Ne istiyorum ben? Sadece gökyüzünde bir köşe. Minicik bir köşe. Tutulmanın oradan görünmesi için. Yeter ki bulutlardan arınmış olsun, ne kadar süre için? Sadece dört dakika! Ondan sonra, ne olursa olsun, kar yağsın, gök gürlesin, yer yerinden oynasın; hiç umurumda değil!"

Thomas Black'in umutsuzluğa düşmekte hakkı vardı. Büyük olasılıkla bu gözlemi gerçekleştiremeyecekti. Gün doğarken hava puslarla örtülüydü. Güneyde iri bulutlar yükseliyordu. Tam da tutulma noktasının bulunduğu yere toplanmışlardı. Fakat galiba, astronomların tanrısı zavallı Black'e acımişti. Zira saat sekize doğru, kuzeyden esen kuvvetli bir rüzgar bütün gökyüzünü temizledi!

Ah! Cefakar bilginin bağrından minnet haykırımları yükseldi. Hava saydamdı, güneş göz kamaştırıyordu. O sırada beliren ay yavaş yavaş güneşi kararttı!

Çok geçmeden, Thomas Black'in aletleri taşınıp yüksek burunun doruğuna yerleştirildi.

Astronom aletleri güney ufkuna çevirdi ve bekledi. Gözlem yaparken gerekli olan eski sabrı ve soğukkanlılığına yeniden kavuşmuştu. Endişe edecek bir şey kalmış mıydı? Hiçbir şey, yeter ki gök başına yıkılmasın! Saat dokuzda, havada ne pus, ne bulut vardı! Bundan daha elverişli bir astronomik gözlem olamazdı!

Jasper Hobson'la bütün arkadaşları, Bayan Paulina Barnett ve bütün bayan arkadaşları gözlem sırasında hazır bulunmak istemişlerdi. Bütün topluluk Bathurst Burnu'na çıkmış, astronomun başına toplanmıştı. Güneş yavaş yavaş yükseliyor, güneye doğru uzanan uçsuz bucaksız düzlükte çok uzun bir yay çiziyordu. Kimsenin ağzını bıçak açmıyordu. Bir çeşit görkemli endişe içinde bekliyorlardı.

Saat dokuz buçuğa doğru, tutulma başladı. Ay'ın diski güneşin diskinin içine işledi. Ancak tam tutulma, saat on bir, kırk üç dakika, on beş saniye ile on bir, kırk yedi dakika, elli yedi saniye sulanında gerçekleşecekti. Astronomi cetvellerinde belirlenen zaman buydu. Hiç kimse bu hesaplarda yanlış bulamazdı. Çünkü dünyanın bütün gözlemevlerinde bilginlerce kontrol ediliyor ve gözden geçiriliyorlardı.

Thomas Black astronomi çantasında belirli miktar karartılmış cam getirmişti. Onları arkadaşlarına dağıttı. Böylece herkes olayın aşamalarını gözleri kör olmadan izleyebilecekti.

Ayın esmer yuvarlağı yavaş yavaş ilerliyordu. Yeryüzü nesneleri sarı turuncu bir renge bürünüyorlardı. Havanın rengi değişmişti. Saat onu çeyrek geçe, güneş yuvarlağının yarısı karanlıktı. Başiboş dolaşan birkaç köpek endişeye kapılmıştı; oraya buraya koşuşuyorlar, acı acı havlıyorlardı. Gölün kenarlarında kırmıldamadan duran ördekler gece yatarken çıkardıkları sesleri çıkıyorlar, uykuya yatmak için elverişli bir yer arıyorlardı. Analar yavrularını çağırıyor, yavrular onların kanatları altına saklanıyordu. Bütün bu hayvanlar için gece bastırmış, uyku saati gelmişti.

Saat onbirde, güneş çemberinin üçte ikisi kararmıştı. Nesneler bu kez, şarap kırmızısı bir renge büründüler. Yarı karanlık hâlâ hüküm sürüyordu. Tam tutulmanın gerçekleşeceği dört dakika boyunca, ortalık tam karanlığa gömülecekti.

Bu arada, Merkür ve Venüs gibi bazı gezegenler ile Oğlak, Boğa ve Orion takımyıldızları da kendini gösteriyordu. Karanlık gitgide artıyordu.

Thomas Black gözü dürbünün üzerinde, sessiz, kımıldamadan olayın aşamalarını izliyordu. Saat on biri kırk üç gece, iki yuvarlağın tam üst üste gelmesi gerekiyordu.

Saatine dikkatle bakan Jasper Hobson, "On biri kırk üç geçiyor," dedi.

Thomas Black kendini gözleme kaptırmış, kımıldamıyordu. Otuz saniye geçti...

Thomas Black ayağa kalktı, gözleri yuvalarından fırlamıştı. Yeniden otuz saniye daha dürbünü kavradı, ikinci kez ayağa kalkarak boğuk bir sesle, "Ama gidiyor! Gidiyor!" diye haykırdı. "Ay, ay uzaklaşıyor! Kayboluyor!"

Gerçekten, ay yuvarlağı güneşi tümüyle örtmeden süzülüyordu. Güneş yuvarlağının sadece üçte ikisi gölgelenmişti!

Thomas Black yere yığıldı, şaşkındı! Dört dakika geçmişti. Güneş ışığı yavaş yavaş artıyordu. Işıklı hale görünmemişti.

Jasper Hobson, "Ama ne oluyor?" diye sordu.

Astronom haykırdı, "Ne mi oluyor? Tutulma tam değil, yeryüzünün bu noktasında tam değil! Beni anlıyor musunuz? Tam değil!"

"Şu halde astronomik cetvelleriniz hatalı!"

"Hatalı mı? Yok canım! Bunu nereden çıkardınız teğmenim?"

Yüzü birdenbire değişen Jasper Hobson, "Peki o zaman..." diye bağırdı.

Thomas Black karşılık verdi, "O zaman, yetmişinci paralelin altında değiliz!"

Bayan Paulina Barnett seslendi, "Sahi mi?"

Gözlerinden öfke ve düş kırıklığı fışkıran astronom, "Şimdi anılan!" dedi. "Birkaç dakika sonra, güneş meridyenden geçecek... Sekstantımı getirin! Çabuk! Çabuk!"

Askerlerden biri eve doğru koştu ve istenen aleti getirdi.

Thomas Black güneşe nişan aldı, onun meridyenden geçişini bekledi, sonra sekstantını aşağı indirerek birtakım rakamlar not etti.

"Bir yıl önce, biz buraya vardığımızda Bathurst Burnu nerede bulunuyordu?" diye sordu. "Hangi enlemde belirlemiştik onu?"

Tegmen Hobson cevap verdi, "Yetmiş derece, kırk dört dakika, otuz yedi saniye enlemindeydi!"

"İşte bakın mösyö, şimdi yetmiş üç derece, yedi dakika, yirmi saniye enleminde! Gördüğünüz gibi yetmişinci paralelin altında değiliz!..."

Jasper Hobson, "Daha doğrusu, artık değiliz," diye mınıldandı.

Kafasında aniden bir şimşek çaktı. Şimdiye dek açıklanamayan bütün o olaylar açıklığa kavuşuyordu!..

Bathurst Burnu'nun bulunduğu kara parçası, Teğmen Hobson'ın oraya varışından bu yana, üç derece kuzeye sapmıştı!